

**ΠΟΛΥΧΡΩΜΕΣ ΑΣΠΙΔΕΣ:
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
ΑΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ**

*Οδηγός διευκόλυνσης
Παιδικές
Κατασκηνώσεις*

Αυτό το εγχειρίδιο χρηματοδοτήθηκε από το Πρόγραμμα Δικαιωμάτων, Ισότητας και Ιθαγένειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (REC 2014-2020). Το περιεχόμενο αυτού του εγγράφου αντιπροσωπεύει μόνο τις απόψεις των συγγραφέων και αποτελεί αποκλειστική ευθύνη τους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν αποδέχεται καμία ευθύνη για τη χρήση των πληροφοριών που περιέχει.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

7	ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΥΛΙΚΟΥ
7	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
8	ΣΥΝΟΨΗ ΤΩΝ ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ 6-12 ΕΤΩΝ
9	ΣΥΝΟΨΗ ΤΩΝ ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ 13-16 ΕΤΩΝ
10	ΚΥΡΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΑΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ
11	ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΝ
12	ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
12	ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΤΕΣ
12	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ
13	ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΥΛΙΚΩΝ
13	ΒΑΣΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ
14	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΘΕΡΜΑΝΣΗΣ/ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ
18	ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΣΕ ΖΕΥΓΗ ΚΑΙ ΟΜΑΔΕΣ
20	ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
22	ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
22	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
24	ΒΑΣΙΚΗ (ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ) ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
24	ΓΙΑ ΟΛΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ – ΗΛΙΚΙΕΣ 6 – 16 ΕΤΩΝ
29	ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΕΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ 6 -12 ΕΤΩΝ
31	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 1 - ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΑΣ
37	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2 - ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΑΣΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΑΣ
42	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3 - ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ
47	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4 - ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΑΣ, Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΑΣ
53	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5 - ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ
61	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 6 - ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ
68	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 7 - ΠΩΣ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΜΕ Ο ΕΝΑΣ ΤΟΝ ΑΛΛΟ
74	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 8 - ΜΙΛΑΜΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΑΣΤΕ
79	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 9 - ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΕΣ/-ΟΙ
88	ΣΥΝΕΔΡΙΑ 10 - ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ ΤΟΝ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΚΩΔΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ
93	ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΕΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ 13 - 16 ΕΤΩΝ
95	ΣΥΝΕΔΡΙΑ Α - ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΑΣ
102	ΣΥΝΕΔΡΙΑ Β - ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΑΣΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΑΣ
114	ΣΥΝΕΔΡΙΑ Γ - ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΜΕ Ο ΕΝΑΣ ΤΟΝ ΑΛΛΟ
124	ΣΥΝΕΔΡΙΑ Δ - ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΑΣ, Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΑΣ
133	ΣΥΝΕΔΡΙΑ Ε - ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ
145	ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΣΤ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ ΤΟΝ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΚΩΔΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ
149	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΗΓΕΣ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Ο οδηγός αυτός έχει αναπτυχθεί για να υποστηρίξει όσους εργάζονται με παιδιά σε παιδικές κατασκηνώσεις όσον αφορά την παράδοση σεμιναρίων που σχετίζονται με θέματα αυτοπροστασίας. Εν μέρει, αυτό σχετίζεται με τις δεσμεύσεις που αναλαμβάνονται στην Πολιτική Διασφάλισης Παιδιού για να διασφαλιστεί ότι τα παιδιά γνωρίζουν πώς λειτουργούν οι φορείς/κατασκηνώσεις για την προστασία τους. Αυτό είναι υποχρεωτικό. Ωστόσο, ο οδηγός επεκτείνει την πρόβλεψη αυτή ώστε να περιλαμβάνει προαιρετικές πρόσθετες συνεδρίες που μπορούν να εκτελεστούν, οι οποίες βοηθούν στην εμβάθυνση της κατανόησης των παιδιών σχετικά με ζητήματα προστασίας και στην ενδυνάμωση τους ώστε να συμμετέχουν στα μέτρα που λαμβάνονται για την αύξηση της προστασίας τους.

Το υλικό αυτό αναπτύχθηκε και δοκιμάστηκε σε παιδικές κατασκηνώσεις στην Ελλάδα, λαμβάνοντας υπόψη τα σχόλια των διευκολυντών και τις απόψεις των παιδιών που συμμετείχαν σε συνεδρίες.

Όπως με τους περισσότερους οδηγούς αυτού του είδους, μεγάλο μέρος του υλικού έχει βασιστεί στις εμπειρίες εκείνων που εμπλέκονται στην ανάπτυξη παρόμοιας εκπαίδευσης. Οι ασκήσεις και οι δραστηριότητες έχουν αναπτυχθεί με την πάροδο του χρόνου, και αυτό σημαίνει ότι δεν ήταν πάντα δυνατή η εύρεση της αρχικής πηγής. Στις περιπτώσεις όπου έχουν προσδιοριστεί οι αναφορές, αυτές έχουν σημειωθεί.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Ο εκπαιδευτικός οδηγός περιέχει μια σειρά εκπαιδευτικών υλικών σχετικά με την αυτοπροστασία, συμπεριλαμβανομένων οδηγιών για τον τρόπο διευκόλυνσης των συνεδριών και κατευθυντήριων γραμμών για τους διευκολυντές.

Το υλικό αυτό έχει χωριστεί σε δύο ενότητες: μια υποχρεωτική συνεδρία προσανατολισμού πάνω στην αυτοπροστασία και μια σειρά προαιρετικών συνεδριών από τις οποίες οι διευκολυντές μπορούν να επιλέξουν ανάλογα με τον χρόνο που έχουν στη διάθεσή τους, το συγκεκριμένο πλαίσιο και τα θέματα σχετικά με τα παιδιά στην τοποθεσία τους. Οι φορείς/κατασκηνώσεις μπορούν να αποφασίσουν να πραγματοποιήσουν οποιαδήποτε, όλες ή καμία από τις προαιρετικές συνεδρίες. Μπορούν επίσης να χρησιμοποιήσουν τις προαιρετικές συνεδρίες ως βάση για τις συνεδρίες που επιλέγουν να αναπτύξουν.

Οι συνεδρίες χωρίζονται περαιτέρω σε δύο ηλικιακές ομάδες, ηλικίας 6-12 και 13-16¹ ετών. Αυτό συμβαίνει ώστε τυχόν διαφορές στις δραστηριότητες να αντικατοπτρίζουν την ηλικία και τις ικανότητες των παιδιών. Ωστόσο, μια απλή εξέταση του υλικού θα δείξει ότι από πολλές απόψεις το περιεχόμενο είναι γενικά το ίδιο. Υπάρχουν επίσης επιλογές για ορισμένες δραστηριότητες, που δείχνουν πώς τα θέματα θα μπορούσαν να καλυφθούν με εναλλακτικούς τρόπους, κυρίως για την υποστήριξη της μάθησης των νεαρότερων παιδιών. Οι διευκολυντές πρέπει να χρησιμοποιούν μόνο τις ηλικιακές κατηγορίες ως οδηγό και πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των παιδιών που θα συμμετέχουν σε κάθε συνεδρία.

Κάθε εκπαιδευτική συνεδρία διαρκεί γενικά μεταξύ 1-2 ωρών, όπως σημειώνεται στα σχέδια συνεδρίας.

¹ Σημειώστε, ότι η Πολιτική Διασφάλισης Παιδιού πρέπει να καλύπτει έως την ηλικία των 18 ετών, σύμφωνα με τις διεθνείς ορθές πρακτικές και τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, 1989. Ωστόσο, σημειώνεται ότι οι φορείς μπορεί να έχουν ανώτατο όριο ηλικίας τα 16 έτη, με τα άτομα 17 και 18 ετών να συμμετέχουν με περισσότερο υποστηρικτικό/βοηθητικό ρόλο. Εάν συντρέχει αυτή η περίπτωση, θα πρέπει να έχουν προσανατολισμό στη διασφάλιση και την Πολιτική Διασφάλισης Παιδιού ως μέρος της έναρξής τους στο ρόλο τους. Όταν άτομα 17 και 18 ετών αναλαμβάνουν θέσεις ευθύνης, η πολιτική διασφάλισης του φορέα πρέπει να το αντικατοπτρίζει αυτό, περιλαμβάνοντας τον προσδιορισμό τυχόν πρόσθετων μέτρων που απαιτούνται για να διασφαλιστεί ότι τα άτομα 17 και 18 ετών προστατεύονται κατά την ανάληψη των ευθυνών τους.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ	ΤΙΤΛΟΣ	ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
ΒΑΣΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ (υποχρεωτική)	Είμαστε όλοι και όλες ασφαλείς – Διασφάλιση του Παιδιού	Προσανατολισμός στην πολιτική και τις διαδικασίες διασφάλισης παιδιού στην κατασκήνωση και τρόπος έγερσης ανησυχίας.

Σύνοψη των προαιρετικών συνεδριών για παιδιά ηλικίας 6-12 ετών

Παρότι κάθε συνεδρία είναι αυτόνομη, συνιστάται οι προαιρετικές συνεδρίες να διεξάγονται με την ακόλουθη σειρά:

ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΕΣ		
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ	ΤΙΤΛΟΣ	ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
Συνεδρία 1	Γνωρίζουμε τα δικαιώματά μας	Κατανόηση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών μας.
Συνεδρία 2	Διαχειριζόμαστε τα συναισθήματά μας	Προσδιορισμός, αναγνώριση και αντιμετώπιση ισχυρών συναισθημάτων με θετικό τρόπο.
Συνεδρία 3	Αναγνωρίζουμε τις επικίνδυνες καταστάσεις	Διερεύνηση (ευρύτερα κι όχι μόνο στην κατασκήνωση) καταστάσεων που είναι επιβλαβείς και πηγές υποστήριξης/προστασίας.
Συνεδρία 4	Το Σώμα μας, ο Εαυτός μας	Διερεύνηση ζητημάτων ιδιωτικότητας και καλού και κακού αγγίγματος.
Συνεδρία 5	Αντιμετωπίζουμε τον εκφοβισμό	Διερεύνηση του τι συνιστά ο εκφοβισμός και ανάπτυξη στρατηγικών αντιμετώπισής του.
Συνεδρία 6	Παραμένουμε ασφαλείς στο διαδίκτυο	Γενικές συμβουλές για να παραμένουμε ασφαλείς στο διαδίκτυο.
Συνεδρία 7	Πως μπορούμε να προστατέψουμε ο ένας τον άλλο	Διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο τα παιδιά μπορούν να αυξήσουν την προστασία τους και να προστατεύσουν τους άλλους.

ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΕΣ		
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ	ΤΙΤΛΟΣ	ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
Συνεδρία 8	Μιλάμε και προστατεύομαστε	Μαθαίνουμε πώς να εκφραζόμαστε όταν ανησυχούμε για την ασφάλεια μας, καθώς και να υποστηρίζουμε τις σκέψεις και τα συναισθήματά μας χωρίς να είμαστε επιθετικοί.
Συνεδρία 9	Είμαστε αποφασιστικές/-οί	Πώς να αντιδρούμε με αποφασιστικότητα χωρίς να γινόμαστε επιθετικές/-οί.
Συνεδρία 10	Δημιουργούμε τον δικό μας κώδικα συμπεριφοράς	Υποστήριξη των παιδιών στην ανάπτυξη του δικού τους κώδικα συμπεριφοράς.

Σύνοψη των προαιρετικών συνεδριών για παιδιά ηλικίας 13-16 ετών

Το περιεχόμενο της εκπαίδευσης για μεγαλύτερα παιδιά είναι σε γενικές γραμμές παρόμοιο με εκείνο για τα παιδιά 6-12 ετών, ωστόσο το υλικό έχει συμπυκνωθεί σε ένα πιο περιορισμένο αριθμό συνεδριών. Αυτό συμβαίνει καθώς, από την εμπειρία στη διεξαγωγή των συνεδριών, κατέστη σαφές ότι

τα μεγαλύτερα παιδιά ήταν πρόθυμα και ικανά να διερευνήσουν θέματα πιο γρήγορα. Αποφασίστηκε να μην ενταθεί το βάθος κάθε συνεδρίας, αντικατοπτρίζοντας την επιθυμία οι διευκολυντές των συνεδριών να μην χρειάζεται να είναι "ειδικοί" στα θέματα που καλύπτονται.

ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΕΣ		
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ	ΤΙΤΛΟΣ	ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
Συνεδρία Α	Γνωρίζουμε τα δικαιώματά μας	Κατανόηση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών μας.
Συνεδρία Β	Διαχειριζόμαστε τα συναισθήματά μας Είμαστε αποφασιστικές/-οί	Προσδιορισμός, αναγνώριση και αντιμετώπιση ισχυρών συναισθημάτων με θετικό τρόπο. Πώς να αντιδρούμε με αποφασιστικότητα χωρίς να γινόμαστε επιθετικοί/-ες.
Συνεδρία Γ	Αναγνωρίζουμε τις επικίνδυνες καταστάσεις Προστατεύουμε ο ένας τον άλλο	Διερεύνηση (ευρύτερα κι όχι μόνο στην κατασκήνωση) καταστάσεων που είναι επιβλαβείς και των πηγών υποστήριξης/προστασίας. Διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο τα παιδιά μπορούν να αυξήσουν την προστασία τους και να προστατεύσουν τους άλλους.

ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΕΣ		
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ	ΤΙΤΛΟΣ	ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ
Συνεδρία Δ	Το Σώμα μας, ο Εαυτός μας Μιλάμε και προστατεύομαστε	Διερεύνηση ζητημάτων ιδιωτικότητας και καλού και κακού αγγίγματος. Μαθαίνουμε πώς να εκφραζόμαστε όταν ανησυχούμε για την ασφάλεια μας, καθώς και να υποστηρίζουμε τις σκέψεις και τα συναισθήματά μας χωρίς να είμαστε επιθετικοί.
Συνεδρία Ε	Αντιμετωπίζουμε τον εκφοβισμό Παραμένουμε ασφαλείς στο διαδίκτυο	Διερεύνηση του τι συνιστά ο εκφοβισμός και ανάπτυξη στρατηγικών αντιμετώπισης του εκφοβισμού. Γενικές συμβουλές για να παραμένουμε ασφαλείς στο διαδίκτυο.
Συνεδρία ΣΤ	Δημιουργούμε τον δικό μας κώδικα συμπεριφοράς	Υποστήριξη των παιδιών στην ανάπτυξη του δικού τους κώδικα συμπεριφοράς.

ΚΥΡΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΑΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ

Η διευκόλυνση δραστηριοτήτων αυτοπροστασίας με παιδιά είναι από πολλές απόψεις ίδια με οποιαδήποτε άλλη ομαδική εργασία με παιδιά. Οι διευκολυντές πρέπει να είναι σε θέση να δημιουργήσουν μια θετική, ασφαλή και διασκεδαστική ατμόσφαιρα και να εξασφαλίσουν ότι συμμετέχουν όλα τα παιδιά. Πρέπει να είναι σε θέση να επικοινωνούν αποτελεσματικά με τα παιδιά (ανάλογα με την ηλικία και την ανάπτυξή τους) και να βοηθούν τα παιδιά να εκφράζουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους.

Επιπλέον, κατά τη διευκόλυνση δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την αυτοπροστασία, υπάρχουν δύο σημαντικά ζητήματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη:

1. Μη φοβίσετε τα παιδιά: Είναι σημαντικό να είμαστε σαφείς με τα παιδιά σχετικά με τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν, αλλά αυτό πρέπει να γίνει με μέτρο. Τα παιδιά πρέπει να νιώσουν πιο ασφαλή και

όχι πιο ανασφαλή! Επομένως, πρέπει να δοθεί έμφαση στο τι γίνεται/τι μπορούν να κάνουν για να είναι ασφαλέστερα και δεν πρέπει να δίνεται η εντύπωση ότι κάθε κατάσταση ή κάθε ενήλικας αποτελεί απειλή.

2. Να είστε προετοιμασμένοι για αποκαλύψεις: Περιστασιακά, επειδή τα παιδιά αισθάνονται άνετα, μπορεί να εκφράσουν (ή να αποκαλύψουν) ότι τα ίδια ή κάποιο άλλο παιδί κακοποιείται. Εάν συμβεί αυτό, είναι σημαντικό να δοθεί μια υποστηρικτική απάντηση και να γίνουν οι απαραίτητες παραπομπές σύμφωνα με την Πολιτική Διασφάλισης Παιδιού του φορέα/της κατασκήνωσης. Αυτό συνήθως σημαίνει αναφορά στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού, ώστε να μπορεί να γίνει παραπομπή στον αρμόδιο οργανισμό παιδικής προστασίας, εάν απαιτείται.

Αντιμέτωπιση αποκαλύψεων

Αποκάλυψη είναι η διαδικασία έκφρασης ή ενημέρωσης για κακοποίηση. Οι αποκαλύψεις μπορεί να γίνουν προγραμματισμένα - δηλαδή το παιδί παίρνει μια συνειδητή απόφαση να μιλήσει - ή χωρίς προγραμματισμό. Μη προγραμματισμένες, αυθόρμητες αποκαλύψεις συμβαίνουν συχνά όταν ένα παιδί αισθάνεται άνετα ή δεν γνωρίζει ότι η κατάσταση που αποκαλύπτει αφορά σε κακοποίηση.

Μπορεί να προκύψει έμμεση αποκάλυψη όταν ένα παιδί δεν μοιράζεται τις λεπτομέρειες της κακοποίησης χωρίς να του ζητηθεί, ή το κάνει με "συγκαλυμμένο" τρόπο, για παράδειγμα μέσω παιχνιδιού ή σχεδίων, ή μέσω της συμπεριφοράς του (όπως για παράδειγμα βλάπτοντας τον εαυτό τους).

Ανεξαρτήτως του τρόπου συντέλεσης της αποκάλυψης, είναι σημαντικό να αντιμετωπίζεται με κατάλληλο τρόπο ακολουθώντας τα εξής:

- Διαβεβαιώστε το παιδί ότι κάνει το σωστό αποκαλύπτοντάς το.
- Αποδεχτείτε όσα έχει να πει το παιδί.
- Μη προσπαθείτε να εξηγήσετε ή να ελαχιστοποιήσετε αυτό που έχει συμβεί.
- Μη δείχνετε έκπληξη ή δυσπιστία.
- Να θυμάστε ότι ακόμη και αν ένα παιδί βλάπτεται από κάποιον, μπορεί ακόμα να αισθάνεται πιστό σε αυτόν. Για τον λόγο αυτό, είναι σημαντικό να μην επικρίνετε τον δράστη, αν και είναι σκόπιμο να μιλήσετε εάν οι πράξεις τους συνιστούν κακοποίηση. Για παράδειγμα, μην πείτε "Είναι κακοί", αλλά πείτε "Νομίζω ότι αυτό που κάνουν είναι λάθος".
- Μην αφήσετε τη συζήτηση να γίνει συνέντευξη ή έρευνα. Ο σκοπός οποιασδήποτε συζήτησης με το παιδί στο στάδιο της αποκάλυψης είναι να

είστε σε θέση να υποστηρίξετε το παιδί ώστε να εκφράσει αυτό που θέλει να πει για την κατάσταση και να είστε σε θέση να διαβιβάσετε πληροφορίες σύμφωνα με την Πολιτική Διασφάλισης Παιδιού.

- Εξηγήστε στο παιδί τι πρόκειται να συμβεί στη συνέχεια (π.χ. "Θα μιλήσω στο ΠΑΔΠ ώστε να βρούμε τον καλύτερο τρόπο να σε βοηθήσουμε").
- Μην προβείτε σε λανθασμένες υποσχέσεις σχετικά με το τι πρόκειται ή δεν πρόκειται να συμβεί.
- Μη συμφωνείτε να κρατήσετε οποιοδήποτε πληροφορίες κρυφές ή μυστικές.

Εάν ένα παιδί κάνει μια αποκάλυψη, είναι σημαντικό να προσπαθήσετε να περιορίσετε τη συζήτηση σχετικά με την κατάσταση στην ομάδα/συνεδρία, αλλά να αφιερώσετε χρόνο μετά τη λήξη της συνεδρίας για να κάνετε μια ενημερωτική συζήτηση (ή εάν αυτό δεν είναι δυνατό να αναφέρετε τις ανησυχίες στο πλαίσιο της Πολιτικής Διασφάλισης Παιδιού). Εάν υπάρχουν δύο διευκολυντές, τότε ο ένας από τους δύο μπορεί να αποφασίσει ότι θα ήταν χρήσιμο να συζητήσει τι συμβαίνει κατ' ιδίαν με το παιδί. **Αυτό δεν αποτελεί συνέντευξη. Γίνεται απλά για να δοθεί η ευκαιρία στο παιδί να εκφραστεί, να διαβεβαιωθεί το παιδί ότι έχει ακουστεί και για να του εξηγήσετε τι πρόκειται να συμβεί.**

Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι ακολουθούνται οι κατάλληλοι δίαυλοι για την αναφορά τυχόν υπαρκτής ή υποπτευόμενης κακοποίησης. **Δεν είναι αρμοδιότητα των διευκολυντών να αποφασίσουν ότι μια κατάσταση δεν εγείρει λόγο ανησυχίας ή ότι μπορούν να αγνοήσουν όσα έχουν ειπωθεί.**

ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Ο εκπαιδευτικός οδηγός προσφέρει ένα ευέλικτο σύνολο υλικού που μπορεί να χρησιμοποιηθεί και να προσαρμοστεί ανάλογα με την κατάσταση σε κάθε φορέα/κατασκήνωση ή την τοποθεσία. Η μόνη συνεδρία που συνιστάται είναι η υποχρεωτική βασική συνεδρία, αλλά ακόμη και αυτή μπορεί να προσαρμοστεί ή να εκτελεστεί σε συνδυασμό με άλλες συνεδρίες. Τα προγράμματα μεμονωμένης συνεδρίας περιγράφουν λεπτομερώς, όπου χρειάζεται, πώς μπορούν να λάβουν χώρα προσαρμογές και ιδέες για δραστηριότητες περαιτέρω παρακολούθησης.

Είναι εξαιρετικά σημαντικό οι γονείς/νόμιμοι κηδεμόνες των παιδιών να γνωρίζουν τα θέματα

Συμμετέχοντες και διευκολυντές

Οι συνεδρίες έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να μπορούν να εκτελούνται από κάποιον με σχετικά μικρή εμπειρία στην παροχή εκπαίδευσης παιδικής προστασίας, παρότι θα πρέπει να έχουν **εμπειρία στη διοργάνωση ομαδικών δραστηριοτήτων για παιδιά** και οι ίδιοι να έχουν λάβει **εκπαίδευση ευαισθητοποίησης για τη διασφάλιση του παιδιού**. Όλοι οι διευκολυντές πρέπει να γνωρίζουν και να έχουν **διαβάσει, την Πολιτική Διασφάλισης Παιδιού του φορέα** και επίσης να έχουν σαφή γνώση των αρμοδιοτήτων τους στο πλαίσιο της πολιτικής.

Ιδανικά δύο διευκολυντές πρέπει να διεξάγουν κάθε συνεδρία. Αυτό συμβαίνει σε περίπτωση που γίνουν αποκαλύψεις (δηλ. τα παιδιά αποκαλύψουν κακοποίηση) καθώς και επειδή μερικές φορές είναι χρήσιμο να υπάρχουν διαφορετικές προοπτικές και ιδέες.

Τοποθεσία και εγκαταστάσεις

Αναπόφευκτα, οι συνεδρίες θα πραγματοποιούνται στις ίδιες εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούνται συνήθως για δραστηριότητες της κατασκήνωσης. Για το λόγο αυτό, όλα τα προγράμματα συνεδρίας

που σκοπεύουν να διερευνηθούν με τα παιδιά και να δώσουν τη συγκατάθεσή τους για τη συμμετοχή του παιδιού τους. Οι περισσότεροι θα είναι χαρούμενοι που η κατασκήνωση αναλαμβάνει σοβαρά την ευθύνη για τη διασφάλιση των παιδιών, αλλά ένας μικρός αριθμός μπορεί να μη θέλει να συζητηθούν στις προαιρετικές συνεδρίες ευαίσθητα ζητήματα (όπως η κακοποίηση) με τα παιδιά τους στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της κατασκήνωσης.

Φυσικά, τα παιδιά πρέπει επίσης να δώσουν τη συγκατάθεσή τους για τη συμμετοχή τους - και κανένα παιδί δεν πρέπει να υποχρεωθεί να παρακολουθήσει μια συνεδρία που δεν θέλει!²

Αναφορικά με τον αριθμό των συμμετεχόντων (δηλ. τα παιδιά) περίπου 10-12 είναι ιδανικά, ώστε να υπάρχουν αρκετοί συμμετέχοντες για να υπάρχουν ανταλλαγές αλλά και επαρκής χρόνος ώστε κάθε συμμετέχοντας να είναι σε θέση να συνεισφέρει. Για ομάδες με νεαρότερα παιδιά, ειδικά εάν είναι διαθέσιμος μόνο ένας διευκολυντής, 8-10 παιδιά μπορεί να είναι ευκολότερο να οργανωθούν καλύτερα. Όπου υπάρχουν ομάδες παιδιών που εργάζονται μαζί (για παράδειγμα ομάδες) μπορεί να είναι χρήσιμη η ενθάρρυνση των θετικών ομαδικών σχέσεων να παραμείνουν μαζί, ακόμη και αν αυτό σημαίνει ότι θα συμμετέχουν ελαφρώς περισσότεροι συμμετέχοντες σε κάθε συνεδρία.

έχουν σχεδιαστεί για να εκτελούνται σε μέρη όπου δεν θα υπάρχει σύνδεση στο διαδίκτυο ή ηλεκτρικό ρεύμα (για παράδειγμα δεν θα χρησιμοποιούνται παρουσιάσεις PowerPoint).

Ακόμα και αν χρησιμοποιούνται κανονικές εγκαταστάσεις, είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι η τοποθεσία είναι ευλόγως ιδιωτική, έτσι ώστε να υπάρχει μικρή πιθανότητα διακοπών. Είναι επίσης σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι, στο πλαίσιο της Πολιτικής Διασφάλισης Παιδιού για

Προσαρμογή των υλικών

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, τα προγράμματα συνεδριών περιέχουν τις οδηγίες που απαιτούνται για τη διεξαγωγή των συνεδριών, καθώς και τυχόν απαιτούμενες πηγές. Για ορισμένες συνεδρίες, επειδή η δραστηριότητα προθέρμανσης/ενεργοποίησης χρησιμοποιείται ως τρόπος εισαγωγής στο θέμα, αυτές ήδη περιλαμβάνονται. Για άλλες συνεδρίες, οι διευκολυντές θα χρειαστεί να εντάξουν δραστηριότητες ενεργοποίησης και προθέρμανσης. Αυτά μπορεί να είναι χρήσιμα στην αρχή της συνεδρίας (προκειμένου να βοηθήσουν στη δημιουργία σχέσεων και να δώσουν στα παιδιά κίνητρο για συμμετοχή στη συνεδρία) ή μπορούν να χρησιμοποιηθούν καθ'όλη τη διάρκεια της συνεδρίας για να βοηθήσουν στην αύξηση της ενέργειας ή να παρέχουν ένα διάλειμμα. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό όταν σκεφτόμαστε νεαρότερα παιδιά (κάτω των 12 ετών) που μπορεί να δυσκολεύονται να παραμείνουν συγκεντρωμένα σε ένα θέμα ή μία δραστηριότητα για περισσότερο από 30 λεπτά.

Βασικοί κανόνες

Η καθιέρωση βασικών κανόνων βοηθάει στον καθορισμό του τόνου για τον τρόπο διεξαγωγής των συνεδριών και τον τρόπο που θα εκληφθεί από τα παιδιά. Ο στόχος είναι να δημιουργηθεί ένα ανοιχτό, υποστηρικτικό περιβάλλον όπου όλα τα παιδιά μπορούν να συμμετέχουν και να διασκεδάζουν. Η καθιέρωση βασικών κανόνων δίνει έμφαση επίσης στην ανάγκη ευαισθητοποίησης προς τις απόψεις και τις ιδέες όλων των συμμετεχόντων. Οι βασικοί κανόνες μπορούν επίσης να είναι χρήσιμοι στη διαχείριση της συμπεριφοράς των παιδιών - καθώς μπορούν να υπενθυμίσουν στα παιδιά τι συμφώνησαν. Φυσικά, οι διευκολυντές πρέπει επίσης να είναι ικανοποιημένοι με αυτό που έχει συμφωνηθεί,

την κατασκήνωση, έχει διενεργηθεί αξιολόγηση κινδύνου για να διασφαλιστεί ότι ο χώρος δεν ενέχει κινδύνους³ για τα παιδιά. Πρέπει πάντοτε να διατίθενται εγκαταστάσεις πόσιμου νερού και τουαλέτας.

Άλλες προσαρμογές που μπορεί να είναι απαραίτητες περιλαμβάνουν:

- Όπου εμπλέκονται παιδιά διαφορετικών ικανοτήτων (για παράδειγμα εάν υπάρχουν παιδιά με σωματικές ή γνωστικές αναπηρίες).
- Όπου υπάρχουν "κανόνες" σχετικά με το τι μπορούν να κάνουν τα αγόρια και τι τα κορίτσια ή τι μπορούν να συζητήσουν μαζί, έτσι ώστε όλοι να μπορούν να συμμετέχουν εξίσου.
- Προκειμένου να αντικατοπτρίζεται το συγκεκριμένο πλαίσιο του έργου - για παράδειγμα, η Πολιτική Διασφάλισης Παιδιού της κατασκήνωσης μπορεί να έχει συγκεκριμένες απαιτήσεις ή μπορεί να υπάρχουν συγκεκριμένες διατάξεις στα πλαίσια του νόμου για το τι μπορούν ή δεν μπορούν να κάνουν τα παιδιά.

καθώς πρέπει κι αυτοί να τηρούν τους βασικούς αυτούς κανόνες!

Είναι χρήσιμο να θεσπίζονται βασικοί κανόνες με τα παιδιά στην αρχή της πρώτης συνεδρίας. Εάν πραγματοποιείται μόνο η βασική συνεδρία, τότε μπορεί να αρκεί να προτείνετε βασικούς κανόνες και να ζητήσετε τη συμφωνία των συμμετεχόντων. Ωστόσο, όταν πρόκειται να πραγματοποιηθεί μια σειρά συνεδριών με μια ομάδα παιδιών, κάθε ομάδα πρέπει να ενθαρρύνεται να αναπτύξει τους δικούς της βασικούς κανόνες στην αρχή, οι οποίοι μπορούν να αναφέρονται και να αναθεωρούνται πριν την έναρξη κάθε συνεδρίας.

² Η καθοδήγηση αυτή δεν παρέχει λεπτομερείς οδηγίες ή δεν διερευνά σε βάθος ζητήματα που σχετίζονται με την απόκτηση συναίνεσης από παιδιά. Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στο www.childhub.org

³ Λεπτομέρειες σχετικά με τον τρόπο διεξαγωγής αξιολόγησης κινδύνου θα πρέπει να παρατίθενται στην Πολιτική Διασφάλισης Παιδιού (Προστασίας Παιδιού) των φορέων/κατασκήνωσης.

Τυπικά θέματα που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στους βασικούς κανόνες, είναι τα εξής:

- Ακούμε τον καθένα
- Μόνο ένα άτομο θα μιλάει κάθε φορά
- Δεν αποχωρούμε από τη συνεδρία χωρίς να ενημερώσουμε τον υπεύθυνο
- Βεβαιωνόμαστε ότι συμμετέχουν όλοι
- Δεν γελάμε ή κάνουμε αστεία για κάποιον (δηλ. όχι εκφοβισμός)
- Συμμετέχουμε
- Διασκεδάζουμε
- Ακολουθούμε οποιοσδήποτε οδηγίες παρέχονται από τους διευκολυντές σχετικά με ζητήματα ασφαλείας (όπως τρέξιμο σε εσωτερικούς χώρους κτλ.)

Τα παιδιά μπορούν να αναπτύξουν τους δικούς τους βασικούς κανόνες με διάφορους τρόπους, ανάλογα με τον διαθέσιμο χρόνο και τις ηλικίες των παιδιών. Προτεινόμενοι τρόποι περιλαμβάνουν:

- Αναζήτηση ιδεών στην ευρύτερη ομάδα – πρόσκληση προς τα παιδιά να σκεπτούν ιδέες και στη συνέχεια να τις γράψουν στον πίνακα παρουσιάσεων.

- Ζητήστε από τα παιδιά να συζητήσουν σε μικρές ομάδες και, στη συνέχεια, να παρουσιάσουν τις απόψεις τους στην κύρια ομάδα, ζητώντας τη συναίνεση όλων για το τι πρέπει να συμπεριληφθεί. Μια παραλλαγή αυτού είναι να χωριστούν τα παιδιά σε τέσσερις μικρές ομάδες, οι οποίες στη συνέχεια θα παρουσιάσουν τις ιδέες τους με διαφορετικούς τρόπους: μία ομάδα μπορεί μόνο να μιλήσει, μια άλλη μπορεί μόνο να γράψει, μια άλλη μπορεί μόνο να μιμηθεί και μια άλλη μπορεί μόνο να σχεδιάσει.

Οι βασικοί κανόνες μπορεί επίσης να φανούν χρήσιμοι στην υπόβοηθηση της ομάδας να αναπτύξει μια κοινή ταυτότητα - για παράδειγμα μέσω της ονομασίας βασικών κανόνων της ομάδας και της αίτησης προς τα παιδιά να υπογράψουν/σχεδιάσουν το σημάδι τους για να δείξουν ότι συμφωνούν.

Περαιτέρω συζήτηση σχετικά με την ανάπτυξη βασικών κανόνων περιλαμβάνεται στην προαιρετική δραστηριότητα της βασικής συνεδρίας.

Δραστηριότητες ενεργοποίησης και προθέρμανσης/δραστηριότητες ολοκλήρωσης

Οι δραστηριότητες ενεργοποίησης και προθέρμανσης έχουν σχεδιαστεί για να βοηθήσουν στην αύξηση της ενέργειας κατά την εκπαίδευση και μπορούν επίσης να λειτουργήσουν ως ένας χρήσιμος τρόπος για τη διακοπή ή τη μετάβαση σε ένα νέο θέμα ή για τον τερματισμό μιας συνεδρίας.

Εάν έχουν εμπειρία στην εργασία με παιδιά, οι διευκολυντές θα πρέπει να έχουν ήδη πολλές ιδέες για δραστηριότητες ενεργοποίησης και προθέρμανσης, ωστόσο υπάρχουν επίσης πολλές καλές πηγές με πρόσθετες ιδέες. Μια πολύ χρήσιμη

αναφορά, στην οποία ορισμένοι διευκολυντές βρίσκουν πηγή έμπνευσης, είναι ο οδηγός που αναπτύχθηκε από τη Διεθνή Συμμαχία για το AIDS **100 Τρόποι για την ενεργοποίηση ομάδων: Παιχνίδια για χρήση σε εργαστήρια, συναντήσεις και την κοινότητα (2002)**.

Οι ακόλουθες δραστηριότητες έχουν χρησιμοποιηθεί σε παιδικές κατασκηνώσεις στην Ελλάδα⁴ και διαπιστώθηκε ότι λειτουργούν καλά και είναι ευχάριστες για τα παιδιά που συμμετέχουν.

ΓΡΑΜΜΗ ΓΕΝΕΘΛΙΩΝ

- Καλέστε όλους τους συμμετέχοντες να δημιουργήσουν μια γραμμή σύμφωνα με τη σειρά των γενεθλίων τους από τον Ιανουάριο έως τον Δεκέμβριο. Οι συμμετέχοντες δεν επιτρέπεται να μιλήσουν και μπορούν να χρησιμοποιούν μόνο τα χέρια και χειρονομίες για να οργανώσουν τη γραμμή.
- Παραλλαγές: Βασική στοίχιση σύμφωνα με αυτούς που ζουν εγγύτερα στον τόπο/δωμάτιο εκπαίδευσης και μακρύτερα, αγαπημένα ζώα, μικρότερα προς μεγαλύτερα, σειρά ύψους, τον τόνο του χρώματος των μαλλιών τους.
- Η στοίχιση μπορεί επίσης να είναι ένας χρήσιμος τρόπος για να χωρίσετε τους συμμετέχοντες σε ομάδες για δραστηριότητες.

ΣΠΙΤΙ, ΣΕΙΣΜΟΣ, ΣΚΙΟΥΡΟΣ

- Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σχηματίσουν δυάδες δημιουργώντας ένα σπίτι με τα χέρια τους, ενώ ένα τρίτο άτομο, ένας "σκίουρος", κάθεται μέσα στο σπίτι.
- Όταν δοθεί η εντολή "Κινηθείτε", όλοι οι σκίουροι πρέπει να αλλάξουν μέρος και να βρουν ένα νέο σπίτι.
- Όταν δοθεί η εντολή "Χτίστε", όλοι οι συμμετέχοντες που σχηματίζουν σπίτια πρέπει να αλλάξουν ταίρι και να βρουν έναν νέο συμμετέχοντα για να σχηματίσουν μαζί του ένα σπίτι.
- Ιδανικά ένας συμμετέχων πρέπει να μείνει εκτός χωρίς να είναι σκίουρος ή μέρος του σπιτιού. Τότε, αυτός δίνει τις εντολές ώστε να μπορέσει να συμμετάσχει. Εάν δεν έχει απομείνει κάποιος συμμετέχων, τότε μπορεί να φωνάζει τις εντολές ο διευκολυντής.
- Επαναλάβετε αρκετές φορές.

ΟΤΑΝ ΦΥΣΑΕΙ Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΑΝΕΜΟΣ

- Ζητήστε στους συμμετέχοντες να σταθούν σε κύκλο
- Εξηγήστε ότι όταν "φυσάει ο Δυτικός Άνεμος" οι συμμετέχοντες πρέπει να μετακινηθούν σε διαφορετικό μέρος του κύκλου. Για παράδειγμα, εάν "ο Δυτικός Άνεμος φυσάει για το πράσινο" όλοι όσοι φορούν πράσινο πρέπει να μετακινηθούν και οι υπόλοιποι να μείνουν εκεί που βρίσκονται.
- Αναφέρετε πολλά διαφορετικά πράγματα για τα οποία φυσάει ο Δυτικός Άνεμος (π.χ. όλα τα άτομα που τους αρέσει να τρώνε παστίτσιο, όποιον έχει αδερφή ή αδερφό, όποιον του αρέσει να τραγουδά κ.λπ.).
- Επαναλάβετε την άσκηση αρκετές φορές, έως ότου όλοι να έχουν μετακινηθεί τουλάχιστον από μία φορά.

ΠΕΡΠΑΤΑ, ΣΤΑΜΑΤΑ, ΟΝΟΜΑ, ΧΕΙΡΟΚΡΟΤΗΜΑ

- Εξηγήστε στους συμμετέχοντες ότι θα ακολουθήσουν απλές εντολές.
- Εξηγήστε ότι όταν θα πείτε "περπάτα", οι συμμετέχοντες θα ξεκινούν να περπατούν στο χώρο. Όταν θα πείτε "σταμάτα", οι συμμετέχοντες θα σταματούν εκεί που βρίσκονται.
- Φωνάζετε "περπάτα" και στη συνέχεια "σταμάτα" αρκετές φορές.

⁴ Currie, V., Lee, L., Wright, L. (2019), You Create Art Kit, Συμμετοχική έρευνα δράσης για νέους που επιζητούν την Αλλαγή (Participatory Action Research for Young Change Makers), IICRD https://childhub.org/en/system/tdf/library/attachments/200325_tdh_youcreate_light.pdf?file=1&type=node&id=43578

- **ΕΠΕΙΤΑ** θα πρέπει να εξηγήσετε ότι οι εντολές θα αλλάξουν – και τώρα όταν θα πείτε "σταμάτα", οι συμμετέχοντες θα πρέπει να αρχίσουν να περπατούν και όταν θα πείτε "περπάτα" οι συμμετέχοντες θα πρέπει να σταματήσουν να περπατούν.
- Φωνάξτε "περπάτα" και στη συνέχεια "σταμάτα" αρκετές φορές.
- **ΣΤΗ ΣΥΝΕΧΕΙΑ** θα πρέπει να εξηγήσετε ότι προστίθενται δύο επιπλέον εντολές. Όταν θα πείτε "όνομα", οι συμμετέχοντες θα πρέπει να λένε δυνατά το όνομά τους. Όταν θα πείτε "χειροκρότημα", οι συμμετέχοντες θα πρέπει να χειροκροτήσουν μία φορά.
- Εξηγήστε ότι οι προηγούμενες δύο εντολές παραμένουν το ίδιο, οπότε "περπάτα" σημαίνει σταμάτα, και "σταμάτα" σημαίνει περπάτα.
- Φωνάξτε έναν συνδυασμό εντολών "περπάτα", "σταμάτα", "όνομα" και "χειροκρότημα", επαναλαμβάνοντάς τον αρκετές φορές.
- **ΤΕΛΟΣ** θα πρέπει να εξηγήσετε ότι οι δύο τελευταίες εντολές τώρα θα αλλάξουν – οπότε το "όνομα" σημαίνει χειροκρότημα, και το "χειροκρότημα" σημαίνει περ το όνομά σου.
- Φωνάξτε έναν συνδυασμό εντολών "περπάτα", "σταμάτα", "όνομα" και "χειροκρότημα", επαναλαμβάνοντάς τον αρκετές φορές.

ΚΥΚΛΟΣ ΚΕΡΑΥΝΟΥ

Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να σταθούν σε κύκλο και να αντιγράψουν τις κινήσεις του διευκολυντή:

- Ο διευκολυντής θα πρέπει να σηκώσει τη δεξιά του παλάμη και να χτυπήσει ελαφρά την παλάμη του με το πρώτο δάχτυλο του αριστερού τους χεριού, λέγοντας ότι "έρχεται βροχή".
- Σταδιακά θα αυξήσει την ταχύτητα του χτυπήματος λέγοντας, "η βροχή αυξάνεται".
- Θα πρέπει στη συνέχεια να χτυπήσει ελαφρώς τα πόδια του ενώ συνεχίζει να χτυπάει το χέρι του, λέγοντας "έρχεται κεραυνός".
- Έπειτα να πει, "έρχεται αστραπή" και να χτυπήσει τα χέρια του.
- Μετα θα πει, "η καταιγίδα ηρεμεί...", επανερχόμενος στο ελαφρύ χτύπημα των χεριών του.
- Ο διευκολυντής θα κλείσει λέγοντας "ο ήλιος λάμπει!", ανοίγοντας τα χέρια του διάπλατα πάνω από το κεφάλι του.

Εάν επιθυμείτε, επαναλάβετε την άσκηση. Ένας συμμετέχων μπορεί επίσης να προσκληθεί να συνδράμει στην καθοδήγηση.

ΠΙΑΝΩ ΤΗ ΜΠΑΛΑ

- Εξηγήστε ότι οι συμμετέχοντες πρέπει να ακολουθούν τον "αρχηγό" – είτε αυτός είναι ο διευκολυντής είτε είναι ένας εθελοντής συμμετέχων.
- Ο αρχηγός ξεκινά λέγοντας "Πιάνω τη μπάλα" και στη συνέχεια περνά προς τη μία πλευρά με τα χέρια του ψηλά σαν να έπιανε μία μπάλα.
- Οι συμμετέχοντες επαναλαμβάνουν τα λόγια και τις πράξεις του αρχηγού.
- Στη συνέχεια, ο αρχηγός φωνάζει "έχω τη μπάλα" και χαμηλώνει τα χέρια του σαν να κρατάει μια μπάλα μπροστά στο στήθος του.
- Οι συμμετέχοντες επαναλαμβάνουν τα λόγια και τις πράξεις του αρχηγού.

- Ο αρχηγός λέει στη συνέχεια "τη βάζω εδώ" σαν να βάζει τη "μπάλα" πάνω σε ένα σημείο του σώματός του (π.χ. ώμοι, κεφάλια, γοφοί κτλ.). Οι συμμετέχοντες επαναλαμβάνουν και βάζουν τη δική τους "μπάλα" στο ίδιο μέρος του δικού τους σώματος.
- Συνεχίστε όσο επιθυμείτε/όσο υπάρχει διαθέσιμος χρόνος, τοποθετώντας τη "μπάλα" σε ένα διαφορετικό σημείο του σώματος κάθε φορά.

ΟΝΟΜΑ ΚΑΙ ΜΠΑΛΑ

- Πάρτε μια μπάλα και ζητήστε στους συμμετέχοντες να σταθούν σε κύκλο
- Φωνάξτε το όνομα κάποιου στον κύκλο, και στη συνέχεια πετάξτε τη μπάλα σε αυτόν.
- Όταν ο συμμετέχων πιάσει τη μπάλα, λέει το όνομα του προσώπου που του πέταξε τη μπάλα και στη συνέχεια το δικό του όνομα. Στη συνέχεια λέει το όνομα ενός άλλου συμμετέχοντα στον κύκλο και του πετά τη μπάλα.
- Επαναλάβετε έως ότου όλοι να έχουν την ευκαιρία να πιάσουν τη μπάλα, να πουν το όνομα του προσώπου που τους πέταξε τη μπάλα, το όνομά τους και το όνομα του προσώπου στο οποίο επρόκειτο να πετάξουν τη μπάλα.
- Προκειμένου να αυξηθεί το ενδιαφέρον και η δυσκολία, χρησιμοποιήστε δύο μπάλες ταυτόχρονα ή ακόμα και τρεις.

ΤΥΦΛΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

- Ζητήστε στους συμμετέχοντες να σταθούν σε κύκλο
- Ένας συμμετέχων πρέπει να σταθεί στη μέση του κύκλου με τα μάτια κλειστά όσο οι υπόλοιποι φωνάζουν το όνομά του/της.
- Το πρόσωπο που στέκεται στη μέση πρέπει να πάει προς την κατεύθυνση όπου αυτός ή αυτή εντοπίζει τον ήχο. Οι άλλοι συμμετέχοντες μπορούν να αλλάξουν τη σειρά που τον φωνάζουν, μπορούν να αλλάξουν θέση, να μείνουν στον κύκλο, να μπερδέψουν το πρόσωπο με τα κλειστά μάτια, να ψιθυρίσουν - αλλά δεν πρέπει ποτέ να χάσουν την ευθύνη του/της ή να τον/την αφήσουν μόνο/-η.
- Μετά από λίγο μπορούν να ρωτήσουν το πρόσωπο με τα κλειστά μάτια: "Που είσαι; Μέσα ή έξω από τον κύκλο; Δίπλα στην πόρτα;" κτλ.

ΓΟΡΔΙΟΣ ΔΕΣΜΟΣ

- Ζητήστε στους συμμετέχοντες να σταθούν σε κύκλο
- Μετά, να κινηθούν αργά προς στη μέση του κύκλου με τα μάτια κλειστά και τα χέρια τεντωμένα μπροστά
- Καθώς έχουν τα μάτια τους κλειστά, θα πρέπει να πιάσουν το χέρι κάποιου άλλου. Θα πρέπει να κρατούν τα μάτια τους κλειστά έως ότου κάθε χέρι να κρατάει ένα άλλο.
- Όταν οι συμμετέχοντες ανοίξουν τα μάτια τους θα πρέπει να λύσουν τον κόμπο ενώ κρατούν τα χέρια τους.
- Αυτή η άσκηση είναι επίσης καλό να γίνεται κατά την έναρξη και τη λήξη της συνεδρίας/ημέρας καθώς δημιουργεί μία αίσθηση ομαδικότητας.

ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ

- Μοιράστε μικρά κομμάτια χαρτί με διαφορετικές οδηγίες στον καθένα ώστε κάθε συμμετέχων να έχει μία οδηγία.
- Η οδηγία μπορεί να περιλαμβάνει πράγματα όπως "κάνε χειραψία σε όλους" ή "φίλησε τους όλους στο μέτωπο" ή "ρώτησέ τους όλους ποιο είναι το αγαπημένο τους φαγητό".
- Αφήστε 5-10 λεπτά ώστε όλοι να έχουν χρόνο να ακολουθήσουν τις οδηγίες τους.

ΝΕΤΜΠΟΛ (NETBALL)

- Οι συμμετέχοντες στέκονται σε ένα κύκλο και πετούν και πιάνουν μια μικρή μπάλα μεταξύ τους έως ότου όλοι να έχουν κρατήσει τη μπάλα μία φορά.
- Χρησιμοποιώντας αυτό το μοτίβο, προστίθενται νέες μπάλες ώστε να υπάρχουν δύο μπάλες στο παιχνίδι. Όλοι πρέπει να πετούν τις μπάλες προς το ίδιο πρόσωπο.

Διαχωρισμός σε ζεύγη και ομάδες

Αυτές οι δραστηριότητες⁵ έχουν σχεδιαστεί για να χωρίζουν τους συμμετέχοντες σε μικρές ομάδες/ζεύγη με διασκεδαστικό και διαδραστικό τρόπο. Όλες

έχουν χρησιμοποιηθεί σε παιδικές κατασκηνώσεις στην Ελλάδα και διαπιστώθηκε ότι λειτουργούν καλά και είναι ευχάριστες για τα παιδιά που συμμετέχουν.

"Εποχιακές" ομάδες	Χωρίστε τις ομάδες με βάση την εποχή των γενεθλίων τους. Προσαρμόστε τις ομάδες, έτσι ώστε να σχηματίζονται ομάδες ίσων ικανοτήτων.
Ζώα	<ul style="list-style-type: none"> • Γράψτε ζεύγη ζώων σε μικρά κομμάτια χαρτιού και ζητήστε από τον καθένα να επιλέξει τυχαία ένα κομμάτι (π.χ. από ένα καπέλο/μπολ). • Δεν επιτρέπεται σε κανέναν να μιλάει και οι συμμετέχοντες πρέπει να βρουν το "ζευγάρι" τους που έχει το ίδιο ζώο με τους ίδιους, ενεργώντας όπως το ζώο τους και κάνοντας ήχους ζώων. • Αυτή η άσκηση μπορεί να τροποποιηθεί ώστε να χωριστούν σε μικρές ομάδες περιλαμβάνοντας περισσότερα από δύο ζώα του κάθε είδους.
Χρωματισμένα αυτοκόλλητα σημειώματα	<ul style="list-style-type: none"> • Πριν την άφιξη των συμμετεχόντων, κολλήστε ένα χρωματιστό αυτοκόλλητο/post-it στην οπίσθια πλευρά της καρέκλας κάθε συμμετέχοντα. • Κατά τον διαχωρισμό σε ομάδες, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να κοιτάξουν στην οπίσθια πλευρά της καρέκλας τους και να σχηματίσουν μια ομάδα με τους υπόλοιπους που έχουν το ίδιο χρώμα. • Εναλλακτικά κολλήστε σχήματα ή αριθμούς στο οπίσθιο μέρος των καρεκλών.
Χρωματική ταξινόμηση	<ul style="list-style-type: none"> • Αναλόγως τους πόρους, αγοράστε ή συλλέξτε μερικές ξυλομπογιές, πολύχρωμα καθαριστικά πίπας, δείγματα χρωμάτων κ.λπ. Τοποθετήστε αυτά τα αντικείμενα στο πάτωμα ή στο τραπέζι (ένα για κάθε συμμετέχοντα). • Καλέστε τους συμμετέχοντες να πάρουν ένα χρώμα που προτιμούν ή τους ευχαριστεί ιδιαίτερα και στη συνέχεια σχηματίστε ομάδες ανά χρώμα.
Τι φοράς	<ul style="list-style-type: none"> • Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να χωριστούν σε μικρές ομάδες των 3 ή 4 ή όπως επιλέξετε ο βάσει ομοιοτήτων σχετικά με το τι φοράνε. Οι συμμετέχοντες αποφασίζουν τι έχουν ως κοινό σημείο. • Ως παραλλαγή/επέκταση αυτής της δραστηριότητας ζητήστε από τους συμμετέχοντες να συζητήσουν στις μικρές ομάδες τους πώς αποφάσισαν να ομαδοποιηθούν και, στη συνέχεια, ενημερώστε την ευρύτερη ομάδα. Αυτή μπορεί να είναι μια ενδιαφέρουσα δραστηριότητα για να εξερευνήσετε τις διάφορες οπτικές – π.χ. επικεντρώθηκαν όλοι στο ίδιο πράγμα ή είχαν διαφορετική κατανόηση ως προς το ρουχισμό τους; Μοιράστηκε κάποιος μια αντίληψη σχετικά με το ρουχισμό κάποιου άλλου που προκάλεσε έκπληξη; Τι μπορούμε να συμπεράνουμε σχετικά με τις αξίες και τις αντιλήψεις;
Μουσικές Καρέκλες	<ul style="list-style-type: none"> • Τοποθετήστε τα καθίσματα σε μικρές ομάδες (για παράδειγμα ομάδα τεσσάρων καρεκλών μαζί για ομάδα τεσσάρων). • Βάλτε μουσική. • Χορέψτε με κάθε συμμετέχοντα διαδοχικά και οδηγήστε τον/την σε ένα τυχαίο κάθισμα. • Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε αυτή τη μέθοδο όπως επιθυμείτε, οδηγώντας τους συμμετέχοντες μέσω του χορού και βάζοντας τους πιο "δυνατούς" συμμετέχοντες μαζί με τους πιο "αδύναμους" (π.χ. ώστε να μην είναι στην ίδια ομάδα όλοι οι πολύ δυναμικοί συμμετέχοντες)

⁵ Again, based on: Currie, V., Lee, L., Wright, L. (2019), YouCreate Art Kit, Participatory Action Research for Young Change Makers, IICRD https://childhub.org/en/system/tdf/library/attachments/200325_tdh_youcreate_light.pdf?file=1&type=node&id=43578

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Οι κατασκηνώσεις θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο να συμπεριλάβουν ένα στοιχείο παρακολούθησης των συνεδριών (για παράδειγμα συγκέντρωση αριθμού συμμετεχόντων) και επίσης να ζητήσουν ανατροφοδότηση από τα παιδιά με στόχο τη βελτίωση του υλικού και την ανάπτυξη πρόσθετων συνεδριών. Αυτές οι διαδικασίες μπορούν επίσης να βοηθήσουν τα παιδιά να επανεξετάσουν τη δική τους μάθηση και να τα βοηθήσουν να ανακαλύψουν σημαντικές πληροφορίες.

Ανακεφαλαιωτικές δραστηριότητες

Αυτές οι δραστηριότητες έχουν σχεδιαστεί για να βοηθήσουν τους συμμετέχοντες να επανεξετάσουν τη διδασκαλία από την προηγούμενη συνεδρία/ημέρα. Ως εκ τούτου, βοηθούν επίσης τους διευκολυντές να κατανοήσουν πόση μάθηση έχουν απορροφήσει και

συγκρατήσει τα παιδιά. Οι δραστηριότητες έχουν όλες χρησιμοποιηθεί σε παιδικές κατασκηνώσεις στην Ελλάδα⁶ και διαπιστώθηκε ότι λειτουργούν σωστά και ότι είναι ευχάριστες για τα παιδιά που συμμετέχουν. Οι διευκολυντές θα πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να βοηθήσουν στην αποσαφήνιση της κατανόησης, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της συζήτησης μεταξύ της ομάδας για να προσπαθήσουν να βρουν τη σωστή απάντηση και να μοιραστούν ιδέες.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι διευκολυντές θα πρέπει να αφιερώσουν λίγα λεπτά πριν τη διεξαγωγή των δραστηριοτήτων αποφασίζοντας σχετικά με τις κατάλληλες ανακεφαλαιωτικές ερωτήσεις με βάση το υλικό/τα θέματα που καλύφθηκαν κατά την προηγούμενη συνεδρία/ημέρα.

ΠΙΑΣΕ ΤΗ ΜΠΑΛΑ

- Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να στοιχηθούν σε 2 σειρές ώστε να κοιτάζουν ο ένας τον άλλο. Δώστε έναν αριθμό στο κάθε άτομο από κάθε σειρά. Τοποθετήστε μια μπάλα στον χώρο μεταξύ των δύο σειρών.
- Φωνάξτε έναν αριθμό και κάθε άτομο από τις δύο σειρές με τον ίδιο αριθμό προσπαθεί να πιάσει τη μπάλα.
- Όποιος πιάσει πρώτος τη μπάλα απαντά σε μια ερώτηση που τίθεται από τον διευκολυντή (με βάση το περιεχόμενο της προηγούμενης ημέρας/συνεδρίας), με τη βοήθεια των μελών της ομάδας του στη σειρά.
- Επαναλάβετε αρκετές φορές, θέτοντας κάθε φορά μια διαφορετική ανακεφαλαιωτική ερώτηση.

ΔΡΑΚΟΣ, ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑ, ΙΠΠΟΤΗΣ

- Εξηγήστε ότι ο δράκος κερδίζει την πριγκίπισσα, η πριγκίπισσα κερδίζει τον ιππότη, ο ιππότης κερδίζει τον δράκο.
- Χωρίστε την ομάδα στα δύο. Κάθε ομάδα πρέπει να συμφωνήσει (κρυφά) για μία φιγούρα (δράκος, πριγκίπισσα, ιππότης).
- Οι δύο ομάδες στη συνέχεια στέκονται σε μία φανταστική γραμμή στο πάτωμα με τις πλάτες τους ο ένας στον άλλο (δηλ. κάθε γραμμή στρέφεται προς την αντίθετη κατεύθυνση).

- Μετρώντας ως το τρία, οι συμμετέχοντες γυρίζουν και κάνουν/αναπαριστούν τη φιγούρα τους.
- Η γραμμή που κερδίζει απαντά στη συνέχεια σε μία ερώτηση που τίθεται από τον διευκολυντή (με βάση το περιεχόμενο της προηγούμενης ημέρας/συνεδρίας).
- Επαναλάβετε αρκετές φορές, θέτοντας κάθε φορά μια διαφορετική ανακεφαλαιωτική ερώτηση.

POST-IT ΤΑΧΥΤΗΤΑΣ

- Κολλήστε τριγύρω στο δωμάτιο/την περιοχή εκπαίδευσης, χαρτάκια σημειώσεων (post-it) με ανακεφαλαιωτικές ερωτήσεις.
- Δώστε στους συμμετέχοντες 3 λεπτά ώστε (ατομικά) να συλλέξουν όσα περισσότερα αυτοκόλλητα χαρτάκια σημειώσεων μπορούν και να τα φέρουν πίσω στην ομάδα.
- Με τη σειρά οι συμμετέχοντες πρέπει να απαντήσουν στις ερωτήσεις που βρίσκονται στα αυτοκόλλητα χαρτάκια σημειώσεων που έχουν συλλέξει.

ΠΗΓΑΙΝΟΝΤΑΣ ΣΤΟ ΦΕΓΓΑΡΙ

- Οι συμμετέχοντες στέκονται σε ένα κύκλο και σε τη σειρά λένε:
"Το όνομά μου είναι .... και πηγαίνω στο φεγγάρι"
"Φέρνω [κάτι που ξεκινά με το πρώτο γράμμα του ονόματος]"
- Ιδανικά οι συμμετέχοντες πρέπει να φέρουν στο φεγγάρι κάτι που συνδέεται με τις δραστηριότητες της προηγούμενης συνεδρίας/ημέρας.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΚΟΥΙΖ

- Οι συμμετέχοντες χωρίζονται σε ισάριθμες "ομάδες" για να παίξουν ένα Τηλεπαιχνίδι.
- Κάθε ομάδα πρέπει να δώσει στον εαυτό της ένα όνομα.
- Οι διευκολυντές πρέπει να πετάξουν ένα μπαλόνι στον αέρα, και η ομάδα που θα πιάσει το μπαλόνι έχει την ευκαιρία να απαντήσει σε μία ερώτηση.
- Επαναλάβετε αρκετές φορές, θέτοντας κάθε φορά μια διαφορετική ανακεφαλαιωτική ερώτηση ή εξηγήστε στην ομάδα που κερδίζει ότι πρέπει να μοιραστεί κάτι από την προηγούμενη συνεδρία/ημέρα.

TOM & TZEPPY (TOM & JERRY)

- Οι συμμετέχοντες σχηματίζουν ένα κύκλο και δίνετε σε έναν συμμετέχοντα τον "Τομ" - ένα αντικείμενο (όπως ένα μπαλόνι ή μια μπάλα χαρτί).
- Οι συμμετέχοντες πρέπει να περάσουν τον "Τομ" γύρω στον κύκλο.
- Μετά από μερικά δευτερόλεπτα δώστε σε ένα συμμετέχοντα τον "Τζέρι" - ένα άλλο αντικείμενο
- Οι συμμετέχοντες πρέπει να περάσουν τον "Τζέρι" γύρω στον κύκλο.

⁶Και πάλι, με βάση: Currie, V., Lee, L., Wright, L. (2019), You Create Art Kit, Συμμετοχική έρευνα δράσης για νέους που επιζητούν την Αλλαγή (Participatory Action Research for Young Change Makers), IICRD https://childhub.org/en/system/tdf/library/attachments/200325_tdh_youcreate_light.pdf?file=1&type=node&id=43578

- Ο στόχος είναι ο "Τζέρι" να πιάσει τον "Τομ".
- Όταν ο "Τομ" φτάνει τον "Τζέρι", ο συμμετέχων που τους κρατάει και τους δύο πρέπει να απαντήσει στην ερώτηση που θα θέσετε, με τη βοήθεια των συμμετεχόντων από κάθε πλευρά
- Επαναλάβετε αρκετές φορές, θέτοντας κάθε φορά μια διαφορετική ανακεφαλαιωτική ερώτηση.

ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΓΩΝΙΕΣ

- Ορίστε κάθε μία από τις γωνίες του δωματίου εκπαίδευσης/της περιοχής ώστε να αναπαριστούν τα Α, Β, Γ, Δ.
- Ζητήστε στους συμμετέχοντες να σταθούν στη μέση του δωματίου/της περιοχής.
- Διαβάστε δυνατά τις ερωτήσεις (με τέσσερις διαφορετικές απαντήσεις – μόνο μία σωστή) βάσει της προηγούμενης συνεδρίας/ημέρας. Οι συμμετέχοντες πρέπει να κινούνται στην περιοχή (Α, Β, Γ ή Δ) που πιστεύουν ότι αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.
- Επαναλάβετε αρκετές φορές, θέτοντας κάθε φορά μια διαφορετική ανακεφαλαιωτική ερώτηση.

Δραστηριότητες αξιολόγησης

Είναι σημαντικό να εκτιμηθεί ο τρόπος με τον οποίο λαμβάνονται οι συνεδρίες από τα παιδιά - τόσο ως προς τον τρόπο που τα κάνουν να αισθάνονται όσο και ως προς το τι μαθαίνουν. Τέτοιες αξιολογήσεις συμβάλλουν στη βελτιστοποίηση και τη βελτίωση του υλικού των μαθημάτων.

Οι δραστηριότητες αυτές έχουν σχεδιαστεί για να αντλούν σχόλια από παιδιά με διαδραστικούς και διασκεδαστικούς τρόπους και έχουν δοκιμαστεί στην Ελλάδα.⁷

Χαμογελαστά πρόσωπα	<ul style="list-style-type: none"> • Δώστε σε κάθε συμμετέχοντα ένα κενό αυτοκόλλητο χαρτάκι σημειώματος. • Σχεδιάστε τρεις "φατσούλες" (τύπου emoji) στον πίνακα παρουσιάσεων: ένα χαμογελαστό πρόσωπο, ένα κλαμένο κι ένα ουδέτερο. • Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σχεδιάσουν ένα από αυτά τα τρία πρόσωπα στο χαρτάκι τους σύμφωνα με το πώς νιώθουν εκείνη τη στιγμή. • Οι συμμετέχοντες στη συνέχεια κολλούν τα πρόσωπά τους στον πίνακα παρουσιάσεων κάτω από το ίδιο πρόσωπο.
Τι αποκόμισα από τη σημερινή μέρα	<p>Σχεδιάστε ένα μεγάλο τεταρτημόριο σε ένα μέρος του πίνακα παρουσιάσεων με κάθε περιοχή να τιτλοφορείται με μία από τις ακόλουθες λέξεις: Γνώση, Πρόκληση, Αλλαγή και Συναισθήματα.</p> <p>Ζητήστε από κάθε συμμετέχοντα να συμπληρώσει τα τεταρτημόρια απαντώντας στις εξής τέσσερις ερωτήσεις, γράφοντας τις απαντήσεις του σε αυτοκόλλητο/χαρτάκι σημειώσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γνώση: Τι επιβεβαιώθηκε σήμερα το οποίο το γνώριζες ήδη; • Πρόκληση: Τι σε προκάλεσε σήμερα;

⁷Και πάλι, με βάση: Currie, V., Lee, L., Wright, L. (2019), You Create Art Kit., Συμμετοχική έρευνα δράσης για νέους που επιζητούν την Αλλαγή (Participatory Action Research for Young Change Makers), IICRD https://childhub.org/en/system/tdf/library/attachments/200325_tdh_youcreate_light.pdf?file=1&type=node&id=43578

	<ul style="list-style-type: none"> • Αλλαγή: Ποιος είναι ο τρόπος που σκοπεύεις να μετατρέψεις από σήμερα τη μάθηση σε δράση; • Αισθήματα: Πως αισθάνεσαι σχετικά με αυτά που έμαθες εδώ; <p>Όταν οι συμμετέχοντες έχουν τελειώσει με τις απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις, συζητήστε τις απαντήσεις τους. Ο διευκολυντής θα πρέπει να προσπαθήσει να εξάγει οποιαδήποτε κοινά θέματα ή διαφορές.</p>
Αντικατοπτρίζω	<p>Δώστε σε κάθε συμμετέχοντα μερικά κενά αυτοκόλλητα/χαρτάκια σημειώσεων και ένα στυλό.</p> <p>Οι συμμετέχοντες μπορούν να δουλέψουν μόνοι τους ή σε ζεύγη/τριάδες για να εκφραστούν στις ακόλουθες ερωτήσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τι ήταν ιδιαίτερος χρήσιμο σήμερα; Γιατί; • Τι δεν ήταν ξεκάθαρο από τη σημερινή συνεδρία; • Τι νέες γνώσεις έχουν από τη σημερινή εργασία; <p>Οι συμμετέχοντες πρέπει να γράψουν ΕΝΑ πράγμα σε κάθε αυτοκόλλητο/χαρτάκι. Όταν οι συμμετέχοντες έχουν τελειώσει με τις απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις, συζητήστε τις απαντήσεις τους. Θα πρέπει να προσπαθήσετε να εξάγετε οποιαδήποτε κοινά θέματα ή διαφορές.</p>
Ρίξε το ζάρι	<p>Γράψτε στον πίνακα παρουσιάσεων τους εξής τίτλους:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Από σήμερα θέλω να θυμάμαι ..... • Είμαι ακόμα μπερδεμένος σχετικά με • Μία στιγμή που με έκανε να πω "Α!!!Μάλιστα!!!" σήμερα, ήταν • Κάτι που γνώριζα ήδη • Κάτι νέο που έμαθα • Μια λέξη που να συνοψίζει την ημέρα <p>Κάθε συμμετέχων ρίχνει το ζάρι με τη σειρά του και απαντάει συνοπτικά στην ερώτηση βάσει του αριθμού του ζαριού.</p>

ΒΑΣΙΚΗ (ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ) ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΑΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Για όλα τα παιδιά – ηλικίες 6 – 16 ετών

ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΛΟΙ ΚΑΙ ΟΛΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΣ	
<p>Κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα/στόχοι και σκοπός της συνεδρίας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να προσανατολιστούν τα παιδιά προς την Πολιτική Διασφάλισης Παιδιού και σε τυχόν σχετικές διαδικασίες • Να ευαισθητοποιηθούν τα παιδιά σχετικά με την προστασία και την ασφάλεια • Να ενημερωθούν τα παιδιά σε ποιες περιπτώσεις πρέπει να εκφράζουν τυχόν ανησυχίες 	
<p>Υλικό που απαιτείται:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εάν υπάρχουν αντίγραφα οποιωνδήποτε φιλικών προς τα παιδιά εκδόσεων της πολιτικής διασφάλισης παιδιού ή σχετικού υλικού ευαισθητοποίησης • Αντίγραφα του κώδικα συμπεριφοράς για παιδιά, εάν έχει αναπτυχθεί • Κάρτες με το όνομα και τα στοιχεία επικοινωνίας του υπεύθυνου για την έγερση ανησυχίας (π.χ. Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού) • Τυχόν απαιτούμενος εξοπλισμός για δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση και δραστηριότητες ενεργοποίησης • Χαρτιά πίνακα παρουσιάσεων και μολύβια • Ταινία • Κάρτες και μολύβια 	<p>Χρόνος που απαιτείται:</p> <p>1 ώρα ανάλογα με τη δραστηριότητα προθέρμανσης/τις δραστηριότητες ενεργοποίησης. Αυτή μπορεί να επεκταθεί περαιτέρω με την ενσωμάτωση πρόσθετων συνεδριών/δραστηριοτήτων - δείτε τις σημειώσεις που περιλαμβάνονται στο σχέδιο συνεδρίας.</p>
<p>Προ-εκπαιδευτική προετοιμασία:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ελέγξτε εάν απαιτείται προσαρμογή του υλικού για να αντικατοπτρίζει τις Πολιτικές Διασφάλισης Παιδιού της κατασκήνωσης και τυχόν σχετικές διαδικασίες • Επιλέξτε δραστηριότητα προθέρμανσης/δραστηριότητες ενεργοποίησης όπως απαιτείται • Εξετάστε το συγκεκριμένο πλαίσιο/ρύθμιση και επιλέξτε από την Πολιτική και τις Διαδικασίες Διασφάλισης Παιδιού, την πιο σημαντική διασφάλιση (για παράδειγμα, ιδιωτικότητα στα μπάνια, μη λήψη φωτογραφιών μεταξύ τους όταν είναι γυμνά, όχι χτυπήματα, οι ενήλικες δεν επιτρέπεται να κοιμούνται στο ίδιο δωμάτιο με τα παιδιά κ.λπ.). • ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ότι αυτή η συνεδρία περιλαμβάνει την παροχή πολλών πληροφοριών σε παιδιά - ανάλογα με τις ικανότητες της ομάδας, προσπαθήστε να συμπεριλάβετε όσο το δυνατόν περισσότερο τα παιδιά στη διαδικασία, ώστε να μην μετατραπεί σε διάλεξη - για παράδειγμα, ζητώντας από τα παιδιά να διαβάσουν το υλικό, να αναλάβουν την ευθύνη για τη συγγραφή κ.λπ. 	

Χρόνος κατά προσέγγιση	Οδηγίες για εκτελούμενες συνεδρίες	Περαιτέρω καθοδήγηση για διευκολυντές
10 λεπτά	<p>Δραστηριότητα προθέρμανσης</p>	<p>Οι διευκολυντές πρέπει να επιλέξουν μια κατάλληλη δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση. Εάν τα παιδιά δεν γνωρίζονται μεταξύ τους, τότε είναι σημαντικό να διασφαλισθεί ότι έχουν συστηθεί όλοι με όλους ως μέρος της άσκησης.</p>
10 λεπτά	<p>Εισαγωγή</p> <p>Εξηγήστε στα παιδιά όλης της ομάδας ότι αυτή θα είναι μια σύντομη αλλά σημαντική συνεδρία!</p> <p>Ο σκοπός είναι να συζητήσετε τι μέτρα λαμβάνει η κατασκήνωση για να διασφαλιστεί ότι όλοι παραμένουν ασφαλείς. Εξηγήστε ότι αυτό ονομάζεται "διασφάλιση του παιδιού".</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι, για να είναι σίγουρα ότι όλοι αισθάνονται άνετα και μπορούν να συμμετέχουν, θα συμφωνήσετε σε μερικούς κανόνες συνεργασίας.</p> <p>Ρωτήστε τα παιδιά τι είδους κανόνες θεωρούν ότι πρέπει να εφαρμοστούν, και καταγράψτε τις απαντήσεις στον πίνακα παρουσιάσεων (εάν υπάρχει χώρος/εγκαταστάσεις) καθώς τα παιδιά κάνουν προτάσεις, συζητώντας την κάθε ιδέα ώστε να σιγουρευτείτε ότι όλοι συμφωνούν ή πραγματοποιήστε την προαιρετική δραστηριότητα.</p> <p>Εάν χρησιμοποιείτε πίνακα παρουσιάσεων, κρεμάστε τον πίνακα ώστε να υπενθυμίζετε στα παιδιά τους κανόνες κατά τη διάρκεια της συνεδρίας.</p>	<p>Για τα περισσότερα παιδιά, ειδικά για εκείνα που πηγαίνουν στο σχολείο, η έννοια των κανόνων θα τους είναι γνώριμη.</p> <p>Εάν είναι απαραίτητο, συμπληρώστε τις ιδέες των παιδιών, όπως: ο καθένας πρέπει να συμμετέχει, να ακούει ο ένας τον άλλον, να είναι ευγενικοί μεταξύ τους, να μην χλευάζουν τους άλλους, όποιος δεν αισθάνεται χαρούμενος ή καλά θα πρέπει να το πει στον διευκολυντή.</p> <p>Προαιρετική Δραστηριότητα</p> <p>Εάν εκτελείτε μεγαλύτερο πρόγραμμα (δηλαδή σχεδιάζετε να εκτελέσετε επίσης μερικές από τις προαιρετικές συνεδρίες) συμπεριλάβετε μια δραστηριότητα όπου τα παιδιά οδηγούνται στην ανάπτυξη των βασικών κανόνων, αντί να τους ζητήσετε να σκεφτούν ιδέες. Αυτό μπορεί στη συνέχεια να διατηρηθεί και να χρησιμοποιηθεί και σε επόμενες συνεδρίες.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Εξηγήστε στα παιδιά ότι επειδή πρόκειται να εργαστείτε μαζί για να διερευνήσετε ορισμένα ζητήματα, θέλετε να διασφαλίσετε ότι όλοι μπορούν να συμμετέχουν και να περάσουν ευχάριστα τον χρόνο τους. 2. Πείτε στα παιδιά ότι για να το κάνουν αυτό, πρέπει να υπάρχει μια συμφωνία για το πώς θα συμπεριφέρονται. Αυτό είναι κάτι για το οποίο όλοι πρέπει να συμφωνήσουν - παιδιά και ενήλικες.

ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΛΟΙ ΚΑΙ ΟΛΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΣ		
		<p>3. Για να συμβάλλετε στη ροή των ιδεών, εκφράστε στην ευρύτερη ομάδα ορισμένους κοινούς "κανόνες".</p> <p>4. Καλέστε τα παιδιά να χωριστούν σε μικρές ομάδες και δώστε σε κάθε ομάδα κάρτες και μολύβια. Ζητήστε από τα παιδιά να σχεδιάσουν/να γράψουν έναν κανόνα σε κάθε κάρτα - έναν κανόνα ανά κάρτα.</p> <p>5. Όταν τα παιδιά έχουν τελειώσει, ζητήστε από τις ομάδες να μοιραστούν το αποτέλεσμα της δουλειάς τους.</p> <p>6. Κολλήστε κάρτες (για κάθε κανόνα που αναφέρεται) στον πίνακα παρουσιάσεων για να δημιουργήσετε ένα χάρτη/μία πλήρη λίστα.</p> <p>7. Ζητήστε από τα παιδιά να υπογράψουν εάν συμφωνούν να εφαρμόσουν τους κανόνες. Οι διευκολυντές θα πρέπει επίσης να υπογράψουν.</p> <p>Μερικές φορές τα παιδιά μπορεί να θέλουν να συμπεριλάβουν μια ποινή για τη μη τήρηση των κανόνων - βεβαιωθείτε ότι αυτή δεν είναι τιμωρητική ή ντροπιαστική. Τα παιδιά δεν πρέπει να γελοιοποιούνται.</p>
20 λεπτά	<p>Μέτρα διασφάλισης και αισθήματος ασφάλειας</p> <p>Ρωτήστε τα παιδιά στην ευρύτερη ομάδα τι νιώθουν όταν αισθάνονται ασφαλή: τι είδους πράγματα τα κάνουν να αισθάνονται ασφαλή, τι είδους πράγματα τα κάνουν να αισθάνονται ανασφαλή;</p> <p>Εξηγήστε στα παιδιά ότι όλοι έχουν το δικαίωμα να αισθάνονται ασφαλείς και για αυτόν τον λόγο η κατασκήνωση έχει ορισμένους κανόνες που ισχύουν πάντοτε για όλους.</p>	<p>Εάν εκτελείτε μεγαλύτερο πρόγραμμα, αυτή η άσκηση θα λειτουργούσε καλά σε συνδυασμό με την άσκηση "προσδιορισμός συναισθημάτων" από τη Συνεδρία 3 (6-12 ετών) ή τη Συνεδρία Β (13 - 16 ετών).</p> <p>Εστιάστε στις απαντήσεις ειδικά σχετικά με τις παιδικές κατασκήνωσεις κατά τη διάρκεια της συζήτησης - αν και τα παιδιά μπορεί αρχικά να συζητούν για άλλα θέματα/τοποθεσίες.</p>

ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΛΟΙ ΚΑΙ ΟΛΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΣ		
	<p>Εάν είναι διαθέσιμη η φιλική προς τα παιδιά έκδοση της πολιτικής διασφάλισης παιδιού, διανείμετε τη στα παιδιά και μιλήστε σχετικά με αυτή. Διαφορετικά, επιλέξτε από την Πολιτική και τις Διαδικασίες Διασφάλισης Παιδιού, τους πιο σημαντικούς κανόνες σύμφωνα με το συγκεκριμένο πλαίσιο (για παράδειγμα, ιδιωτικότητα στα μπάνια, μη λήψη φωτογραφιών μεταξύ τους όταν είναι γυμνά, όχι χτυπήματα κ.λπ.) και εξηγήστε τους στα παιδιά. Η διεξάγετε την προαιρετική δραστηριότητα.</p> <p>Δώστε χρόνο στα παιδιά να συζητήσουν θέματα που αναφέρονται - πράγματα που τους εξέπληξαν ή χρειάζονται διευκρινίσεις.</p>	<p>Προαιρετική Δραστηριότητα</p> <p>Αντί να συζητάτε απλά για τους πιο σημαντικούς κανόνες, καλέστε τα παιδιά να αναλογιστούν διαφορετικά περιβάλλοντα/δραστηριότητες, (για παράδειγμα, σε χώρους ύπνου, όταν κολυμπούν) και ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν τι πράγματα ή κίνδυνοι πιστεύουν ότι μπορεί να υπάρχουν και τι κατευθυντήριες γραμμές πιστεύουν ότι θα ήταν απαραίτητες για να διατηρηθεί ο καθένας ασφαλής.</p>
10 λεπτά	<p>Κώδικες συμπεριφοράς</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι όλοι όσοι εργάζονται στην κατασκήνωση συμφώνησαν σχετικά με ορισμένες συμπεριφορές (όπως τα παιδιά συμφώνησαν να θεσπίσουν κανόνες στην αρχή αυτής της συνεδρίας).</p> <p>Εάν υπάρχει διαθέσιμη φιλική προς τα παιδιά έκδοση του κώδικα συμπεριφοράς, διανείμετε τη. Διαφορετικά, συζητήστε τα κύρια χαρακτηριστικά του κώδικα συμπεριφοράς της κατασκήνωσης (π.χ. δεν πρέπει να ευνοούνται παιδιά, δεν πρέπει να πίνουν κ.λπ.).</p> <p>Εάν έχει αναπτυχθεί κώδικας συμπεριφοράς για τα παιδιά, διανείμετε τους ένα αντίγραφο και εξηγήστε τον στα παιδιά. Εάν όχι, συζητήστε τα σημαντικά πράγματα που μπορούν να κάνουν τα παιδιά για να μείνουν ασφαλή (π.χ. να μην βγαίνουν έξω χωρίς να το πουν σε κάποιον ενήλικα) (ανάλογα με το πλαίσιο).</p>	<p>Εναλλακτική άσκηση</p> <p>Αντί να συζητάτε απλά για τα κύρια χαρακτηριστικά του κώδικα συμπεριφοράς, ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν συμπεριφορές που πιστεύουν ότι δεν πρέπει να κάνουν οι ενήλικες. Εάν το επιτρέπει ο χρόνος, θα μπορούσε να ζητηθεί από τα παιδιά να συζητήσουν σε μικρές ομάδες ή να σχεδιάσουν - ωστόσο αυτό θα απαιτήσει την επέκταση του χρόνου της συνεδρίας.</p> <p>Αυτή η άσκηση θα μπορούσε να συνδεθεί με τον Κώδικα Συμπεριφοράς (Συνεδρία 10). Είτε επεκτείνοντας την υποχρεωτική συνεδρία ώστε να περιλαμβάνει εδώ τις δραστηριότητες της Συνεδρίας 10, είτε εξηγώντας ότι σε μελλοντική συνεδρία θα αναπτυχθεί ειδικός κώδικας συμπεριφοράς για τη διαμονή στην κατασκήνωση.</p>

10 λεπτά	<p>Μιλώ!</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι αν κάποιος - οποτεδήποτε - αισθάνεται ότι δεν είναι χαρούμενος ή ότι δεν είναι ασφαλής, τότε πρέπει να μιλήσει. Παρότι το να μιλάς μπορεί να είναι δύσκολο, αυτό είναι το καλύτερο που μπορεί να γίνει για να σου παρασχεθεί βοήθεια.</p> <p>Συζητήστε στην ευρύτερη ομάδα, σε ποιον μπορούν να μιλήσουν τα παιδιά εάν έχουν οποιεσδήποτε ανησυχίες για τον εαυτό τους ή εάν ανησυχούν για ένα άλλο παιδί ή πιστεύουν ότι ένας ενήλικας δεν τηρεί τον κώδικα συμπεριφοράς.</p> <p>Εξηγήστε στα παιδιά ότι μπορούν πάντοτε να μιλήσουν στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού (ή σε όποιον κρίνεται ο κατάλληλος στο συγκεκριμένο πλαίσιο) και βεβαιωθείτε ότι όλα τα παιδιά γνωρίζουν πώς να επικοινωνήσουν με το πρόσωπο αναφοράς.</p> <p>Διανείμετε κάρτες με το όνομα και τα στοιχεία επικοινωνίας του υπευθύνου για την έγερση ανησυχίας (π.χ. αριθμός του Προσώπου Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού)</p>	
5 λεπτά	<p>Ελέγξτε εάν τα παιδιά έχουν ερωτήσεις και μετά ευχαριστήστε τα για το χρόνο τους.</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι αν κάποιος έχει απορίες μπορεί να μιλήσει με τον διευκολυντή μετά το τέλος της συνεδρίας.</p> <p>Εάν απαιτείται, διεξάγετε σύντομες δραστηριότητες ενεργοποίησης κατάλληλες για την ολοκλήρωση της συνεδρίας.</p>	
<p>Σχόλια/Ενέργειες παρακολούθησης</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εάν εκτελείτε μεγαλύτερο πρόγραμμα (δηλαδή σχεδιάζετε να εκτελέσετε επίσης μερικές από τις προαιρετικές συνεδρίες) εξετάστε το ενδεχόμενο να συμπεριλάβετε μια δραστηριότητα όπου τα παιδιά οδηγούνται στην ανάπτυξη των βασικών κανόνων. Αυτό που θα προκύψει, μπορεί στη συνέχεια να διατηρηθεί και να χρησιμοποιηθεί σε επόμενες συνεδρίες. • Επεκτείνετε τη συνεδρία ζητώντας από τα παιδιά να "φτιάξουν μια αφίσα" σχετικά με τη διασφάλιση/ό,τι έμαθαν στη συνεδρία για να ευαισθητοποιήσουν τους ενήλικες και άλλα παιδιά. 		

ΠΟΛΥΧΡΩΜΕΣ ΑΣΠΙΔΕΣ

Δραστηριότητες αυτοπροστασίας για παιδιά

Προαιρετικές Συνεδρίες για παιδιά ηλικίας 6-12 ετών

Παιδικές Κατασκηνώσεις

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 1. ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΑΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 1: ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΑΣ		
<p>Κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα/στόχοι και σκοπός της συνεδρίας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοήσουν τα παιδιά ποια είναι τα δικαιώματα των παιδιών • Να αναγνωρίσουν κάποια από τα κύρια δικαιώματα των παιδιών 		
<p>Υλικά που απαιτούνται:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οποιοσδήποτε απαιτούμενος εξοπλισμός για δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση και δραστηριότητες ενεργοποίησης • Χαρτί παρουσίασης και μολύβια • Σύνολα καρτών (ένα σετ ανά μικρή ομάδα, 4-6 παιδιών) κομμένα από το Φύλλο 1.1 - Δικαιώματα, επιθυμίες και ανάγκες • Φύλλο 1.2 - Σημαντικά Δικαιώματα 	<p>Χρόνος που απαιτείται: 1 ώρα ανάλογα με την δραστηριότητα προθέρμανσης/τις δραστηριότητες ενεργοποίησης</p>	
<p>Προεκπαιδευτική προετοιμασία:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Επιλέξτε δραστηριότητα προθέρμανσης/δραστηριότητες ενεργοποίησης όπως απαιτείται. 		
Χρόνος κατά προσέγγιση	Οδηγίες για εκτελούμενες συνεδρίες	Περαιτέρω καθοδήγηση για διευκολυντές
10 λεπτά	Δραστηριότητα προθέρμανσης	Οι διευκολυντές πρέπει να επιλέξουν μια κατάλληλη δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση. Θυμηθείτε ότι, εάν τα παιδιά δεν γνωρίζονται όλα μεταξύ τους, πρέπει να διασφαλίσετε ότι όλοι έχουν συστηθεί.
20 λεπτά	<p>Εισαγωγή</p> <p>Εξηγήστε στην ομάδα ότι σε αυτή τη συνεδρία πρόκειται να μιλήσετε για τα δικαιώματα, και συγκεκριμένα για τα δικαιώματα που έχουν τα παιδιά.</p> <p>Διάκριση δικαιωμάτων, επιθυμιών και αναγκών</p> <p>Χωρίστε τα παιδιά σε μικρές ομάδες και δώστε σε κάθε ομάδα ένα σετ καρτών, φτιαγμένο από το Φύλλο 1.1.</p>	<p>ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ δραστηριότητα – Γνωρίζουμε τα δικαιώματά μας</p> <p>Αυτή η εναλλακτική δραστηριότητα μπορεί να εκτελεστεί εάν ο χρόνος είναι λιγοστός, αντί τα παιδιά να εξασκούνται με κάρτες (από το Φύλλο 1.1).</p> <p>Διαβάστε με τη σειρά τα κύρια δικαιώματα του παιδιού στην ευρύτερη ομάδα (από το Φύλλο 1.2).</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 1: ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΑΣ

	<p>Εξηγήστε ότι έχουμε επιθυμίες και ανάγκες. Δώστε ένα παράδειγμα "φαγητού και ποτού" - τα παιδιά ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ υγιεινά τρόφιμα και νερό, αλλά ίσως ΕΠΙΘΥΜΟΥΝ γλυκά και κόκα- κόλα.</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να εξετάσουν τις κάρτες τους και να προσπαθήσουν να σκεφτούν μια επιθυμία και μια ανάγκη για κάθε κάρτα.</p> <p>Ο διευκολυντής περνάει από όλες τις ομάδες για να ελέγξει την πρόοδο και να βοηθήσει τα παιδιά, εάν δεν μπορούν να σκεφτούν παραδείγματα.</p> <p>Εφόσον οι ομάδες είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν όλες τις κάρτες, επιστρέψτε στην κύρια ομάδα και κάντε ένα σύντομο σχολιασμό.</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν ότι αυτά που είπαν ήταν οι ανάγκες τους και εξηγήστε ότι αυτά είναι επίσης και δικαιώματα των παιδιών.</p> <p>Ρωτήστε αν κάποιος έχει ακούσει σχετικά με τα δικαιώματα. Στη συνέχεια, εξηγήστε ότι τα δικαιώματα των παιδιών είναι πράγματα που ο νόμος λέει ότι τα παιδιά δικαιούνται και τα οποία η Κυβέρνηση έχει δεσμευτεί να τηρεί/να διασφαλίζει ότι πληρούνται. Για τα παιδιά, η βασική πηγή των δικαιωμάτων τους είναι η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ), 1989, την οποία υπέγραψε και η Ελλάδα.</p> <p>Εξηγήστε ότι αυτές οι κάρτες δείχνουν στην πραγματικότητα μερικά από τα βασικά δικαιώματα των παιδιών (σύμφωνα με τη ΣΔΠ). Εξηγήστε ότι η ΣΔΠ περιέχει πολλά δικαιώματα, αλλά λόγω χρόνου εστιάζουμε μόνο σε μερικά από τα βασικότερα. Αλλά ένα πολύ σημαντικό δικαίωμα είναι να γνωρίζουμε τα δικαιώματά μας!</p>	<p>Αφού διαβάσετε κάθε δικαίωμα, ρωτήστε τα παιδιά αν μπορούν να σκεφτούν ένα παράδειγμα (υποβοηθώντας εάν τα παιδιά έχουν κολλήσει - π.χ. δικαίωμα στην εκπαίδευση = πηγαίνουν στο σχολείο).</p> <p>Εάν δεν υπάρχει αρκετός χρόνος να εξετάσετε όλα τα δικαιώματα του Φύλλου 1.2, επικεντρωθείτε στα σημαντικά δικαιώματα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Το δικαίωμα στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη • Το δικαίωμα να μην πληγώνονται ή παραμελούνται • Το δικαίωμα σε επαρκές φαγητό και καθαρό νερό • Το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα • Το δικαίωμα στη συνάντηση με άλλα παιδιά • Το δικαίωμα στη συνύπαρξη με τους γονείς/με οποιονδήποτε φροντίζει για το βέλτιστο συμφέρον τους • Το δικαίωμα στη μόρφωση • Το δικαίωμα στην έκφραση για πράγματα που σε επηρεάζουν • Το δικαίωμα στην άσκηση της θρησκείας σου • Το δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης και το λόγου • Το δικαίωμα στο παιχνίδι
--	---	---

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 1: ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΑΣ

	<p>Πείτε στα παιδιά ότι τα δικαιώματα των παιδιών κατηγοριοποιούνται σε 3 βασικούς τύπους. Ρωτήστε εάν κάποιος γνωρίζει τις 3 κύριες κατηγορίες, προτού εξηγήσετε ότι αυτές είναι οι εξής: ΠΑΡΟΧΗ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ.</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν τις κάρτες δικαιωμάτων και στη συνέχεια να αποφασίσουν ποιες από αυτές θεωρούν ότι ταιριάζουν σε ποιο είδος δικαιώματος (για παράδειγμα, το δικαίωμα σε επαρκές φαγητό ανήκει στην Παροχή). Μπορεί να καταλήξουν με κάποια δικαιώματα να απομένουν χωρίς κατηγοριοποίηση.</p> <p>Μόλις οι ομάδες ολοκληρώσουν την εργασία τους, επιστρέψτε στην ευρύτερη ομάδα και συζητήστε, συγκρίνοντας το έργο κάθε ομάδας. Συγκεκριμένα διερευνήστε:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τι πιστεύουν ότι σημαίνει το δικαίωμα; Μπορούν να δώσουν ένα παράδειγμα; • Ήταν κάποια δικαιώματα πιο δύσκολο να κατηγοριοποιηθούν σε ομάδες από άλλα; Θεωρούν τα παιδιά ότι κάποια δικαιώματα ανήκουν σε περισσότερες από μία ομάδες; <p>Εξηγήστε ότι ορισμένα δικαιώματα ενδέχεται να μην ταιριάζουν μόνο σε μία κατηγορία και μπορεί να υπάρχουν κάποιες διαφορές απόψεων - αυτό δεν είναι τόσο σημαντικό όσο το να αναγνωρίζουν τα δικαιώματα που υπάρχουν.</p>	
20 λεπτά	<p>Ευθύνη για τα δικαιώματα</p> <p>Εξηγήστε στα παιδιά ότι οι ενήλικες πρέπει να διασφαλίσουν ότι τα δικαιώματα γίνονται σεβαστά, αλλά και ότι τα παιδιά έχουν επίσης την ευθύνη να διασφαλίσουν ότι δεν πράττουν οτιδήποτε σταματά ή παρεμβαίνει στα δικαιώματα άλλων. Για παράδειγμα, τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην προστασία, αλλά έχουν επίσης την ευθύνη να μην βλάψουν άλλους.</p> <p>Επιστρέψτε στα κύρια δικαιώματα του παιδιού από την προηγούμενη δραστηριότητα, χρησιμοποιώντας τις κάρτες ως υπενθύμιση, και αφού διαβάσετε κάθε δικαίωμα ρωτήστε τα παιδιά τι πρέπει να κάνουν/ποια είναι η ευθύνη τους για να βεβαιωθούν ότι μπορούν να απολαύσουν τα ίδια το εκάστοτε δικαίωμα ή να μην εμποδίσουν κάποιο άλλο παιδί από το να το απολαύσει αυτό.</p>	Αυτή μπορεί να εκτελεστεί είτε ως άσκηση στην ευρύτερη ομάδα είτε σε μικρές ομάδες, ανάλογα με το ενδιαφέρον των παιδιών.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 1: ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΑΣ

	<p>Εξηγήστε ότι κάθε παιδί έχει τα ίδια δικαιώματα, αλλά ότι μπορεί να είναι δύσκολο για ορισμένα παιδιά να έχουν πρόσβαση στα δικαιώματά τους ή μπορεί οι ενήλικες να μην διασφαλίζουν την πρόσβαση στα δικαιώματά τους.</p> <p>Ρωτήστε τα παιδιά αν μπορούν να σκεφτούν παιδιά στην Ελλάδα που δεν έχουν πρόσβαση στα δικαιώματά τους; Γιατί; (Για παράδειγμα παιδιά πρόσφυγες, παιδιά με αναπηρίες).</p> <p>Ολοκληρώστε τη συνεδρία δίνοντας έμφαση στο ότι με το να είμαστε ευγενικοί και συμπονετικοί μπορούμε όλοι να συνδράμουμε ώστε να διασφαλιστεί η απόλαυση των δικαιωμάτων από όλους.</p>	
5 λεπτά	<p>Ελέγξτε εάν τα παιδιά έχουν ερωτήσεις και στη συνέχεια ευχαριστήστε τα για το χρόνο τους.</p> <p>Πραγματοποιήστε μια σύντομη δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (σε περίπτωση που εκτελείτε ξεχωριστές συνεδρίες και δεν πραγματοποιείτε περισσότερες από μία συνεδρίες ταυτόχρονα/όχι στην τελευταία συνεδρία της ημέρας).</p>	Πρέπει να επιλεγθεί μια δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (βλέπε εισαγωγική ενότητα για ιδέες).
<p>Σχόλια/Ενέργειες παρακολούθησης</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σχεδιάστε εικόνες παιδιών που απολαμβάνουν ένα ή περισσότερα δικαιώματα και παρουσιάστε τις, εάν υπάρχει περιθώριο για ευαισθητοποίηση με άλλα παιδιά • Εξετάστε τον Κώδικα Συμπεριφοράς (Συνεδρία 10, Ανάπτυξη του Δικού Μας Κώδικα Συμπεριφοράς) για να δείτε εάν τυχόν ενέργειες παιδιών πρέπει να καταγραφούν/καταγράφονται στον κώδικα. 		

ΦΥΛΛΟ 1.1. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ

ΦΑΓΗΤΟ ΚΑΙ ΠΟΤΟ	ΑΓΑΠΗ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ
ΡΟΥΧΑ	ΣΠΙΤΙ
ΦΑΡΜΑΚΑ	ΣΧΟΛΕΙΟ
ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ	ΞΕΚΟΥΡΑΣΗ ΚΑΙ ΥΠΝΟΣ
ΦΙΛΟΙ	

ΦΥΛΛΟ 1.2. ΒΑΣΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΖΩΗ (ΑΡΘΡΟ 6)	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΙΑΤΡΟΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ (ΑΡΘΡΟ 24)
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΜΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΩΣ ΦΘΗΝΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ (ΑΡΘΡΟ 32)	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΑ ΜΗΝ ΠΛΗΓΩΝΟΝΤΑΙ Η ΠΑΡΑΜΕΛΟΥΝΤΑΙ (ΑΡΘΡΟ 19)
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΕΠΑΡΚΕΣ ΦΑΓΗΤΟ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΟ ΝΕΡΟ (ΑΡΘΡΟ 24)	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ (ΑΡΘΡΟ 16)
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΜΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΩΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ (ΑΡΘΡΟ 38)	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΠΟ ΚΙΝΔΥΝΟ (ΑΡΘΡΟ 36)
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΑΛΛΑ ΠΑΙΔΙΑ (ΑΡΘΡΟ 15)	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΣΥΝΥΠΑΡΞΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ/ΟΠΟΙΟΝΔΗΠΟΤΕ ΦΡΟΝΤΙΖΕΙ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΤΟΥΣ (ΑΡΘΡΟ 9)
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΕΙΔΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ, ΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΕΑΝ ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ (ΑΡΘΡΟ 23)	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΔΩΡΕΑΝ ΠΑΙΔΕΙΑ (ΑΡΘΡΟ 28)
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ (ΑΡΘΡΟ 8)	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΚΦΡΑΣΗ ΓΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΠΟΥ ΣΕ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ (ΑΡΘΡΟ 12)
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΣΟΥ (ΑΡΘΡΟ 42)	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΣΟΥ (ΑΡΘΡΟ 14)
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (ΑΡΘΡΟ 14)	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΛΑΥΣΗ ΤΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ ΣΟΥ (ΑΡΘΡΟ 30)
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΑ ΜΙΛΑΣ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΣΟΥ (ΑΡΘΡΟ 30)	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΑΝΑΓΚΑΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ (ΑΡΘΡΟ 13)

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2. ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΑΣΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΑΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2: ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΑΣΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΑΣ		
<p>Κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα/στόχοι και σκοπός της συνεδρίας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να βοηθηθούν τα παιδιά στην αναγνώριση των συναισθημάτων τους, και ειδικότερα των "σημάτων" που μπορεί να λαμβάνουν από σωματικές αντιδράσεις • Να ξεκινήσουν να διερευνούν πώς να αντιμετωπίζουν και να διαχειρίζονται τα συναισθήματα με ορθούς τρόπους 		
<p>Υλικά που απαιτούνται:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οποιοσδήποτε απαιτούμενος εξοπλισμός για δραστηριότητες προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση και δραστηριότητες ενεργοποίησης • Χαρτί παρουσίασης και στυλό/μολύβια 	<p>Χρόνος που απαιτείται: 45 λεπτά – 2 ώρες ανάλογα με τη δραστηριότητα προθέρμανσης/τις δραστηριότητες ενεργοποίησης και εάν περιλαμβάνεται Προαιρετική πρόσθετη δραστηριότητα. Για μικρότερα παιδιά εξετάστε τον χωρισμό της συνεδρίας σε δύο μέρη, εάν περιλαμβάνεται προαιρετική συνεδρία, καθώς είναι πιθανό να χρειάζονται πολύ περισσότερο χρόνο δουλεύοντας τα σχέδιά τους.</p>	
<p>Προεκπαιδευτική προετοιμασία:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Επιλέξτε δραστηριότητα προθέρμανσης/δραστηριότητες ενεργοποίησης όπως απαιτείται. • Κολλήστε μαζί 2 ή 3 κομμάτια χαρτιού από άκρη σε άκρη για να φτιάξετε μία μακριά λωρίδα, μία για κάθε παιδί (ή χρησιμοποιήστε ρολό χαρτιού κομμένο στο απαιτούμενο μέγεθος) 		
Χρόνος κατά προσέγγιση	Οδηγίες για εκτελούμενες συνεδρίες	Περαιτέρω καθοδήγηση για διευκολυντές
10 λεπτά	Δραστηριότητα προθέρμανσης	Οι διευκολυντές πρέπει να επιλέξουν μια κατάλληλη δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση. Θυμηθείτε να διασφαλίσετε ότι όλοι έχουν συστηθεί, εάν δεν γνωρίζονται όλα τα παιδιά μεταξύ τους.
10 λεπτά	Εισαγωγή Πείτε στα παιδιά στην ευρύτερη ομάδα, ότι σε αυτή τη συνεδρία θα σκεφτείτε τα συναισθήματά σας - πώς να τα αναγνωρίζετε, τι θα μπορούσαν να σας πουν.	

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2: ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΑΣΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΑΣ

	<p>Ζητήστε από τα παιδιά παραδείγματα συναισθημάτων και συλλέξτε ιδέες στον πίνακα παρουσιάσεων, υποβοηθώντας με παραδείγματα εάν είναι απαραίτητο (όπως φόβος, θυμός, ευτυχία, θλίψη, ενθουσιασμός, ενοχή).</p>	
25 λεπτά	<p>Σύνδεση των συναισθημάτων μας με το σώμα μας</p> <p>Δώστε σε κάθε παιδί ένα κομμάτι έτοιμο χαρτί παρουσίασης (που έχετε κολλήσει μαζί) και μερικά στυλό. Ζητήστε από τα παιδιά να κάνουν ζευγάρια, εξηγώντας τους ότι αυτό είναι μόνο για το πρώτο μέρος της άσκησης.</p> <p>Τα παιδιά πρέπει να ξαπλώνουν με τη σειρά πάνω στο χαρτόνι τους, ενώ το ζευγάρι τους θα σχεδιάζει γύρω τους ώστε να έχουν ένα περίγραμμα του σώματός τους.</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να σχεδιάσουν/γράψουν πάνω στο περίγραμμά τους όλα τα χαρακτηριστικά που τους κάνουν να είναι αυτά που είναι: για παράδειγμα τα μαλλιά τους, το χρώμα των ματιών τους ή τις ιδιότητες που έχουν, όπως ένα μεγάλο χαμόγελο.</p> <p>Όταν όλα τα παιδιά έχουν ολοκληρώσει, ζητήστε από τα παιδιά να δείξουν το ένα στο άλλο τα σχέδιά τους.</p> <p>Εξηγήστε στα παιδιά ότι μερικές φορές όταν αισθανόμαστε κάτι, το σώμα μας αντιδρά κι αυτό.</p> <p>Αναφερόμενοι στη λίστα των συναισθημάτων που αναπτύχθηκαν στην εισαγωγή, συζητήστε το κάθε ένα με τη σειρά, ρωτώντας τα παιδιά πώς θα μπορούσαν να αναγνωρίσουν σωματικά αυτά τα συναισθήματα και στη συνέχεια ζητήστε τους να τα σχεδιάσουν/γράψουν στο περίγραμμά τους.</p> <p>Όταν έχουν συζητηθεί όλα τα συναισθήματα, καλέστε τα παιδιά να εξετάσουν το καθένα το έργο του άλλου πριν ξανακάνουν μια μεγάλη ομάδα.</p>	<p>Ανάλογα με την ομάδα/το πλαίσιο, ενδέχεται να μην είναι σωστό να ζητήσετε από τα παιδιά να σχεδιάσουν γύρω από το σώμα τους - για παράδειγμα εάν υπάρχουν αγόρια/κορίτσια μαζί ή εάν είναι γνωστό ότι κάποια παιδιά έχουν κακοποιηθεί. Σε αυτήν την περίπτωση ζητήστε από τα παιδιά να σχεδιάσουν ένα περίγραμμα του εαυτού τους στο χαρτί αντί να ζητήσουν από το ζευγάρι τους να σχεδιάσει γύρω από το σώμα τους.</p> <p>Βοηθήστε αν χρειαστεί: Για παράδειγμα, η αίσθηση φόβου μπορεί να προκαλεί σφίξιμο στο στήθος/δυσκολία στην αναπνοή και ταχυπαλμία. Ο θυμός μπορεί να προκαλεί αίσθημα ζέστης. Ο ενθουσιασμός μπορεί να προκαλεί ένα περίεργο συναίσθημα στο στομάχι. Προσπαθήστε να ενθαρρύνετε τα παιδιά να μοιραστούν πώς νιώθουν ΑΥΤΑ τα συναισθήματά τους.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2: ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΑΣΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΑΣ

10 λεπτά	<p>Διαχείριση των συναισθημάτων μας</p> <p>Καλέστε τα παιδιά να ξαναγίνουν μια μεγάλη ομάδα και συζητήστε τα συναισθήματα που εξερευνήθηκαν, ρωτώντας τα παιδιά σχετικά με τις ιδέες τους για τη διαχείριση αυτών των συναισθημάτων με θετικό τρόπο, δίνοντας ιδέες όπου είναι απαραίτητο (Για παράδειγμα: μιλώντας σε κάποιον άλλον, αναπνέοντας βαθιά και μετρώντας έως το 10, αναγνωρίζοντας την πηγή του φόβου κ.λπ.)</p> <p>Ολοκληρώστε τη δραστηριότητα υπενθυμίζοντας στα παιδιά ότι μερικές φορές τα συναισθήματά μας μπορούν να μας βοηθήσουν να παραμείνουμε ασφαλείς. Για παράδειγμα, εάν αισθανόμαστε φόβο, τότε πρέπει να ακούσουμε αυτό το συναίσθημα. Δεν πρέπει ποτέ να αγνοούμε το πώς αισθανόμαστε, αλλά να το χρησιμοποιήσουμε για να λάβουμε περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση στην οποία βρισκόμαστε.</p>	<p>ΣΗΜΕΙΩΣΗ – Εάν χρησιμοποιείτε Προαιρετική Πρόσθετη δραστηριότητα (σε αυτή τη συνεδρία) θα χρειαστεί περισσότερος χρόνος.</p> <p>Οι διευκολυντές μπορεί να θεωρήσουν χρήσιμη την εξέταση των συμβουλών του Φύλλου 2.1 για περαιτέρω ιδέες.</p> <p>ΠΡΟΣΕΞΤΕ να μην υπονοήσετε ότι επειδή δεν αισθανόμαστε φόβο πρέπει αυτομάτως να θεωρήσουμε ότι η κατάσταση είναι ασφαλής – χρειάζεται να χρησιμοποιούμε και τα σώματα μας και το μυαλό μας!</p> <p>ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ Πρόσθετη δραστηριότητα:</p> <p>Εξασκήστε στην ευρύτερη ομάδα, μία ή περισσότερες από τις τεχνικές/τρόπους που τα παιδιά προτείνουν για την διαχείριση συναισθημάτων (ή που προτείνουν οι διευκολυντές): για παράδειγμα, εξασκηθείτε στη βαθιά αναπνοή και μετρήστε έως το 10 ή παίξτε ένα παιχνίδι ρόλων λέγοντας σε έναν φίλο σας ότι ανησυχείτε για μια κατάσταση.</p>
5 λεπτά	<p>Ελέγξτε εάν τα παιδιά έχουν ερωτήσεις και στη συνέχεια ευχαριστήστε τα για τον χρόνο τους.</p> <p>Υπενθυμίστε στα παιδιά να μιλήσουν με τον διευκολυντή εάν υπάρχει κάτι από τη συνεδρία που θα ήθελαν να συζητήσουν, και ότι μπορούν πάντοτε να μιλήσουν στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού εάν ποτέ νιώσουν φόβο ή ανησυχία.</p>	<p>Πρέπει να επιλεχθεί μια δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (βλέπε εισαγωγική ενότητα για ιδέες).</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2: ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΑΣΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΑΣ

Πραγματοποιήστε μια σύντομη δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (εάν εκτελείτε ξεχωριστές συνεδρίες και δεν πραγματοποιείτε περισσότερες από μία συνεδρίες ταυτόχρονα/όχι στην τελευταία συνεδρία της ημέρας)

Σχόλια/Ενέργειες παρακολούθησης

- Εξετάστε το ενδεχόμενο να συμπεριλάβετε κάποιες δραστηριότητες χαλάρωσης ή τρόπους διαχείρισης θυμού ή να εκτελέσετε μια συγκεκριμένη πρόσθετη συνεδρία για να διερευνήσετε αυτά τα θέματα εις βάθος.
- Κρατήστε τα χάρτινα περιγράμματα των παιδιών για χρήση στη Συνεδρία 4 - Το Σώμα μας, ο Εαυτός μας.
- Αναπαράγετε τις συμβουλές για την διαχείριση συναισθημάτων από το Φύλλο 2.1 και παρουσιάστε τις κατά τη διάρκεια της συνεδρίας/στη συνέχεια ως υπενθύμιση ή ζητήστε από τα παιδιά να φτιάξουν τις δικές τους αφίσες/σχέδια σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης των συναισθημάτων για να ευαισθητοποιήσουν κι άλλα παιδιά.

ΦΥΛΛΟ 2.1. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ

5 ΒΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΝΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΩ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΟΥ

1. Υπενθυμίζω στον εαυτό μου ότι ποτέ δεν είναι εντάξει να πληγώνω τους άλλους.
2. Παίρνω 3 βαθιές ανάσες ή μετράω αργά μέχρι το δέκα.
3. Χρησιμοποιώ λέξεις για να πω τι νιώθω και τι θα ήθελα να συμβεί.
  4. Αναζητώ βοήθεια εάν την χρειάζομαι.
  5. Δίνω τον απαραίτητο χρόνο για να ηρεμήσω.

9 ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΝΑ ΗΡΕΜΗΣΕΙΣ (ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ)

1. Βγες έξω και κλώτσα μια μπάλα ή τρέξε γύρω - γύρω.
2. Χτύπα ένα μαξιλάρι.
3. Άκουσε μουσική ή τραγούδα ένα τραγούδι που σου αρέσει.
4. Κλείσε τα μάτια σου και σκέψου ένα μέρος που σε ηρεμεί.
  5. Ζωγράφισε κάτι.
  6. Γράψε ένα γράμμα ή μία ιστορία.
  7. Διάβασε ένα βιβλίο.
  8. Μίλησε σε κάποιον.
9. Ζήτη μια αγκαλιά από κάποιον που εμπιστεύεσαι.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3. ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3: ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ		
<p>Κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα/στόχοι και σκοπός της συνεδρίας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να βοηθηθούν τα παιδιά στην αναγνώριση μη ασφαλών καταστάσεων στο περιβάλλον τους • Να αναγνωρίσουν κάποια από τα ασφαλή πράγματα που μπορούν να πράξουν όταν έρχονται αντιμέτωπα με επικίνδυνες καταστάσεις 		
<p>Υλικά που απαιτούνται:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οποιοσδήποτε απαιτούμενος εξοπλισμός για δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση και δραστηριότητες ενεργοποίησης • Σενάρια – Φύλλο 3.1 • Τρία κομμάτια χαρτί διαφορετικών χρωμάτων (για τη σήμανση "ζωνών" – κόκκινο, κίτρινο και πράσινο) • Χαρτί παρουσίασης και στυλό/μπογιές για Προαιρετική/εναλλακτική δραστηριότητα 	<p>Χρόνος που απαιτείται:</p> <p>45 λεπτά – 1 ½ ώρα αναλόγως τη δραστηριότητα προθέρμανσης/τις δραστηριότητες ενεργοποίησης και εάν περιλαμβάνεται Εναλλακτική/Προαιρετική δραστηριότητα.</p>	
<p>Προεκπαιδευτική προετοιμασία:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Επιλέξτε δραστηριότητα προθέρμανσης/δραστηριότητες ενεργοποίησης όπως απαιτείται. • Προσαρμόστε και ετοιμάστε Σενάρια από το Φύλλο 3.1 • Σημάνετε τις "ζώνες" - κόκκινο, κίτρινο και πράσινο. Εάν είναι εφικτό, διατηρήστε όσο το δυνατόν περισσότερο χώρο μεταξύ των ζωνών, ώστε τα παιδιά να τρέχουν ανάμεσα σε αυτές – ωστόσο, βεβαιωθείτε ότι οι ζώνες είναι αρκετά κοντά ώστε όλοι να μπορούν να ακούσουν/συζητήσουν με όλη την ομάδα κατά τη διάρκεια του σχολιασμού. 		
Χρόνος κατά προσέγγιση	Οδηγίες για εκτελούμενες συνεδρίες	Περαιτέρω καθοδήγηση για διευκολυντές
10 λεπτά	Δραστηριότητα προθέρμανσης	Οι διευκολυντές πρέπει να επιλέξουν μια κατάλληλη δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση. Θυμηθείτε να διασφαλίσετε ότι όλοι έχουν συστηθεί, εάν δεν γνωρίζονται όλα τα παιδιά μεταξύ τους.
5 λεπτά	Εισαγωγή Πείτε στα παιδιά στην ευρύτερη ομάδα, ότι σε αυτή τη συνεδρία θα εξερευνήσετε μερικές από τις μη ασφαλείς καταστάσεις που μπορεί να αντιμετωπίσουν.	

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3: ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ		
	Εξηγήστε ότι αν μπορούμε να αναγνωρίσουμε επικίνδυνες καταστάσεις τότε αυτό μπορεί να μας βοηθήσει να παραμείνουμε ασφαλείς, καθώς μερικές φορές μπορούμε να τις αποφύγουμε.....	
30 λεπτά	<p>Ασφαλής ή Μη ασφαλής;</p> <p>Εξηγήστε ότι κατά την άσκηση θα πρέπει να σκεφτούν διαφορετικές καταστάσεις και να αποφασίσουν εάν πιστεύουν ότι είναι ασφαλείς (πράσινο), ότι βρίσκονται σε κίνδυνο (κόκκινο) ή ότι πρέπει να είναι προσεκτικοί (κίτρινο).</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι καθώς περπατούν τριγύρω, εσείς θα διαβάζετε μια δήλωση. Στη συνέχεια, αυτά πρέπει να πάνε και να σταθούν στη ζώνη που πιστεύουν ότι είναι "σωστή" (δηλαδή κόκκινο, πράσινο ή κίτρινο).</p> <p>Διαβάστε δηλώσεις από τα Σενάρια 3.1, μία κάθε φορά. Αφού τα παιδιά έχουν μετακινηθεί στο σημείο που πιστεύουν ότι είναι η σωστή ζώνη, ζητήστε από τα παιδιά να πουν γιατί επέλεξαν αυτή τη ζώνη.</p> <p>Αφού λάβετε διάφορα σχόλια από τα παιδιά, συζητήστε ως ομάδα, εστιάζοντας στο γιατί η κατάσταση ήταν επικίνδυνη ή όχι και (όπου ενδείκνυται) ποια μέτρα θα μπορούσαν να είχαν ληφθεί.</p>	<p>Χρησιμοποιήστε την προτεινόμενη δραστηριότητα ή την Εναλλακτική δραστηριότητα, ή ιδανικά και τις ΔΥΟ (παρόλο που αυτό θα επεκτείνει τον χρόνο της συνεδρίας). Η δραστηριότητα επικεντρώνεται σε συγκεκριμένα σενάρια, ενώ η Εναλλακτική δραστηριότητα λαμβάνει υπόψη το ευρύτερο περιβάλλον. Ανάλογα με το πλαίσιο, μπορεί να είναι σκόπιμο να επικεντρωθείτε στο ένα ή το άλλο, αν και θα είναι καλύτερο - αν υπάρχει χρόνος - να εξετάσετε και τα δύο.</p> <p>Ανάλογα με το πλαίσιο, το παράδειγμα των οδικών φαναριών μπορεί να σας βοηθήσει να εξηγήσετε την έννοια του κόκκινου, κίτρινου, πράσινου/σταματάω, προσέχω, ξεκινάω.</p> <p>Τα μεγαλύτερα παιδιά μπορεί να προτιμούν απλά τη συζήτηση παρά την μετακίνηση τους στον χώρο.</p> <p>Προσέξτε καθώς η μετακίνηση τριγύρω μπορεί να γίνει αρκετά ζωντανή! Να είστε προετοιμασμένοι για να σταματήσετε και να διαχειριστείτε τις διάφορες συμπεριφορές (π.χ. υπενθυμίστε στα παιδιά να προσέχουν, να μη σπρώχνουν κ.λπ.) εάν είναι απαραίτητο.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3: ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

		<p>ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ/ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ Δραστηριότητα:</p> <p>1. Ζητήστε από τα παιδιά να σχηματίσουν ζευγάρια/τριάδες και δώστε σε κάθε ομάδα χαρτιά παρουσίασης και στυλό.</p> <p>2. Πείτε στα παιδιά να σκεφτούν το περιβάλλον όπου βρίσκονται και να σχεδιάσουν έναν χάρτη, σημειώνοντας όλα τα σημαντικά σημεία/μέρη (αυτό θα μπορούσε να είναι το άμεσο περιβάλλον της κατασκήνωσης, ή ευρύτερα η κοινωνία).</p> <p>3. Μόλις τα παιδιά σχεδιάσουν τον χάρτη τους, ζητήστε τους να επισημάνουν μέρη που θα μπορούσαν να είναι επικίνδυνα ή να ενέχουν κίνδυνο (για παράδειγμα, κοντά σε έναν πολυσύχναστο δρόμο, όπου δεν υπάρχουν φώτα, όπου υπάρχουν σκυλιά κ.λπ.). Αφήστε τα παιδιά να αποφασίσουν μόνο τους ποια πιστεύουν ότι είναι επικίνδυνα μέρη.</p> <p>4. Στη συνέχεια, ζητήστε από τα παιδιά να επισημάνουν όλα τα μέρη που είναι ασφαλή ή όπου θα μπορούσαν να πάνε για να ζητήσουν βοήθεια.</p> <p>5. Εξετάστε τις ιδέες των παιδιών στην ευρύτερη ομάδα.</p> <p>6. Ολοκληρώστε την άσκηση επιβεβαιώνοντας τυχόν κινδύνους/σημεία ασφάλειας που ανέφεραν τα παιδιά και υπενθυμίζοντας στα παιδιά τυχόν μέρη που μπορεί να έχουν ξεχάσει.</p>
5 λεπτά	<p>Ελέγξτε εάν τα παιδιά έχουν ερωτήσεις και στη συνέχεια ευχαριστήστε τα για το χρόνο τους.</p> <p>Υπενθυμίστε στα παιδιά ότι μπορούν πάντοτε να μιλήσουν στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού.</p>	<p>Πρέπει να επιλεγθεί μια δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (βλέπε εισαγωγική ενότητα για ιδέες).</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3: ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

	<p>Πραγματοποιήστε μια σύντομη δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (εάν εκτελείτε ξεχωριστές συνεδρίες και δεν πραγματοποιείτε περισσότερες από μία συνεδρίες ταυτόχρονα/όχι στην τελευταία συνεδρία της ημέρας)</p>	
<p>Σχόλια/Ενέργειες παρακολούθησης</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σκεφτείτε να εκτελέσετε τη δραστηριότητα χαρτογράφησης για να καλύψετε επίσης το περιβάλλον όπου ζουν τα παιδιά. • Εάν το επιτρέπει ο χρόνος, αντί να ζητήσετε απλά από τα παιδιά να χαρτογραφήσουν το περιβάλλον τους σε χαρτί, κάντε μια βόλτα με τα παιδιά και μετά σχεδιάστε το χάρτη. Αυτό μπορεί να βοηθήσει τα παιδιά να θυμηθούν σημαντικά σημεία που πρέπει να συμπεριλάβουν. • Εκτελέστε αυτή τη συνεδρία με τη Συνεδρία 2, Αντιμετώπιση συναισθημάτων, καθώς αυτή η συνεδρία καλύπτει επίσης τον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά μπορεί μερικές φορές να εντοπίζουν επικίνδυνες καταστάσεις μέσω των συναισθημάτων τους. 		

ΦΥΛΛΟ 3.1. ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Οδηγίες για διευκολυντές: Διαβάστε κάθε σενάριο με τη σειρά. Τα παιδιά θα πρέπει να μετακινηθούν στη ζώνη που πιστεύουν ότι ταιριάζει στη δήλωση - "κόκκινο" για τον κίνδυνο, "κίτρινο" για την προσοχή και "πράσινο" για την ασφάλεια.

Αφού μετακινηθούν τα παιδιά στη ζώνη, ζητήστε τους να σας πουν γιατί επέλεξαν το μέρος όπου στέκονται; Ενθαρρύνετε τα παιδιά να σκεφτούν γιατί οι καταστάσεις είναι ασφαλείς/μη ασφαλείς και τι τις κάνει τέτοιες....

ΘΥΜΗΘΕΙΤΕ: Πρέπει να προσαρμόσετε τα σενάρια για να αντικατοπτρίζουν την κατάσταση στην κατασκήνωσή σας. Δοκιμάστε να τα συνδέσετε με κινδύνους που ενδέχεται να αντιμετωπίσετε στο πλαίσιο σας.

1. Ένας από τους ενήλικες επιτηρητές σου λέει ότι εάν πάς στο δωμάτιο/στη σκηνή που μένει, θα σου δώσει μια έκπληξη.
2. Ο γονιός σου επρόκειτο να έρθει να σε πάρει, αλλά δεν ήρθε. Ο φίλος σου σου λέει ότι επειδή μένεις κοντά μπορείς να περπατήσεις μόνος σου για το σπίτι.
3. Ένα μεγαλύτερο παιδί στην κατασκήνωση σου λέει ότι πρέπει να κάνεις ακριβώς ό,τι σου πει γιατί αυτός είναι ο "αρχηγός", και αν μιλήσεις σε κανέναν θα μπλέξεις.
4. Ένα άλλο παιδί σου προσφέρει τσιγάρο για να καπνίσεις.
5. Έξω από την κατασκήνωση, μια γυναίκα σταματάει το αυτοκίνητό της και σε ρωτά αν μπορείς να την βοηθήσεις να βρει το σπίτι της φίλης της. Γνωρίζεις τον δρόμο που αναφέρει, οπότε σου ζητά να μπεις στο αυτοκίνητο για να της δείξεις το δρόμο.
6. Ένας από τους φίλους σου στην κατασκήνωση, σου λέει ότι μπορείς να βγάλεις χρήματα τραβώντας φωτογραφίες στην τουαλέτα και ανεβάζοντάς τες στο διαδίκτυο.
7. Υπάρχει μια σκοτεινή περιοχή χωρίς φώτα. Δεν θέλεις να πάς από εκεί, αλλά έτσι κόβεις δρόμο για τις τουαλέτες.
8. Έχεις χτυπήσει το πόδι σου αλλά σου λένε ότι πρέπει να συμμετέχεις σε μία δραστηριότητα.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4. ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΑΣ, Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΑΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4: ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΑΣ, Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΑΣ

Κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα/στόχοι και σκοπός της συνεδρίας:

- Διερεύνηση εννοιών σωματικής ιδιωτικότητας και σεβασμού
- Διερεύνηση καλού και κακού αγγίγματος
- Επισήμανση της σημασίας της αποκάλυψης σε καταστάσεις κακοποίησης/δικαίωμα στην ιδιωτικότητα και την προστασία

Υλικά που απαιτούνται:

- Οποιοσδήποτε απαιτούμενος εξοπλισμός για δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση και δραστηριότητες ενεργοποίησης
- Χαρτιά παρουσίασης και μολύβια
- "Σχεδιαγράμματα σώματος" από τη Συνεδρία 2, Κατανόηση Συναισθημάτων
- Κόκκινες, κίτρινες και πράσινες ξυλομπογιές/κηρομπογιές
- Αυτοκόλλητα σημειώματα/στυλό
- Το Φύλλο 4.1 Κατάλογος αγγιγμάτων – ένα αντίγραφο ανά μικρή ομάδα (4-6 παιδιά)

Χρόνος που απαιτείται:

45 λεπτά – 1 ¼ ώρες αναλόγως την δραστηριότητα προθέρμανσης/ τις δραστηριότητες ενεργοποίησης και εάν θα χρησιμοποιηθούν τα σχεδιαγράμματα σώματος από τη Συνεδρία 3 (εάν όχι θα χρειαστεί παραπάνω χρόνος)

ΣΗΜΕΙΩΣΗ – Τα μεγαλύτερα παιδιά μπορεί να αισθάνονται λιγότερο άνετα/περισσότερο συνειδητοποιημένα ώστε να μιλούν για ιδιωτικά σημεία/μέρη του σώματος, οπότε αντί της άσκησης με τα σχεδιαγράμματα σώματος ("Διερεύνηση της ιδιωτικότητας") μπορεί να διεξαχθεί η Εναλλακτική δραστηριότητα "Καλό και κακό αγγίγμα".

Προεκπαιδευτική προετοιμασία:

- Επιλέξτε δραστηριότητα προθέρμανσης/δραστηριότητες ενεργοποίησης όπως απαιτείται.
- Εάν δεν χρησιμοποιούνται τα σχεδιαγράμματα σώματος από τη Συνεδρία 2, κολλήστε μαζί δύο-τρία φύλλα χαρτιού παρουσίασης από άκρη σε άκρη (ένα για κάθε παιδί)
- Διευκρινίστε τις πηγές συνεχούς υποστήριξης για τα παιδιά, καθώς είναι πιθανό να υπάρξουν ακούσιες αποκαλύψεις σε αυτήν τη συνεδρία.

Χρόνος κατά προσέγγιση	Οδηγίες για εκτελούμενες συνεδρίες	Περαιτέρω καθοδήγηση για διευκολυντές
10 λεπτά	Δραστηριότητα προθέρμανσης	Οι διευκολυντές πρέπει να επιλέξουν μια κατάλληλη δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4: ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΑΣ, Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΑΣ		
		Θυμηθείτε να διασφαλίσετε ότι όλοι έχουν συστηθεί, εάν δεν γνωρίζονται όλα τα παιδιά μεταξύ τους.
5 λεπτά	<p>Εισαγωγή</p> <p>Εξηγήστε στην ευρύτερη ομάδα ότι σε αυτή τη συνεδρία θα μιλήσετε για τη σημασία του σεβασμού του εαυτού μας και του σεβασμού μεταξύ μας.</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να μοιραστούν τι είδους πράγματα πιστεύουν ότι δείχνουν σεβασμό, υποβοηθώντας τα εάν είναι απαραίτητο (για παράδειγμα, να ακούμε ο ένας τον άλλο, να μην κοροϊδεύουμε το διαφορετικό).</p> <p>Εξηγήστε ότι ένας τρόπος να δείχνουμε σεβασμό προς τον εαυτό μας και τους άλλους είναι επίσης να θυμόμαστε ότι τα σώματά μας είναι δικά μας, όπως και τα σώματα των άλλων ανθρώπων είναι δικά τους.</p>	
25 λεπτά	<p>Διερεύνηση της ιδιωτικότητας</p> <p>Διανείμετε τα σχεδιαγράμματα σώματος (όπως σχεδιάστηκαν στη Συνεδρία 2) ή σχεδιάστε περιγράμματα σώματος (βλ. Συνεδρία 2 για οδηγίες)</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν το σώμα τους και μέρη του σώματός τους που πιστεύουν ότι θα μπορούσε να δει/αγγίξει κάποιος, μέρη του σώματός τους που μόνο μερικοί άνθρωποι πρέπει να δουν/αγγίζουν και μέρη του σώματός τους που πρέπει να είναι ιδιωτικά.</p> <p>Ζητήστε μερικές ιδέες από τις ομάδες για να ελέγξετε αν έχει γίνει κατανοητό.</p>	Εάν δεν χρησιμοποιείτε τα σχεδιαγράμματα σώματος από τη Συνεδρία 2, εκτελέστε την άσκηση από τη Συνεδρία 2 σχεδιάζοντας περιγράμματα.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4: ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΑΣ, Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΑΣ		
	<p>Ζητήστε από τα παιδιά να δουλέψουν σε ζευγάρια/τριάδες και να χρωματίσουν/σχεδιάσουν με πράσινο τα μέρη του σώματός τους (στο σχεδιάγραμμα) που πιστεύουν ότι είναι εντάξει να τα βλέπει/αγγίζει οποιοσδήποτε, με κίτρινο τα μέρη του σώματός τους που μόνο μερικοί άνθρωποι πρέπει να βλέπουν/αγγίζουν και με κόκκινο τα μέρη του σώματός τους που πρέπει να είναι ιδιωτικά.</p> <p>Μόλις τα παιδιά τελειώσουν, επιστρέψτε στην ευρύτερη ομάδα και συζητήστε το έργο τους. Ερωτήσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την υποβοήθηση της συζήτησης περιλαμβάνουν:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πως νιώθεις όταν κάποιος σε αγγίζει εάν δεν θέλεις να το κάνει; • Το κοίταγμα (για παράδειγμα η επίδειξη φωτογραφιών) είναι το ίδιο με το άγγιγμα; • Υπάρχουν καταστάσεις όπου άνθρωποι πρέπει να αγγίζουν ιδιωτικά σημεία του σώματος; (π.χ. ιατροί σε περίπτωση ασθένειας κτλ.). 	<p>Σημειώστε ότι δεν υπάρχουν αυστηροί κανόνες για το ποια μέρη χρωματίζονται με ποιο χρώμα και αυτό μπορεί να εξαρτάται πολύ από το περιβάλλον και την κουλτούρα. Σκοπός της άσκησης είναι η συζήτηση και η διερεύνηση των θεμάτων. Ωστόσο, φροντίστε να επιβεβαιώσετε ότι οι περιοχές των γεννητικών οργάνων δεν πρέπει ποτέ να αγγίζονται χωρίς συναίνεση, και ακόμη και τότε δεν πρέπει να αγγίζονται αν νιώθουν άβολα.</p> <p>ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ Δραστηριότητα για μεγαλύτερα παιδιά/ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ Πρόσθετη δραστηριότητα για μικρότερα παιδιά – "Καλό και Κακό Άγγιγμα".</p> <p>Χωρίστε τα παιδιά σε μικρές ομάδες και πείτε τους ότι σε αυτή τη δραστηριότητα θα προσπαθήσουν να κατηγοριοποιήσουν διαφορετικά είδη αγγιγμάτων σε 3 ομάδες: κακά αγγίγματα, αγγίγματα που προκαλούν σύγχυση και καλά αγγίγματα.</p> <p>Εξηγήστε ότι τα καλά αγγίγματα σας κάνουν να αισθάνεστε άνετα και ότι σας εκτιμούν, ενώ τα κακά αγγίγματα μπορούν να σας βλάψουν, να σας κάνουν να νιώσετε ντροπή ή άβολα.</p> <p>Δώστε σε κάθε ομάδα ένα αντίγραφο του φύλλου 4.1, χαρτί παρουσίασης, αυτοκόλλητα σημειώματα και στυλό.</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν κάθε ένα από τα διαφορετικά αγγίγματα που αναφέρονται και να γράψουν κάθε ένα σε ξεχωριστό αυτοκόλλητο σημείωμα. Στη συνέχεια, θα πρέπει να αποφασίσουν στην ομάδα τους ποιο αγγίγμα ανήκει σε ποια κατηγορία και να το κολλήσουν στον πίνακα παρουσιάσεων κάτω από τους τίτλους Καλό, Κακό, Δυσνόητο.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4: ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΑΣ, Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΑΣ

		<p>Τα παιδιά μπορούν επίσης να γράφουν επιπρόσθετα αγγίγματα που μπορεί να μην περιλαμβάνονται.</p> <p>Μόλις τελειώσουν, δείξτε τους διαφορετικούς πίνακες παρουσίασης και ζητήστε από τα παιδιά να συγκρίνουν το έργο τους.</p> <p>Συζητήστε στην ευρύτερη ομάδα:</p> <ul style="list-style-type: none"> Υπάρχουν διαφορές μεταξύ των ομάδων; Που; Ήταν κάθε φορά εύκολο να επιλέξετε κατηγορία; Γιατί; Τι κάνει ένα καλό άγγιγμα διαφορετικό από ένα κακό άγγιγμα; Τι πρέπει/μπορεί να κάνει κάποιος όταν βιώσει κακά ή δυσνόητα αγγίγματα;
10 λεπτά	<p>Αποκάλυψη</p> <p>Υπενθυμίστε στα παιδιά ότι έχουν δικαίωμα στην ιδιωτικότητα και ότι εάν κάποιος τα αγγίζει με τρόπο που τα κάνει να αισθάνονται άβολα ή γνωρίζουν ότι είναι λάθος, τότε πρέπει να το αποκαλύψουν. Τονίστε ότι δεν είναι δικό μας σφάλμα εάν κάποιος μας αγγίξει.</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι εάν βρίσκονται σε μια τέτοια κατάσταση τότε πρέπει:</p> <ul style="list-style-type: none"> Να πούνε ΟΧΙ – εάν μπορούν, αλλά αυτό μπορεί να είναι δύσκολο Να ΦΥΓΟΥΝ μακριά από αυτό το πρόσωπο/μέρος το συντομότερο δυνατό Να ΠΟΥΝ σε κάποιον τι συμβαίνει. <p>Επιλέξτε ένα παράδειγμα για να δείξετε στην πράξη τη στρατηγική ΛΕΩ ΟΧΙ! ΤΟ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΩ ΣΕ ΚΑΠΟΙΟΝ!, και συζητήστε για παράδειγμα, την αγκαλιά με τρόπο που δεν σας κάνει να αισθάνεστε άνετα. Τι θα κάνατε;</p>	<p>Εάν το επιτρέπει ο χρόνος συζητήστε περισσότερα από ένα παραδείγματα.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4: ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΑΣ, Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΑΣ

	<p>Βεβαιωθείτε ότι τα παιδιά γνωρίζουν ποιοι είναι οι άνθρωποι στους οποίους μπορούν να μιλήσουν και υπενθυμίστε τους, ότι στην κατασκήνωση, θα πρέπει να μιλήσουν στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού.</p>	
5 λεπτά	<p>Ελέγξτε εάν τα παιδιά έχουν ερωτήσεις και στη συνέχεια ευχαριστήστε τα για το χρόνο τους.</p> <p>Πραγματοποιήστε μια σύντομη δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (εάν εκτελείτε ξεχωριστές συνεδρίες και δεν πραγματοποιείτε περισσότερες από μία συνεδρίες ταυτόχρονα/όχι στην τελευταία συνεδρία της ημέρας).</p>	<p>Βεβαιωθείτε ότι είναι ξεκάθαρο στα παιδιά ότι είμαστε κύριοι του σώματός μας, είναι δικαίωμά μας να πούμε όχι σε πράγματα για τα οποία δεν αισθανόμαστε άνετα. Τα παιδιά έχουν ΠΑΝΤΑ το δικαίωμα να λένε "ΟΧΙ" σε κάποιον εάν τα αγγίζει με τρόπο που δεν τους αρέσει και τα παιδιά δεν χρειάζεται ποτέ να εξηγήσουν γιατί λένε όχι.</p> <p>Πρέπει να επιλεγθεί μια δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (βλέπε εισαγωγική ενότητα για ιδέες).</p>
<p>Σχόλια/Ενέργειες παρακολούθησης</p> <ul style="list-style-type: none"> Εξάσκηση του να λέμε ΟΧΙ – χρησιμοποιήστε παιχνίδια ρόλων για να εξασκηθούν στο να λένε ότι δεν τους αρέσει αυτό που τους κάνουν. ΜΗΝ χρησιμοποιήσετε καταστάσεις κακοποίησης καθώς αυτό μπορεί να προκαλέσει τραύμα στα παιδιά – σκοπός είναι η εξάσκηση στο να λένε ΟΧΙ και ότι δεν τους αρέσει αυτό που κάνει το άλλο πρόσωπο. Επομένως, οι καταστάσεις παιχνιδιού ρόλων μπορεί να αφορούν σε οποιοδήποτε θέμα. 		

ΦΥΛΛΟ 4.1. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΓΓΙΓΜΑΤΩΝ

Οδηγίες για διευκολυντές: Εξετάστε τον κατάλογο αγγιγμάτων και προσαρμόστε τον ώστε να καλύπτει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της κατασκήνωσης.

ΜΙΑ ΜΗΤΕΡΑ ΑΓΚΑΛΙΑΖΕΙ ΤΗΝ ΚΟΡΗ ΤΗΣ

ΦΙΛΙ ΣΤΑ ΧΕΙΛΗ

ΚΛΩΤΣΙΑ

ΜΠΟΥΝΙΑ

ΓΑΡΓΑΛΗΤΟ

ΔΥΟ ΦΙΛΟΙ ΚΡΑΤΙΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΧΕΡΙ

Η ΑΔΕΛΦΗ ΧΤΕΝΙΖΕΙ ΤΑ ΜΑΛΛΙΑ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΗΣ ΤΗΣ

ΤΡΙΨΙΜΟ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΗ

ΚΡΑΤΗΜΑ ΧΕΡΙΩΝ

ΑΓΓΙΓΜΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ

ΧΑΣΤΟΥΚΙ

ΕΝΑ ΕΛΑΦΡΥ ΧΤΥΠΗΜΑ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΕΞΕΤΑΣΗ ΙΑΤΡΟΥ

ΑΓΚΑΛΙΑ

ΤΣΙΜΠΗΜΑ

ΕΞΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟ ΣΕΞ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ

Κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα/στόχοι και σκοπός της συνεδρίας:

- Να διερευνηθεί το τι είναι εκφοβισμός και οι διαφορετικές μορφές του
- Να αρχίσει να διαμορφώνεται ενσυναίσθηση στα παιδιά που υφίστανται εκφοβισμό
- Να διερευνηθεί πως τα παιδιά μπορούν να αντιμετωπίσουν τον εκφοβισμό

Υλικά που απαιτούνται:

- Οποιοσδήποτε απαιτούμενος εξοπλισμός για δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση και δραστηριότητες ενεργοποίησης
- Χαρτιά παρουσίασης και στυλό
- Το Φύλλο 5.1 - Είδη εκφοβισμού
- Το Φύλλο 5.2 - Συναισθήματα εκφοβισμού

Χρόνος που απαιτείται:

1 – 1 ½ ώρες αναλόγως την δραστηριότητα προθέρμανσης/τις δραστηριότητες ενεργοποίησης, και εάν θα διενεργηθεί Προαιρετική Πρόσθετη δραστηριότητα.

Προεκπαιδευτική προετοιμασία:

- Επιλέξτε δραστηριότητα προθέρμανσης/δραστηριότητες ενεργοποίησης όπως απαιτείται.
- Ετοιμάστε κομμάτια χαρτιού/κάρτες με διαφορετικά είδη εκφοβισμού από το Φύλλο 5.1.
- ΠΡΟΣΕΞΤΕ καθώς τα παιδιά μπορεί να αποκαλύψουν εκφοβισμό που έχουν βιώσει αυτά ή άλλοι- να είστε προετοιμασμένοι να παρακολουθήσετε οποιεσδήποτε υποθέσεις μετά το πρόγραμμα ώστε να διασφαλιστεί ότι τα παιδιά παραμένουν ασφαλή και προστατευμένα.

Χρόνος κατά προσέγγιση	Οδηγίες για εκτελούμενες συνεδρίες	Περαιτέρω καθοδήγηση για διευκολυντές
10 λεπτά	Δραστηριότητα προθέρμανσης	Οι διευκολυντές πρέπει να επιλέξουν μια κατάλληλη δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση. Θυμηθείτε να διασφαλίσετε ότι όλοι έχουν συστηθεί, εάν δεν γνωρίζονται όλα τα παιδιά μεταξύ τους.
5 λεπτά	Εισαγωγή Εξηγήστε στην ευρύτερη ομάδα ότι σε αυτή τη συνεδρία πρόκειται να μιλήσετε για τον εκφοβισμό. Ζητήστε από τα παιδιά να μοιραστούν τι καταλαβαίνουν με τον όρο εκφοβισμό προκειμένου να ελεγχθεί η κατανόησή τους.	

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ

	<p>Εξηγήστε ότι ένας τρόπος ορισμού του εκφοβισμού είναι ως "επαναλαμβανόμενη συμπεριφορά που έχει ως στόχο να βλάψει κάποιον είτε συναισθηματικά είτε σωματικά, και συχνά απευθύνεται σε συγκεκριμένα πρόσωπα, λόγω της φυλής, της θρησκείας, του φύλου ή του σεξουαλικού προσανατολισμού ή οποιασδήποτε άλλης πτυχής όπως η εμφάνιση ή η αναπηρία"</p> <p>Εξηγήστε ότι ο εκφοβισμός μπορεί να πάρει πολλές μορφές και ότι τώρα θα τις διερευνήσετε.</p>	
25 λεπτά	<p>Είδη εκφοβισμού</p> <p>Χωρίστε τα παιδιά σε μικρές ομάδες (4-6) και διανείμετε τυχαία είδη εκφοβισμού (από το Φύλλο 6.1). Εάν οι ομάδες είναι πολύ λίγες για να λάβει η κάθε μια ένα είδος εκφοβισμού, τότε διανείμετε τα είδη ομοίως μεταξύ των ομάδων.</p> <p>Δώστε σε κάθε ομάδα ένα πίνακα παρουσίασης και στυλό και ζητήστε τους να σκεφτούν όσα περισσότερα παραδείγματα είδους (ειδών) εκφοβισμού είναι δυνατό από αυτά που έχουν μοιραστεί καταγράφοντάς τα στον πίνακα. Πιο συγκεκριμένα, ζητήστε από τις ομάδες να σκεφτούν παραδείγματα που τυχόν έχουν βιώσει στην κατασκήνωση.</p> <p>Μετά από 5 λεπτά σταματήστε τις ομάδες και ζητήστε τους να αλλάξουν μεταξύ τους με τη φορά του ρολογιού ώστε να σκεφτούν ένα άλλο είδος εκφοβισμού. Θα πρέπει στη συνέχεια να εξετάσουν τι έχει γράψει η πρώτη ομάδα σχετικά με το παράδειγμα τους και μετά να προσθέσουν οποιαδήποτε άλλα μπορούν να σκεφτούν.</p>	<p>Ενώ οι ομάδες εργάζονται κυκλοφορήστε ανάμεσά τους και ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν πραγματικά παραδείγματα που φαντάζονται ότι θα μπορούσαν να συμβούν στην κατασκήνωση - για παράδειγμα κάποιος που εκφοβίστηκε επειδή είναι μικρόσωμος.</p> <p>ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι διευκολυντές θα πρέπει να κυκλοφορούν και να επιθεωρούν όλους τους πίνακες παρουσιάσεων. Εάν παρατηρήσουν ότι υπάρχουν αποκαλύψεις (προσωπικές ιστορίες/ παραδείγματα στο χαρτί), θα πρέπει να αποφύγουν να ανοίξουν αυτό το θέμα/ να το συζητήσουν στην ευρύτερη ομάδα. Διαφορετικά, ζητήστε από τα παιδιά, μόλις τελειώσουν όλες οι ομάδες, να επισκεφτείτε και να διαβάσετε όλους τους πίνακες παρουσίασης και στη συνέχεια μεταβείτε απευθείας στην επόμενη δραστηριότητα.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ

	<p>Επαναλάβετε δύο φορές ακόμα ώστε κάθε μικρή ομάδα να έχει την ευκαιρία να σκεφτεί κάθε ένα από τα είδη του εκφοβισμού.</p>	
10 λεπτά	<p>Συναισθήματα</p> <p>Διαβάστε στην ευρύτερη ομάδα την ιστορία από το Φύλλο 5.2 - Συναισθήματα εκφοβισμού.</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να αναλογιστούν την ιστορία/το σενάριο, να το σκεφτούν και να μοιραστούν:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πως θα ένιωθε το πρόσωπο/ πρόσωπα που θα προέβαινε στον εκφοβισμό; • Πως θα ένιωθαν τυχόν πρόσωπα που θα έβλεπαν; • Πως θα ένιωθε το πρόσωπο που θα βίωνε τον εκφοβισμό; 	<p>Δεν υπάρχουν προκαθορισμένες απαντήσεις σε αυτήν την άσκηση – η ιδέα είναι να προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε πως θα ένιωθαν τα διαφορετικά εμπλεκόμενα πρόσωπα.</p> <p>ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ ΠΡΟΣΘΕΤΗ/ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ Δραστηριότητα</p> <p>Διεξάγετε ένα παιχνίδι ρόλων βάσει του σεναρίου στο Φύλλο 5.2 - ως άσκηση γυάλας. Εάν τα παιδιά δυσκολεύονται στην "αναπαράσταση" μπροστά σε ολόκληρη την ομάδα διεξάγετε την άσκηση σε μικρές ομάδες (τριάδες) και στη συνέχεια επιστρέψτε στη μεγάλη ομάδα για να συζητήσετε και να βγείτε από τους ρόλους σύμφωνα με τις οδηγίες της άσκησης γυάλας.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τα παιδιά πρέπει να κάθονται κυκλικά – με τρεις καρέκλες στη μέση. Μια καρέκλα για τον Θωμά, μια καρέκλα για ένα παιδί που κοιτάζει, μια για το παιδί που εκφοβίζει. • Ζητήστε από τρεις εθελοντές να μοιράσουν τους ρόλους του Θωμά, του παιδιού που κοιτάζει και του παιδιού που εκφοβίζει. Οι τρεις εθελοντές θα συζητήσουν την κατάσταση (από τη δική τους οπτική ως Θωμάς, το παιδί που εκφοβίζει, το παιδί που κοιτάζει) – μπορούν να εκφράσουν πως αισθάνονται, τι σκέφτονται ή να κάνουν ερωτήσεις ο ένας στον άλλο. • Εάν κάποιος από τους εθελοντές "κολλήσει", κάποιο άλλο παιδί μπορεί να παρέμβει και να αναλάβει τον ρόλο.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ

		<p>Αφήστε το παιχνίδι ρόλων να συνεχιστεί μέχρι τα παιδιά να έχουν ολοκληρώσει με όλα αυτά που σκέπτονται. Στη συνέχεια συζητήστε στην ευρύτερη ομάδα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πως πήγε το παιχνίδι ρόλων; • Τι άκουσαν ή είπαν που τους εξέπληξε ή τους έκανε να σκεφτούν; • Πως αισθάνθηκαν οι διαφορετικοί χαρακτήρες; Υπήρχαν παρόμοια συναισθήματα; <p>Ολοκληρώστε την άσκηση ζητώντας από όλους να σταθούν και να περιπλανηθούν στο δωμάτιο κρατώντας τα χέρια με τα άλλα παιδιά και λέγοντας το αληθινό τους όνομα (για να βγουν από τους ρόλους).</p>
20 λεπτά	<p>Αντιμέτωπιση του εκφοβισμού</p> <p>Χωρίστε τα παιδιά σε δύο ομάδες και ορίστε σε κάθε ομάδα ένα πρόσωπο από την ιστορία: 1. Το πρόσωπο που υφίσταται τον εκφοβισμό, 2. Το πρόσωπο που κοιτάζει.</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι η δουλειά τους είναι να αναλογιστούν σχετικά με το πρόσωπο που τους έχει δοθεί από την ιστορία και να συζητήσουν τι πρέπει να κάνει το κάθε πρόσωπο σε αυτήν την κατάσταση. Τι θα τους σταματούσε από το να αναλάβουν δράση;</p> <p>Σχολιάστε στην ευρύτερη ομάδα τις ιδέες των επιμέρους ομάδων.</p> <p>Ολοκληρώστε τη δραστηριότητα ζητώντας από τα παιδιά να κάνουν προτάσεις/να δώσουν συμβουλές που θα μπορούσαν να μοιραστούν με άλλα παιδιά σχετικά με την αντιμετώπιση του εκφοβισμού. Καταγράψτε τις απαντήσεις στον πίνακα παρουσιάσεων.</p>	<p>Εάν ο διαχωρισμός σε δυο ομάδες έχει ως αποτέλεσμα οι ομάδες να έχουν περισσότερα από 6 παιδιά, σκεφτείτε να χωρίσετε τα παιδιά σε τέσσερις ή έξι ομάδες.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ

	<p>Επισημάνετε στα παιδιά ότι το παιδί που κοιτάζει κατέχει ένα πολύ σημαντικό ρόλο στη διακοπή του εκφοβισμού.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εάν το παιδί που υφίσταται τον εκφοβισμό βρίσκεται σε κίνδυνο (π.χ. εάν δέχεται χτυπήματα από τα παιδιά που το εκφοβίζουν), τότε το παιδί που κοιτάζει πρέπει αμέσως να φάξει και να ζητήσει βοήθεια (π.χ. από κάποιον ενήλικα στην κατασκήνωση) • Εάν το παιδί που υφίσταται τον εκφοβισμό δεν βρίσκεται σε άμεσο κίνδυνο, μόλις τα παιδιά που εκφοβίζουν απομακρυνθούν, το παιδί που κοιτάζει μπορεί να πλησιάσει το άλλο παιδί για να δει πως είναι (Ρωτήστε: Είσαι καλά;). Τότε μπορείτε να πείτε στο παιδί που υφίσταται τον εκφοβισμό "Δεν φταις εσύ", και να το ενθαρρύνετε να πάτε μαζί σε κάποιον έμπιστο ενήλικα για να τον ενημερώσετε για το περιστατικό. 	
5 λεπτά	<p>Ελέγξτε εάν τα παιδιά έχουν ερωτήσεις και στη συνέχεια ευχαριστήστε τα για το χρόνο τους.</p> <p>Πριν κλείσετε, επισημάνετε στα παιδιά ότι ο εκφοβισμός δεν είναι ποτέ αποδεκτός. Οποιοσδήποτε υφίσταται εκφοβισμό ή γνωρίζει ότι κάποιος υφίσταται εκφοβισμό έχει το δικαίωμα να προστατεύεται. Πρέπει να μιλήσουν σε έναν έμπιστο ενήλικα – και μπορούν πάντοτε να μιλήσουν στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού.</p> <p>Εάν απαιτείται, διεξάγετε μια σύντομη δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (εάν δεν εκτελείτε άλλες συνεδρίες την ίδια ημέρα/όχι στην τελευταία συνεδρία της ημέρας).</p>	<p>Πρέπει να επιλεχθεί η κατάλληλη άσκηση (ιδέες περιλαμβάνονται στην εισαγωγή στα υλικά).</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ

Σχόλια/Ενέργειες παρακολούθησης

- Αυτή η συνεδρία θα λειτουργούσε καλά εάν συνδυαζόταν με τη Συνεδρία 7, Πως μπορούμε να Προστατέψουμε ο Ένας τον Άλλο και τη Συνεδρία 9, Είμαστε αποφασιστικές/-οι
- Παρακινήστε τα παιδιά να αναπτύξουν ένα καταστατικό χάρτη ή συμφωνία ενάντια στον εκφοβισμό.

ΦΥΛΛΟ 5.1. ΕΙΔΗ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

Οδηγίες για διευκολυντές: Κόψτε τα είδη του εκφοβισμού – αρκετά για ένα ή περισσότερα είδη για κάθε ομάδα.

ΣΩΜΑΤΙΚΟΣ	ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟΣ
ΛΕΚΤΙΚΟΣ	ΚΥΒΕΡΝΟΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ

ΦΥΛΛΟ 5.2. ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

Οδηγίες για διευκολυντές: Αυτή η ιστορία μπορεί να διαβαστεί ή να διανεμηθεί. Μη διστάσετε να την εντάξετε σε ένα πλαίσιο ώστε να αντικατοπτρίζει την κατάσταση στη δική σας κατασκήνωση.

Ο Θωμάς είναι αρκετά μικρόσωμος για την ηλικία του. Δεν είναι ιδιαίτερα καλός στα αθλήματα και προτιμάει το διάβασμα – αλλά η οικογένειά του θεωρεί ότι πρέπει να είναι πιο ενεργός και τον αναγκάζει να έρθει στην κατασκήνωση.

Ο Θωμάς δεν έχει πολλούς φίλους. Είναι φίλος με τον Στέφανο.

Κάποια μεγαλύτερα αγόρια άρχισαν να πειράζουν τον Θωμά. Τον βρίζουν και τον κοροϊδεύουν.

Πέρυσι τα μεγαλύτερα αγόρια πείραζαν τον Στέφανο, αλλά αφότου ήρθε ο Θωμάς άφησαν ήσυχο τον Στέφανο.

Ο Στέφανος γνωρίζει ότι ο Θωμάς υφίσταται εκφοβισμό. Μερικές φορές βλέπει τα άλλα αγόρια να σπρώχνουν τον Θωμά και να γελούν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 6. ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 6: ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα/στόχοι και σκοπός της συνεδρίας:

- Να ξεκινήσει η διερεύνηση κάποιων εκ των πλεονεκτημάτων και των κινδύνων που μπορεί να αντιμετωπίζουν τα παιδιά στο διαδίκτυο
- Να μάθουν μερικές "βασικές συμβουλές" για να παραμένουν ασφαλή στο διαδίκτυο

ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΟΤΙ ΑΥΤΗ Η ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΜΟΝΟ ΜΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους πόρους για την παροχή βοήθειας στα παιδιά ώστε να μάθουν να παραμένουν ασφαλή στο διαδίκτυο, επισκεφτείτε τη σελίδα <https://www.saferinternet.org.uk>

Υλικά που απαιτούνται:

- Οποιοσδήποτε απαιτούμενος εξοπλισμός για δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση και δραστηριότητες ενεργοποίησης
- Χαρτιά παρουσίασης και στυλό
- Τα Φύλλα 6.1 και 6.2 - Συμβουλές ασφάλειας στο διαδίκτυο

Χρόνος που απαιτείται:

1 ώρα αναλόγως την δραστηριότητα προθέρμανσης/τις δραστηριότητες ενεργοποίησης

Προεκπαιδευτική προετοιμασία:

- Επιλέξτε δραστηριότητα προθέρμανσης/δραστηριότητες ενεργοποίησης όπως απαιτείται.
- Εάν χρειάζεται, κάντε αντίγραφα των Φύλλων 6.1 και 6.2 ως ενημερωτικό υλικό για τα παιδιά.
- Διαβάστε τις συμβουλές για ενήλικες/επαγγελματίες από τη σελίδα <https://www.saferinternet.org.uk>

Χρόνος κατά προσέγγιση	Οδηγίες για εκτελούμενες συνεδρίες	Περαιτέρω καθοδήγηση για διευκολυντές
10 λεπτά	Δραστηριότητα προθέρμανσης	Οι διευκολυντές πρέπει να επιλέξουν μια κατάλληλη δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση. Θυμηθείτε να διασφαλίσετε ότι όλοι έχουν συστηθεί, εάν δεν γνωρίζονται όλα τα παιδιά μεταξύ τους.
5 λεπτά	Εισαγωγή Εξηγήστε ότι σε αυτή τη συνεδρία πρόκειται να εξετάσετε το πως παραμένουμε ασφαλείς στο διαδίκτυο.	Είναι επίσης σημαντικό να ρωτήσετε για το πώς τα παιδιά χρησιμοποιούν την τεχνολογία, όχι μόνο για το πώς επικοινωνούν μέσω της τεχνολογίας, καθώς τα παιδιά μπορεί να βλέπουν ανεπιθύμητο υλικό όταν ΔΕΝ επικοινωνούν, αλλά μόνο όταν παρακολουθούν κάτι.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 6: ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

	<p>Ζητήστε από τα παιδιά να μοιραστούν στην ευρύτερη ομάδα το πως χρησιμοποιούν την τεχνολογία (π.χ. τηλέφωνα, tablet) στην καθημερινή ζωή – τι, που και για ποιο πράγμα; - καταγράψτε τις απαντήσεις στον πίνακα παρουσιάσεων.</p> <p>Οι διευκολυντές μπορούν να βοηθήσουν τη συζήτηση ρωτώντας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πως τα παιδιά συνδέονται/επικοινωνούν συνήθως με άλλα άτομα χρησιμοποιώντας την τεχνολογία; • Ποια μέσα κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιούν (Facebook, Twitter, WhatsApp, Tumblr, Instagram, Pinterest, Skype, YouTube, Viber και Snapchat, κλπ.) για να επικοινωνούν; <p>Στη συνέχεια ρωτήστε τα παιδιά εάν η διαδικτυακή επικοινωνία διαφέρει από την κατά πρόσωπο επικοινωνία, και εάν ναι, πως;</p>	<p>Είναι επίσης σημαντικό να ρωτήσετε για το πώς τα παιδιά χρησιμοποιούν την τεχνολογία, όχι μόνο για το πώς επικοινωνούν μέσω της τεχνολογίας, καθώς τα παιδιά μπορεί να βλέπουν ανεπιθύμητο υλικό όταν ΔΕΝ επικοινωνούν, αλλά μόνο όταν παρακολουθούν κάτι.</p>
25 λεπτά	<p>Κίνδυνοι και πλεονεκτήματα του διαδικτυακού κόσμου</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να χωριστούν σε δύο ομάδες και να αριθμήσουν τις ομάδες 1 & 2. Δώστε σε κάθε ομάδα από ένα πίνακα παρουσιάσεων και στυλό.</p> <p>Ζητήστε από κάθε ομάδα να επιλέξει μία διαδικτυακή πλατφόρμα από εκείνες που συζητήθηκαν στην εισαγωγή για να διερευνηθεί περαιτέρω κατά τη διάρκεια της άσκησης.</p> <p>Εξηγήστε ότι δουλειά και των δύο ομάδων είναι να σκεφτούν σχετικά με (α) όλα τα πλεονεκτήματα και τα θετικά του διαδικτυακού μέσου κοινωνικής δικτύωσης/της εφαρμογής που επέλεξαν και (β) όλους τους κινδύνους που μπορεί να αντιμετωπίσουν τα παιδιά μέσω της χρήσης του.</p>	<p>Εάν έχουν αναφερθεί πολλές πλατφόρμες, σκεφτείτε να ζητήσετε από τις ομάδες να επιλέξουν περισσότερες από μία. Ή χωρίστε τους σε μικρότερες ομάδες, με κάθε ομάδα να συζητά διαφορετικές πλατφόρμες.</p> <p>Εάν κρίνεται απαραίτητο, βοηθήστε τα παιδιά κάνοντας ερωτήσεις όπως "Τι λένε οι γονείς σας σχετικά με την παραμονή σας στο διαδίκτυο;", "Τι σας έχουν πει προηγουμένως;".</p> <p>Οι διευκολυντές μπορεί να θωρήσουν τη σελίδα https://www.saferinternet.org <u>υ</u>κ χρήσιμη πηγή.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 6: ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

	<p>Θα πρέπει να γράψουν τις απαντήσεις τους στον πίνακα παρουσιάσεων.</p> <p>Δώστε στις ομάδες 10 λεπτά για να ολοκληρώσουν την εργασία τους και στη συνέχεια μοιραστείτε τις απαντήσεις τους στην ευρύτερη ομάδα.</p> <p>Οι διευκολυντές πρέπει να επισημάνουν πιθανούς κινδύνους που τα παιδιά μπορεί να μην έχουν υποδείξει χρησιμοποιώντας ως οδηγούς τα Φύλλα 6.1 και 6.2.</p>	
20 λεπτά	<p>Αναγνώριση τρόπων για να παραμένουμε ασφαλέστεροι στο διαδίκτυο</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι θα διαβάσετε δυνατά κάποια σενάρια και καθένα από αυτά πρέπει να σκεφτεί ξεχωριστά πώς θα αντιδρούσε προς το πρόσωπο στην ιστορία ή ποιες συμβουλές θα έδινε στο πρόσωπο αυτό. Αφού διαβαστεί κάθε ιστορία δυνατά, δώστε στα παιδιά ένα ή δύο λεπτά για να σκεφτούν την απάντησή τους, προτού τους ζητήσετε να πουν εθελοντικά τις συμβουλές τους.</p> <p>Σενάρια:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Άννα έχει ανεβάσει μια φωτογραφία στο Instagram από τις καλοκαιρινές της διακοπές, ακριβώς πριν από την έναρξη του νέου σχολικού έτους. Για άλλη μια φορά, μετά από πολύ καιρό, κάποια κορίτσια από το σχολείο εμφανίζονται και αφήνουν αρνητικά και επικριτικά σχόλια για να ενοχλήσουν την Άννα κάνοντας την να φαίνεται και να αισθάνεται άσχημα. Σας στέλνει ένα μήνυμα λέγοντας ότι είναι συντετριμμένη και ότι δεν θέλει να έρθει στο σχολείο. Τι θα της λέγατε; 	<p>ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ Δραστηριότητα</p> <p>Εάν ο χρόνος είναι περιορισμένος, αντί να εξερευνήσετε σενάρια, βασιζόμενοι στους κινδύνους που εντοπίστηκαν στην προηγούμενη δραστηριότητα, ρωτήστε τα παιδιά ποιες συμβουλές θα έδιναν σε άλλα παιδιά για να παραμείνουν ασφαλή στο διαδίκτυο, καταγράφοντας τις απαντήσεις στον πίνακα παρουσιάσεων.</p> <p>Στη συνέχεια συζητήστε με την ομάδα, σχολιάζοντας τη βασική δραστηριότητα.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 6: ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

	<ul style="list-style-type: none"> • Το αγόρι της Μαρίας της ζητά να του στείλει μια φωτογραφία φορώντας μόνο τα εσώρουχά της. Η Μαρία σας καλεί για να ζητήσει τη γνώμη σας. Δεν αισθάνεται άνετα με αυτό το αίτημα, αλλά φοβάται ότι το αγόρι της θα χωρίσει μαζί της, εκτός κι αν το κάνει. Τι θα της λέγατε; • Ο Νίκος λαμβάνει ένα μήνυμα από μια άγνωστη επαφή στο Messenger. Βλέπει ότι ένα ενδιαφέρον κορίτσι εμφανίζεται στη φωτογραφία προφίλ, οπότε αποφασίζει να της απαντήσει. Την επόμενη μέρα, κατά τη διάρκεια του διαλείμματος στο σχολείο, σας δείχνει τη φωτογραφία προφίλ του κοριτσιού, κομπάζοντας για την επιτυχία του. Ωστόσο, είστε λίγο σκεπτικοί για αυτό. Τι θα του πείτε; <p>Εξετάστε στην ευρύτερη ομάδα τις ιδέες που έχουν προτείνει τα παιδιά και επισημάνετε τις κύριες ενέργειες που μπορούν να κάνουν τα παιδιά για να παραμένουν ασφαλή στο διαδίκτυο (χρησιμοποιώντας ως οδηγό τα φύλλα 6.1 και 6.2)</p>	<p>Εάν χρειάζεται, διανείμμε τα φύλλα 6.1 και 6.2 ως ενημερωτικό υλικό</p>
5 λεπτά	<p>Ολοκληρώστε τη συνεδρία συμβουλευοντας τα παιδιά ότι εάν τους συμβεί κάτι κακό στο διαδίκτυο (ή κάτι τα κάνει να αισθάνονται άβολα), μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη στρατηγική "ΛΕΩ ΟΧΙ! ΤΟ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΩ ΣΕ ΚΑΠΟΙΟΝ!" για να παραμείνουν ασφαλή: Αγνοήστε τα σχόλια ή αποκλείστε την επαφή. Αναφορά επαφής; Ενημέρωση ενός έμπιστου ενήλικα ή αναφορά στην Αστυνομία (Τμήμα Κυβερνοεγκλήματος στην Ελλάδα). Ελέγξτε εάν τα παιδιά έχουν ερωτήσεις και στη συνέχεια ευχαριστήστε τα για το χρόνο τους.</p> <p>Εάν απαιτείται, διεξάγετε μια σύντομη δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (εάν δεν εκτελείτε μια συνεδρία σε συνδυασμό με άλλες συνεδρίες/όχι στην τελευταία συνεδρία της ημέρας).</p>	<p>Επιλέξτε μια κατάλληλη δραστηριότητα (βλέπε εισαγωγικό οδηγό για υλικά για προτάσεις).</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 6: ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Σχόλια/Ενέργειες παρακολούθησης

- Αντί απλά να ζητάτε από τα παιδιά να σκεφτούν τους κινδύνους και τα πλεονεκτήματα, αναπτύξτε σενάρια προς συζήτηση κατάλληλα για παιδιά μέσω των οποίων να αναγνωριστούν κίνδυνοι.
- Παρακινήστε τα παιδιά να αναπτύξουν το δικό τους υλικό ευαισθητοποίησης.
- Κατά τη διάρκεια των συζητήσεων, συνδέστε τις συμβουλές για την ασφάλεια στο Διαδίκτυο με την Πολιτική Διασφάλισης Παιδιού και τον Κώδικα συμπεριφοράς (για παράδειγμα με τις διατάξεις για τη χρήση φωτογραφιών, τη μη λήψη φωτογραφιών στο μπάνιο/ντους κλπ.).
- Δώστε στα παιδιά διαδικτυακές διευθύνσεις τοπικών πηγών για πληροφορίες σχετικά με την ασφάλεια στο διαδίκτυο στην Ελλάδα.
- Ενημερώστε τα παιδιά σχετικά με το Τμήμα Κυβερνοεγκλήματος στην Ελλάδα, και αναρτήστε τη διαδικτυακή διεύθυνση στον πίνακα ανακοινώσεων/οπουδήποτε υπάρχουν κοινόχρηστοι υπολογιστές - http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=8194&Itemid=378&lang=EN

ΦΥΛΛΟ 6.1. ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ 12-16 ΕΤΩΝ

Προστατέψτε τη διαδικτυακή σας φήμη: χρησιμοποιήστε τις υπηρεσίες που παρέχονται για τη διαχείριση των ψηφιακών σας αποτυπωμάτων και να είστε προσεκτικοί με τα προσωπικά σας στοιχεία και με ποιον τα μοιράζεστε (ελέγξτε τις ρυθμίσεις απορρήτου σας).

"Σκεφτείτε προτού κάνετε κάποια ανάρτηση": το περιεχόμενο που αναρτάται στο διαδίκτυο μπορεί να παραμείνει εκεί για πάντα και θα μπορούσε να κοινοποιηθεί από οποιονδήποτε.

Σεβαστείτε τον εαυτό σας σεβόμενοι τους άλλους: μην κοινοποιείτε πληροφορίες για άλλους που δεν θα επιθυμούσατε να αναρτηθούν για εσάς.

Μην ενδίδετε στην πίεση: για να αναρτήσετε ή να μοιραστείτε προσωπικές πληροφορίες σχετικά με εσάς, συμπεριλαμβανομένων των φωτογραφιών.

Μάθετε που μπορείτε να βρείτε βοήθεια: κατανοήστε πώς κάνετε αναφορά σε παρόχους υπηρεσιών και χρησιμοποιήστε εργαλεία αποκλεισμού και διαγραφής. Εάν συμβεί κάτι που σας ενοχλεί στο διαδίκτυο, δεν είναι ποτέ αργά να το πείτε σε κάποιον.

Τηρήστε τους κανόνες και τις διαδικασίες που έχουν θεσπιστεί από την κατασκήνωση σχετικά με την χρήση της τεχνολογίας, όπως η χρήση κινητών τηλεφώνων σε αποδυτήρια. Αυτοί οι κανόνες τίθενται για να διατηρηθεί η ασφάλεια όλων.

Θυμηθείτε ότι τα άτομα με τα οποία έχετε επικοινωνήσει μόνο διαδικτυακά, μπορεί να είναι επικίνδυνα - δεν τα γνωρίζετε πραγματικά, ακόμα κι αν μιλάτε μαζί τους για μεγάλο χρονικό διάστημα. Επομένως, σκεφτείτε καλά προτού συμφωνήσετε να συναντηθείτε και να συναντιέστε πάντοτε σε δημόσιο μέρος, με την άδεια των γονέων ή των φροντιστών σας.

Προσαρμόστηκε και αναπαράχθηκε από τη σελίδα <https://www.saferinternet.org.uk>

ΦΥΛΛΟ 6.2. ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ 6-11 ΕΤΩΝ

Παραμείνετε ασφαλείς προσέχοντας να μην δώσετε προσωπικά στοιχεία όταν συνομιλείτε ή κάνετε αναρτήσεις στο διαδίκτυο. Τα προσωπικά στοιχεία περιλαμβάνουν την ηλεκτρονική διεύθυνση, τον αριθμό τηλεφώνου και τον κωδικό πρόσβασής σας.

Η συνάντηση με κάποιον με τον οποίο έχετε επικοινωνήσει μόνο διαδικτυακά μπορεί να είναι επικίνδυνη. Να το κάνετε μόνο με την άδεια των γονέων ή των φροντιστών σας και ακόμη και τότε μόνο όταν μπορούν να είναι παρόντες. Θυμηθείτε ότι οι διαδικτυακοί φίλοι παραμένουν ξένοι ακόμη κι αν μιλάτε μαζί τους για αρκετό καιρό.

Η αποδοχή email, μηνυμάτων ή το άνοιγμα αρχείων, εικόνων ή κειμένων από άτομα που δεν γνωρίζετε ή δεν εμπιστεύεστε μπορεί να οδηγήσει σε προβλήματα - μπορεί να περιέχουν ιούς ή άσχημα μηνύματα!

Τηρήστε τους κανόνες και τις διαδικασίες που έχουν καθοριστεί από την κατασκήνωση σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, όπως η χρήση κινητών τηλεφώνων σε αποδυτήρια. Αυτοί οι κανόνες τίθενται για να διατηρηθεί η ασφάλεια όλων.

Κάποιος στο διαδίκτυο μπορεί να ψεύδεται για το ποιος είναι και οι πληροφορίες εκεί μπορεί να μην είναι αληθινές. Ελέγχετε πάντοτε τις πληροφορίες μιλώντας με τους γονείς σας ή έναν έμπιστο ενήλικα, όπως το Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού στην κατασκήνωση.

Ενημερώστε έναν γονέα, φροντιστή ή έναν έμπιστο ενήλικα εάν κάποιος ή κάτι σας κάνει να αισθάνεστε άβολα ή να ανησυχείτε ή εάν εσείς ή κάποιος που γνωρίζετε υφίσταται εκφοβισμό στο διαδίκτυο.

Προσαρμόστηκε και αναπαράχθηκε από τη σελίδα <https://www.saferinternet.org.uk>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 7. ΠΩΣ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΨΟΥΜΕ Ο ΕΝΑΣ ΤΟΝ ΑΛΛΟ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 7: ΠΩΣ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΨΟΥΜΕ Ο ΕΝΑΣ ΤΟΝ ΑΛΛΟ		
<p>Κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα/στόχοι και σκοπός της συνεδρίας:</p> <ul style="list-style-type: none"> Να διερευνηθεί πως τα παιδιά μπορούν να συμβάλλουν στη δημιουργία ενός ασφαλούς και θετικού περιβάλλοντος για όλα τα παιδιά 		
<p>Υλικά που απαιτούνται:</p> <ul style="list-style-type: none"> Οποιοσδήποτε απαιτούμενος εξοπλισμός για δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση και δραστηριότητες ενεργοποίησης Χαρτιά παρουσίασης και στυλό Φύλλο 7.1 - Προστατεύουμε ο ένας τον άλλο Φύλλο 7.2 - Προστατεύουμε ο ένας τον άλλο, ιδέες για διευκολυντές 	<p>Χρόνος που απαιτείται:</p> <p>45 λεπτά – 1 ½ αναλόγως την δραστηριότητα προθέρμανσης/τις δραστηριότητες ενεργοποίησης και πόσα σενάρια συζητούνται.</p>	
<p>Προεκπαιδευτική προετοιμασία:</p> <ul style="list-style-type: none"> Επιλέξτε δραστηριότητα προθέρμανσης/δραστηριότητες ενεργοποίησης όπως απαιτείται. Οι διευκολυντές θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι γνωρίζουν πιθανούς τρόπους με τους οποίους τα παιδιά μπορούν να συμβάλλουν ενεργά στην προστασία ο ένας του άλλου στα σενάρια που δίνονται από τα Φύλλα 7.1 και 7.2 (ωστόσο τα παιδιά μπορεί έχουν και άλλες ιδέες!). 		
Χρόνος κατά προσέγγιση	Οδηγίες για εκτελούμενες συνεδρίες	Περαιτέρω καθοδήγηση για διευκολυντές
10 λεπτά	Δραστηριότητα προθέρμανσης	Οι διευκολυντές πρέπει να επιλέξουν μια κατάλληλη δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση. Θυμηθείτε να διασφαλίσετε ότι όλοι έχουν συστηθεί, εάν δεν γνωρίζονται όλα τα παιδιά μεταξύ τους.
5 λεπτά	Εισαγωγή Εξηγήστε στην ομάδα ότι σε αυτή τη συνεδρία θα μιλήσετε για το πώς τα παιδιά μπορούν να προστατεύσουν το ένα το άλλο. Εξηγήστε ότι παρότι είναι ευθύνη των ενηλίκων να τα διατηρήσουν ασφαλή, τα παιδιά μπορούν επίσης να συμβάλλουν ενεργά ώστε να διατηρηθεί η ασφάλεια όλων.	

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 7: ΠΩΣ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΨΟΥΜΕ Ο ΕΝΑΣ ΤΟΝ ΑΛΛΟ		
	Συζητήστε στην ευρύτερη ομάδα, εάν τα παιδιά συμφωνούν ότι έχουν ενεργό ρόλο στην προστασία όλων - και τους λόγους για τις ιδέες τους.	
40 λεπτά	<p>Τι μπορούμε να κάνουμε για τη διατήρηση της ασφάλειας όλων</p> <p>Διαβάστε στην ομάδα σενάρια (από το Φύλλο 7.1 - εκτός από το Σενάριο 2), ένα κάθε φορά. Μετά από κάθε σενάριο, συζητήστε με τα παιδιά:</p> <ul style="list-style-type: none"> Τι μπορούν να κάνουν τα παιδιά σε αυτήν την κατάσταση για να παραμείνουν αυτά και οι άλλοι ασφαλείς; Τι είδους υποστήριξη μπορεί να χρειαστούν τα παιδιά από ενήλικες για να τα βοηθήσουν να κρατήσουν άλλα παιδιά ασφαλή; 	<p>Ως εναλλακτική στη συζήτηση με την ευρύτερη ομάδα, εξετάστε το ενδεχόμενο να συζητήσετε σε μικρότερες ομάδες - είτε όλες οι μικρές ομάδες να συζητήσουν όλα τα σενάρια από το Φύλλο 7.1 ή διανέμοντας σε κάθε ομάδα ένα σενάριο, πριν προχωρήσετε στη συζήτηση των ιδεών στο επίπεδο της ευρύτερης ομάδας.</p> <p>Θυμηθείτε ότι οι ιδέες σχετικά με το τι μπορούν να κάνουν τα παιδιά σε κάθε σενάριο διερευνώνται στο Φύλλο 7.2.</p>
5 λεπτά	<p>Ελέγξτε εάν τα παιδιά έχουν ερωτήσεις και στη συνέχεια ευχαριστήστε τα για τον χρόνο τους.</p> <p>Υπενθυμίστε στα παιδιά ότι εάν το επιθυμούν μπορούν πάντοτε να μιλήσουν στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού.</p> <p>Εάν απαιτείται, διεξάγετε μια σύντομη δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (εάν η συνεδρία εκτελείται ως αυτόνομη και όχι σε συνδυασμό με άλλη συνεδρία την ίδια ημέρα).</p>	<p>Πρέπει να επιλεγεί μια δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (βλέπε εισαγωγική ενότητα για ιδέες)</p>
<p>Σχόλια/Ενέργειες παρακολούθησης</p> <ul style="list-style-type: none"> Αυτή η συνεδρία θα λειτουργούσε καλύτερα, εάν συνδυαζόταν με τη Συνεδρία 10, Ανάπτυξη του δικού μας κώδικα συμπεριφοράς – ή εάν προσθέτατε ιδέες από αυτή τη συνεδρία στον Κώδικα Συμπεριφοράς. Αναπτύξτε ένα δίκτυο υποστήριξης από Συνομήλικους/φίλους στην κατασκήνωση. 		

ΦΥΛΛΟ 7.1. ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΜΕ Ο ΕΝΑΣ ΤΟΝ ΑΛΛΟ

Οδηγίες για διευκολυντές: Αυτά τα σενάρια πρέπει να προσαρμοστούν στην κατάσταση/στο πλαίσιο της κατασκήνωσης.

Κατά τη συζήτηση αυτών των σεναρίων, φροντίστε να διερευνήσετε: το παιδί που έχει εγείρει ανησυχία και τις ενέργειες άλλων παιδιών.

1. Ο Γιώργος είναι νέος στην κατασκήνωση. Είχε ενθουσιαστεί που θα συμμετείχε αλλά είχε μια διαφωνία με ένα από τα άλλα αγόρια και τώρα κανείς δεν θέλει να του μιλάει. Είναι πάντοτε μόνος του κατά τη διάρκεια του διαλείμματος. Όλα τα παιδιά στην κατασκήνωση ξέρουν ότι κανείς δεν του μιλάει.

2. Ένας ενήλικας επιτηρητής είπε στην Άννα ότι εφόσον είναι αρκετά ανεπτυγμένη (και έχει στήθος) πρέπει να εξετάσει τον στηθόδεσμό της για να βεβαιωθεί ότι της κάνει. Η Άννα δεν είναι σίγουρη ότι αυτό είναι σωστό και το λέει σε ένα άλλο κορίτσι στην κατασκήνωση.

3. Η Άντρια ήρθε στην κατασκήνωση κλαίγοντας. Είχε έναν καβγά με τον πατέρα της που τη χτύπησε και κανείς δεν γνωρίζει γιατί κλαίει και δεν το έχει πει σε κανέναν.

4. Ο Νίκος βλέπει έναν από τους ενήλικες επιτηρητές να φωνάζει σε ένα άλλο μέλος της κατασκήνωσης.

5. Ο Άλεκ αποφάσισε κατά τη διάρκεια μιας εξωτερικής εκδρομής να φύγει και να βγει μόνος του έξω τη νύχτα.

ΦΥΛΛΟ 7.2. ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΤΕΣ

Οδηγίες για διευκολυντές: Ακολουθούν ορισμένες ιδέες για την υποβοήθηση συζητήσεων με παιδιά σχετικά με τα σενάρια από το Φύλλο 7.1. Λάβετε υπόψη ότι αυτές οι ιδέες αποτελούν μόνο προτάσεις - υπάρχουν και άλλα πράγματα που μπορούν να γίνουν και τα ίδια τα παιδιά μπορεί επίσης να μπορούν να σκεφτούν καλούς τρόπους για να χειριστούν κάθε σενάριο.

1. Ο Γιώργος είναι νέος στην κατασκήνωση. Είχε ενθουσιαστεί που θα συμμετείχε αλλά είχε μια διαφωνία με ένα από τα άλλα αγόρια και τώρα κανείς δεν θέλει να του μιλάει. Είναι πάντοτε μόνος του κατά τη διάρκεια του διαλείμματος. Όλα τα παιδιά στην κατασκήνωση ξέρουν ότι κανείς δεν του μιλάει.

Τι θα μπορούσε να κάνει ο Γιώργος:

- Να μιλήσει σε ένα από τα άλλα παιδιά που δεν ενεπλάκησαν και να προσπαθήσει να γίνουν φίλοι.
- Να μιλήσει σε έναν έμπιστο ενήλικα.

Τι θα μπορούσαν να κάνουν τα άλλα παιδιά:

- Να ρωτήσουν τον Γιώργο πως είναι/να προσπαθήσουν να τον συμπεριλάβουν και να είναι φίλοι του.
- Να ενθαρρύνουν άλλα παιδιά να συμπεριλάβουν τον Γιώργο και να μην τον απομονώνουν.
- Να μην συντάσσονται με άλλους που απομονώνουν τον Γιώργο.
- Να μιλήσουν σε κάποιον ενήλικα στην κατασκήνωση/στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού σχετικά με το τι συμβαίνει στον Γιώργο. Αυτό μπορεί να γίνει εμπιστευτικά – κανείς δεν χρειάζεται να μάθει ποιος μίλησε.

2. Ένας ενήλικας επιτηρητής είπε στην Άννα ότι εφόσον είναι αρκετά ανεπτυγμένη (και έχει στήθος) πρέπει να εξετάσει τον στηθόδεσμό της για να βεβαιωθεί ότι της κάνει. Η Άννα δεν είναι σίγουρη ότι αυτό είναι σωστό και το λέει σε ένα άλλο κορίτσι στην κατασκήνωση.

Τι θα μπορούσε να κάνει η Άννα:

- Να πει όχι! Το σώμα της Άννας είναι δικό της και δεν πρέπει ποτέ να της ζητηθεί να δείξει "ιδιωτικά" σημεία – αυτό περιλαμβάνει και τα εσώρουχά.
- Να φύγει από την κατάσταση το συντομότερο δυνατό/να μην ακολουθήσει τον ενήλικα για να εξετάσει τον στηθόδεσμό της.
- Να μιλήσει σε έναν έμπιστο ενήλικα/στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού.

Τι θα μπορούσε να κάνει το άλλο κορίτσι:

- Να διαβεβαιώσει την Άννα ότι έχει δίκιο – δεν είναι σωστό για αυτή να της ζητείται να δείξει τον στηθόδεσμό της.

ΦΥΛΛΟ 7.2. ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΤΕΣ

- Να πει στην Άννα ότι πρόκειται για το σώμα της και ότι έχει δικαίωμα στην ιδιωτικότητα.
- Να ενθαρρύνει την Άννα να μιλήσει σε έναν έμπιστο ενήλικα/στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού.
- Να προσφερθεί να συνοδέψει την Άννα για υποστήριξη όταν θα μιλήσει σε έναν έμπιστο ενήλικα/στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού.
- Εάν ανησυχεί πολύ για την Άννα και πιστεύει ότι θα δείξει τον στηθόδεσμό της ή ότι δεν θα είναι σε θέση να αρνηθεί, να μιλήσει σε έναν έμπιστο ενήλικα/στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού σχετικά με το τι συμβαίνει.

3. Η Άντρια ήρθε στην κατασκήνωση κλαίγοντας. Είχε ένα καβγά με τον πατέρα της που τη χτύπησε και κανείς δεν γνωρίζει γιατί κλαίει και δεν το έχει πει σε κανέναν.

Τι θα μπορούσε να κάνει η Άντρια:

- Να προσπαθήσει να θυμάται ότι έχει δικαίωμα στην προστασία και ότι οι ενήλικες της κατασκήνωσης βρίσκονται εκεί για να διασφαλίζουν ότι είναι προστατευμένη.
- Να μιλήσει σε έναν έμπιστο ενήλικα/στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού.
- Εάν δεν αισθάνεται σίγουρη να μιλήσει σε έναν έμπιστο ενήλικα/στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού, να μιλήσει σε κάποιο άλλο παιδί/σε έναν φίλο της.

Τι θα μπορούσαν να κάνουν τα άλλα παιδιά:

- Προσοχή!! Η Άντρια είναι αναστατωμένη, ρωτήστε τη γιατί και ρωτήστε την τι μπορείτε να κάνετε για να βοηθήσετε! Ωστόσο αυτό πρέπει να γίνει με έναν ευγενικό και διακριτικό τρόπο, καθώς μπορεί όλοι να συνωστίζονται γύρω της, δημιουργώντας ένα "δράμα" που μπορεί να την κάνει να αισθάνεται χειρότερα – μιλήστε της κατ' ιδίαν.
- Εάν ένα παιδί δει κάποιο άλλο παιδί να μιλάει στην Άντρια να μη βιαστεί να συμμετέχει, καθώς αυτό μπορεί να της προκαλέσει μεγάλη ανησυχία. Αντί αυτού μιλήστε της αργότερα και πείτε της ότι ελπίζετε ότι είναι καλά και ρωτήστε την εάν μπορείτε να κάνετε κάτι.
- Μιλήστε σε έναν έμπιστο ενήλικα/στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού.

4. Ο Νίκος βλέπει έναν από τους ενήλικες επιτηρητές να φωνάζει σε ένα άλλο μέλος της κατασκήνωσης.

Τι θα μπορούσε να κάνει το άλλο παιδί (που του φωνάζουν):

- Να προσπαθήσει να απομακρυνθεί το συντομότερο δυνατό.
- Να μην απαντήσει καθώς αυτό μπορεί να θυμώσει ακόμη περισσότερο τον ενήλικα επιτηρητή.

ΦΥΛΛΟ 7.2. ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΤΕΣ

- Να μιλήσει σε έναν έμπιστο ενήλικα/στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού σχετικά με το περιστατικό.

Τι θα μπορούσε να κάνει ο Νίκος:

- Εάν πιστεύει ότι το άλλο παιδί βρίσκεται σε κίνδυνο (για παράδειγμα εάν πιστεύει ότι ο ενήλικας πρόκειται να το χτυπήσει), να βρει αμέσως έναν έμπιστο ενήλικα/το Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού.
- Εάν δεν πιστεύει ότι το άλλο παιδί βρίσκεται σε κίνδυνο, να μιλήσει στο παιδί όταν ο ενήλικας θα έχει φύγει και να προσφερθεί να το συνοδέψει για να μιλήσει σε έναν έμπιστο ενήλικα/το Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού.
- Να μην επέμβει. Αυτό μπορεί να θυμώσει περισσότερο τον ενήλικα επιτηρητή. Εάν το άλλο παιδί δεν θέλει να μιλήσει, να το πει σε έναν έμπιστο ενήλικα/το Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού. Ο Νίκος δεν χρειάζεται απαραίτητα να πει ποιο παιδί είδε να του φωνάζουν αλλά να πει ότι ο ενήλικας επιτηρητής είναι πεισμένος και εάν γνωρίζουν οι άλλοι ενήλικες, μπορούν να διασφαλίσουν ότι αυτή η κατάσταση δεν θα ξανα συμβεί.

5. Ο Άλεκ αποφάσισε κατά τη διάρκεια μιας εξωτερικής εκδρομής να φύγει και να βγει μόνος του έξω τη νύχτα.

Τι θα μπορούσε να κάνει ο Άλεκ:

- Να τηρήσει τους κανόνες! Δεν είναι ασφαλές να βγαίνει μόνος του έξω τη νύχτα, ακόμη και εάν αυτό φαίνεται ασφαλές. Σε κάθε περίπτωση οι ενήλικες από την κατασκήνωση είναι υπεύθυνοι για όλα τα παιδιά και δεν μπορούν να διασφαλίσουν ότι είναι καλά εάν δεν γνωρίζουν που βρίσκονται.
- Εάν ο Άλεκ επιμένει να βγαίνει μόνος του, να πει σε κάποιο από τα άλλα παιδιά που τηγανίζει/τι κάνει, σε περίπτωση που κάτι πάει στραβά.

Τι θα μπορούσαν να κάνουν τα άλλα παιδιά:

- Να ενθαρρύνουν τον Άλεκ να τηρεί τους κανόνες και να μη βγαίνει έξω χωρίς να ενημερώνει τους επιτηρητές της κατασκήνωσης.
- Να μην ακολουθήσουν τον Άλεκ εάν τους το ζητήσει!
- Να μη μιμηθούν τον Άλεκ και βγουν έξω μόνοι τους χωρίς άδεια.
- Να μοιραστούν τις ανησυχίες τους με έναν έμπιστο ενήλικα/το Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού αμέσως/μόλις ανακαλύψουν ότι ο Άλεκ λείπει.
- Να είναι σίγουροι ότι όλοι οι κανόνες συμπεριφοράς και οι βασικοί κανόνες που έχουν δημιουργηθεί για τα παιδιά από την ομάδα περιλαμβάνουν μια συμφωνία να μην βγαίνουν έξω μόνοι τους.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 8. ΜΙΛΑΜΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΑΣΤΕ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 8: ΜΙΛΑΜΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΑΣΤΕ		
<p>Κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα/στόχοι και σκοπός της συνεδρίας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιοριστεί πότε πρέπει τα παιδιά να μιλούν προκειμένου να διατηρήσουν τον εαυτό τους και τα άλλα παιδιά ασφαλή • Να διερευνηθούν πηγές υποστήριξης σχετικά με τη διασφάλιση • Να αναλογιστούν και να εξασκηθούν τα παιδιά στους τρόπους αποκάλυψης 		
<p>Υλικά που απαιτούνται:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οποιοσδήποτε απαιτούμενος εξοπλισμός για δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση και δραστηριότητες ενεργοποίησης • Χαρτιά και στυλό/μολύβια • Ρόλοι, προσαρμοσμένοι από το φύλλο 8.1 	<p>Χρόνος που απαιτείται: 1 ώρα αναλόγως την δραστηριότητα προθέρμανσης/τις δραστηριότητες ενεργοποίησης – ωστόσο να είστε προετοιμασμένοι για χρονική υπέρβαση της συνεδρία εάν η συζήτηση γίνει ζωντανή!</p>	
<p>Προεκπαιδευτική προετοιμασία:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Επιλέξτε δραστηριότητα προθέρμανσης/δραστηριότητες ενεργοποίησης όπως απαιτείται. • Εξετάστε, χρησιμοποιώντας φιλική προς τα παιδιά γλώσσα, τον ορισμό της διασφάλισης παιδιού από την Πολιτική Διασφάλισης Παιδιού της κατασκήνωσης 		
Χρόνος κατά προσέγγιση	Οδηγίες για εκτελούμενες συνεδρίες	Περαιτέρω καθοδήγηση για διευκολυντές
10 λεπτά	Δραστηριότητα προθέρμανσης	Οι διευκολυντές πρέπει να επιλέξουν μια κατάλληλη δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση. Θυμηθείτε να διασφαλίσετε ότι όλοι έχουν συστηθεί, εάν δεν γνωρίζονται όλα τα παιδιά μεταξύ τους.
5 λεπτά	<p>Εισαγωγή</p> <p>Πείτε σε όλα τα παιδιά της ομάδας ότι σε αυτή τη συνεδρία θα μιλήσετε για την ανάγκη να εκφραζόμαστε όποτε αισθανόμαστε δυσαρεστημένοι ή μη ασφαλείς.</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να μοιραστούν τις περιπτώσεις όπου πιστεύουν ότι τα παιδιά πρέπει να μιλήσουν.</p>	<p>Εάν χρειάζεται, υπενθυμίστε στα παιδιά τον ορισμό της διασφάλισης από την Πολιτική Διασφάλισης Παιδιού της κατασκήνωσης.</p> <p>Συνδέστε τον με την Πολιτική Διασφάλισης Παιδιού της κατασκήνωσης.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 8: ΜΙΛΑΜΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΑΣΤΕ

	<p>Φροντίστε να υπενθυμίσετε στα παιδιά, εάν δεν το έχουν τα ίδια αναφέρει, ότι τα παιδιά πρέπει να εκφράζονται όταν τα ίδια είναι ασφαλή/προστατευμένα, όταν πιστεύουν ότι κάποιο άλλο παιδί δεν είναι ασφαλές/προστατευμένο ή όταν η συμπεριφορά ενός ενήλικα δεν φαίνεται σωστή.</p>	
25 λεπτά	<p>Σε ποιον μπορούμε να απευθυνθούμε.....</p> <p>Ζητήστε από όλα τα παιδιά της ομάδας να μοιραστούν ποιες είναι μερικές από τις πηγές υποστήριξης στις οποίες θα μπορούσαν να στραφούν αν ένιωθαν ότι δεν προστατεύονται και συλλέξτε τις ιδέες στον πίνακα παρουσιάσεων.</p> <p>Χωρίστε τα σε δύο ομάδες εάν υπάρχουν περισσότερα από 6 άτομα σε κάθε ομάδα (ή να έχετε ένα ζυγό αριθμό ομάδων, αν δεν διαμορφώσετε περισσότερες ομάδες).</p> <p>Εξηγήστε στις ομάδες ότι η μια ομάδα/οι μισές ομάδες πρόκειται να εξετάσει με τη σειρά της όλες τις πηγές υποστήριξης/τα άτομα στα οποία θα μπορούσαν να στραφούν τα παιδιά και να σκεφθεί τα πλεονεκτήματα και τα οφέλη της έκφρασης. Η άλλη ομάδα(ες) θα εξετάσει με τη σειρά όλα τα πιθανά μειονεκτήματα και τις προκλήσεις της έκφρασης.</p> <p>Μόλις οι ομάδες ολοκληρώσουν τη δουλειά τους, ζητήστε τους να καθίσουν η μία απέναντι στην άλλη.</p>	<p>Τα μικρά παιδιά μπορεί να το θεωρήσουν δύσκολο/βαρετό απλώς να συζητούν σε μια μεγάλη ομάδα/ομαδικά, οπότε εξετάστε το ενδεχόμενο διεξαγωγής της δραστηριότητας "Χέρι Βοηθείας" ως εναλλακτική λύση.</p> <p>Δεν είναι απαραίτητο τα παιδιά να καταγράψουν τις ιδέες τους στον πίνακα παρουσιάσεων, αλλά μπορεί να είναι χρήσιμο να κρατούν σημειώσεις, οπότε προμηθεύστε τα με χαρτί και μολύβια/στυλό.</p> <p>Το ζητούμενο αυτής της άσκησης για τα παιδιά είναι να αντισταθμίσουν τα μειονεκτήματα του να μην εκφράζονται με τα πλεονεκτήματα και να αναγνωρίσουν τη σημασία του να εκφράζονται. Εάν είναι απαραίτητο, ο διευκολυντής πρέπει να είναι έτοιμος να υποστηρίξει επιχειρήματα και από τις δύο ομάδες προκειμένου να καταλήξουν σε ομοφωνία.</p> <p>ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ δραστηριότητα για μικρά παιδιά "Χέρι Βοηθείας"</p> <p>Εξηγήστε στα παιδιά ότι κάνουμε πολλά πράγματα με τα χέρια μας, όπως χαιρετάμε ή αποχαιρετάμε, μαζεύουμε πράγματα κλπ. Αλλά θεωρούμε τα χέρια και ως κάτι που μπορεί να βοηθήσει εμάς και άλλους.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 8: ΜΙΛΑΜΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΑΣΤΕ

	<p>Εξηγήστε ότι τώρα θα πραγματοποιηθεί μια συζήτηση μεταξύ τους όπου θα συζητήσουν όλα αυτά που είπαν στις επιμέρους ομάδες τους. Εκείνοι που συζητήσαν για τα μειονεκτήματα της έκφρασης, πρέπει να προσπαθήσουν να πείσουν εκείνους που συζητήσαν για τα πλεονεκτήματα να αλλάξουν γνώμη και το αντίστροφο.</p> <p>Ολοκληρώστε την άσκηση επιβεβαιώνοντας τα παιδιά ότι παρόλο που μπορεί να είναι δύσκολο να μιλήσουν, είναι πάντα σημαντικό να το πράττουν.</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι ο καθένας έχει δικαίωμα να είναι ασφαλής (προστατευμένος) και ότι μέρος της ευθύνης της κατασκήνωσης είναι η εγγύηση αυτού του δικαιώματος.</p>	<p>Δώστε σε κάθε παιδί ένα κομμάτι χαρτί και μερικά μολύβια.</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να σχεδιάσουν το περίγραμμα του χεριού τους. Στη συνέχεια, ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν όλους τους ανθρώπους που θα τους βοηθούσαν, και σε ποιόν θα μπορούσαν να στραφούν εάν αισθάνονταν λυπημένοι ή ανήσυχoi ή φοβισμένοι.</p> <p>Καλέστε τα παιδιά να γράψουν/σχεδιάσουν αυτά τα άτομα στα δάχτυλα των χεριών για να δημιουργήσουν το "χέρι βοήθειας".</p> <p>Μόλις τα παιδιά τελειώσουν, καλέστε τα να δείξουν το ένα στο άλλο τη δουλειά τους, εξηγώντας ποιους συμπεριέλαβαν στο χέρι τους.</p> <p>Ολοκληρώστε την άσκηση επιβεβαιώνοντας στα παιδιά ότι παρόλο που μπορεί να είναι δύσκολο να εκφραστούν, είναι πάντα σημαντικό να το πράττουν.</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι ο καθένας έχει δικαίωμα να είναι ασφαλής (προστατευμένος) και ότι μέρος της ευθύνης της κατασκήνωσης είναι η εγγύηση αυτού του δικαιώματος.</p>
15 λεπτά	<p>Εξάσκηση στην έκφραση</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να σχηματίσουν ζευγάρια και εξηγήστε ότι τώρα θα εξασκηθούν στο να εκφράζονται: κάθε άτομο θα περάσει λίγα λεπτά μιλώντας στο ζευγάρι του για μια κατάσταση. Στη συνέχεια, τα ζευγάρια θα αλλάξουν θέσεις, οπότε όποιος άκουγε την πρώτη φορά, θα μιλάει την επόμενη.</p> <p>Διανείμετε το φύλλο 8.1 και ζητήστε από τα παιδιά να επιλέξουν έναν ρόλο για να παίξουν. Μπορούν να παίξουν τον ίδιο ρόλο με το ζευγάρι τους εάν το θέλουν.</p>	<p>Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να διευρυνθεί επιτρέποντας στα παιδιά να αναπτύξουν τους δικούς τους ρόλους - αλλά προσέξτε να υπενθυμίσετε στα παιδιά να μην επιλέγουν κάτι που ενδεχομένως να τα ενοχλούσε - Ή ζητώντας από τα παιδιά να παίξουν περισσότερους από έναν ρόλους.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 8: ΜΙΛΑΜΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΑΣΤΕ

	<p>Αφιερώστε 4-5 λεπτά για κάθε παιχνίδι ρόλων, στη συνέχεια μοιραστείτε εν συντομία τις εμπειρίες στην ευρύτερη ομάδα.</p> <p>Βεβαιωθείτε ότι ο καθένας βγαίνει σωστά από το ρόλο ζητώντας από τα παιδιά να σταθούν όρθια και να "αποτινάξουν" τον ρόλο, περιστρέφοντας τα χέρια τους για να βγουν από το παιχνίδι ρόλων.</p>	
5 λεπτά	<p>Ελέγξτε εάν τα παιδιά έχουν ερωτήσεις και στη συνέχεια ευχαριστήστε τα για τον χρόνο τους.</p> <p>Υπενθυμίστε στα παιδιά να μιλήσουν με τον διευκολυντή εάν υπάρχει κάτι από τη συνεδρία για το οποίο θέλουν να συζητήσουν και ότι μπορούν πάντοτε να μιλήσουν με το Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού εάν έχουν ανησυχήσει ποτέ για την ασφάλειά τους ή για την ασφάλεια κάποιου άλλου.</p> <p>Εάν απαιτείται, διεξάγετε μια σύντομη δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (εάν η συνεδρία εκτελείται ως αυτόνομη και όχι σε συνδυασμό με άλλη συνεδρία την ίδια ημέρα).</p>	<p>Βεβαιωθείτε ότι τα παιδιά γνωρίζουν το όνομα και τα στοιχεία επικοινωνίας του Προσώπου Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού.</p> <p>Πρέπει να επιλεγθεί μια δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (βλέπε εισαγωγική ενότητα για ιδέες).</p>
<p>Σχόλια/Ενέργειες παρακολούθησης</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εξετάστε το ενδεχόμενο να διευρύνετε αυτήν τη συνεδρία συζητώντας γενικότερα τα δικαιώματα των παιδιών - συνδέοντας δικαιώματα και ανάγκες και αντιπαραθέτοντάς τα με τις επιθυμίες. • Ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν ή να παίξουν μια ιστορία που ανέπτυξαν σχετικά με μια κατάσταση όπου ένα παιδί εκφράστηκε και όπου ένα παιδί δεν εκφράστηκε - τι συνέβη στη συνέχεια; Αυτό θα μπορούσε να παιχτεί ως παράσταση σε άλλα παιδιά στην κατασκήνωση. 		

ΦΥΛΛΟ 8.1. ΡΟΛΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 8. ΜΙΛΑΜΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΑΣΤΕ

Οδηγίες για διευκολυντές: Αυτοί είναι προτεινόμενοι ρόλοι, ωστόσο προσαρμόστε τους σύμφωνα με το πλαίσιο/την κατάσταση στην κατασκήνωση.

1. Βλέπεις ένα παιδί στην κατασκήνωση να παρενοχλείται από μια ομάδα μεγαλύτερων παιδιών. Αρχισαν να γελούν όταν το παιδί άρχισε να κλαίει. Δεν θέλεις να εμπλακείς επειδή φοβάσαι ότι τα μεγαλύτερα παιδιά θα στραφούν εναντίον σου.

2. Έχεις πάρει κακούς βαθμούς στο σχολείο. Ο μπαμπάς σου σου είπε ότι αν δεν βελτιωθούν οι βαθμοί σου, δεν θα σε αφήσει να πάς κατασκήνωση. Σου έβαλε τις φωνές και σε έστειλε για ύπνο χωρίς να φάς βραδινό.

3. Έκανες κάτι λάθος και σου έκανε παρατήρηση ένας από τους κοινοτάρχες. Του αντιμιλήσες και αυτός ενοχλήθηκε πολύ. Σε άρπαξε σφιχτά απ' το μπράτσο και σε ταρακούνησε.

4. Ένα από τα παιδιά στην κατασκήνωση σε τράβηξε μια φωτογραφία στα ντους. Σε απειλεί ότι θα τη δείξει στα άλλα παιδιά.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 9. ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΕΣ/-ΟΙ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 9: ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΕΣ/-ΟΙ

Κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα/στόχοι και σκοπός της συνεδρίας:

- Να κατανοήσουμε τη διαφορά μεταξύ επιθετικής, παθητικής και δυναμικής επικοινωνίας
- Να αναγνωριστούν οι δυναμικές συμπεριφορές και τα χαρακτηριστικά τους
- Να εξασκηθούν τα παιδιά στη δυναμικότητα

Υλικά που απαιτούνται:

- Οποιοσδήποτε απαιτούμενος εξοπλισμός για δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση και δραστηριότητες ενεργοποίησης
- Χαρτιά παρουσίασης και στυλό
- Χαρτί και μολύβι
- Φύλλο 9.1 - Προσδιορισμός της αποφασιστικής συμπεριφοράς
- Φύλλο 9.2 - Εξάσκηση της αποφασιστικότητας
- Φύλλο 9.3 - Συμβουλές αποφασιστικότητας (καθοδήγηση για τον διευκολυντή)

Χρόνος που απαιτείται:

1 ½ - 2 ώρες αναλόγως την δραστηριότητα προθέρμανσης/τις δραστηριότητες ενεργοποίησης και εάν εκτελείται Προαιρετική δραστηριότητα.

Προεκπαιδευτική προετοιμασία:

- Αυτή η συνεδρία πρέπει να διεξάγεται μετά την ολοκλήρωση της Συνεδρίας 1 (Γνωρίζουμε τα δικαιώματά μας).
- Επιλέξτε δραστηριότητα προθέρμανσης/δραστηριότητες ενεργοποίησης όπως απαιτείται.
- Προετοιμάστε τον πίνακα παρουσιάσεων – χωρίστε τον σε τρεις στήλες με επικεφαλίδες "Παθητική", "Επιθετική" και "Αποφασιστική" (μπορούν να χρησιμοποιηθούν και εικόνες για απεικόνιση αντί απλής αναγραφής).
- Προετοιμάστε κάρτες από το Φύλλο 9.1 – ένα σετ ανά μικρή ομάδα (4-6 παιδιά).
- Κάντε αντίγραφο του Φύλλου 9.2 – ένα για κάθε μικρή ομάδα/κόψτε αντίγραφο των σεναρίων από το Φύλλο 9.2 – ένα σενάριο για κάθε ομάδα.

Χρόνος κατά προσέγγιση	Οδηγίες για εκτελούμενες συνεδρίες	Περαιτέρω καθοδήγηση για διευκολυντές
10 λεπτά	Δραστηριότητα προθέρμανσης	Οι διευκολυντές πρέπει να επιλέξουν μια κατάλληλη δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση. Θυμηθείτε να διασφαλίσετε ότι όλοι έχουν συστηθεί, εάν δεν γνωρίζονται όλα τα παιδιά μεταξύ τους.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 9: ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΕΣ/-ΟΙ

<p>5 λεπτά</p>	<p>Εισαγωγή</p> <p>Εξηγήστε στην ομάδα ότι σε αυτή τη συνεδρία θα διερευνήσουμε τι σημαίνει να είμαστε αποφασιστικές/-οι.</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να μοιραστούν τι θεωρούν ότι είναι η αποφασιστικότητα;</p> <p>Εξηγήστε ότι το να είσαι αποφασιστικός σημαίνει να είσαι ικανός να υπερασπιστείς τα δικαιώματά σου ή των άλλων ανθρώπων με ήρεμο και θετικό τρόπο, χωρίς ούτε να γίνεσαι επιθετικός ούτε να αποδέχεσαι παθητικά την "αδικία".</p> <p>Ρωτήστε τα παιδιά, γιατί πιστεύουν ότι μπορεί να είναι πιο χρήσιμο να είμαστε αποφασιστικοί απ' ότι επιθετικοί;</p>	<p>Τα παιδιά ενδέχεται να μην μπορούν να παρουσιάσουν τον ορισμό, αλλά ίσως να μπορούν να δώσουν παραδείγματα.</p>
<p>15 λεπτά</p>	<p>Αναγνώριση της αποφασιστικής συμπεριφοράς</p> <p>Χωρίστε τα παιδιά σε μικρές ομάδες και δώστε σε κάθε ομάδα ένα σετ καρτών που προετοιμάστηκαν από το Φύλλο 9.1.</p> <p>Εξηγήστε ότι ο στόχος τους είναι να αποφασίσουν ποιες συμπεριφορές ή χαρακτηριστικά από αυτά που περιγράφονται στις κάρτες είναι παθητικές, ποιες είναι επιθετικές και ποιες αποφασιστικές.</p> <p>Μόλις ολοκληρώσουν όλες οι ομάδες, ζητήστε από έναν εθελοντή να εκπροσωπήσει κάθε ομάδα.</p> <p>Ο εκπρόσωπος θα πρέπει να κολλήσει τις κάρτες κάτω από την αντίστοιχη στήλη στον πίνακα παρουσιάσεών του.</p> <p>Αφού ακουστεί η άποψη κάθε ομάδας, ρωτήστε αν κάποιος έχει τυχόν σχόλια ή διαφωνεί.</p>	

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 9: ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΕΣ/-ΟΙ

	<p>Προχωρήστε σε σύνδεση με την επόμενη δραστηριότητα ρωτώντας τα παιδιά ποιο στυλ επικοινωνίας (παθητικό, επιθετικό, αποφασιστικό) πιστεύουν ότι είναι πιο αποτελεσματικό μακροπρόθεσμα;</p>	
<p>45 λεπτά</p>	<p>Εξάσκηση στη αποφασιστικότητα</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι αφού έχετε προσδιορίσει χαρακτηριστικά και συμπεριφορές αποφασιστικότητας, τώρα θα εξασκηθείτε πάνω σε αυτά.</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να σχηματίσουν τρεις ομάδες (το μέγεθος της ομάδας θα πρέπει ιδανικά να μην υπερβαίνει τα 6 άτομα - αν τα υπερβαίνει, σκεφτείτε να τα χωρίσετε σε περισσότερες ομάδες).</p> <p>Εξηγήστε ότι ο στόχος της ομάδας τους είναι να εξετάσουν το σενάριο που τους έχει διανεμηθεί. Πρέπει να αναπαράγουν το σενάριο τρεις φορές: μία φορά όταν το άτομο (ή τα άτομα) είναι επιθετικό(-ά), μια φορά όταν το άτομο είναι παθητικό (και επέτρεψε να συμβεί η "αδικία") και μια φορά όταν το άτομο είναι αποφασιστικό.</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι πρέπει να "αναπαράγουν" το σενάριο - ώστε να μπορούν να παίξουν (τρία) σύντομα παιχνίδια ρόλων ή να κάνουν μια αφίσα ή να τραγουδήσουν ή να γράψουν ένα ποίημα ή ο,τιδήποτε θα ήθελαν να κάνουν στην ομάδα τους. Εξηγήστε ότι θα έχουν το πολύ 10 λεπτά για να παρουσιάσουν τις ιδέες τους στη μεγάλη ομάδα.</p> <p>Στη συνέχεια διανείμετε σε κάθε ομάδα ένα σενάριο από το Φύλλο 9.2.</p> <p>Δώστε στα παιδιά 15 λεπτά να προετοιμαστούν και φροντίστε να περνάτε ανάμεσα από τις ομάδες βοηθώντας στην εργασία και παρέχοντας τυχόν άλλη βοήθεια.</p>	<p>ΣΗΜΕΙΩΣΗ – Αυτή η άσκηση μπορεί να διαρκέσει περισσότερο! Εάν ο χρόνος είναι περιορισμένος, εξετάστε το ενδεχόμενο να εκτελέσετε αντί αυτής μια Εναλλακτική/Προαιρετική δραστηριότητα (βλέπε παρακάτω). Η Εναλλακτική/Προαιρετική δραστηριότητα μπορεί επίσης να εκτελεστεί επιπρόσθετα της κύριας άσκησης για αυτή τη συνεδρία, εάν το επιτρέπει ο χρόνος. Αυτό θα δώσει στα παιδιά την ευκαιρία για άμεση, ατομική εξάσκηση.</p> <p>Εάν χωρίσετε τα παιδιά σε περισσότερες από τρεις ομάδες, έχετε υπόψη ότι τα σενάρια θα χρειαστεί να επαναληφθούν.</p> <p>Προσέξτε να μη μοιράσετε τους ρόλους προτού αναλύσετε τη δραστηριότητα, καθώς τα παιδιά θα επικεντρωθούν στο θέμα παρά θα σας ακούν!</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 9: ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΕΣ/-ΟΙ

	<p>Αφού οι ομάδες ολοκληρώσουν την προετοιμασία, ζητήστε από κάθε ομάδα να παρουσιάσει τις ιδέες της (δίνοντας το πολύ 5-10 λεπτά σε κάθε παρουσίαση).</p>	<p>ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ/ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ Δραστηριότητα</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να σχηματίσουν τριάδες. Εξηγήστε ότι κάθε άτομο θα εξασκηθεί στην αποφασιστικότητα.</p> <p>Εξηγήστε τα στάδια της αποφασιστικότητας (από το Φύλλο 9.3 – μπορεί να φανεί χρήσιμο να τα γράψετε στον πίνακα παρουσιάσεων).</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι κάθε άτομο θα είναι με τη σειρά του το αποφασιστικό πρόσωπο (Πρόσωπο Α), το πρόσωπο στο οποίο μιλάνε (Πρόσωπο Β) και ο παρατηρητής. Ο ρόλος του παρατηρητή δεν είναι να διακόπτει, αλλά να παρακολουθεί και να ακούει προσεκτικά την αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο προσώπων.</p> <p>Εξηγήστε ότι κάθε γύρος εξάσκησης δεξιοτήτων θα διαρκέσει 5 λεπτά – και στη συνέχεια τα παιδιά θα αλλάξουν ρόλους (οπότε το σενάριο θα αναπαραχθεί τρεις φορές).</p> <p>Εξηγήστε το σενάριο – Μια συζήτηση μεταξύ δύο φίλων:</p> <p>Το Πρόσωπο Α έχει μείνει εκτός μιας δραστηριότητας. Είναι θυμωμένος και πληγωμένος με το φίλο του (Πρόσωπο Β) επειδή πιστεύει ότι ο φίλος του έπρεπε να τον είχε επιλέξει για να συμμετάσχει. Αποφασίζει να μιλήσει στο φίλο του και να του πει ότι πιστεύει ότι δεν θα έπρεπε να είχε μείνει εκτός.</p> <p>Το Πρόσωπο Β ήθελε να επιλέξει τον φίλο του (Πρόσωπο Α). Ωστόσο, ο φίλος του επιλέγεται πάντοτε για δραστηριότητες. Το Πρόσωπο Β συνειδητοποίησε ότι ένα άλλο παιδί δεν έχει επιλεγεί ποτέ και ήθελε να είναι ευγενικός. Πιστεύει ότι το Πρόσωπο Α δεν είναι λογικό να αισθάνεται αναστατωμένο για το ότι δεν επιλέχθηκε.</p> <p>Παίξτε τρεις γύρους από το παιχνίδι ρόλων (5 λεπτά ο καθένας) ώστε όλοι να μπορέσουν να παίξουν κάθε ρόλο.</p>
--	--	--

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 9: ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΕΣ/-ΟΙ

		<p>Στη συνέχεια, σχολιάστε και συζητήστε στην ευρύτερη ομάδα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πως αισθανθήκατε ως το Πρόσωπο Α που ήταν αποφασιστικό; • Πως αισθανθήκατε ως το Πρόσωπο Β; • Τι είδους πράγματα είδατε/ακούσατε ως παρατηρητής που έδειχναν ότι το Πρόσωπο Α φερόταν αποφασιστικά; • Υπήρχε κάτι στην αναπαράσταση που θα μπορούσε να είχε γίνει διαφορετικά; <p>Πριν ολοκληρώσετε τη δραστηριότητα, ζητήστε από τα παιδιά να σταθούν όρθια και να "αποτινάξουν" τους ρόλους κινώντας το σώμα τους ώστε να "φύγουν από πάνω τους".</p>
<p>10 λεπτά</p>	<p>Προσδιορισμός βασικών δεξιοτήτων</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να προβληματιστούν σχετικά με τις παρουσιάσεις, και ιδίως όταν υπάρχουν κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ των επιθετικών, των παθητικών ή των αποφασιστικών αναπαραστάσεων</p> <p>Συζητήστε στην ευρύτερη ομάδα, και καταγράψτε τις απόψεις στον πίνακα παρουσιάσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πως ήξεραν ότι το πρόσωπο φερόταν επιθετικά; • Πως ήξεραν ότι το πρόσωπο φερόταν παθητικά; • Πως ήξεραν ότι το πρόσωπο φερόταν αποφασιστικά; <p>Ολοκληρώστε τη συζήτηση συνοψίζοντας τα στάδια της αποφασιστικής συμπεριφοράς.</p>	<p>ΣΗΜΕΙΩΣΗ – Εάν διεξάγετε ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ δραστηριότητα, αντί της κύριας δραστηριότητας, προσπεράστε τον σχολιασμό και τη συζήτηση επί των αναπαραστάσεων και προχωρήστε κατευθείαν στη σύνοψη των βασικών δεξιοτήτων.</p> <p>Εάν χρειαστεί, βοηθήστε τα παιδιά ζητώντας τους να σκεφτούν τι είδαν ή άκουσαν.</p> <p>Εάν είναι αναγκαίο, οι διευκολυντές μπορούν να χρησιμοποιήσουν το Φύλλο 9.3 ως οδηγό για τη συζήτηση.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 9: ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΕΣ/-ΟΙ

5 λεπτά	<p>Ελέγξτε εάν τα παιδιά έχουν ερωτήσεις και στη συνέχεια ευχαριστήστε τα για το χρόνο τους.</p> <p>Εάν απαιτείται, διεξάγετε μια σύντομη δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (για παράδειγμα εάν η συνεδρία δεν διενεργείται σε συνδυασμό με άλλη συνεδρία /όχι στην τελευταία συνεδρία της ημέρας).</p>	Επιλέξτε μια αρμόζουσα άσκηση (βλέπε οδηγίες για υλικά για προτάσεις).
<p>Σχόλια/Ενέργειες παρακολούθησης</p> <ul style="list-style-type: none"> • Διερευνήστε συγκεκριμένες καταστάσεις που έχουν προκύψει εντός της κατασκήνωσης. • Αυτή η συνεδρία λειτουργεί καλά ως συνοδευτική/επέκταση της Συνεδρίας 5, Αντιμέτωπη του εκφοβισμού, προκειμένου να διερευνηθεί εις βάθος ο τρόπος αντίδρασης σε καταστάσεις εκφοβισμού. • Εκτελέστε αυτή τη συνεδρία μαζί με τη Συνεδρία 2, Αντιμέτωπη Συναισθημάτων, για να διερευνηθεί πως μπορούν τα παιδιά να εκφράσουν θετικά τα συναισθήματα. 		

ΦΥΛΛΟ 9.1. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Οδηγίες: Κόψτε κάρτες για να σχηματίσετε σετ – ένα σετ για κάθε μικρή ομάδα (4-6 παιδιά). Προσαρμόστε/προσθέστε τυχόν συγκεκριμένες συμπεριφορές ή χαρακτηριστικά σύμφωνα με το ειδικότερο πλαίσιο ή την εγκατάσταση.

ΒΑΖΕΙ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΠΡΩΤΟΥΣ ΜΕ ΔΙΚΟ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΚΟΣΤΟΣ	ΔΕΝ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ, ΕΠΙΘΥΜΙΩΝ Η ΑΝΑΓΚΩΝ
ΟΡΘΩΝΕΙ ΑΝΑΣΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ Η ΑΝΑΓΚΕΣ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΣΚΕΦΤΕΤΑΙ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ	ΥΠΟΧΩΡΕΙ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ
ΣΕΒΕΤΑΙ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ	ΒΑΖΕΙ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟ ΕΙΣ ΒΑΡΟΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ
ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΣΙΩΠΗΛΟΣ ΟΤΑΝ ΚΑΤΙ ΤΟΝ/ΤΗΝ ΕΝΟΧΛΕΙ	ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΑΠΕΙΛΕΙ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ Η ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΙΑ
ΓΕΝΙΚΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΡΕΣΤΟΣ ΣΕ ΑΛΛΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	ΑΠΟΛΟΓΕΙΤΑΙ ΠΟΛΥ/ΓΙΑ ΟΛΑ
ΑΚΟΥΕΙ ΚΑΙ ΜΙΛΑΕΙ	ΟΡΘΩΝΕΙ ΑΝΑΣΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΤΙΣ ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ Η ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΠΑΡΑΜΕΡΙΖΕΙ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΤΙΣ ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ
ΕΚΦΡΑΖΕΙ ΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ	ΑΙΣΘΑΝΕΤΑΙ ΑΥΤΟΠΕΠΟΙΘΗΣΗ ΑΛΛΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ "ΠΙΕΣΤΙΚΟΣ"

ΦΥΛΛΟ 9.2. ΕΞΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Σενάριο 1. Πειράγματα

Ο Δημήτρης είναι μικρόσωμος για την ηλικία του. Συχνά τα άλλα παιδιά στην κατασκήνωση γελούν μαζί του. Γνωρίζει ότι δεν έχουν πρόθεση να είναι κακοί. Αισθάνεται ανασφαλής. Χθες τα άλλα παιδιά τον κοροϊδεύαν μπροστά σε κάποια κορίτσια. Ντράπηκε πολύ και αισθανόταν ανασφαλής. Αποφάσισε ότι αρκετά το ανέχτηκε και ότι δεν θέλει να τον κοροϊδέψουν ξανά.

Σενάριο 2. Σε επέληξαν για κάτι ενώ δεν φταίς

Συμφωνήθηκε ότι όλοι θα βοηθούσαν στο συμμαζέμα μετά από μια δραστηριότητα. Ωστόσο, όλα τα άλλα παιδιά έφυγαν και εσείς αποφασίσατε ότι δεν είναι δική σας δουλειά να συμμαζέψετε μόνοι σας. Καθώς φεύγετε ένας ενήλικας επιτηρητής βλέπει εσάς και την ακαταστασία. Είναι πολύ νευριασμένος και αρχίζει να σας φωνάζει και σας λέει ότι δεν μπορείτε να φύγετε μέχρι όλα τα πράγματα να μπουν στη θέση που ήταν στην αρχή της ημέρας.

Σενάριο 3. Θεωρείς μια κατάσταση άδικη

Ένα από τα παιδιά στην κατασκήνωση, ο Δημήτρης, είναι μικρόσωμος για την ηλικία του. Συχνά τα άλλα παιδιά γελούν μαζί του και συνήθως αστειεύεται κι αυτός. Γνωρίζετε ότι τα άλλα παιδιά δεν έχουν πρόθεση να γίνονται κακοί αλλά πιστεύεται ότι είναι άδικο που κοροϊδεύουν τον Δημήτρη. Πρόσφατα παρακολουθήσατε ένα σεμινάριο κατά του εκφοβισμού και αποφασίσατε ότι θα πρέπει να μιλήσετε στα άλλα παιδιά και να τους πείτε να σταματήσουν να πειράζουν τον Δημήτρη.

ΦΥΛΛΟ 9.3. ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Παθητικοί Άνθρωποι

- Δεν αναλαμβάνουν δράση για τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων, των επιθυμιών ή των αναγκών τους
- Δίνουν στους άλλους προτεραιότητα με δικό τους κόστος
- Ενδίδουν στις επιθυμίες των άλλων
- Παραμένουν σιωπηλοί όταν κάτι τους ενοχλεί
- Απολογούνται συχνά

Επιθετικοί Άνθρωποι

- Ορθώνουν ανάστημα για τα δικά τους δικαιώματα, τις επιθυμίες ή τις ανάγκες χωρίς να σκέφτονται τους άλλους
- Θέτουν σε προτεραιότητα τον εαυτό τους εις βάρος των άλλων
- Παίρνουν αυτό που θέλουν αλλά εις βάρος των άλλων
- Μερικές φορές απειλούν ή χρησιμοποιούν σωματική βία
- Δεν είναι γενικά συμπαθείς

Αποφασιστικοί Άνθρωποι

- Ορθώνουν ανάστημα για τα δικαιώματα, τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους χωρίς να παραμελούν τα δικαιώματα, τις επιθυμίες και τις ανάγκες των άλλων
- Σέβονται τον εαυτό τους καθώς και τους άλλους
- Ακούν και μιλούν
- Εκφράζουν θετικά και αρνητικά συναισθήματα
- Αισθάνονται αυτοπεποίθηση αλλά δεν είναι "πιεστικοί"

Στάδια προς τη αποφασιστικότητα:

- Εξηγήστε τα συναισθήματά σας και το πρόβλημα – για παράδειγμα "Δεν μου αρέσει όταν...."
- Ζητήστε – δηλώστε τι θα θέλατε να συμβεί – για παράδειγμα, "θα το προτιμούσα εάν...", "θα μπορούσες...."
- Ρωτήστε πως αισθάνεται το άλλο πρόσωπο σχετικά με το αίτημά σας
- Ακούστε την απάντησή του και απαντήστε στη συνέχεια

Εάν το άλλο άτομο προβεί σε μια διαστρεβλωτική δήλωση ή προσπαθήσει να σας πείσει, σταματήστε το και επαναφέρετε το θέμα – "Όπως έλεγα...", ή ζητήστε περισσότερο χρόνο για να το σκεφτείτε – "Μπορώ να το σκεφτώ για ένα λεπτό;"

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 10. ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ ΤΟΝ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΚΩΔΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 10: ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ ΤΟΝ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΚΩΔΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ		
<p>Κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα/στόχοι και σκοπός της συνεδρίας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοηθεί και να διερευνηθεί ποια συμπεριφορά είναι αποδεκτή • Να αναπτυχθεί ένας Κώδικας Συμπεριφοράς για παιδιά 		
<p>Υλικά που απαιτούνται:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οποιοσδήποτε απαιτούμενος εξοπλισμός για δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση και δραστηριότητες ενεργοποίησης • Χαρτιά παρουσίασης και μολύβια • Ταινία • Κάρτες και μολύβια • Σενάρια κομμένα από το Φύλλο 10.1 (ένα σετ ανά μικρή ομάδα) 	<p>Χρόνος που απαιτείται:</p> <p>1 ώρα – 1 ½ ώρες, αναλόγως τη δραστηριότητα προθέρμανσης/τις δραστηριότητες ενεργοποίησης και εάν διενεργείτε Προαιρετική Πρόσθετη δραστηριότητα.</p>	
<p>Προεκπαιδευτική προετοιμασία:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Επιλέξτε δραστηριότητα προθέρμανσης/δραστηριότητες ενεργοποίησης όπως απαιτείται. • Σκεφτείτε το συγκεκριμένο πλαίσιο/εγκατάσταση και προσδιορίστε εάν υπάρχουν συγκεκριμένα θέματα διασφάλισης που μπορεί να χρειάζεται να αποτυπωθούν στον κώδικα συμπεριφοράς (για παράδειγμα, δεν φωτογραφίζουμε ο ένας τον άλλο γυμνό). • Προσαρμόστε και προετοιμάστε τα Σενάρια από το Φύλλο 10.1 		
Χρόνος κατά προσέγγιση	Οδηγίες για εκτελούμενες συνεδρίες	Περαιτέρω καθοδήγηση για διευκολυντές
10 λεπτά	Δραστηριότητα προθέρμανσης	Οι διευκολυντές πρέπει να επιλέξουν μια κατάλληλη δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση. Διασφαλίστε ότι όλοι έχουν συστηθεί, εάν δεν γνωρίζονται όλα τα παιδιά μεταξύ τους.
5 λεπτά	Εισαγωγή Εξηγήστε στην ομάδα ότι σε αυτήν τη συνεδρία θα μιλήσετε για το είδος της κατασκήνωσης στην οποία θέλουμε να συμμετέχουμε και τι πρέπει να κάνουν όλοι ως άτομα για να διασφαλιστεί ότι η κατασκήνωση αποτελεί ένα ασφαλές και διασκεδαστικό περιβάλλον.	

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 10: ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ ΤΟΝ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΚΩΔΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ		
	Πείτε στα παιδιά ότι πρόκειται να αναπτύξουν έναν κώδικα συμπεριφοράς, τον οποίο όλοι θα κληθούν να τηρήσουν. Πρόκειται για μια συμφωνία που γίνεται μεταξύ όλων.	
15 λεπτά	<p>Διερεύνηση θεμάτων για τον κώδικα συμπεριφοράς</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να συζητήσουν τα σενάρια από το Φύλλο 10.1 σε μικρές ομάδες. Στη συνέχεια επανέλθετε στην ευρύτερη ομάδα για ανακεφαλαίωση.</p> <p>Εάν χρειαστεί, βοηθήστε τις συζητήσεις στις ομάδες διερευνώντας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πως μπορεί να αισθάνονται τα εμπλεκόμενα πρόσωπα; • Τι μπορεί να συμβεί ως αποτέλεσμα της συμπεριφοράς; • Εάν θεωρούν ότι αυτό είναι αποδεκτό, και εάν όχι, τι θα ήταν αποδεκτό; 	
25 λεπτά	<p>Συγγραφή του κώδικά μας</p> <p>Χωρίστε τα παιδιά σε μικρές ομάδες (4-6) και δώστε στην κάθε ομάδα κάρτες και στυλό/μολύβια.</p> <p>Εξηγήστε ότι πρέπει να σχεδιάσουν ή να γράψουν στην ομάδα τους θέματα - ένα θέμα ανά κάρτα - που πιστεύουν ότι πρέπει να συμπεριληφθούν στον κώδικα συμπεριφοράς. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να σκεφτούν τι πρέπει να κάνουν αυτοί/τα άλλα παιδιά.</p> <p>Όταν τελειώσουν οι ομάδες, επιστρέψτε ξανά στη μεγάλη ομάδα. Συζητήστε τα θέματα που συγκεντρώθηκαν από τις ομάδες, συλλέγοντας τις κάρτες - εάν τα παιδιά συμφωνούν/διαφωνούν, χρειάζονται διευκρινίσεις κλπ.</p>	<p>Ως εναλλακτική της εργασίας σε μικρές ομάδες και της συζήτησης των ιδεών, η δραστηριότητα θα μπορούσε να διεξαχθεί ως εργασία μεγάλης ομάδας, συζητώντας ιδέες εντός της ομάδας και στη συνέχεια μπορείτε να αναγράψετε τα συμφωνημένα σημεία για τον κώδικα συμπεριφοράς στον πίνακα παρουσιάσεων.</p> <p>Οι διευκολυντές θα πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να προτείνουν πρόσθετα θέματα για τον κώδικα συμπεριφοράς που μπορεί να μην έχουν επισημανθεί από τις ομάδες.</p> <p>Σημειώστε ότι εάν υπάρχει διαφωνία, οι διευκολυντές θα πρέπει να βοηθήσουν την ομάδα να διαπραγματευτεί έναν αποδεκτό συμβιβασμό.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 10: ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ ΤΟΝ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΚΩΔΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

	Ρωτήστε τα παιδιά εάν συμφωνούν ότι αυτός θα μπορούσε να είναι ο κώδικας συμπεριφοράς τους και εάν συμφωνούν όλοι.	ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ ΠΡΟΣΘΕΤΗ Δραστηριότητα: Επεκτείνετε τη συνεδρία ζητώντας από τα παιδιά να "κάνουν μια αφίσα" ή ένα έγγραφο ώστε να θυμούνται τον κώδικα συμπεριφοράς και/ή να το δώσουν στα άλλα παιδιά.
5 λεπτά	Ελέγξτε εάν τα παιδιά έχουν ερωτήσεις και στη συνέχεια ευχαριστήστε τα για τον χρόνο τους. Εάν απαιτείται, διεξάγετε μια σύντομη δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (εάν η συνεδρία δεν εκτελείται σε συνδυασμό με άλλες συνεδρίες την ίδια ημέρα/όχι στην τελευταία συνεδρία).	Πρέπει να επιλεγεί μια δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (βλέπε εισαγωγική ενότητα για ιδέες).

Σχόλια/Ενέργειες παρακολούθησης

- Εξετάστε το ενδεχόμενο να γράψετε κάρτες/θέματα που συμφωνήθηκαν για τον κώδικα συμπεριφοράς στον πίνακα παρουσιάσεων και καλέστε τα παιδιά να υπογράψουν ή να σχεδιάσουν ένα σύμβολο για την εκπροσώπησή τους. Φυσικά αυτό δεν αποτελεί μια νομική υποχρέωση! Μπορεί επίσης να βοηθήσει τα παιδιά να νιώσουν μέρος της ομάδας.
- Οι Κώδικες συμπεριφοράς που αναπτύσσονται από μια ομάδα παιδιών μπορούν να χρησιμοποιηθούν/διανεμηθούν σε άλλες ομάδες παιδιών με σκοπό την ύπαρξη μιας συμφωνίας της "κατασκήνωσης".

ΦΥΛΛΟ 10.1. ΣΕΝΑΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Οδηγίες για διευκολυντές:

Αυτά τα σενάρια χρησιμοποιούνται για να βοηθήσουν να παιδιά να διερευνήσουν συγκεκριμένες συμπεριφορές που πρέπει να αποτυπωθούν στον Κώδικα συμπεριφοράς. Βοηθήστε τις συζητήσεις στην ομάδα διερευνώντας: Πως μπορεί να αισθάνονται τα εμπλεκόμενα πρόσωπα; Τι μπορεί να συμβεί ως αποτέλεσμα μιας συμπεριφοράς; Εάν θεωρούν ότι αυτό είναι αποδεκτό, και εάν όχι, τι θα ήταν αποδεκτό;

Κόψτε τα σενάρια (εάν τα παιδιά πρόκειται να τα διαβάσουν σε μικρές ομάδες).

ΘΥΜΗΘΕΙΤΕ: Προσαρμόστε τα σενάρια για να αντικατοπτρίζουν την κατάσταση στην κατασκήνωση.

1. Ένα αγόρι δεν είναι πολύ καλό στα αθλήματα – όλα τα άλλα παιδιά τον φωνάζουν χοντρό και τεμπέλη.
2. Ενώ ένα κορίτσι αλλάζει ρούχα, ένα άλλο κορίτσι τραβάει μια φωτογραφία της χρησιμοποιώντας τη φωτογραφική μηχανή του τηλεφώνου της και δείχνει τη φωτογραφία στα άλλα παιδιά στην κατασκήνωση.
3. Ένας από τους ενήλικες επιτηρητές ζητάει από ένα παιδί να πάει στο σπίτι του να δει τα νεογέννητα κουταβάκια του. Ο άνδρας λέει στο παιδί ότι πρόκειται για μια ευνοϊκή, ειδική μεταχείριση καθώς δεν πρέπει να επισκέπτονται παιδιά το σπίτι του, οπότε πρέπει να το κρατήσει μυστικό. Το παιδί είναι ενθουσιασμένο που θα δει τα σκυλιά και συμφωνεί να πάει μαζί με τον άνδρα.
4. Υπάρχει ένα ποτάμι κοντά, αλλά έχει ειπωθεί στα παιδιά ότι δεν είναι ασφαλές να κολυμπούν στο ποτάμι. Είναι μια ζεστή μέρα οπότε μερικά αγόρια αποφασίζουν να πάνε για κολύμπι χωρίς να ενημερώσουν κανέναν.
5. Ένα από τα κορίτσια λέει στα άλλα κορίτσια στην κατασκήνωση ότι δεν συμπαθεί ένα παιδί που μόλις ήρθε. Το κορίτσι λέει σε όλους ότι πρέπει να αγνοούν το καινούριο παιδί.
6. Κατά τη διάρκεια ενός καβγά, ένα από τα παιδιά χτυπάει ένα άλλο παιδί

ΠΟΛΥΧΡΩΜΕΣ ΑΣΠΙΔΕΣ

**Δραστηριότητες αυτοπροστασίας
για παιδιά**

**Προαιρετικές Συνεδρίες για παιδιά
ηλικίας 13-16 ετών**

Παιδικές Κατασκηνώσεις

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Α. ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΑΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Α: ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΑΣ		
<p>Κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα/στόχοι και σκοπός της συνεδρίας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοήσουν ποια είναι τα δικαιώματα των παιδιών • Να αναγνωρίσουν κάποια από τα κύρια δικαιώματα των παιδιών 		
<p>Υλικά που απαιτούνται:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οποιοσδήποτε απαιτούμενος εξοπλισμός για δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση και δραστηριότητες ενεργοποίησης • Χαρτί παρουσίασης και μολύβια • Σύνολα καρτών (ένα σετ ανά μικρή ομάδα, 4-6 παιδιών) κομμένα από το Φύλλο Α.1 - Δικαιώματα, επιθυμίες και ανάγκες • Φύλλο Α.2 - Σημαντικά Δικαιώματα 	<p>Χρόνος που απαιτείται: 1 ώρα ανάλογα με τη δραστηριότητα προθέρμανσης/τις δραστηριότητες ενεργοποίησης. Σημειώστε ότι αυτή η συνεδρία μπορεί να πυροδοτήσει μεγάλη συζήτηση με τα μεγαλύτερα παιδιά.</p>	
<p>Προεκπαιδευτική προετοιμασία:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Επιλέξτε δραστηριότητα προθέρμανσης/δραστηριότητες ενεργοποίησης όπως απαιτείται. • Προετοιμάστε κάρτες (ένα σετ ανά μικτή ομάδα) από το Φύλλο Α.1 - Δικαιώματα, επιθυμίες και ανάγκες 		
Χρόνος κατά προσέγγιση	Οδηγίες για εκτελούμενες συνεδρίες	Περαιτέρω καθοδήγηση για διευκολυντές
10 λεπτά	Δραστηριότητα προθέρμανσης	Οι διευκολυντές πρέπει να επιλέξουν μια κατάλληλη δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση. Θυμηθείτε να διασφαλίσετε ότι όλοι έχουν συστηθεί, εάν δεν γνωρίζονται όλα τα παιδιά μεταξύ τους.
20 λεπτά	<p>Εισαγωγή</p> <p>Εξηγήστε στην ομάδα ότι σε αυτή τη συνεδρία πρόκειται να μιλήσετε για τα δικαιώματα, και συγκεκριμένα για τα δικαιώματα που έχουν τα παιδιά.</p> <p>Διάκριση δικαιωμάτων, επιθυμιών και αναγκών</p> <p>Χωρίστε τα παιδιά σε μικρές ομάδες και δώστε σε κάθε ομάδα ένα σετ καρτών, φτιαγμένο από το Φύλλο Α.1.</p>	<p>ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ δραστηριότητα – Γνωρίζουμε τα δικαιώματά μας</p> <p>Αυτή η εναλλακτική μπορεί να εκτελεστεί εάν ο χρόνος είναι λιγιστός αντί τα παιδιά να εξασκούνται με κάρτες (από το Φύλλο Α.1).</p>

Εξηγήστε ότι έχουμε επιθυμίες και ανάγκες. Δώστε ένα παράδειγμα "φαγητού και ποτού" - τα παιδιά ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ υγιεινά τρόφιμα και νερό, αλλά ίσως ΕΠΙΘΥΜΟΥΝ γλυκά και κόκα κόλα .

Ζητήστε από τα παιδιά να εξετάσουν τις κάρτες τους και να προσπαθήσουν να σκεφτούν μια επιθυμία και μια ανάγκη για κάθε κάρτα.

Ο διευκολυντής περνάει από όλες τις ομάδες για να ελέγξει την πρόοδο και να βοηθήσει τα παιδιά εάν δεν μπορούν να σκεφτούν παραδείγματα.

Εφόσον οι ομάδες είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν όλες τις κάρτες, επιστρέψτε στην κύρια ομάδα και κάντε έναν σύντομο σχολιασμό.

Ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν ποια πράγματα ανέφεραν ως ανάγκες τους και εξηγήστε ότι αυτά αποτελούν επίσης και δικαιώματα των παιδιών.

Ρωτήστε αν κάποιος έχει ακούσει σχετικά με τα δικαιώματα. Στη συνέχεια, εξηγήστε ότι τα δικαιώματα των παιδιών είναι πράγματα που ο νόμος λέει ότι τα παιδιά δικαιούνται και τα οποία η Κυβέρνηση έχει δεσμευτεί να τηρεί/να διασφαλίζει ότι πληρούνται. Για τα παιδιά, η κύρια πηγή των δικαιωμάτων τους είναι η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ), 1989, την οποία έχει υπογράψει και η Ελλάδα.

Εξηγήστε ότι αυτές οι κάρτες δείχνουν στην πραγματικότητα μερικά από τα κύρια δικαιώματα των παιδιών (σύμφωνα με τη ΣΔΠ). Εξηγήστε ότι η ΣΔΠ περιέχει πολλά δικαιώματα, αλλά λόγω χρόνου εστιάζουμε μόνο σε μερικά από τα κύρια δικαιώματα.

Διαβάστε την ευρύτερη ομάδα με τη σειρά τα κύρια δικαιώματα του παιδιού (από το Φύλλο Α.2). Αφού διαβάσετε κάθε δικαίωμα, ρωτήστε τα παιδιά αν μπορούν να σκεφτούν ένα παράδειγμα (υποβοηθώντας εάν τα παιδιά έχουν κολλήσει - π.χ. δικαίωμα στην εκπαίδευση = πηγαίνουν στο σχολείο).

Εάν δεν υπάρχει αρκετός χρόνος να εξετάσετε όλα τα δικαιώματα του φύλλου Α.2, επικεντρωθείτε στα σημαντικά δικαιώματα:

- Το δικαίωμα στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη
- Το δικαίωμα να μην πληγώνονται ή παραμελούνται
- Το δικαίωμα σε επαρκές φαγητό και καθαρό νερό
- Το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα
- Το δικαίωμα στη συνάντηση με άλλα παιδιά
- Το δικαίωμα στη συνύπαρξη με τους γονείς/με οποιονδήποτε φροντίζει για το βέλτιστο συμφέρον τους
- Το δικαίωμα στη μόρφωση
- Το δικαίωμα στην έκφραση για πράγματα που τους αφορούν
- Το δικαίωμα στην άσκηση της θρησκείας σου
- Το δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης και του λόγου
- Το δικαίωμα στο παιχνίδι

Αλλά ένα πολύ σημαντικό δικαίωμα είναι να γνωρίζουμε τα δικαιώματά μας!

Πείτε τους ότι τα δικαιώματα των παιδιών κατηγοριοποιούνται σε 3 βασικούς τύπους. Ρωτήστε εάν κάποιος γνωρίζει τις 3 κύριες κατηγορίες, προτού εξηγήσετε τις ομάδες οι οποίες είναι: ΠΑΡΟΧΗ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ.

Ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν τις κάρτες δικαιωμάτων και στη συνέχεια να αποφασίσουν ποιες από αυτές θεωρούν ότι ταιριάζουν σε ποιο είδος δικαιώματος (για παράδειγμα, το δικαίωμα σε επαρκές φαγητό ανήκει στην Παροχή). Μπορεί να καταλήξουν με κάποια δικαιώματα να απομένουν χωρίς κατηγοριοποίηση.

Μόλις οι ομάδες ολοκληρώσουν την εργασία τους, επιστρέψτε στην ευρύτερη ομάδα και συζητήστε, συγκρίνοντας το έργο κάθε ομάδας. Συγκεκριμένα διερευνήστε:

- Τι πιστεύουν ότι σημαίνει το δικαίωμα; Μπορούν να δώσουν ένα παράδειγμα;
- Ήταν κάποια δικαιώματα πιο δύσκολο από άλλα στην κατηγοριοποίηση σε ομάδες; Θεωρούν τα παιδιά ότι κάποια δικαιώματα ανήκουν σε περισσότερες από μία ομάδες;

Εξηγήστε ότι ορισμένα δικαιώματα ενδέχεται να μην ταιριάζουν μόνο σε μία κατηγορία και μπορεί να υπάρχουν κάποιες διαφορές απόψεων - αυτό δεν είναι τόσο σημαντικό όσο το να αναγνωρίζουν τα δικαιώματα που υπάρχουν.

Εάν το επιτρέπει ο χρόνος ρωτήστε τα παιδιά που πιστεύουν ότι εντάσσονται τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης/η τεχνολογία – πρόκειται για ένα δικαίωμα, μια ανάγκη ή μια επιθυμία;

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Α: ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΑΣ

<p>20 λεπτά</p>	<p>Ευθύνη για δικαιώματα</p> <p>Εξηγήστε στα παιδιά ότι οι ενήλικες πρέπει να διασφαλίσουν ότι τα δικαιώματα γίνονται σεβαστά, αλλά και ότι τα παιδιά έχουν επίσης την ευθύνη να διασφαλίσουν ότι δεν πράττουν ο,τιδήποτε σταματά ή παρεμβαίνει στα δικαιώματα άλλων. Για παράδειγμα, τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην προστασία, αλλά έχουν επίσης την ευθύνη να μην βλάψουν άλλους.</p> <p>Επιστρέψτε στα κύρια δικαιώματα του παιδιού από την προηγούμενη δραστηριότητα, χρησιμοποιώντας τις κάρτες ως υπενθύμιση, και αφού διαβάσετε κάθε δικαίωμα ρωτήστε τα παιδιά τι πρέπει να κάνουν/ ποια είναι η ευθύνη τους για να βεβαιωθούν ότι μπορούν να απολαύσουν τα ίδια το δικαίωμα ή να μην εμποδίσουν κάποιο άλλο παιδί να το απολαύσει.</p> <p>Εξηγήστε ότι κάθε παιδί έχει τα ίδια δικαιώματα, αλλά ότι μπορεί να είναι δύσκολο για ορισμένα παιδιά να έχουν πρόσβαση στα δικαιώματά τους ή μπορεί οι ενήλικες να μην διασφαλίζουν την πρόσβαση στα δικαιώματά τους.</p> <p>Ρωτήστε τους αν μπορούν να σκεφτούν παιδιά στην Ελλάδα που δεν έχουν πρόσβαση στα δικαιώματά τους; Γιατί; (Για παράδειγμα παιδιά πρόσφυγες, παιδιά με αναπηρίες).</p> <p>Ολοκληρώστε τη συνεδρία δίνοντας έμφαση στο ότι, με το να είμαστε ευγενικοί και συμπονετικοί, μπορούμε όλοι να συνδράμουμε ώστε να διασφαλιστεί η απόλαυση των δικαιωμάτων από όλους</p>	<p>Αυτή μπορεί να εκτελεστεί είτε ως άσκηση μεγάλης ομάδας είτε σε μικρές ομάδες, ανάλογα με το ενδιαφέρον των παιδιών.</p>
<p>5 λεπτά</p>	<p>Ελέγξτε εάν τα παιδιά έχουν ερωτήσεις και στη συνέχεια ευχαριστήστε τα για το χρόνο τους.</p> <p>Πραγματοποιήστε μια σύντομη δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (εάν εκτελείτε ξεχωριστές συνεδρίες και δεν πραγματοποιείτε περισσότερες από μία συνεδρίες ταυτόχρονα/όχι στην τελευταία συνεδρία της ημέρας)</p>	<p>Πρέπει να επιλεγθεί μια δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (βλέπε εισαγωγική ενότητα για ιδέες).</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Α: ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΑΣ

Σχόλια/Ενέργειες παρακολούθησης

- Σχεδιάστε εικόνες παιδιών που απολαμβάνουν ένα ή περισσότερα δικαιώματα και παρουσιάστε τις, εάν υπάρχει περιθώριο για ευαισθητοποίηση άλλων παιδιών στο θέμα.
- Ανατρέξτε στον Κώδικα Συμπεριφοράς (Συνεδρία ΣΤ) για να εξετάσουν τα παιδιά εάν πρέπει να καταγραφούν/καταγράφονται σε αυτόν τυχόν ενέργειες παιδιών.

Παρότι το εύρος ηλικίας που δίνεται για αυτές τις συνεδρίες είναι θεωρητικά 13-16 ετών, μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν με νέους ηλικίας 17 και 18 ετών. Ο λόγος που αυτές οι συνεδρίες στοχεύουν συγκεκριμένα στις ηλικίες 13-16 ετών είναι επειδή στην Ελλάδα σε ορισμένα περιβάλλοντα οι νέοι ηλικίας 17 και 18 ετών μπορεί να βρίσκονται σε μια θέση ευθύνης όπου καθοδηγούν/επιβλέπουν μικρότερα παιδιά. Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι νέοι αυτοί πρέπει να λαμβάνουν ειδική εκπαίδευση και υποστήριξη για να διαφυλάττουν τα παιδιά και να διασφαλίζουν ότι διαφυλάσσεται η ευημερία τους. Οι

νέοι μπορούν επίσης να διεξάγουν τις προαιρετικές συνεδρίες, ωστόσο θα χρειαστούν εκπαίδευση για να το κάνουν.

Τα θέματα είναι σε γενικές γραμμές τα ίδια όπως αναφέρονται ως προαιρετικές συνεδρίες για μικρά παιδιά (ηλικίας 6-12 ετών), ωστόσο συμπυκνώνονται σε ένα μικρότερο αριθμό συνεδριών που εκφράζουν ότι η ανάπτυξη και οι γνωστικές διαδικασίες των μεγαλύτερων παιδιών συχνά αποδεικνύουν ότι μπορούν να προχωρήσουν πιο γρήγορα μέσω του υλικού.

ΦΥΛΛΟ Α.1. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ

ΦΑΓΗΤΟ ΚΑΙ ΠΟΤΟ	ΑΓΑΠΗ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ
ΡΟΥΧΑ	ΣΠΙΤΙ
ΦΑΡΜΑΚΑ	ΣΧΟΛΕΙΟ
ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ	ΞΕΚΟΥΡΑΣΗ ΚΑΙ ΥΠΝΟΣ
ΦΙΛΟΙ	

ΦΥΛΛΟ Α.2. ΒΑΣΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΖΩΗ (ΑΡΘΡΟ 6)	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΙΑΤΡΟΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ (ΑΡΘΡΟ 24)
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΜΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΩΣ ΦΘΗΝΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ (ΑΡΘΡΟ 32)	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΑ ΜΗΝ ΠΛΗΓΩΝΟΝΤΑΙ Η ΠΑΡΑΜΕΛΟΥΝΤΑΙ (ΑΡΘΡΟ 19)
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΕΠΑΡΚΕΣ ΦΑΓΗΤΟ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΟ ΝΕΡΟ (ΑΡΘΡΟ 24)	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ (ΑΡΘΡΟ 16)
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΜΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΩΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ (ΑΡΘΡΟ 38)	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΠΟ ΚΙΝΔΥΝΟ (ΑΡΘΡΟ 36)
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΆΛΛΑ ΠΑΙΔΙΑ (ΑΡΘΡΟ 15)	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΣΥΝΥΠΑΡΞΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ/ΟΠΟΙΟΝΔΗΠΟΤΕ ΦΡΟΝΤΙΖΕΙ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΤΟΥΣ (ΑΡΘΡΟ 9)
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΕΙΔΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ, ΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΕΑΝ ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ (ΑΡΘΡΟ 23)	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΔΩΡΕΑΝ ΠΑΙΔΕΙΑ (ΑΡΘΡΟ 28)
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ (ΑΡΘΡΟ 8)	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΚΦΡΑΣΗ ΓΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΠΟΥ ΣΕ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ (ΑΡΘΡΟ 12)
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΣΟΥ (ΑΡΘΡΟ 42)	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΣΟΥ (ΑΡΘΡΟ 14)
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (ΑΡΘΡΟ 14)	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΛΑΥΣΗ ΤΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ ΣΟΥ (ΑΡΘΡΟ 30)
ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΑ ΜΙΛΑΣ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΣΟΥ (ΑΡΘΡΟ 30)	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΑΝΑΓΚΑΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ (ΑΡΘΡΟ 13)

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Β. ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΑΣΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΑΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Β: ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΑΣΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΑΣ & ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΕΣ/-ΟΙ		
<p>Κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα/στόχοι και σκοπός της συνεδρίας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να βοηθηθούν τα παιδιά στην αναγνώριση των συναισθημάτων τους, και ειδικότερα των "σημάτων" που μπορεί να λαμβάνουν από σωματικές αντιδράσεις • Να αρχίσουν να διερευνούν πώς να αντιμετωπίζουν και να διαχειρίζονται τα συναισθήματα με ορθούς τρόπους • Να κατανοήσουν τη διαφορά μεταξύ επιθετικής, παθητικής και αποφασιστικής επικοινωνίας • Να αναγνωρίσουν τις συμπεριφορές και τα χαρακτηριστικά της αποφασιστικότητας • Να εξασκηθούν στην αποφασιστικότητα 		
<p>Υλικά που απαιτούνται:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οποιοσδήποτε απαιτούμενος εξοπλισμός για δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση και δραστηριότητες ενεργοποίησης • Χαρτιά παρουσίασης και στυλό/μολύβια • Χαρτί και μολύβια • Φύλλο Β.1 - Προσδιορισμός της αποφασιστικής συμπεριφοράς • Φύλλο Β.2 - Εξάσκηση της αποφασιστικότητας • Φύλλο Β.3 - Συμβουλές αποφασιστικότητας (καθοδήγηση για τον διευκολυντή) • Φύλλο Β.4 - Διαχείριση συναισθημάτων 	<p>Χρόνος που απαιτείται:</p> <p>2 ώρες κατ' ελάχιστο αναλόγως τη δραστηριότητα προθέρμανσης/ τις δραστηριότητες – θα χρειαστεί περισσότερος χρόνος εάν συμπεριληφθούν προαιρετικές πρόσθετες δραστηριότητες.</p>	
<p>Προεκπαιδευτική προετοιμασία:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αυτή η συνεδρία θα πρέπει να διενεργηθεί μετά την ολοκλήρωση της Συνεδρίας Α (Γνωρίζουμε τα δικαιώματά μας) • Επιλέξτε δραστηριότητα προθέρμανσης/δραστηριότητες ενεργοποίησης όπως απαιτείται. • Κολλήστε μαζί 2 ή 3 φύλλα χαρτιού από άκρη σε άκρη για να φτιάξετε μία μακριά λωρίδα, μία για κάθε παιδί (ή χρησιμοποιήστε ρολό χαρτιού κομμένο στο απαιτούμενο μέγεθος) • Προετοιμάστε τον πίνακα παρουσιάσεων – χωρίστε τον σε τρεις στήλες με επικεφαλίδες "Παθητική", "Επιθετική" και "Αποφασιστική" (μπορούν να χρησιμοποιηθούν και εικόνες για απεικόνιση αντί απλής γραφής). • Προετοιμάστε κάρτες από το Φύλλο Β.1 – ένα σετ ανά μικρή ομάδα (4-6 παιδιά). • Κάντε αντίγραφα του Φύλλου Β.2 – ένα για κάθε μικρή ομάδα/κόψτε αντίγραφα των σεναρίων από το φύλλο 9.2 – ένα σενάριο για κάθε ομάδα. 		
Χρόνος κατά προσέγγιση	Οδηγίες για εκτελούμενες συνεδρίες	Περαιτέρω καθοδήγηση για διευκολυντές
10 λεπτά	Δραστηριότητα προθέρμανσης	Οι διευκολυντές πρέπει να επιλέξουν μια κατάλληλη δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Β: ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΑΣΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΑΣ & ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΕΣ/-ΟΙ		
		Θυμηθείτε να διασφαλίσετε ότι όλοι έχουν συστηθεί, εάν δεν γνωρίζονται όλα τα παιδιά μεταξύ τους.
5 λεπτά	<p>Εισαγωγή</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι σε αυτή τη συνεδρία θα σκεφτείτε τα συναισθήματά σας - πώς να τα αναγνωρίσετε, τι θα μπορούσαν να σας πουν. Επίσης, θα εξετάσετε τρόπους αντιμετώπισης των συναισθημάτων σας με θετικό τρόπο.</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά παραδείγματα συναισθημάτων και συλλέξτε ιδέες στον πίνακα παρουσιάσεων, υποβοηθώντας με παραδείγματα εάν είναι απαραίτητο (όπως φόβος, θυμός, ευτυχία, θλίψη, ενθουσιασμός, ενοχή).</p>	
20 λεπτά	<p>Σύνδεση των συναισθημάτων μας με το σώμα μας</p> <p>Δώστε σε κάθε παιδί ένα από τα φύλλα χαρτιού παρουσίασης (που έχετε κολλήσει μαζί) και μερικά στυλό. Ζητήστε από τα παιδιά να κάνουν ζευγάρια, εξηγώντας τους ότι αυτό είναι μόνο για το πρώτο μέρος της άσκησης.</p> <p>Τα παιδιά πρέπει με τη σειρά να ξαπλώνουν πάνω στο χαρτόνι τους, ενώ το ζευγάρι τους σχεδιάζει γύρω τους ώστε να δημιουργηθεί ένα περίγραμμα του σώματός τους.</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να σχεδιάσουν/γράψουν πάνω στο περίγραμμά τους όλα τα χαρακτηριστικά που τους κάνουν να είναι αυτά που είναι: για παράδειγμα τα μαλλιά τους, το χρώμα των ματιών τους ή τις ιδιότητες που έχουν, όπως ένα μεγάλο χαμόγελο.</p> <p>Όταν όλα τα παιδιά έχουν ολοκληρώσει, ζητήστε από τα παιδιά να δείξουν το ένα στο άλλο τα σχέδιά τους.</p>	<p>Ανάλογα με την ομάδα/το πλαίσιο, ενδέχεται να μην είναι σωστό να ζητήσετε από τα παιδιά να σχεδιάσουν γύρω από το σώμα τους - για παράδειγμα εάν υπάρχουν αγόρια/κορίτσια μαζί ή εάν είναι γνωστό ότι κάποια παιδιά έχουν κακοποιηθεί. Σε αυτήν την περίπτωση ζητήστε από τα παιδιά να σχεδιάσουν ένα περίγραμμα του εαυτού τους στο χαρτί αντί να ζητήσουν από το ζευγάρι τους να σχεδιάσει γύρω από το σώμα τους. Ή διανείμετε στα παιδιά ήδη σχεδιασμένα περιγράμματα.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Β: ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΑΣΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΑΣ & ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΕΣ/-ΟΙ

	<p>Εξηγήστε στα παιδιά ότι μερικές φορές όταν αισθανόμαστε κάτι, το σώμα μας αντιδρά κι αυτό.</p> <p>Αναφερθείτε στη λίστα των συναισθημάτων που αναπτύχθηκαν στην εισαγωγή και συζητήστε το κάθε ένα με τη σειρά, ρωτώντας τα παιδιά πώς θα μπορούσαν να αναγνωρίσουν φυσικά αυτά τα συναισθήματα και στη συνέχεια ζητήστε τους να τα σχεδιάσουν/γράψουν στο περίγραμμά τους.</p> <p>Όταν έχουν συζητηθεί όλα τα συναισθήματα, καλέστε τα παιδιά να εξετάσουν το καθένα το έργο του άλλου πριν ξανακάνουν μια μεγάλη ομάδα.</p>	<p>Βοηθήστε αν χρειαστεί: Για παράδειγμα, η αίσθηση φόβου μπορεί να προκαλεί σφίξιμο στο στήθος/δυσκολία στην αναπνοή και ταχυπαλμία. Ο θυμός μπορεί να προκαλεί αίσθημα ζέστης. Ο ενθουσιασμός μπορεί να προκαλεί περίεργο συναίσθημα στο στομάχι. Προσπαθήστε να ενθαρρύνετε τα παιδιά να μοιραστούν πώς νιώθουν ΑΥΤΑ τα συναισθήματά τους.</p>
15 λεπτά	<p>Διαχείριση των συναισθημάτων μας</p> <p>Καλέστε τα παιδιά να γίνουν πάλι μια μεγάλη ομάδα και συζητήστε τα συναισθήματα που διερευνήθηκαν, ρωτώντας τα σχετικά με τις ιδέες τους για τη διαχείριση αυτών των συναισθημάτων με θετικό τρόπο, δίνοντας ιδέες όπου είναι απαραίτητο (Για παράδειγμα: μιλώντας σε κάποιον άλλον, αναπνέοντας βαθιά και μετρώντας έως το 10, αναγνωρίζοντας την πηγή του φόβου κ.λπ.)</p> <p>Ολοκληρώστε τη δραστηριότητα υπενθυμίζοντας στα παιδιά ότι μερικές φορές τα συναισθήματά μας μπορούν να μας βοηθήσουν να παραμείνουμε ασφαλείς. Για παράδειγμα, εάν αισθανόμαστε φόβο, τότε πρέπει να ακούσουμε αυτό το συναίσθημα. Δεν πρέπει ποτέ να αγνοούμε το πώς αισθανόμαστε, αλλά να το χρησιμοποιήσουμε για να λάβουμε περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση στην οποία βρισκόμαστε.</p>	<p>ΣΗΜΕΙΩΣΗ – Εάν χρησιμοποιείτε Προαιρετική Πρόσθετη δραστηριότητα (σε αυτή τη συνεδρία), θα χρειαστεί περισσότερος χρόνος από 10 λεπτά γι' αυτή τη συνεδρία.</p> <p>Οι διευκολυντές μπορεί να θεωρήσουν χρήσιμη την εξέταση των συμβουλών του Φύλλου Β.4 για περαιτέρω ιδέες.</p> <p>ΠΡΟΣΞΕΤΕ να μην υπονοήσετε ότι επειδή δεν αισθανόμαστε φόβο πρέπει αυτομάτως να θεωρήσουμε ότι η κατάσταση είναι ασφαλής – χρειάζεται να χρησιμοποιούμε και το σώμα μας και το μυαλό μας!</p> <p>ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ Πρόσθετη δραστηριότητα:</p> <p>Εξασκήστε την ομάδα σε μία ή περισσότερες από τις τεχνικές/τρόπους που τα παιδιά προτείνουν για την αντιμετώπιση συναισθημάτων (ή που προτείνουν οι διευκολυντές):</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Β: ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΑΣΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΑΣ & ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΕΣ/-ΟΙ

	<p>Προχωρήστε σε σύνδεση με την επόμενη δραστηριότητα λέγοντας στα παιδιά ότι στην επόμενη δραστηριότητα θα διερευνήσουμε το πως να είμαστε αποφασιστικοί.</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να μοιραστούν τι θεωρούν ότι είναι η αποφασιστικότητα;</p> <p>Εξηγήστε ότι το να είσαι αποφασιστικός σημαίνει να είσαι ικανός να υπερασπιστείς τα δικαιώματά σου ή των άλλων ανθρώπων με ήρεμο και θετικό τρόπο, χωρίς ούτε να γίνεσαι επιθετικός ούτε να αποδέχεσαι παθητικά την "αδικία".</p> <p>Ρωτήστε τα παιδιά, γιατί πιστεύουν ότι μπορεί να είναι πιο χρήσιμο να είμαστε αποφασιστικοί απ' ότι επιθετικοί;</p>	<p>για παράδειγμα, εξασκηθείτε στη βαθιά αναπνοή και μετρήστε έως το 10 ή παίξτε ένα παιχνίδι ρόλων λέγοντας σε έναν φίλο σας ότι ανησυχείτε για μια κατάσταση.</p> <p>Τα παιδιά μπορεί να μην μπορούν να παρουσιάσουν τον ορισμό, αλλά ενδέχεται να μπορούν δώσουν παραδείγματα.</p> <p>Εάν απαιτείται, εξηγήστε ότι όταν έχουμε έντονα συναισθήματα μπορεί να είναι δύσκολο να ορθώσουμε ανάστημα για τον εαυτό μας ή να μη γίνουμε επιθετικοί. Επομένως η εκμάθηση του να είμαστε αποφασιστικοί αποτελεί επίσης ένα τρόπο για να μας βοηθήσει να διαχειριζόμαστε τα συναισθήματά μας εποικοδομητικά.</p>
15 λεπτά	<p>Αναγνώριση της αποφασιστικής συμπεριφοράς</p> <p>Χωρίστε τα παιδιά σε μικρές ομάδες και δώστε σε κάθε ομάδα ένα σετ καρτών που προετοιμάστηκαν από το Φύλλο Β.1.</p> <p>Εξηγήστε ότι ο στόχος τους είναι να αποφασίσουν ποιες συμπεριφορές ή χαρακτηριστικά από αυτά που περιγράφονται στις κάρτες είναι παθητικές, ποιές είναι επιθετικές και ποιες αποφασιστικές.</p> <p>Μόλις ολοκληρώσουν όλες οι ομάδες, ζητήστε από έναν εθελοντή να εκπροσωπήσει κάθε ομάδα.</p> <p>Ο εκπρόσωπος θα πρέπει να κολλήσει τις κάρτες κάτω από την αντίστοιχη στήλη στον πίνακα παρουσιάσεών του.</p>	

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Β: ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΑΣΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΑΣ & ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΕΣ/-ΟΙ

	<p>Αφού ακουστεί η άποψη κάθε ομάδας, ρωτήστε αν κάποιος έχει τυχόν σχόλια ή διαφωνεί.</p> <p>Προχωρήστε σε σύνδεση με την επόμενη δραστηριότητα ρωτώντας τα παιδιά ποιο στυλ επικοινωνίας (παθητικό, επιθετικό, αποφασιστικό) πιστεύουν ότι είναι πιο αποτελεσματικό μακροπρόθεσμα;</p>	
<p>40 λεπτά</p>	<p>Εξάσκηση στη αποφασιστικότητα</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι αφού έχουμε προσδιορίσει κάποια χαρακτηριστικά και συμπεριφορές αποφασιστικότητας, τώρα θα εξασκηθούμε σε αυτά.</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να σχηματίσουν τρεις ομάδες (το μέγεθος της ομάδας θα πρέπει ιδανικά να μην υπερβαίνει τα 6 άτομα - αν τα υπερβαίνει, σκεφτείτε να τα χωρίσετε σε περισσότερες ομάδες).</p> <p>Εξηγήστε ότι ο στόχος της ομάδας τους είναι να εξετάσει το σενάριο που τους έχει διανεμηθεί. Πρέπει να αναπαράγουν το σενάριο τρεις φορές: μία φορά όταν το άτομο (ή τα άτομα) είναι επιθετικό (-ά), μια φορά όταν το άτομο είναι παθητικό (και επέτρεψε να συμβεί η "αδικία") και μια φορά όταν το άτομο είναι αποφασιστικό.</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι πρέπει να "αναπαράγουν" το σενάριο - ώστε να μπορούν να παίξουν (τρία σύντομα παιχνίδια ρόλων ή να κάνουν μια αφίσα ή να τραγουδήσουν ή να γράψουν ένα ποίημα, ο,τιδήποτε θα ήθελαν να κάνουν στην ομάδα τους. Εξηγήστε ότι θα έχουν το πολύ 10 λεπτά για να παρουσιάσουν τις ιδέες τους στη μεγάλη ομάδα.</p> <p>Στη συνέχεια διανείμετε σε κάθε ομάδα ένα σενάριο από το Φύλλο Β.2.</p> <p>Δώστε στα παιδιά 15 λεπτά να προετοιμαστούν και φροντίστε να περνάτε ανάμεσα από τις ομάδες βοηθώντας στην εργασία και παρέχοντας τυχόν άλλη βοήθεια.</p>	<p>ΣΗΜΕΙΩΣΗ – Αυτή η άσκηση μπορεί να διαρκέσει περισσότερο! Εάν ο χρόνος είναι περιορισμένος, εξετάστε το ενδεχόμενο να εκτελέσετε μια Εναλλακτική/Προαιρετική δραστηριότητα αντί αυτής (βλέπε παρακάτω). Η Εναλλακτική/Προαιρετική δραστηριότητα μπορεί επίσης να εκτελεστεί επιπρόσθετα της κύριας άσκησης για αυτή τη συνεδρία, εάν το επιτρέπει ο χρόνος. Αυτό θα δώσει στα παιδιά την ευκαιρία για άμεση, ατομική εξάσκηση.</p> <p>Εάν χωρίσετε τα παιδιά σε περισσότερες από τρεις ομάδες, έχετε υπόψη ότι τα σενάρια θα χρειαστεί να επαναληφθούν.</p> <p>Προσέξτε να μη μοιράσετε τους ρόλους προτού αναλύσετε τη δραστηριότητα καθώς τα παιδιά θα επικεντρωθούν στο θέμα παρά θα σας ακούν!</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Β: ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΑΣΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΑΣ & ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΕΣ/-ΟΙ

	<p>Αφού οι ομάδες ολοκληρώσουν την προετοιμασία, ζητήστε από κάθε ομάδα να παρουσιάσει τις ιδέες της (δίνοντας το πολύ 5-10 λεπτά σε κάθε παρουσίαση).</p>	<p>ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ/ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ Δραστηριότητα</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να σχηματίσουν τριάδες. Εξηγήστε ότι κάθε άτομο θα εξασκηθεί στην αποφασιστικότητα.</p> <p>Εξηγήστε τα στάδια της αποφασιστικότητας (από το Φύλλο Β.3 – μπορεί να είναι χρήσιμο να τα γράψετε στον πίνακα παρουσιάσεων).</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι κάθε άτομο θα είναι με τη σειρά του το αποφασιστικό πρόσωπο (Πρόσωπο Α), το πρόσωπο στο οποίο μιλάνε (Πρόσωπο Β) και ο παρατηρητής. Ο ρόλος του παρατηρητή δεν είναι να διακόπτει, αλλά να παρακολουθεί και να ακούει προσεκτικά την αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο προσώπων.</p> <p>Εξηγήστε ότι κάθε γύρος εξάσκησης δεξιοτήτων θα διαρκέσει 5 λεπτά – και στη συνέχεια τα παιδιά θα αλλάξουν ρόλους (οπότε το σενάριο θα αναπαραχθεί τρεις φορές).</p> <p>Εξηγήστε το σενάριο – Μια συζήτηση μεταξύ δύο φίλων:</p> <p>Το Πρόσωπο Α έχει μείνει εκτός μιας δραστηριότητας. Είναι θυμωμένος και πληγωμένος με τον φίλο του (Πρόσωπο Β) επειδή πιστεύει ότι ο φίλος του έπρεπε να τον είχε επιλέξει για να συμμετάσχει. Αποφασίζει να μιλήσει στον φίλο του και να του πει ότι πιστεύει ότι δεν θα έπρεπε να είχε μείνει εκτός.</p> <p>Το Πρόσωπο Β ήθελε να επιλέξει τον φίλο του (Πρόσωπο Α). Ωστόσο ο φίλος του επιλέγεται πάντοτε για δραστηριότητες. Το Πρόσωπο Β συνειδητοποίησε ότι ένα άλλο παιδί δεν έχει επιλεγεί ποτέ και ήθελε να είναι ευγενικός. Πιστεύει ότι το Πρόσωπο Α δεν είναι λογικό να αισθάνεται αναστατωμένο για το ότι δεν επιλέχθηκε.</p> <p>Παίξτε τρεις γύρους από το παιχνίδι ρόλων (5 λεπτά ο καθένας) ώστε όλοι να μπορέσουν να παίξουν κάθε ρόλο.</p>
--	--	--

		<p>Στη συνέχεια, σχολιάστε και συζητήστε στην ευρύτερη ομάδα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πως αισθανθήκατε ως το Πρόσωπο Α που ήταν αποφασιστικό; • Πως αισθανθήκατε ως το Πρόσωπο Β; • Τι είδους πράγματα είδατε/ακούσατε ως παρατηρητής που έδειχναν ότι το Πρόσωπο Α φερόταν αποφασιστικά; • Υπήρχε κάτι στην αναπαράσταση που θα μπορούσε να είχε γίνει διαφορετικά; <p>Πριν ολοκληρώσετε τη δραστηριότητα, ζητήστε από τα παιδιά να σταθούν όρθια και να "αποτινάξουν" τους ρόλους κινώντας το σώμα τους ώστε να "φύγουν από πάνω τους".</p>
<p>10 λεπτά</p>	<p>Προσδιορισμός βασικών δεξιοτήτων</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να αναλογιστούν τις παρουσιάσεις, και ιδίως τα σημεία όπου εντοπίζονται κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ των επιθετικών, των παθητικών ή των αποφασιστικών αναπαραστάσεων,</p> <p>Συζητήστε στην ευρύτερη ομάδα, και καταγράψτε τις απόψεις στον πίνακα παρουσιάσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πως ήξεραν ότι το πρόσωπο φερόταν επιθετικά; • Πως ήξεραν ότι το πρόσωπο φερόταν παθητικά; • Πως ήξεραν ότι το πρόσωπο φερόταν αποφασιστικά; <p>Ολοκληρώστε τη συζήτηση συνοψίζοντας τα στάδια της αποφασιστικής συμπεριφοράς.</p>	<p>ΣΗΜΕΙΩΣΗ – Εάν διεξάγετε ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ δραστηριότητα, αντί της κύριας δραστηριότητας, προσπεράστε τον σχολιασμό και τη συζήτηση επί των αναπαραστάσεων και προχωρήστε κατευθείαν στη σύνοψη των βασικών δεξιοτήτων.</p> <p>Εάν χρειαστεί, βοηθήστε τα παιδιά ζητώντας τους να σκεφτούν τι είδαν ή τι άκουσαν.</p> <p>Εάν είναι αναγκαίο, οι διευκολυντές μπορούν να χρησιμοποιήσουν το Φύλλο Β.3 ως οδηγό για τη συζήτηση.</p> <p>Πρέπει να επιλεχθεί μια δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (βλέπε εισαγωγική ενότητα για ιδέες).</p>

Σχόλια/Ενέργειες παρακολούθησης

- Εξετάστε το ενδεχόμενο να συμπεριλάβετε κάποιες δραστηριότητες χαλάρωσης ή τρόπους διαχείρισης θυμού ή να εκτελέσετε μια συγκεκριμένη πρόσθετη συνεδρία για να διερευνήσετε αυτά τα θέματα εις βάθος.
- Αναπαράγετε τις συμβουλές για την αντιμετώπιση συναισθημάτων από το Φύλλο 2.1 και παρουσιάστε τις κατά τη διάρκεια της συνεδρίας/στη συνέχεια ως υπενθύμιση ή ζητήστε από τα παιδιά να φτιάξουν τις δικές τους αφίσες/σχέδια σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης των συναισθημάτων για να εγείρουν την ευαισθητοποίηση σε άλλα παιδιά.
- Διερευνήστε συγκεκριμένες καταστάσεις που έχουν προκύψει εντός της κατασκήνωσης και πως αυτές θα μπορούσαν να είχαν αντιμετωπιστεί με θετικό επικοινωνιακό τρόπο.
- Αυτή η συνεδρία λειτουργεί καλά ως συνοδευτική/επέκταση της Συνεδρίας Ε, (Αντιμετωπίζουμε τον εκφοβισμό) προκειμένου να διερευνηθεί εις βάθος ο τρόπος αντίδρασης σε καταστάσεις εκφοβισμού.

ΦΥΛΛΟ Β.1. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Οδηγίες: Κόψτε τις κάρτες για να σχηματίσετε σετ – ένα σετ για κάθε μικρή ομάδα (4-6 παιδιά). Προσαρμόστε/προσθέστε τυχόν συγκεκριμένες συμπεριφορές ή χαρακτηριστικά σύμφωνα με το σχετικό πλαίσιο ή τις εγκαταστάσεις.

ΒΑΖΕΙ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΠΡΩΤΟΥΣ ΜΕ ΔΙΚΟ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΚΟΣΤΟΣ	ΔΕΝ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ, ΕΠΙΘΥΜΙΩΝ Η ΑΝΑΓΚΩΝ
ΟΡΘΩΝΕΙ ΑΝΑΣΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ Η ΑΝΑΓΚΕΣ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΣΚΕΦΤΕΤΑΙ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ	ΥΠΟΧΩΡΕΙ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ
ΣΕΒΕΤΑΙ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ	ΣΕΒΕΤΑΙ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ
ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΣΙΩΠΗΛΟΣ ΟΤΑΝ ΚΑΤΙ ΤΟΝ/ΤΗΝ ΕΝΟΧΛΕΙ	ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΑΠΕΙΛΕΙ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ Η ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΙΑ
ΓΕΝΙΚΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΡΕΣΤΟΣ ΣΕ ΑΛΛΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	ΑΠΟΛΟΓΕΙΤΑΙ ΠΟΛΥ/ΓΙΑ ΟΛΑ
ΑΚΟΥΕΙ ΚΑΙ ΜΙΛΑΕΙ	ΟΡΘΩΝΕΙ ΑΝΑΣΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΤΙΣ ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ Η ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΠΑΡΑΜΕΡΙΖΕΙ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΤΙΣ ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ
ΕΚΦΡΑΖΕΙ ΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ	ΑΙΣΘΑΝΕΤΑΙ ΑΥΤΟΠΕΠΟΙΘΗΣΗ ΑΛΛΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ "ΠΙΕΣΤΙΚΟΣ"

ΦΥΛΛΟ Β.2. ΕΞΑΣΚΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Σενάριο 1. Πειράγματα

Ο Δημήτρης είναι μικρόσωμος για την ηλικία του. Συχνά τα άλλα παιδιά στην κατασκήνωση γελούν μαζί του. Γνωρίζει ότι δεν έχουν πρόθεση να είναι κακοί. Αισθάνεται ανασφαλής. Χθες τα άλλα παιδιά τον κοροϊδεύαν μπροστά σε κάποια κορίτσια. Ντράπηκε πολύ και αισθανόταν ανασφαλής. Αποφάσισε ότι αρκετά του ανέχτηκε και ότι δεν θέλει να τον κοροϊδέψουν ξανά.

Σενάριο 2. Σε επέπληξαν για κάτι ενώ δεν φταις

Συμφωνήθηκε ότι όλοι θα βοηθούσαν στο συμμάζεμα μετά από μια δραστηριότητα. Ωστόσο όλα τα άλλα παιδιά έφυγαν και εσείς αποφασίσατε ότι δεν είναι δική σας δουλειά να συμμαζέψετε μόνοι σας. Καθώς φεύγετε ένας ενήλικας επιτηρητής βλέπει εσάς και την ακαταστασία. Είναι πολύ νευρισμένος και αρχίζει να σας φωνάζει και σας λέει ότι δεν μπορείτε να φύγετε μέχρι όλα τα πράγματα να μπουν στη θέση που ήταν στην αρχή της ημέρας.

Σενάριο 3. Θεωρείς μια κατάσταση άδικη

Ένα από τα παιδιά στην κατασκήνωση, ο Δημήτρης, είναι μικρόσωμος για την ηλικία του. Συχνά τα άλλα παιδιά γελούν μαζί του και συνήθως αστειεύεται κι αυτός. Γνωρίζετε ότι τα άλλα παιδιά δεν έχουν πρόθεση να γίνουν κακοί αλλά πιστεύεται ότι είναι άδικο που κοροϊδεύουν τον Δημήτρη. Πρόσφατα παρακολουθήσατε ένα σεμινάριο κατά του εκφοβισμού και αποφασίσατε ότι θα πρέπει να μιλήσετε στα άλλα παιδιά και να τους πείτε να σταματήσουν να πειράζουν τον Δημήτρη.

ΦΥΛΛΟ Β.3. ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Παθητικοί Άνθρωποι

- Δεν αναλαμβάνουν δράση για τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων, των επιθυμιών ή των αναγκών τους
- Δίνουν στους άλλους προτεραιότητα με δικό τους κόστος
- Ενδίδουν στις επιθυμίες των άλλων
- Παραμένουν σιωπηλοί όταν κάτι τους ενοχλεί
- Απολογούνται συχνά

Επιθετικοί Άνθρωποι

- Ορθώνουν ανάστημα για τα δικά τους δικαιώματα, επιθυμίες ή ανάγκες χωρίς να σκέφτονται τους άλλους
- Θέτουν σε προτεραιότητα τον εαυτό τους με κόστος των άλλων
- Παίρνουν αυτό που θέλουν αλλά εις βάρος των άλλων
- Μερικές φορές απειλούν ή χρησιμοποιούν σωματική βία
- Δεν είναι γενικά συμπαθείς

Αποφασιστικοί Άνθρωποι

- Ορθώνουν ανάστημα για τα δικαιώματα, τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους χωρίς να παραμελούν τα δικαιώματα, τις επιθυμίες και τις ανάγκες των άλλων
- Σέβονται τον εαυτό τους καθώς και τους άλλους
- Ακούν και μιλούν
- Εκφράζουν θετικά και αρνητικά συναισθήματα
- Αισθάνονται αυτοπεποίθηση αλλά δεν είναι "πιεστικοί"

Στάδια προς την αποφασιστικότητα:

- Εξηγήστε τα συναισθήματά σας και το πρόβλημα – για παράδειγμα "Δεν μου αρέσει όταν...."
- Ζητήστε – δηλώστε τι θα θέλατε να συμβεί – για παράδειγμα, "Θα το προτιμούσα εάν...", "Θα μπορούσες...."
- Ρωτήστε πως αισθάνεται το άλλο πρόσωπο σχετικά με το αίτημά σας
- Ακούστε την απάντησή του και απαντήστε στη συνέχεια

Εάν το άλλο άτομο προβεί σε μια διαστρεβλωτική δήλωση ή προσπαθήσει να σας πείσει, σταματήστε το και επαναφέρετε το θέμα – "Όπως έλεγα...", ή ζητήστε περισσότερο χρόνο για να το σκεφτείτε – "Μπορώ να το σκεφτώ για ένα λεπτό;"

ΦΥΛΛΑΔΙΟ Β.4 - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ

5 ΒΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΝΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΩ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΟΥ

1. Υπενθυμίζω στον εαυτό μου ότι ποτέ δεν είναι εντάξει να πληγώνω τους άλλους.
2. Παίρνω 3 βαθιές ανάσες ή μετρώ αργά μέχρι το δέκα.
3. Χρησιμοποιώ λέξεις για να πω τι νιώθω και τι θα ήθελα να συμβεί.
  4. Αναζητώ βοήθεια εάν την χρειάζομαι.
  5. Δίνω τον απαραίτητο χρόνο για να ηρεμήσω.

9 ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΝΑ ΗΡΕΜΗΣΕΙΣ (ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ)

1. Βγες έξω και κλώτσα μια μπάλα ή τρέξε γύρω - γύρω.
2. Χτύπα ένα μαξιλάρι.
3. Άκουσε μουσική ή τραγούδα ένα τραγούδι που σου αρέσει.
4. Κλείσε τα μάτια σου και σκέψου ένα μέρος που σε ηρεμεί.
  5. Ζωγράφισε κάτι.
  6. Γράψε ένα γράμμα ή μία ιστορία.
  7. Διάβασε ένα βιβλίο.
  8. Μίλησε σε κάποιον.
9. Ζήτη μια αγκαλιά από κάποιον που εμπιστεύεσαι.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Γ. ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΜΕ Ο ΕΝΑΣ ΤΟΝ ΑΛΛΟ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Γ. ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ & ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΜΕ Ο ΕΝΑΣ ΤΟΝ ΑΛΛΟ		
<p>Κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα/στόχοι και σκοπός της συνεδρίας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να βοηθηθούν τα παιδιά στην αναγνώριση μη ασφαλών καταστάσεων στο περιβάλλον τους • Να αναγνωρίσουν κάποια από τα ασφαλή πράγματα που μπορούν να πράξουν όταν έρχονται αντιμέτωπα με επικίνδυνες καταστάσεις • Να διερευνηθεί πως τα ίδια μπορούν να συμβάλλουν στη δημιουργία ενός ασφαλούς και θετικού περιβάλλοντος για όλα τα παιδιά 		
<p>Υλικά που απαιτούνται:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οποιοσδήποτε απαιτούμενος εξοπλισμός για δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση και δραστηριότητες ενεργοποίησης • Σενάρια – Φύλλο Γ.1 • Τρία κομμάτια χαρτί/καρτών διαφορετικών χρωμάτων (κόκκινο, κίτρινο και πράσινο) για τη σήμανση ζωνών Η προετοιμάστε κάρτες ψηφοφορίας • Χαρτί παρουσίασης και στυλό • Φύλλο Γ.2 - Προστατεύουμε ο ένας τον άλλο • Φύλλο Γ.3 - Προστατεύουμε ο ένας τον άλλο, ιδέες για διευκολυντές 	<p>Χρόνος που απαιτείται:</p> <p>2 ώρες ανάλογα με τη δραστηριότητα προθέρμανσης/τις δραστηριότητες ενεργοποίησης.</p>	
<p>Προεκπαιδευτική προετοιμασία:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Επιλέξτε δραστηριότητα προθέρμανσης/δραστηριότητες ενεργοποίησης όπως απαιτείται. • Προσαρμόστε και ετοιμάστε Σενάρια από το Φύλλο Γ.1. • Σημάνετε τις "ζώνες" - κόκκινο, κίτρινο και πράσινο. Εάν είναι δυνατό διατηρήστε όσο το δυνατόν περισσότερο χώρο μεταξύ των ζωνών, ώστε τα παιδιά να τρέχουν ανάμεσα – ωστόσο, βεβαιωθείτε ότι οι ζώνες είναι αρκετά κοντά ώστε όλοι να μπορούν να ακούσουν/συζητήσουν με όλη την ομάδα κατά τη διάρκεια του σχολιασμού Η προετοιμάστε κάρτες ψηφοφορίας (ένα σετ για κάθε παιδί, κόκκινο, πράσινο και κίτρινο) εάν δεν υπάρχει αρκετός χώρος ή είναι πιθανό τα μεγαλύτερα να μη θέλουν να τρέχουν τριγύρω. • Οι διευκολυντές θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι γνωρίζουν πιθανούς τρόπους με τους οποίους τα παιδιά μπορούν να συμβάλλουν ενεργά στην προστασία ο ένας του άλλου στα σενάρια που δίνονται από τα Φύλλα Γ.2. και Γ.3 (ωστόσο τα παιδιά μπορεί έχουν και άλλες ιδέες!). 		
Χρόνος κατά προσέγγιση	Οδηγίες για εκτελούμενες συνεδρίες	Περαιτέρω καθοδήγηση για διευκολυντές
10 λεπτά	Δραστηριότητα προθέρμανσης	Οι διευκολυντές πρέπει να επιλέξουν μια κατάλληλη προθέρμανση/εισαγωγική άσκηση. Θυμηθείτε να διασφαλίσετε ότι όλοι έχουν συστηθεί, εάν δεν γνωρίζονται όλα τα παιδιά μεταξύ τους.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Γ. ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ & ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΜΕ Ο ΕΝΑΣ ΤΟΝ ΑΛΛΟ		
5 λεπτά	<p>Εισαγωγή</p> <p>Σε μια μεγάλη ομάδα, πείτε στα παιδιά ότι σε αυτή τη συνεδρία θα εξερευνήσετε μερικές από τις μη ασφαλείς καταστάσεις που μπορεί να αντιμετωπίσουν. Εξηγήστε ότι αν μπορούμε να αναγνωρίσουμε μη ασφαλείς καταστάσεις τότε αυτό μπορεί να μας βοηθήσει να παραμείνουμε ασφαλείς, καθώς μερικές φορές μπορούμε να τις αποφύγουμε.....</p> <p>Πείτε επίσης στα παιδιά ότι θα εξερευνήσετε τρόπους με τους οποίους τα παιδιά μπορούν να συμβάλλουν στη διατήρηση της ασφάλειας όλων.</p>	
30 λεπτά	<p>Ασφαλής ή Μη ασφαλής</p> <p>Εξηγήστε ότι κατά την άσκηση θα πρέπει να σκεφτούν διαφορετικές καταστάσεις και να αποφασίσουν εάν πιστεύουν ότι είναι ασφαλείς (πράσινο), ότι βρίσκονται σε κίνδυνο (κόκκινο) ή ότι πρέπει να είναι προσεκτικοί (κίτρινο).</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι καθώς αυτά περπατούν στον χώρο, εσείς θα διαβάζετε μια δήλωση. Στη συνέχεια, πρέπει να πάνε και να σταθούν στη ζώνη που πιστεύουν ότι είναι η "σωστή" (δηλαδή κόκκινο, πράσινο ή κίτρινο).</p> <p>Διαβάστε δηλώσεις από τα Σενάρια Γ.1, μία κάθε φορά. Αφού τα παιδιά έχουν μετακινηθεί στο σημείο που πιστεύουν ότι είναι η σωστή ζώνη, ζητήστε από τα παιδιά να πουν γιατί επέλεξαν αυτή τη ζώνη.</p> <p>Αφού λάβετε διάφορα σχόλια από τα παιδιά, συζητήστε ως ομάδα, εστιάζοντας στο γιατί η κατάσταση ήταν επικίνδυνη ή όχι και (όπου ενδείκνυται) ποια μέτρα θα μπορούσαν να είχαν ληφθεί.</p>	<p>Η πρώτη δραστηριότητα επικεντρώνεται σε συγκεκριμένα σενάρια, ενώ η δραστηριότητα που ακολουθεί λαμβάνει υπόψη το ευρύτερο περιβάλλον. Εάν ο χρόνος είναι περιορισμένος εξετάστε την πιθανότητα να διενεργήσετε μία μόνο άσκηση, ανάλογα με το περιβάλλον, εντούτοις θα ήταν καλύτερο να τις εξετάσετε και τις δύο.</p> <p>Ανάλογα με το πλαίσιο, το παράδειγμα των οδικών φαναριών μπορεί να σας βοηθήσει να εξηγήσετε την έννοια του κόκκινου, κίτρινου, πράσινου/σταματάω, προσέχω, ξεκινάω.</p> <p>Σημειώστε ότι τα μεγαλύτερα παιδιά μπορεί να μη θέλουν να συμμετέχουν σωματικά στην άσκηση με τους φωτεινούς σηματοδότες (π.χ. τρέχοντας τριγύρω). Στην περίπτωση αυτή μπορεί να δοθούν κόκκινες, κίτρινες και πράσινες κάρτες για να ψηφίζουν για κάθε σενάριο.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Γ: ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ & ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΜΕ Ο ΕΝΑΣ ΤΟΝ ΑΛΛΟ

		Προσέξτε καθώς η μετακίνηση στον χώρο μπορεί να γίνει αρκετά ζωντανή! Να είστε προετοιμασμένοι για να σταματήσετε και να διαχειριστείτε τις συμπεριφορές (π.χ. υπενθυμίστε στα παιδιά να προσέχουν, να μη σπρώχνουν κ.λπ.) εάν είναι απαραίτητο.
30 λεπτά	<p>Χαρτογράφηση του περιβάλλοντός μας</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να σχηματίσουν ζευγάρια/τριάδες και δώστε σε κάθε ομάδα χαρτιά παρουσίασης και στυλό.</p> <p>Πείτε στα παιδιά να σκεφτούν το περιβάλλον όπου βρίσκονται και να σχεδιάσουν έναν χάρτη, σημειώνοντας όλα τα σημαντικά σημεία/μέρη (αυτό θα μπορούσε να είναι το άμεσο περιβάλλον της κατασκήνωσης, ή ευρύτερα η κοινωνία).</p> <p>Μόλις τα παιδιά σχεδιάσουν τον χάρτη τους, ζητήστε τους να επισημάνουν μέρη που θα μπορούσαν να είναι επικίνδυνα ή να ενέχουν κίνδυνο (για παράδειγμα, κοντά σε έναν πολυσύχναστο δρόμο, όπου δεν υπάρχουν φώτα, όπου υπάρχουν σκυλιά κ.λπ.). Αφήστε τα παιδιά να αποφασίσουν μόνο τους ποια πιστεύουν ότι είναι επικίνδυνα μέρη.</p> <p>Στη συνέχεια, ζητήστε από τα παιδιά να επισημάνουν όλα τα μέρη που είναι ασφαλή ή όπου θα μπορούσαν να πάνε για να ζητήσουν βοήθεια.</p> <p>Εξετάστε στην ευρύτερη ομάδα τις ιδέες των παιδιών.</p> <p>Ολοκληρώστε την άσκηση επιβεβαιώνοντας τυχόν κινδύνους/ασφαλή σημεία που ανέφεραν τα παιδιά και υπενθυμίζοντάς τους τυχόν μέρη που μπορεί να έχουν ξεχάσει.</p>	

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Γ: ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ & ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΜΕ Ο ΕΝΑΣ ΤΟΝ ΑΛΛΟ

30 λεπτά	<p>Τι μπορούμε να κάνουμε για να διατηρηθούν όλοι ασφαλείς</p> <p>Εξηγήστε ότι παρότι είναι ευθύνη των ενηλίκων να τα κρατήσουν ασφαλή, τα παιδιά μπορούν επίσης να συμβάλλουν ενεργά στη διατήρηση της ασφάλειάς τους αναγνωρίζοντας ασφαλείς και μη ασφαλείς καταστάσεις, καθώς και ότι μπορούν επίσης να συμβάλλουν στη διατήρηση της ασφάλειας όλων.</p> <p>Συζητήστε στην ευρύτερη ομάδα εάν τα παιδιά συμφωνούν ότι έχουν ενεργό ρόλο στην προστασία όλων - και τους λόγους για τις ιδέες τους.</p> <p>Διαβάστε σενάρια στην ομάδα (από το φύλλο Γ.2 - εκτός από το Σενάριο 2) ένα κάθε φορά.</p> <p>Μετά από κάθε σενάριο, συζητήστε με τα παιδιά:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τι μπορούν να κάνουν τα παιδιά σε αυτήν την κατάσταση για να παραμείνουν αυτά και οι άλλοι ασφαλείς; • Τι είδους υποστήριξη μπορεί να χρειαστούν τα παιδιά από τους ενήλικες για να τα βοηθήσουν να κρατήσουν ασφαλή άλλα παιδιά; <p>Ολοκληρώστε τη συζήτηση επιβεβαιώνοντας ότι τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην προστασία και ότι πρέπει πάντα να μιλούν σε κάποιον εάν ανησυχούν για τον εαυτό τους ή για κάποιο άλλο παιδί.</p>	<p>Ως εναλλακτική στη συζήτηση σε μεγάλη ομάδα, εξετάστε το ενδεχόμενο να συζητήσετε σε μικρότερες ομάδες - είτε όλες οι μικρές ομάδες να συζητήσουν όλα τα σενάρια από το φύλλο Γ.2 ή διανέμοντας σε κάθε ομάδα ένα σενάριο, πριν από το σχολιασμό των ιδεών στην ευρύτερη ομάδα.</p> <p>Το Σενάριο 2 από το φύλλο Γ.2 θα πρέπει να συζητηθεί μόνο σε μικρές ομάδες, ή με όποιο τρόπο αισθάνονται άνετα τα παιδιά να συζητήσουν τέτοια θέματα σχετικά με τη σωματική ανάπτυξη (αυτό μπορεί να απαιτεί ομάδες ίδιου φύλλου).</p> <p>Θυμηθείτε ότι οι ιδέες σχετικά με το τι μπορούν να κάνουν τα παιδιά σε κάθε σενάριο διερευνώνται στο φύλλο Γ.3</p>
5 λεπτά	<p>Ελέγξτε εάν τα παιδιά έχουν ερωτήσεις και στη συνέχεια ευχαριστήστε τα για το χρόνο τους.</p> <p>Υπενθυμίστε στα παιδιά ότι μπορούν πάντοτε να μιλήσουν στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού.</p>	<p>Πρέπει να επιλεγθεί μια δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (βλέπε εισαγωγική ενότητα για ιδέες).</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Γ: ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ & ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΜΕ Ο ΕΝΑΣ ΤΟΝ ΑΛΛΟ

Πραγματοποιήστε μια σύντομη δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (εάν εκτελείτε ξεχωριστές συνεδρίες και δεν πραγματοποιείτε περισσότερες από μία συνεδρίες ταυτόχρονα/τελευταία συνεδρία της ημέρας)

Σχόλια/Ενέργειες παρακολούθησης

- Σκεφτείτε να εκτελέσετε τη δραστηριότητα χαρτογράφησης για να καλύψετε επίσης το περιβάλλον όπου ζουν τα παιδιά.
- Κρατήστε τους χάρτες σώματος για να χρησιμοποιηθούν στη Συνεδρία Δ.
- Αντί να ζητήσετε απλά από τα παιδιά να χαρτογραφήσουν το περιβάλλον τους σε χαρτί, κάντε μια βόλτα με τα παιδιά και μετά σχεδιάστε το χαρτί, εάν το επιτρέπει και ο χρόνος. Αυτό μπορεί να βοηθήσει τα παιδιά να θυμηθούν σημαντικά σημεία που πρέπει να συμπεριλάβουν.
- Εκτελέστε αυτή τη συνεδρία σε συνδυασμό με τη Συνεδρία Β, Αντιμέτωπη συναισθημάτων, καθώς αυτή η συνεδρία καλύπτει επίσης τον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά μπορεί μερικές φορές να εντοπίζουν επικίνδυνες καταστάσεις μέσω των συναισθημάτων τους.
- Αναπτύξτε ένα πρόγραμμα υποστήριξης από Συνομήλικους/φίλους στην κατασκήνωση.

ΦΥΛΛΟ Γ.1. ΜΗ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Οδηγίες για διευκολυντές: Διαβάστε κάθε σενάριο με τη σειρά. Τα παιδιά θα πρέπει να μετακινηθούν στη ζώνη που πιστεύουν ότι ταιριάζει στη δήλωση - "κόκκινο" για τον κίνδυνο, "κίτρινο" για την προσοχή και "πράσινο" για την ασφάλεια.

Αφού μετακινηθούν τα παιδιά στη ζώνη, ζητήστε τους να σας πουν γιατί επέλεξαν το μέρος όπου στέκονται; Ενθαρρύνετε τα παιδιά να σκεφτούν γιατί οι καταστάσεις είναι ασφαλείς/μη ασφαλείς και τι τις κάνει τέτοιες....

ΘΥΜΗΘΕΙΤΕ: Πρέπει να προσαρμόσετε τα σενάρια για να αντικατοπτρίζουν την κατάσταση στην κατασκήνωσή σας. Δοκιμάστε να τα συνδέσετε με κινδύνους που ενδέχεται να αντιμετωπίσετε στο πλαίσιο σας.

1. Ένας από τους κοινοτάρχες σου λέει ότι εάν πάς στο δωμάτιο/στη σκηνή που μένει, θα σου δώσει μια έκπληξη.
2. Ο γονιός σου επρόκειτο να έρθει να σε πάρει, αλλά δεν ήρθε. Ο φίλος σου σου λέει ότι επειδή μένεις κοντά μπορείς να περπατήσεις μόνος σου για το σπίτι.
3. Ένα μεγαλύτερο παιδί στην κατασκήνωση σου λέει ότι πρέπει να κάνεις ακριβώς ό,τι σου πεί γιατί αυτός είναι ο "αρχηγός", και αν μιλήσεις σε κανέναν θα μπλέξεις.
4. Ένα άλλο παιδί σου προσφέρει τσιγάρο για να καπνίσεις.
5. Έξω από την κατασκήνωση, μια γυναίκα σταματάει το αυτοκίνητό της και σε ρωτά αν μπορείς να την βοηθήσεις να βρει το σπίτι της φίλης της. Γνωρίζεις τον δρόμο που αναφέρει, οπότε σου ζητά να μπεις στο αυτοκίνητο για να της δείξεις το δρόμο.
6. Ένας από τους φίλους σου στην κατασκήνωση, σου λέει ότι μπορείς να βγάλεις χρήματα τραβώντας φωτογραφίες στην τουαλέτα και ανεβάζοντάς τες στο διαδίκτυο.
7. Υπάρχει μια σκοτεινή περιοχή χωρίς φώτα. Δεν θέλεις να πάς από εκεί, αλλά έτσι κόβεις δρόμο για τις τουαλέτες.
8. Έχεις χτυπήσει το πόδι σου αλλά σου λένε ότι πρέπει να συμμετέχεις σε μία δραστηριότητα.

ΦΥΛΛΟ Γ.2. ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΜΕ Ο ΕΝΑΣ ΤΟΝ ΑΛΛΟ

Οδηγίες για διευκολυντές: Αυτά τα σενάρια πρέπει να προσαρμοστούν στην κατάσταση/στο πλαίσιο της κατασκήνωσης. Κατά τη συζήτηση αυτών των σεναρίων, φροντίστε να διερευνήσετε: το παιδί που έχει εγείρει ανησυχία και τις ενέργειες άλλων παιδιών.

6. Ο Γιώργος είναι καινούργιος στην κατασκήνωση. Είχε ενθουσιαστεί που θα συμμετείχε αλλά είχε μια διαφωνία με ένα από τα άλλα αγόρια και τώρα κανείς δεν θέλει να του μιλάει. Είναι πάντοτε μόνος του κατά τη διάρκεια του διαλείμματος. Όλα τα παιδιά στην κατασκήνωση ξέρουν ότι κανείς δεν του μιλάει.

7. Ένας ενήλικας επιτηρητής είπε στην Άννα ότι εφόσον είναι αρκετά ανεπτυγμένη (και έχει στήθος) πρέπει να εξετάσει το στήθος της για να βεβαιωθεί ότι της κάνει. Η Άννα δεν είναι σίγουρη ότι αυτό είναι σωστό και το λέει σε ένα άλλο κορίτσι στην κατασκήνωση.

8. Η Άντρια ήρθε στην κατασκήνωση κλαίγοντας. Είχε ένα καβγά με τον πατέρα της που τη χτύπησε και κανείς δεν γνωρίζει γιατί κλαίει και δεν το έχει πει σε κανέναν.

9. Ο Νίκος βλέπει έναν από τους ενήλικες επιτηρητές να φωνάζει σε ένα άλλο μέλος της κατασκήνωσης.

10. Ο Άλεκ αποφάσισε κατά τη διάρκεια μιας εκδρομής να φύγει και να βγει μόνος του έξω τη νύχτα.

ΦΥΛΛΟ Γ.3. ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΤΕΣ

Οδηγίες για διευκολυντές: Ακολουθούν ορισμένες ιδέες για την υποβοήθηση συζητήσεων με παιδιά σχετικά με τα σενάρια από το Φύλλο 7.1. Λάβετε υπόψη ότι αυτές οι ιδέες αποτελούν μόνο προτάσεις - υπάρχουν και άλλα πράγματα που μπορούν να γίνουν και τα ίδια τα παιδιά μπορεί επίσης να μπορούν να σκεφτούν καλούς τρόπους για να χειριστούν κάθε σενάριο.

6. Ο Γιώργος είναι νέος στην κατασκήνωση. Είχε ενθουσιαστεί που θα συμμετείχε αλλά είχε μια διαφωνία με ένα από τα άλλα αγόρια και τώρα κανείς δεν θέλει να του μιλάει. Είναι πάντοτε μόνος του κατά τη διάρκεια του διαλείμματος. Όλα τα παιδιά στην κατασκήνωση ξέρουν ότι κανείς δεν του μιλάει.

Τι θα μπορούσε να κάνει ο Γιώργος:

- Να μιλήσει σε ένα από τα άλλα παιδιά που δεν ενεπλάκησαν και να προσπαθήσει να γίνουν φίλοι.
- Να μιλήσει σε έναν έμπιστο ενήλικα.

Τι θα μπορούσαν να κάνουν τα άλλα παιδιά:

- Να ρωτήσουν τον Γιώργο πως είναι/να προσπαθήσουν να τον συμπεριλάβουν και να είναι φίλοι του.
- Να ενθαρρύνουν άλλα παιδιά να συμπεριλάβουν τον Γιώργο και να μην τον απομονώνουν.
- Να μην συντάσσονται με άλλους που απομονώνουν τον Γιώργο.
- Να μιλήσουν σε κάποιον ενήλικα στην κατασκήνωση/στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού σχετικά με το τι συμβαίνει στον Γιώργο. Αυτό μπορεί να γίνει εμπιστευτικά – κανείς δεν χρειάζεται να μάθει ποιος μίλησε.

7. Ένας ενήλικας επιτηρητής είπε στην Άννα ότι εφόσον είναι αρκετά ανεπτυγμένη (και έχει στήθος) πρέπει να εξετάσει τον στήθος της για να βεβαιωθεί ότι της κάνει. Η Άννα δεν είναι σίγουρη ότι αυτό είναι σωστό και το λέει σε ένα άλλο κορίτσι στην κατασκήνωση.

Τι θα μπορούσε να κάνει η Άννα:

- Να πει όχι! Το σώμα της Άννας είναι δικό της και δεν πρέπει ποτέ να της ζητηθεί να δείξει "ιδιωτικά" σημεία – αυτό περιλαμβάνει και τα εσώρουχά.
- Να φύγει από την κατάσταση το συντομότερο δυνατό/να μην ακολουθήσει τον ενήλικα για να εξετάσει τον στήθος της.
- Να μιλήσει σε έναν έμπιστο ενήλικα/στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού.

Τι θα μπορούσε να κάνει το άλλο κορίτσι:

- Να διαβεβαιώσει την Άννα ότι έχει δίκιο – δεν είναι σωστό για αυτή να της ζητείται να δείξει τον στήθος της.

ΦΥΛΛΟ Γ.3. ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΤΕΣ

- Να πει στην Άννα ότι πρόκειται για το σώμα της και ότι έχει δικαίωμα στην ιδιωτικότητα.
- Να ενθαρρύνει την Άννα να μιλήσει σε έναν έμπιστο ενήλικα/στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού.
- Να προσφερθεί να συνοδέψει την Άννα για υποστήριξη όταν θα μιλήσει σε έναν έμπιστο ενήλικα/στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού.
- Εάν ανησυχεί πολύ για την Άννα και πιστεύει ότι θα δείξει τον στηθόδεσμό της ή ότι δεν θα είναι σε θέση να αρνηθεί, να μιλήσει σε έναν έμπιστο ενήλικα/στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού σχετικά με το τι συμβαίνει.

8. Η Άντρια ήρθε στην κατασκήνωση κλαίγοντας. Είχε ένα καβγά με τον πατέρα της που τη χτύπησε και κανείς δεν γνωρίζει γιατί κλαίει και δεν το έχει πει σε κανέναν.

Τι θα μπορούσε να κάνει η Άντρια:

- Να προσπαθήσει να θυμάται ότι έχει δικαίωμα στην προστασία και ότι οι ενήλικες της κατασκήνωσης βρίσκονται εκεί για να διασφαλίζουν ότι είναι προστατευμένη.
- Να μιλήσει σε έναν έμπιστο ενήλικα/στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού.
- Εάν δεν αισθάνεται σίγουρη να μιλήσει σε έναν έμπιστο ενήλικα/στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού, να μιλήσει σε κάποιο άλλο παιδί/σε έναν φίλο της.

Τι θα μπορούσαν να κάνουν τα άλλα παιδιά:

- Προσοχή!! Η Άντρια είναι αναστατωμένη, ρωτήστε τη γιατί και ρωτήστε την τι μπορείτε να κάνετε για να βοηθήσετε! Ωστόσο αυτό πρέπει να γίνει με έναν ευγενικό και διακριτικό τρόπο, καθώς μπορεί όλοι να συνωστίζονται γύρω της, δημιουργώντας ένα "δράμα" που μπορεί να την κάνει να αισθάνεται χειρότερα – μιλήστε της κατ' ιδίαν.
- Εάν ένα παιδί δει κάποιο άλλο παιδί να μιλάει στην Άντρια να μη βιαστεί να συμμετέχει, καθώς αυτό μπορεί να της προκαλέσει μεγάλη ανησυχία. Αντί αυτού μιλήστε της αργότερα και πείτε της ότι ελπίζετε ότι είναι καλά και ρωτήστε την εάν μπορείτε να κάνετε κάτι.
- Μιλήστε σε έναν έμπιστο ενήλικα/στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού.

9. Ο Νίκος βλέπει έναν από τους ενήλικες επιτηρητές να φωνάζει σε ένα άλλο μέλος της κατασκήνωσης.

Τι θα μπορούσε να κάνει το άλλο παιδί (που του φωνάζουν):

- Να προσπαθήσει να απομακρυνθεί το συντομότερο δυνατό.
- Να μην απαντήσει καθώς αυτό μπορεί να θυμώσει ακόμη περισσότερο τον ενήλικα επιτηρητή.

ΦΥΛΛΟ Γ.3. ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΤΕΣ

- Να μιλήσει σε έναν έμπιστο ενήλικα/στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού σχετικά με το περιστατικό.

Τι θα μπορούσε να κάνει ο Νίκος:

- Εάν πιστεύει ότι το άλλο παιδί βρίσκεται σε κίνδυνο (για παράδειγμα εάν πιστεύει ότι ο ενήλικας πρόκειται να το χτυπήσει), να βρει αμέσως έναν έμπιστο ενήλικα/το Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού.
- Εάν δεν πιστεύει ότι το άλλο παιδί βρίσκεται σε κίνδυνο, να μιλήσει στο παιδί όταν ο ενήλικας θα έχει φύγει και να προσφερθεί να το συνοδέψει για να μιλήσει σε έναν έμπιστο ενήλικα/το Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού.
- Να μην επέμβει. Αυτό μπορεί να θυμώσει περισσότερο τον ενήλικα επιτηρητή. Εάν το άλλο παιδί δεν θέλει να μιλήσει, να το πει σε έναν έμπιστο ενήλικα/το Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού. Ο Νίκος δεν χρειάζεται απαραίτητα να πει ποιο παιδί είδε να του φωνάζουν αλλά να πει ότι ο ενήλικας επιτηρητής είναι πεισμένος και εάν γνωρίζουν οι άλλοι ενήλικες, μπορούν να διασφαλίσουν ότι αυτή η κατάσταση δεν θα ξανασυμβεί.

10. Ο Άλεκ αποφάσισε κατά τη διάρκεια μιας εξωτερικής εκδρομής να φύγει και να βγει μόνος του έξω τη νύχτα.

Τι θα μπορούσε να κάνει ο Άλεκ:

- Να τηρήσει τους κανόνες! Δεν είναι ασφαλές να βγαίνει μόνος του έξω τη νύχτα, ακόμη και εάν αυτό φαίνεται ασφαλές. Σε κάθε περίπτωση οι ενήλικες από την κατασκήνωση είναι υπεύθυνοι για όλα τα παιδιά και δεν μπορούν να διασφαλίσουν ότι είναι καλά εάν δεν γνωρίζουν που βρίσκονται.
- Εάν ο Άλεκ επιμένει να βγαίνει μόνος του, να πει σε κάποιο από τα άλλα παιδιά που τηγανίζει/τι κάνει, σε περίπτωση που κάτι πάει στραβά.

Τι θα μπορούσαν να κάνουν τα άλλα παιδιά:

- Να ενθαρρύνουν τον Άλεκ να τηρεί τους κανόνες και να μη βγαίνει έξω χωρίς να ενημερώνει τους επιτηρητές της κατασκήνωσης.
- Να μην ακολουθήσουν τον Άλεκ εάν τους το ζητήσει!
- Να μη μιμηθούν τον Άλεκ και βγουν έξω μόνοι τους χωρίς άδεια.
- Να μοιραστούν τις ανησυχίες τους με έναν έμπιστο ενήλικα/το Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού αμέσως/μόλις ανακαλύψουν ότι ο Άλεκ λείπει.
- Να είναι σίγουροι ότι όλοι οι κανόνες συμπεριφοράς και οι βασικοί κανόνες που έχουν δημιουργηθεί για τα παιδιά από την ομάδα περιλαμβάνουν μια συμφωνία να μην βγαίνουν έξω μόνοι τους.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Δ. ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΑΣ, Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΑΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Δ: ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΑΣ, Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΑΣ – ΜΙΛΆΜΕ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ

Κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα/στόχοι και σκοπός της συνεδρίας:

- Να διερευνηθούν οι έννοιες της σωματικής ιδιωτικότητας και του σεβασμού/του καλού και κακού αγγίγματος
- Να προσδιοριστεί πως μπορούν να εκφράζονται τα παιδιά/ενέργειες σε καταστάσεις κακοποίησης
- Να επισημανθεί η σημασία της αποκάλυψης σε καταστάσεις κακοποίησης/το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα και την προστασία
- Να αναλογιστούν και να εξασκηθούν τα παιδιά στους τρόπους αποκάλυψης
- Να διερευνηθούν πηγές υποστήριξης σχετικά με τη διασφάλιση

Υλικά που απαιτούνται:

- Οποιοσδήποτε απαιτούμενος εξοπλισμός για δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση και δραστηριότητες ενεργοποίησης
- Χαρτιά παρουσίασης και μολύβια (συμπεριλαμβανομένων κόκκινων, κίτρινων και πράσινων)
- "Σχεδιαγράμματα σώματος" από τη Συνεδρία Β, Κατανόηση Συναισθημάτων (εάν έχει διενεργηθεί)
- Αυτοκόλλητα σημειώματα/στυλό
- Το Φύλλο Δ.1 Κατάλογος αγγιγμάτων – ένα αντίγραφο ανά μικρή ομάδα (4-6 παιδιά) – Εάν εκτελείται Εναλλακτική δραστηριότητα (Καλό και κακό άγγιγμα)
- Οποιοσδήποτε απαιτούμενος εξοπλισμός για δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση και δραστηριότητες ενεργοποίησης
- Χαρτιά και στυλό/μολύβια
- Ρόλοι, προσαρμοσμένοι από το Φύλλο Δ.2, Μιλάμε και Προστατεύομαστε

Χρόνος που απαιτείται:

1 ½ - 2 ώρες αναλόγως τη δραστηριότητα προθέρμανσης/τις δραστηριότητες ενεργοποίησης.

Προεκπαιδευτική προετοιμασία:

- Επιλέξτε δραστηριότητα προθέρμανσης/δραστηριότητες ενεργοποίησης όπως απαιτείται.
- Εάν δεν χρησιμοποιούνται τα σχεδιαγράμματα σώματος από τη Συνεδρία Β, κολλήστε μαζί δύο-τρία φύλλα χαρτιού παρουσίασης από άκρη σε άκρη (ένα για κάθε παιδί), εκτός εάν διενεργείται η εναλλακτική δραστηριότητα, καλό και κακό άγγιγμα.
- Διευκρινίστε τις πηγές συνεχούς υποστήριξης για τα παιδιά, καθώς είναι πιθανό να υπάρξουν ακούσιες αποκαλύψεις σε αυτήν την συνεδρία.
- Εξετάστε και εφαρμόστε φιλική προς τα παιδιά γλώσσα, ορίστε τη διασφάλιση παιδιού από την Πολιτική Διασφάλισης Παιδιού της κατασκήνωσης

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Δ: ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΑΣ, Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΑΣ – ΜΙΛΆΜΕ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ

Χρόνος κατά προσέγγιση	Οδηγίες για εκτελούμενες συνεδρίες	Περαιτέρω καθοδήγηση για διευκολυντές
10 λεπτά	Δραστηριότητα προθέρμανσης	Οι διευκολυντές πρέπει να επιλέξουν μια κατάλληλη δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση. Θυμηθείτε να διασφαλίσετε ότι όλοι έχουν συστηθεί, εάν δεν γνωρίζονται όλα τα παιδιά μεταξύ τους.
5 λεπτά	Εισαγωγή Εξηγήστε στην ομάδα ότι σε αυτή τη συνεδρία θα μιλήσετε για τη σημασία του σεβασμού του εαυτού μας και του σεβασμού μεταξύ μας, και για το τι μπορούμε να κάνουμε όταν δεν μας σέβονται. Ζητήστε από τα παιδιά να μοιραστούν τι είδους πράγματα πιστεύουν ότι δείχνουν σεβασμό, υποβοηθώντας τα εάν είναι απαραίτητο (για παράδειγμα, να ακούμε ο ένας τον άλλο, να μην κοροϊδεύουμε το διαφορετικό). Εξηγήστε ότι ένας τρόπος να δείχνουμε σεβασμό για τον εαυτό μας και για τους άλλους είναι επίσης να θυμόμαστε ότι τα σώματά μας είναι δικά μας, όπως και τα σώματα των άλλων ανθρώπων είναι δικά τους.	Αυτή η συνεδρία συνδέεται καλά με τη Συνεδρία Β, καθώς δίνει την ευκαιρία στα παιδιά να εξετάσουν και να εξασκήσουν περαιτέρω κάποιες δεξιότητες της αποφασιστικής συμπεριφοράς.
25 λεπτά	Διερεύνηση της ιδιωτικότητας Διανείμετε τα σχεδιαγράμματα σώματος (όπως σχεδιάστηκαν στη Συνεδρία Β) Η σχεδιάστε περιγράμματα σώματος (βλ. Συνεδρία Β για οδηγίες) Ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν το σώμα τους και μέρη του σώματός τους που πιστεύουν ότι θα μπορούσε να δει/αγγίξει κάποιος, μέρη του σώματός τους που μόνο μερικοί άνθρωποι πρέπει να δουν/αγγίζουν και μέρη του σώματός τους που πρέπει να είναι ιδιωτικά .	ΣΗΜΕΙΩΣΗ – Τα μεγαλύτερα παιδιά μπορεί να νιώθουν λιγότερο άνετα – περισσότερο ανασφαλή να συζητήσουν για ιδιωτικά σημεία – μέρη του σώματος, οπότε αντί να διεξάγετε την άσκηση με τα περιγράμματα σώματος ("Διερεύνηση της ιδιωτικότητας"), διεξάγετε την Εναλλακτική δραστηριότητα "Καλό και Κακό άγγιγμα".

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Δ: ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΑΣ, Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΑΣ – ΜΙΛΑΜΕ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ

	<p>Ζητήστε μερικές ιδέες από τις ομάδες για να ελέγξετε αν έχει γίνει κατανοητό.</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να δουλέψουν σε ζευγάρια/τριάδες και να χρωματίσουν/σχεδιάσουν με πράσινο μέρη του σώματός τους (στο σχεδιάγραμμα) που πιστεύουν ότι είναι εντάξει να τα βλέπει/αγγίζει οποιοσδήποτε, με κίτρινο μέρη του σώματός τους που μόνο μερικοί άνθρωποι πρέπει να βλέπουν/αγγίζουν και με κόκκινο μέρη του σώματός τους που πρέπει να είναι ιδιωτικά.</p> <p>Μόλις τα παιδιά τελειώσουν, επιστρέψτε στην ευρύτερη ομάδα και συζητήστε το έργο τους. Ερωτήσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την υποβοήθηση της συζήτησης περιλαμβάνουν:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πως νιώθεις όταν κάποιος σε αγγίζει εάν δεν θέλεις να το κάνει; • Το κοίταγμα (για παράδειγμα η επίδειξη φωτογραφιών) είναι το ίδιο με το άγγιγμα; <p>Υπάρχουν καταστάσεις όπου άνθρωποι πρέπει να αγγίζουν ιδιωτικά σημεία του σώματος; (π.χ. ιατροί σε περίπτωση ασθένειας κτλ.).</p>	<p>Σημειώστε ότι δεν υπάρχουν αυστηροί κανόνες για το ποια μέρη χρωματίζονται με ποιο χρώμα και αυτό μπορεί να εξαρτάται πολύ από το περιβάλλον και την κουλτούρα. Σκοπός της άσκησης είναι η συζήτηση και η διερεύνηση των θεμάτων. Ωστόσο, φροντίστε να επιβεβαιώσετε ότι οι περιοχές των γεννητικών οργάνων δεν πρέπει ποτέ να αγγίζονται χωρίς συναίνεση, και ακόμη και τότε δεν πρέπει να αγγίζονται αν νιώθουν άβολα.</p> <p>ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ Δραστηριότητα – "Καλό και Κακό Άγγιγμα"</p> <p>Χωρίστε τα παιδιά σε μικρές ομάδες και πείτε τους ότι σε αυτή τη δραστηριότητα θα προσπαθήσουν να κατηγοριοποιήσουν διαφορετικά είδη αγγιγμάτων σε 3 ομάδες: κακά αγγίγματα, αγγίγματα που προκαλούν σύγχυση και καλά αγγίγματα.</p> <p>Εξηγήστε ότι τα καλά αγγίγματα σας κάνουν να αισθάνεστε άνετα και ότι εκτιμάστε, ενώ τα κακά αγγίγματα μπορούν να σας βλάψουν, να σας κάνουν να νιώσετε ντροπή ή άβολα.</p> <p>Δώστε σε κάθε ομάδα ένα αντίγραφο του Φύλλου Δ.1, χαρτί παρουσίασης, αυτοκόλλητα σημειώματα και στυλό. Ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν κάθε ένα από τα διαφορετικά αγγίγματα που αναφέρονται και να γράψουν κάθε ένα σε ξεχωριστό αυτοκόλλητο σημείωμα. Στη συνέχεια, θα πρέπει να αποφασίσουν στην ομάδα τους ποιο άγγιγμα ανήκει σε ποια κατηγορία και να το κολλήσουν στον πίνακα παρουσιάσεων κάτω από τους τίτλους Καλό, Κακό, Δυσνόητο.</p>
--	--	--

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Δ: ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΑΣ, Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΑΣ – ΜΙΛΑΜΕ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ

		<p>Τα παιδιά μπορούν επίσης να γράψουν επιπρόσθετα αγγίγματα που μπορεί να μην περιλαμβάνονται. Μόλις έχουν τελειώσει, δείξτε τους διαφορετικούς πίνακες παρουσίασης και ζητήστε από τα παιδιά να συγκρίνουν τις εργασίες τους.</p> <p>Συζητήστε στην ευρύτερη ομάδα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Υπάρχουν διαφορές μεταξύ των ομάδων; Που; • Ήταν πάντοτε εύκολο να επιλέξετε κατηγορία; Γιατί; • Τι κάνει ένα καλό άγγιγμα διαφορετικό από ένα κακό άγγιγμα; • Τι πρέπει/μπορεί να κάνει κάποιος όταν βιώσει κακά ή δυσνόητα αγγίγματα;
15 λεπτά	<p>Αποκάλυψη – ΛΕΩ ΟΧΙ! ΤΟ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΩ ΣΕ ΚΑΠΟΙΟΝ!!</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να μοιραστούν τις περιπτώσεις όπου πιστεύουν ότι πρέπει να μιλήσουν. Φροντίστε να υπενθυμίσετε στα παιδιά, εάν δεν το έχουν τα ίδια αναφέρει, ότι τα παιδιά πρέπει να εκφράζονται όταν τα ίδια είναι ασφαλή/προστατευμένα, όταν πιστεύουν ότι κάποιο άλλο παιδί δεν είναι ασφαλές/προστατευμένο ή όταν η συμπεριφορά ενός ενήλικα δεν φαίνεται σωστή.</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι εάν βρίσκονται σε μια τέτοια κατάσταση τότε πρέπει:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να πούν ΟΧΙ – εάν μπορούν, αλλά αυτό μπορεί να είναι δύσκολο • Να ΦΥΓΟΥΝ μακριά από αυτό το πρόσωπο/μέρος το συντομότερο δυνατό • Να ΠΟΥΝ σε κάποιον τι συμβαίνει. 	<p>Εάν θεωρείτε ότι είναι χρήσιμο, υπενθυμίστε στα παιδιά τον ορισμό της διασφάλισης από την Πολιτική Διασφάλισης Παιδιού της κατασκήνωσης και συνδέστε τον με την Πολιτική Διασφάλισης Παιδιού στην κατασκήνωση (ειδικά τον Κώδικα Συμπεριφοράς για ενήλικες).</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Δ: ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΑΣ, Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΑΣ – ΜΙΛΑΜΕ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ

	Επιλέξτε ένα παράδειγμα για να δείξετε στην πράξη τη στρατηγική ΛΕΩ ΟΧΙ! ΤΟ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΩ ΣΕ ΚΑΠΟΙΟΝ! και συζητήστε για παράδειγμα, την αγκαλιά με τρόπο που δεν σας κάνει να αισθάνεστε άνετα. Τι θα κάνατε;	Εάν το επιτρέπει ο χρόνος συζητήστε περισσότερα παραδείγματα.
25 λεπτά	<p>Σε ποιόν μπορούμε να απευθυνθούμε .....</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά στην ευρύτερη ομάδα να μοιραστούν ποιες είναι μερικές από τις πηγές υποστήριξης στις οποίες θα μπορούσαν να στραφούν αν ένιωθαν ότι δεν προστατεύονται και συλλέξτε τις ιδέες στον πίνακα παρουσιάσεων.</p> <p>Χωρίστε τα σε δύο ομάδες εάν υπάρχουν περισσότερα από 6 άτομα σε κάθε ομάδα (ή αν δεν διαμορφώσετε περισσότερες ομάδες, φροντίστε να έχετε ένα ζυγό αριθμό ομάδων).</p> <p>Εξηγήστε στις ομάδες ότι η μια ομάδα (ή οι μισές ομάδες) πρόκειται να εξετάσει με τη σειρά της όλες τις πηγές υποστήριξης/τα άτομα στα οποία θα μπορούσαν να στραφούν τα παιδιά και να σκεφθεί τα πλεονεκτήματα και τα οφέλη της έκφρασης. Η άλλη ομάδα(ες) θα εξετάσει με τη σειρά όλα τα πιθανά μειονεκτήματα και τις προκλήσεις της έκφρασης.</p> <p>Μόλις οι ομάδες ολοκληρώσουν τη δουλειά τους, ζητήστε από τις ομάδες να καθίσουν η μία απέναντι στην άλλη. Εξηγήστε ότι τώρα θα πραγματοποιηθεί μια συζήτηση μεταξύ τους όπου θα συζητήσουν όλα αυτά που είπαν στις επιμέρους ομάδες τους. Εκείνοι που συζήτησαν τα μειονεκτήματα της έκφρασης πρέπει να προσπαθήσουν να πείσουν εκείνους που συζήτησαν τα πλεονεκτήματα να αλλάξουν γνώμη και το αντίστροφο.</p> <p>Ολοκληρώστε την άσκηση επιβεβαιώνοντας στα παιδιά ότι παρόλο που μπορεί να είναι δύσκολο να μιλήσουν, είναι πάντα σημαντικό να το πράττουν.</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι ο καθένας έχει δικαίωμα να είναι ασφαλής (προστατευμένος) και ότι μέρος της ευθύνης της κατασκήνωσης είναι να εγγυάται αυτό το δικαίωμα.</p>	<p>Δεν είναι απαραίτητο τα παιδιά να καταγράψουν τις ιδέες τους στον πίνακα παρουσιάσεων, αλλά μπορεί να είναι χρήσιμο να κρατούν σημειώσεις, οπότε προμηθεύστε τα με χαρτί και μολύβια/στυλό.</p> <p>Το ζητούμενο αυτής της άσκησης για τα παιδιά είναι να αντισταθμίσουν τα μειονεκτήματα του να μην εκφράζονται με τα πλεονεκτήματα και να αναγνωρίσουν τη σημασία του να εκφράζονται. Εάν είναι απαραίτητο, ο διευκολυντής πρέπει να είναι έτοιμος να υποστηρίξει επιχειρήματα και από τις δύο ομάδες προκειμένου να καταλήξουν σε ομοφωνία.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Δ: ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΑΣ, Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΑΣ – ΜΙΛΑΜΕ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ

15 λεπτά	<p>Εξάσκηση στην έκφραση</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να σχηματίσουν ζευγάρια και εξηγήστε ότι τώρα θα εξασκηθούν στο να εκφράζονται: κάθε άτομο θα περάσει λίγα λεπτά μιλώντας στο ζευγάρι του για μια κατάσταση. Στη συνέχεια, τα ζευγάρια θα αλλάξουν θέσεις, οπότε όποιος άκουγε την πρώτη φορά, θα μιλάει την επόμενη φορά.</p> <p>Διανείμετε το φύλλο Δ.2 και ζητήστε από τα παιδιά να επιλέξουν έναν ρόλο για να παίξουν. Μπορούν να παίξουν τον ίδιο ρόλο με το ζευγάρι τους εάν το θέλουν.</p> <p>Αφιερώστε 4-5 λεπτά για κάθε παιχνίδι ρόλων, στη συνέχεια μοιραστείτε εν συντομία τις εμπειρίες στην ευρύτερη ομάδα.</p> <p>Βεβαιωθείτε ότι ο καθένας βγαίνει σωστά από το ρόλο ζητώντας από τα παιδιά να σταθούν όρθια και να "αποτινάξουν" το ρόλο, περιστρέφοντας τα χέρια τους για να βγουν από το παιχνίδι ρόλων.</p> <p>Ολοκληρώστε τη συνεδρία υπενθυμίζοντας στα παιδιά ότι έχουν δικαίωμα στην ιδιωτικότητα και ότι εάν κάποιος τα αγγίζει με τρόπο που τα κάνει να αισθάνονται άβολα ή γνωρίζουν ότι είναι λάθος, τότε πρέπει να το αποκαλύψουν. Τονίστε ότι δεν είναι δικό μας σφάλμα εάν κάποιος μας αγγίξει, με τρόπο άβολο ή κακό.</p>	Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να διευρυνθεί επιτρέποντας στα παιδιά να αναπτύξουν τους δικούς τους ρόλους - αλλά προσέξτε να υπενθυμίσετε στα παιδιά να μην επιλέγουν κάτι που ενδεχομένως να τα ενοχλούσε - Η ζητώντας από τα παιδιά να παίξουν περισσότερους από έναν ρόλους.
5 λεπτά	<p>Ελέγξτε εάν τα παιδιά έχουν ερωτήσεις και στη συνέχεια ευχαριστήστε τα για το χρόνο τους.</p> <p>Υπενθυμίστε στα παιδιά να μιλήσουν με τον διευκολυντή εάν υπάρχει κάτι που θέλουν να συζητήσουν από τη συνεδρία και ότι μπορούν πάντοτε να μιλήσουν με το Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού εάν έχουν ανησυχήσει ποτέ για την ασφάλειά τους ή για την ασφάλεια κάποιου άλλου.</p>	Βεβαιωθείτε ότι είναι ξεκάθαρο στα παιδιά ότι είμαστε κύριοι του σώματός μας, ότι είναι δικαίωμά μας να πούμε όχι σε πράγματα για τα οποία δεν αισθανόμαστε άνετα. Τα παιδιά έχουν ΠΑΝΤΑ το δικαίωμα να λένε "ΟΧΙ" σε κάποιον εάν τα αγγίζει με τρόπο που δεν τους αρέσει και τα παιδιά δεν χρειάζεται ποτέ να εξηγήσουν γιατί λένε όχι.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Δ: ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΑΣ, Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΑΣ – ΜΙΛΑΜΕ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ

Πραγματοποιήστε μια σύντομη δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (εάν εκτελείτε ξεχωριστές συνεδρίες και δεν πραγματοποιείτε περισσότερες από μία συνεδρίες ταυτόχρονα/την τελευταία συνεδρία της ημέρας).

Πρέπει να επιλεγθεί μια δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (βλέπε εισαγωγική ενότητα για ιδέες).

Σχόλια/Ενέργειες παρακολούθησης

- Εξάσκηση του να λέμε ΟΧΙ – χρησιμοποιήστε παιχνίδια ρόλων για την εξάσκηση στο να λένε ότι δεν τους αρέσει αυτό που τους κάνουν. ΜΗΝ χρησιμοποιήσετε καταστάσεις κακοποίησης καθώς αυτό μπορεί να προκαλέσει τραύμα στα παιδιά – σκοπός είναι η εξάσκηση στο να λένε ΟΧΙ και ότι δεν τους αρέσει αυτό που κάνει το άλλο πρόσωπο. Επομένως, οι καταστάσεις παιχνιδιού ρόλων μπορεί να αφορούν σε οποιοδήποτε θέμα.
- Εξετάστε το ενδεχόμενο να διευρύνετε αυτήν τη συνεδρία συζητώντας γενικότερα τα δικαιώματα των παιδιών - συνδέοντας δικαιώματα και ανάγκες και αντιπαραθέτοντάς τα με τις επιθυμίες.
- Ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν ή να παίξουν μια ιστορία που ανέπτυξαν σχετικά με μια κατάσταση όπου ένα παιδί μίλησε και όπου ένα παιδί δεν μίλησε - τι συνέβη στη συνέχεια; Αυτό θα μπορούσε να παιχτεί ως παράσταση σε άλλα παιδιά στην κατασκήνωση.

ΦΥΛΛΟ Δ.1. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΓΓΙΓΜΑΤΩΝ

Οδηγίες για διευκολυντές: Εξετάστε τον κατάλογο αγγιγμάτων και προσαρμόστε τον ώστε να καλύπτει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της κατασκήνωσης.

ΜΙΑ ΜΗΤΕΡΑ ΑΓΚΑΛΙΑΖΕΙ ΤΗΝ ΚΟΡΗ ΤΗΣ

ΦΙΛΙ ΣΤΑ ΧΕΙΛΗ

ΚΛΩΤΣΙΑ

ΜΠΟΥΝΙΑ

ΓΑΡΓΑΛΗΤΟ

ΔΥΟ ΦΙΛΟΙ ΚΡΑΤΙΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΧΕΡΙ

Η ΑΔΕΛΦΗ ΧΤΕΝΙΖΕΙ ΤΑ ΜΑΛΛΙΑ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΗΣ ΤΗΣ

ΤΡΙΨΙΜΟ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΗ

ΚΡΑΤΗΜΑ ΧΕΡΙΩΝ

ΑΓΓΙΓΜΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ

ΧΑΣΤΟΥΚΙ

ΕΝΑ ΕΛΑΦΡΥ ΧΤΥΠΗΜΑ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΕΞΕΤΑΣΗ ΙΑΤΡΟΥ

ΑΓΚΑΛΙΑ

ΤΣΙΜΠΗΜΑ

ΕΞΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟ ΣΕΞ

ΦΥΛΛΟ Δ.2. ΡΟΛΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ: ΜΙΛΑΜΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΑΣΤΕ (ΣΥΝΕΔΡΙΑ Δ)

Οδηγίες για διευκολυντές: Αυτοί είναι προτεινόμενοι ρόλοι, ωστόσο προσαρμόστε τους σύμφωνα με το πλαίσιο/την κατάσταση στην κατασκήνωση.

1. Βλέπεις ένα παιδί στην κατασκήνωση να παρενοχλείται από μια ομάδα μεγαλύτερων παιδιών. Αρχισαν να γελούν όταν το παιδί άρχισε να κλαίει. Δεν θέλεις να εμπλακείς επειδή φοβάσαι ότι τα μεγαλύτερα παιδιά θα στραφούν εναντίον σου.

2. Έχεις πάρει κακούς βαθμούς στο σχολείο. Ο μπαμπάς σου σου είπε ότι αν δεν βελτιωθούν οι βαθμοί σου, δεν θα σε αφήσει να πάς κατασκήνωση. Σου έβαλε τις φωνές και σε έστειλε για ύπνο χωρίς να φάς βραδινό.

3. Έκανες κάτι λάθος και σου έκανε παρατήρηση ένας από τους κοινοτάρχες. Του αντιμιλήσες και αυτός ενοχλήθηκε πολύ. Σε άρπαξε σφιχτά απ' το μπράτσο και σε ταρακούνησε.

4. Ένα από τα παιδιά στην κατασκήνωση σε τράβηξε μια φωτογραφία στα ντους. Σε απειλεί ότι θα τη δείξει στα άλλα παιδιά.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Ε. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Ε: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα/στόχοι και σκοπός της συνεδρίας:

- Να διερευνηθεί το τι είναι εκφοβισμός και οι διαφορετικές μορφές του
- Να αρχίσει να διαμορφώνεται ενσυναίσθηση στα παιδιά που υφίστανται εκφοβισμό
- Να διερευνηθεί πως τα παιδιά μπορούν να αντιμετωπίσουν τον εκφοβισμό
- Να ξεκινήσει η διερεύνηση κάποιων εκ των πλεονεκτημάτων και των κινδύνων που μπορεί να αντιμετωπίζουν τα παιδιά στο διαδίκτυο
- Να μάθουν μερικές "βασικές συμβουλές" για να παραμένουν ασφαλή στο διαδίκτυο

ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ ΟΤΙ ΑΥΤΗ Η ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΜΟΝΟ ΜΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους πόρους για την παροχή βοήθειας στα παιδιά ώστε να μάθουν να παραμένουν ασφαλή στο διαδίκτυο, επισκεφτείτε τη σελίδα <https://www.saferinternet.org.uk>

Υλικά που απαιτούνται:

- Οποιοσδήποτε απαιτούμενος εξοπλισμός για δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση και δραστηριότητες ενεργοποίησης
- Χαρτιά παρουσίασης και στυλό
- Το Φύλλο Ε.1 - Είδη εκφοβισμού
- Το Φύλλο Ε.2 - Συναισθήματα εκφοβισμού
- Το Φύλλο Ε.3 - Συμβουλές ασφάλειας στο διαδίκτυο
- Το Φύλλο Ε.4 - Σενάρια, Παραμένουμε ασφαλείς στο διαδίκτυο

Χρόνος που απαιτείται:

2 ώρες αναλόγως τη δραστηριότητα προθέρμανσης/τις δραστηριότητες ενεργοποίησης, και εάν θα διενεργηθούν Προαιρετικές Πρόσθετες/Εναλλακτικές δραστηριότητες.

Προεκπαιδευτική προετοιμασία:

- Επιλέξτε δραστηριότητα προθέρμανσης/δραστηριότητες ενεργοποίησης όπως απαιτείται.
- Ετοιμάστε κομμάτια χαρτιού/κάρτες με διαφορετικά είδη εκφοβισμού από το Φύλλο Ε.1
- ΠΡΟΣΞΕΤΕ καθώς τα παιδιά μπορεί να αποκαλύψουν εκφοβισμό που έχουν βιώσει αυτά ή άλλοι – να είστε προετοιμασμένοι να παρακολουθήσετε οποιεσδήποτε υποθέσεις μετά την εκπαίδευση ώστε να διασφαλιστεί ότι τα παιδιά παραμένουν ασφαλή και προστατευμένα.
- Διαβάστε τις συμβουλές για ενήλικες/επαγγελματίες από τη σελίδα <https://www.saferinternet.org.uk>

Χρόνος κατά προσέγγιση	Οδηγίες για εκτελούμενες συνεδρίες	Περαιτέρω καθοδήγηση για διευκολυντές
10 λεπτά	Δραστηριότητα προθέρμανσης	Οι διευκολυντές πρέπει να επιλέξουν μια κατάλληλη προθέρμανση/εισαγωγική άσκηση. Θυμηθείτε να διασφαλίσετε ότι όλοι έχουν συστηθεί, εάν δεν γνωρίζονται όλα τα παιδιά μεταξύ τους.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Ε: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

<p>5 λεπτά</p>	<p>Εισαγωγή</p> <p>Εξηγήστε στην ομάδα ότι σε αυτή τη συνεδρία πρόκειται να μιλήσετε για τον εκφοβισμό, συμπεριλαμβανομένου του εκφοβισμού στο διαδικτυο. Στη συνέχεια σε αυτή τη συνεδρία θα εξετάσετε μερικές γενικές συμβουλές για να παραμένουν ασφαλή στο διαδικτυο.</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να μοιραστούν τι καταλαβαίνουν με τον όρο εκφοβισμό προκειμένου να ελεγχθεί η κατανόησή τους.</p> <p>Εξηγήστε ότι ένας τρόπος ορισμού του εκφοβισμού είναι</p> <p>ως "επαναλαμβανόμενη συμπεριφορά που έχει ως στόχο να βλάψει κάποιον είτε συναισθηματικά είτε σωματικά, και συχνά απευθύνεται σε συγκεκριμένα πρόσωπα, λόγω της φυλής, της θρησκείας, του φύλου ή του σεξουαλικού προσανατολισμού ή οποιασδήποτε άλλης πτυχής όπως η εμφάνιση ή η αναπηρία"</p> <p>Εξηγήστε ότι ο εκφοβισμός μπορεί να λάβει πολλές μορφές και ότι τώρα θα τις διερευνήσετε.</p>	
<p>20 λεπτά</p>	<p>Είδη εκφοβισμού</p> <p>Χωρίστε τα παιδιά σε μικρές ομάδες (4-6) και διανείμετε τυχαία είδη εκφοβισμού (από το Φύλλο Ε.1). Εάν οι ομάδες είναι πολύ λίγες για να πάρει η κάθε μια από ένα είδος εκφοβισμού, τότε διανείμετε τα είδη ομοίως μεταξύ των ομάδων.</p> <p>Δώστε σε κάθε ομάδα έναν πίνακα παρουσίασης και στυλό και ζητήστε τους να σκεφτούν όσα περισσότερα παραδείγματα είδους (ειδών) εκφοβισμού είναι δυνατό από αυτά που έχουν μοιραστεί, καταγράφοντάς τα στον πίνακα. Ειδικότερα ζητήστε από τις ομάδες να σκεφτούν παραδείγματα που τυχόν έχουν βιώσει στην κατασκήνωση.</p> <p>Μετά από 5 λεπτά σταματήστε τις ομάδες και ζητήστε τους να αλλάξουν μεταξύ τους με τη φορά του ρολογιού ώστε να σκεφτούν ένα άλλο είδος εκφοβισμού.</p>	<p>Ενώ οι ομάδες εργάζονται κυκλοφορήστε ανάμεσά τους και ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν πραγματικά παραδείγματα που φαντάζονται ότι θα μπορούσαν να συμβούν στην κατασκήνωση - για παράδειγμα κάποιος που εκφοβίστηκε επειδή είναι μικρός.</p> <p>ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι διευκολυντές θα πρέπει να κυκλοφορούν και να επιθεωρούν όλους τους πίνακες παρουσιάσεων.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Ε: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

	<p>Θα πρέπει στη συνέχεια να εξετάσουν τι έχει γράψει η πρώτη ομάδα σχετικά με το παράδειγμα και μετά να προσθέσουν οποιαδήποτε άλλα παραδείγματα μπορούν να σκεφτούν.</p> <p>Επαναλάβετε δύο φορές ακόμα ώστε κάθε μικρή ομάδα να έχει την ευκαιρία να σκεφτεί κάθε ένα από τα είδη του εκφοβισμού.</p> <p>Όταν οι ομάδες τελειώσουν ζητήστε από τις ομάδες να σχολιάσουν και να μοιραστούν την εργασία τους στη μεγάλη ομάδα και στη συνέχεια συζητήστε και ειδικότερα εάν υπάρχει σύνδεση μεταξύ των ειδών εκφοβισμού.</p>	<p>Εάν παρατηρήσουν ότι υπάρχουν αποκαλύψεις (προσωπικές ιστορίες/ παραδείγματα στο χαρτί), θα πρέπει να αποφύγουν να ανοίξουν αυτό το θέμα/να το συζητήσουν στην ευρύτερη ομάδα. Διαφορετικά, ζητήστε από τα παιδιά, μόλις τελειώσουν όλες οι ομάδες, να επισκεφτείτε και να διαβάσετε όλους τους πίνακες παρουσίασης και στη συνέχεια μεταβείτε απευθείας στην επόμενη δραστηριότητα.</p>
<p>10 λεπτά</p>	<p>Συναισθήματα</p> <p>Διαβάστε στην ευρύτερη ομάδα την ιστορία από το Φύλλο Ε.2, Συναισθήματα εκφοβισμού.</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να αναλογιστούν την ιστορία/το σενάριο και να το σκεφτούν και να μοιραστούν:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πως θα ένιωθε το πρόσωπο/ πρόσωπα που θα προέβαινε στον εκφοβισμό; • Πως θα ένιωθαν τυχόν πρόσωπα που θα έβλεπαν; • Πως θα ένιωθε το πρόσωπο που θα βίωνε τον εκφοβισμό; 	<p>Δεν υπάρχουν προκαθορισμένες απαντήσεις σε αυτήν την άσκηση – η ιδέα είναι να προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε πως θα ένιωθαν τα διαφορετικά εμπλεκόμενα πρόσωπα.</p> <p>ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ ΠΡΟΣΘΕΤΗ/ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ Δραστηριότητα</p> <p>Διεξάγετε ένα παιχνίδι ρόλων βάσει του σεναρίου στο Φύλλο Ε.2 - ως άσκηση γυάλας. Εάν τα παιδιά δυσκολεύονται στην "αναπαράσταση" μπροστά σε ολοκληρη την ομάδα διεξάγετε την άσκηση σε μικρές ομάδες (τριάδες) και στη συνέχεια επιστρέψτε στη μεγάλη ομάδα για να συζητήσετε και να βγείτε από τους ρόλους σύμφωνα με τις οδηγίες της άσκησης γυάλας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τα παιδιά πρέπει να κάθονται κυκλικά – με τρεις καρέκλες στη μέση. Μια καρέκλα για τον Θωμά, μια καρέκλα για ένα παιδί που κοιτάζει, μια για το παιδί που εκφοβίζεται.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Ε: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

		<ul style="list-style-type: none"> • Ζητήστε από τρεις εθελοντές να μοιράσουν τους ρόλους του Θωμά, του παιδιού που κοιτάζει και του παιδιού που εκφοβίζει. Οι τρεις εθελοντές θα συζητήσουν την κατάσταση (από τη δική τους οπτική ως Θωμάς, το παιδί που εκφοβίζει, το παιδί που κοιτάζει) – μπορούν να εκφράσουν πως αισθάνονται, τι σκέφτονται ή να κάνουν ερωτήσεις ο ένας στον άλλο. • Εάν κάποιος από τους εθελοντές "κολλήσει", κάποιο άλλο παιδί μπορεί να παρέμβει και να αναλάβει τον ρόλο. Αφήστε το παιχνίδι ρόλων να συνεχιστεί μέχρι τα παιδιά να έχουν ολοκληρώσει με όλα αυτά που σκέπτονται. Στη συνέχεια συζητήστε στην ευρύτερη ομάδα: <ul style="list-style-type: none"> • Πως πήγε το παιχνίδι ρόλων; • Τι άκουσαν ή είπαν που τους εξέπληξε ή τους έκανε να σκεφτούν; • Πως αισθάνθηκαν οι διαφορετικοί χαρακτήρες; Υπήρχαν παρόμοια συναισθήματα; <p>Ολοκληρώστε την άσκηση ζητώντας από όλους να σταθούν και να περιπλανηθούν γύρω στο δωμάτιο κρατώντας τα χέρια με τα άλλα παιδιά και λέγοντας το αληθινό τους όνομα (για να βγουν από τους ρόλους).</p>
20 λεπτά	<p>Αντιμετώπιση του εκφοβισμού</p> <p>Χωρίστε τα παιδιά σε δύο ομάδες και ορίστε σε κάθε ομάδα ένα πρόσωπο από την ιστορία (Φύλλο Ε.2): 1. Το πρόσωπο που υφίσταται τον εκφοβισμό, 2. Το πρόσωπο που κοιτάζει</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι η δουλειά τους είναι να σκεφτούν σχετικά με το πρόσωπο που τους έχει δοθεί από την ιστορία και να συζητήσουν τι πρέπει να κάνει το πρόσωπο σε αυτή την κατάσταση.</p>	<p>Εάν ο διαχωρισμός σε δυο ομάδες έχει ως αποτέλεσμα οι ομάδες να έχουν περισσότερα από 6 παιδιά, σκεφτείτε να χωρίσετε τα παιδιά σε τέσσερις ή έξι ομάδες.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Ε: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

20 λεπτά	<p>Τι θα τους σταματούσε από το να αναλάβουν δράση;</p> <p>Σχολιάστε στην ευρύτερη ομάδα τις ιδέες των ομάδων.</p> <p>Ολοκληρώστε τη δραστηριότητα ζητώντας από τα παιδιά να κάνουν προτάσεις/να δώσουν συμβουλές που θα μπορούσαν να μοιραστούν με άλλα παιδιά σχετικά με την αντιμετώπιση του εκφοβισμού. Καταγράψτε τις απαντήσεις στον πίνακα παρουσιάσεων.</p> <p>Επισημάνετε στα παιδιά ότι το παιδί που κοιτάζει κατέχει έναν πολύ σημαντικό ρόλο στη διακοπή του εκφοβισμού.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εάν το παιδί που υφίσταται τον εκφοβισμό βρίσκεται σε κίνδυνο (π.χ. εάν δέχεται χτυπήματα από τα παιδιά που το εκφοβίζουν), τότε το παιδί που κοιτάζει πρέπει αμέσως να ψάξει και να ζητήσει βοήθεια (π.χ. από κάποιον ενήλικα στην κατασκήνωση) • Εάν το παιδί που υφίσταται τον εκφοβισμό δεν βρίσκεται σε άμεσο κίνδυνο, μόλις τα παιδιά που το εκφοβίζουν απομακρυνθούν, το παιδί που κοιτάζει μπορεί να πλησιάσει το παιδί για να δει πως είναι (Ρωτήστε: Είσαι καλά;). Τότε μπορείτε να πείτε στο παιδί που υφίσταται τον εκφοβισμό "Δεν φταις εσύ", και να το ενθαρρύνετε να πάτε μαζί σε κάποιον έμπιστο ενήλικα για να τον ενημερώσετε για το περιστατικό. 	<p>Εάν ο διαχωρισμός σε δυο ομάδες έχει ως αποτέλεσμα οι ομάδες να έχουν περισσότερα από 6 παιδιά, σκεφτείτε να χωρίσετε τα παιδιά σε τέσσερις ή έξι ομάδες.</p>
10 λεπτά	<p>Παραμένουμε ασφαλείς στο διαδίκτυο</p> <p>Εξηγήστε ότι εφόσον έχετε ήδη συζητήσει τον κυβερνοεκφοβισμό, τώρα θα εξετάσετε το πώς να παραμένουμε γενικά ασφαλείς στο διαδίκτυο.</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να μοιραστούν το πως χρησιμοποιούν την τεχνολογία (π.χ. τηλέφωνα, tablet) στην καθημερινή ζωή – τι, που και για ποιο πράγμα; - καταγράψτε τις απαντήσεις στον πίνακα παρουσιάσεων.</p> <p>Οι διευκολυντές μπορούν να βοηθήσουν τη συζήτηση ρωτώντας:</p>	<p>Είναι επίσης σημαντικό να ρωτήσετε για το πώς τα παιδιά χρησιμοποιούν την τεχνολογία, όχι μόνο για το πώς επικοινωνούν μέσω της τεχνολογίας, καθώς τα παιδιά μπορεί να βλέπουν ανεπιθύμητο υλικό όταν ΔΕΝ επικοινωνούν, αλλά μόνο όταν παρακολουθούν κάτι.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Ε: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

	<ul style="list-style-type: none"> • Πως τα παιδιά συνδέονται/ επικοινωνούν συνήθως με άλλα άτομα χρησιμοποιώντας την τεχνολογία; • Ποια μέσα κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιούν (Facebook, Twitter, WhatsApp, Tumblr, Instagram, Pinterest, Skype, YouTube, Viber και Snapchat, κλπ.) για να επικοινωνούν; <p>Στη συνέχεια ρωτήστε τα παιδιά εάν η διαδικτυακή επικοινωνία διαφέρει από την κατά πρόσωπο επικοινωνία, και εάν ναι, πως;</p>	
20 λεπτά	<p>Κίνδυνοι και πλεονεκτήματα του διαδικτυακού κόσμου</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να μπουν σε δύο ομάδες και να αριθμήσουν τις ομάδες 1 & 2. Δώστε σε κάθε ομάδα από ένα πίνακα παρουσιάσεων και στυλό.</p> <p>Ζητήστε από κάθε ομάδα να επιλέξει μία διαδικτυακή πλατφόρμα από εκείνες που συζητήθηκαν στην εισαγωγή για να διερευνηθεί περαιτέρω κατά τη διάρκεια της άσκησης.</p> <p>Εξηγήστε ότι δουλειά και των δύο ομάδων είναι να σκεφτούν σχετικά με (α) όλα τα πλεονεκτήματα και τα θετικά του διαδικτυακού μέσου κοινωνικής δικτύωσης/της εφαρμογής που επέλεξαν και (β) όλους τους κινδύνους που μπορεί να αντιμετωπίσουν τα παιδιά μέσω της χρήσης του. Θα πρέπει να γράψουν τις απαντήσεις τους στον πίνακα παρουσιάσεων.</p> <p>Δώστε στις ομάδες 10 λεπτά για να ολοκληρώσουν την εργασία τους και στη συνέχεια μοιραστείτε τις απαντήσεις τους στην ευρύτερη ομάδα.</p> <p>Οι διευκολυντές πρέπει να επισημάνουν πιθανούς κινδύνους που τα παιδιά μπορεί να μην έχουν υποδείξει κατά τη χρήση των φύλλου Ε.3 ως οδηγού.</p>	<p>Εάν έχουν αναφερθεί πολλές πλατφόρμες, σκεφτείτε να ζητήσετε από τις ομάδες να επιλέξουν περισσότερες από μία ή χωρίστε τους σε μικρότερες ομάδες, με κάθε ομάδα να συζητά διαφορετικές πλατφόρμες.</p> <p>Εάν κρίνεται απαραίτητο βοηθήστε τα παιδιά κάνοντας ερωτήσεις όπως "Τι λένε οι γονείς σας σχετικά με την παραμονή σας στο διαδίκτυο;", "Τι σας έχουν πει προηγουμένως;".</p> <p>Οι διευκολυντές μπορεί να θωρήσουν τη σελίδα https://www.saferinternet.org.uk χρήσιμη πηγή.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ Ε: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

20 λεπτά	<p>Αναγνώριση τρόπων για να παραμένουμε ασφαλέστεροι στο διαδίκτυο</p> <p>Πείτε στα παιδιά ότι θα διαβάσετε δυνατά κάποια σενάρια (από το Φύλλο Ε.4) και καθένα από αυτά πρέπει να σκεφτεί ξεχωριστά πώς θα αντιδρούσε προς το πρόσωπο στην ιστορία ή ποιες συμβουλές θα έδινε στο πρόσωπο αυτό. Αφού διαβαστεί κάθε ιστορία δυνατά, δώστε στα παιδιά ένα ή δύο λεπτά για να σκεφτούν την απάντησή τους, προτού τους ζητήσετε να πουν εθελοντικά τις συμβουλές τους.</p> <p>Εξετάστε στην ευρύτερη ομάδα τις ιδέες που πρότειναν τα παιδιά και επισημάνετε τις κύριες ενέργειες που μπορούν να κάνουν τα παιδιά για να παραμένουν ασφαλή στο διαδίκτυο.</p>	<p>ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ Δραστηριότητα</p> <p>Εάν ο χρόνος είναι περιορισμένος, αντί να εξερευνήσετε σενάρια (Φύλλο Ε.4), βασιζόμενοι στους κινδύνους που εντοπίστηκαν στην προηγούμενη δραστηριότητα, ρωτήστε τα παιδιά ποιες συμβουλές θα έδιναν σε άλλα παιδιά για να παραμείνουν ασφαλή στο διαδίκτυο, καταγράφοντας τις απαντήσεις στον πίνακα παρουσιάσεων.</p> <p>Στη συνέχεια συζητήστε στην ευρύτερη ομάδα, σχολιάζοντας τη βασική δραστηριότητα.</p>
5 λεπτά	<p>Ελέγξτε εάν τα παιδιά έχουν ερωτήσεις και στη συνέχεια ευχαριστήστε τα για το χρόνο τους.</p> <p>Πριν κλείσετε, επισημάνετε στα παιδιά ότι ο εκφοβισμός δεν είναι ποτέ αποδεκτός. Οποιοσδήποτε υφίσταται εκφοβισμό ή γνωρίζει ότι κάποιος υφίσταται εκφοβισμό έχει το δικαίωμα να προστατευτεί. Πρέπει να μιλήσουν σε ένα έμπιστο ενήλικα – και μπορούν πάντοτε να μιλήσουν στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού. Ομοίως, μπορούν πάντοτε να μιλούν στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού εάν είναι αναστατωμένοι με κάτι που συμβαίνει στο διαδίκτυο.</p> <p>Εάν απαιτείται, διεξάγετε μια σύντομη δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (εάν δεν εκτελείτε άλλες συνεδρίες την ίδια ημέρα/όχι στην τελευταία συνεδρία της ημέρας).</p>	<p>Πρέπει να επιλεχθεί η αρμόζουσα άσκηση (ιδέες περιλαμβάνονται στην εισαγωγή στα υλικά).</p>

Σχόλια/Ενέργειες παρακολούθησης

- Παρακινήστε τα παιδιά να αναπτύξουν έναν καταστατικό χάρτη ή μια συμφωνία ενάντια στον εκφοβισμό.
- Αντί απλά να ζητάτε από τα παιδιά να σκεφτούν τους κινδύνους και τα πλεονεκτήματα, αναπτύξτε σενάρια προς συζήτηση κατάλληλα για παιδιά, μέσω των οποίων να αναγνωριστούν κίνδυνοι.
- Παρακινήστε τα παιδιά να αναπτύξουν το δικό τους υλικό ευαισθητοποίησης.
- Κατά τη διάρκεια των συζητήσεων, συνδέστε τις συμβουλές για την ασφάλεια στο Διαδίκτυο με την Πολιτική Διασφάλισης Παιδιού και τον Κώδικα Συμπεριφοράς (για παράδειγμα με τις διατάξεις για τη χρήση φωτογραφιών, τη μη λήψη φωτογραφιών στο μπάνιο/ντους κλπ.).
- Δώστε στα παιδιά διαδικτυακές διευθύνσεις τοπικών πηγών για πληροφορίες σχετικά με την ασφάλεια στον διαδίκτυο στην Ελλάδα.
- Ενημερώστε τα παιδιά σχετικά με το Τμήμα Κυβερνοεγκλήματος στην Ελλάδα, και αναρτήστε τη διαδικτυακή διεύθυνση στον πίνακα ανακοινώσεων/οπουδήποτε υπάρχουν κοινόχρηστοι υπολογιστές - http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=8194&Itemid=378&lang=EN

ΦΥΛΛΟ Ε.1. ΕΙΔΗ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

Οδηγίες για διευκολυντές: Κόψτε τα είδη του εκφοβισμού – αρκετά για ένα ή περισσότερα είδη για κάθε ομάδα.

ΣΩΜΑΤΙΚΟΣ	ΛΕΚΤΙΚΟΣ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟΣ	ΚΥΒΕΡΝΟΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ

ΦΥΛΛΟ Ε.2. ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

Οδηγίες για διευκολυντές: Αυτή η ιστορία μπορεί να διαβαστεί ή να διανεμηθεί. Μη διστάσετε να την εντάξετε σε ένα πλαίσιο ώστε να αντικατοπτρίζει την κατάσταση στη δική σας κατασκήνωση.

Ο Θωμάς είναι αρκετά μικρόσωμος για την ηλικία του. Δεν είναι ιδιαίτερα καλός στα αθλήματα και προτιμάει το διάβασμα – αλλά η οικογένειά του θεωρεί ότι πρέπει να είναι πιο ενεργός και τον αναγκάζει να έρθει στην κατασκήνωση.

Ο Θωμάς δεν έχει πολλούς φίλους. Είναι φίλος με τον Στέφανο.

Κάποια μεγαλύτερα αγόρια άρχισαν να πειράζουν τον Θωμά. Τον βρίζουν και τον κοροϊδεύουν.

Πέρυσι τα μεγαλύτερα αγόρια πείραζαν τον Στέφανο, αλλά αφότου ήρθε ο Θωμάς άφησαν ήσυχο τον Στέφανο.

Ο Στέφανος γνωρίζει ότι ο Θωμάς υφίσταται εκφοβισμό. Μερικές φορές βλέπει τα άλλα αγόρια να σπρώχνουν τον Θωμά και να γελούν.

ΦΥΛΛΟ Ε.3. ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ 12-16 ΕΤΩΝ

Προστατέψτε τη διαδικτυακή σας φήμη: χρησιμοποιήστε τις υπηρεσίες που παρέχονται για τη διαχείριση των ψηφιακών σας αποτυπωμάτων και να είστε προσεκτικοί με τα προσωπικά σας στοιχεία και με ποιον το μοιράζεστε (ελέγξτε τις ρυθμίσεις απορρήτου σας).

Προσέξτε να μην δίνετε προσωπικά στοιχεία όταν συζητάτε ή δημοσιεύετε στο διαδίκτυο. Τα προσωπικά στοιχεία περιλαμβάνουν τη διεύθυνση ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, τον αριθμό τηλεφώνου και τον κωδικό πρόσβασής σας.

Σκεφτείτε προτού κάνετε κάποια ανάρτηση: το περιεχόμενο που αναρτάται στο διαδίκτυο μπορεί να παραμείνει εκεί για πάντα και θα μπορούσε να κοινοποιηθεί από οποιονδήποτε.

Σεβαστείτε τον εαυτό σας σεβόμενοι τους άλλους: μην κοινοποιείτε πληροφορίες για άλλους που δεν θα επιθυμούσατε να αναρτηθούν για εσάς.

Μην ενδίδετε στην πίεση: για να αναρτήσετε ή να μοιραστείτε προσωπικές πληροφορίες σχετικά με εσάς, συμπεριλαμβανομένων των φωτογραφιών.

Η αποδοχή email, μηνυμάτων ή το άνοιγμα αρχείων, εικόνων ή κειμένων από άτομα που δεν γνωρίζετε ή δεν εμπιστεύεστε μπορεί να οδηγήσει σε προβλήματα - μπορεί να περιέχουν ιούς ή άσχημα μηνύματα!

Μάθετε που μπορείτε να βρείτε βοήθεια: κατανοήστε πώς κάνετε αναφορά σε παρόχους υπηρεσιών και χρησιμοποιήστε εργαλεία αποκλεισμού και διαγραφής. Εάν συμβεί κάτι που σας ενοχλεί στο διαδίκτυο, δεν είναι ποτέ αργά να το πείτε σε κάποιον.

Τηρήστε τους κανόνες και τις διαδικασίες που έχουν θεσπιστεί από την κατασκήνωση σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, όπως η χρήση κινητών τηλεφώνων σε αποδυτήρια. Αυτοί οι κανόνες τίθενται για να διατηρηθεί η ασφάλεια όλων.

Θυμηθείτε ότι τα άτομα με τα οποία έχετε επικοινωνήσει μόνο διαδικτυακά μπορεί να είναι επικίνδυνα - δεν τα γνωρίζετε πραγματικά, ακόμα κι αν μιλάτε μαζί τους για μεγάλο χρονικό διάστημα. Επομένως, σκεφτείτε καλά προτού συμφωνήσετε να συναντηθείτε και να συναντιέστε πάντοτε σε δημόσιο μέρος, με την άδεια των γονέων ή των φροντιστών σας.

Ενημερώστε έναν γονέα, φροντιστή ή έναν έμπιστο ενήλικα (ή το Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού) εάν κάποιος ή κάτι σας κάνει να αισθάνεστε άβολα ή να ανησυχείτε ή εάν εσείς ή κάποιος που γνωρίζετε υφίσταται εκφοβισμό στο διαδίκτυο.

Προσαρμόστηκε και αναπαράχθηκε από τη σελίδα <https://www.saferinternet.org.uk>

ΦΥΛΛΟ Ε.4. ΣΕΝΑΡΙΑ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

1. Η **Άννα** έχει ανεβάσει μια φωτογραφία στο Instagram από τις καλοκαιρινές της διακοπές, ακριβώς πριν από την έναρξη του νέου σχολικού έτους. Για άλλη μια φορά, μετά από πολύ καιρό, κάποια κορίτσια από το σχολείο εμφανίζονται και αφήνουν αρνητικά και επικριτικά σχόλια για να ενοχλήσουν την Άννα κάνοντας την να φαίνεται και να αισθάνεται άσχημα. Σας στέλνει ένα μήνυμα λέγοντας ότι είναι συντετριμμένη και ότι δεν θέλει να έρθει στο σχολείο. Τι θα της λέγατε;

2. Το αγόρι της **Μαρίας** της ζητά να του στείλει μια φωτογραφία φορώντας μόνο τα εσώρουχά της. Η Μαρία σας καλεί για να ζητήσει τη γνώμη σας. Δεν αισθάνεται άνετα με αυτό το αίτημα, αλλά φοβάται ότι το αγόρι της θα χωρίσει μαζί της, εκτός κι αν το κάνει. Τι θα της λέγατε;

3. Ο **Νίκος** λαμβάνει ένα μήνυμα από μια άγνωστη επαφή στο Messenger. Βλέπει ότι ένα ενδιαφέρον κορίτσι εμφανίζεται στη φωτογραφία προφίλ, οπότε αποφασίζει να της απαντήσει. Την επόμενη μέρα, κατά τη διάρκεια του διαλείμματος στο σχολείο, σας δείχνει τη φωτογραφία προφίλ του κοριτσιού, κομπάζοντας για την επιτυχία του. Ωστόσο, είστε λίγο σκεπτικοί για αυτό. Τι θα του πείτε;

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΣΤ. ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ ΤΟΝ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΚΩΔΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΣΤ. ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ ΤΟΝ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΚΩΔΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα/στόχοι και σκοπός της συνεδρίας:

- Να κατανοηθεί και να διερευνηθεί ποια συμπεριφορά είναι αποδεκτή
- Να αναπτυχθεί ένας Κώδικας Συμπεριφοράς για παιδιά

Υλικά που απαιτούνται:

- Οποιοσδήποτε απαιτούμενος εξοπλισμός για δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση και δραστηριότητες ενεργοποίησης
- Χαρτιά παρουσίασης και μολύβια
- Ταινία
- Κάρτες και μολύβια
- Σενάρια κομμένα από το Φύλλο ΣΤ.1 (ένα σετ ανά μικρή ομάδα)

Χρόνος που απαιτείται:

1 ώρα – 1 ½ ώρες, αναλόγως τη δραστηριότητα προθέρμανσης/ τις δραστηριότητες ενεργοποίησης και εάν διενεργείται Προαιρετική Πρόσθετη δραστηριότητα.

Προεκπαιδευτική προετοιμασία:

- Επιλέξτε δραστηριότητα προθέρμανση/δραστηριότητες ενεργοποίησης όπως απαιτείται.
- Σκεφτείτε το συγκεκριμένο πλαίσιο/εγκατάσταση και προσδιορίστε εάν υπάρχουν συγκεκριμένα θέματα διασφάλισης που μπορεί να χρειάζεται να αποτυπωθούν στον κώδικα συμπεριφοράς (για παράδειγμα, δεν φωτογραφίζουμε ο ένας τον άλλο γυμνό).
- Προσαρμόστε και προετοιμάστε τα Σενάρια από το Φύλλο ΣΤ.1

Χρόνος κατά προσέγγιση	Οδηγίες για εκτελούμενες συνεδρίες	Περαιτέρω καθοδήγηση για διευκολυντές
10 λεπτά	Δραστηριότητα προθέρμανσης	Οι διευκολυντές πρέπει να επιλέξουν μια κατάλληλη δραστηριότητα προθέρμανσης/εισαγωγική άσκηση. Διασφαλίστε ότι όλοι έχουν συστηθεί, εάν δεν γνωρίζονται όλα τα παιδιά μεταξύ τους.
5 λεπτά	Εισαγωγή Εξηγήστε στην ομάδα ότι σε αυτήν τη συνεδρία θα μιλήσετε για το είδος της κατασκήνωσης στην οποία θέλουμε να συμμετέχουμε και τι πρέπει να κάνουν όλοι ως άτομα για να διασφαλιστεί ότι η κατασκήνωση αποτελεί ένα ασφαλές και διασκεδαστικό περιβάλλον.	

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΣΤ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ ΤΟΝ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΚΩΔΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ		
	Πείτε στα παιδιά ότι πρόκειται να αναπτύξουν ένα κώδικα συμπεριφοράς, τον οποίο όλοι θα κληθούν να τηρήσουν. Πρόκειται για μια συμφωνία που γίνεται μεταξύ όλων.	
15 λεπτά	<p>Διερεύνηση θεμάτων για τον κώδικα συμπεριφοράς</p> <p>Ζητήστε από τα παιδιά να συζητήσουν τα σενάρια από το Φύλλο ΣΤ.1 σε μικρές ομάδες. Στη συνέχεια επανέλθετε στην ευρύτερη ομάδα για ανακεφαλαίωση.</p> <p>Εάν χρειαστεί βοηθήστε τις συζητήσεις στις ομάδες διερευνώντας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πως μπορεί να αισθάνονται τα εμπλεκόμενα πρόσωπα; • Τι μπορεί να συμβεί ως αποτέλεσμα της συμπεριφοράς; • Εάν θεωρούν ότι αυτό είναι αποδεκτό, και εάν όχι, τι θα ήταν αποδεκτό; 	
25 λεπτά	<p>Συγγραφή του κώδικά μας</p> <p>Χωρίστε τα παιδιά σε μικρές ομάδες (4-6) και δώστε στην κάθε ομάδα κάρτες και στυλό/ μολύβια.</p> <p>Εξηγήστε ότι πρέπει να σχεδιάσουν ή να γράψουν στην ομάδα τους θέματα - ένα θέμα ανά κάρτα - που πιστεύουν ότι πρέπει να συμπεριληφθούν στον κώδικα συμπεριφοράς. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να σκεφτούν τι πρέπει να κάνουν αυτοί/τα άλλα παιδιά.</p> <p>Όταν τελειώσουν οι ομάδες, επιστρέψτε ξανά στη μεγάλη ομάδα. Συζητήστε τα θέματα που συγκεντρώθηκαν από τις ομάδες, συλλέγοντας τις κάρτες - εάν τα παιδιά συμφωνούν/διαφωνούν, χρειάζονται διευκρινίσεις κλπ.</p> <p>Ρωτήστε τα παιδιά εάν συμφωνούν ότι αυτός θα μπορούσε να είναι ο κώδικας συμπεριφοράς τους και εάν συμφωνούν όλοι.</p>	<p>Ως εναλλακτική της εργασίας σε μικρές ομάδες και της συζήτησης των ιδεών, η δραστηριότητα θα μπορούσε να διεξαχθεί ως εργασία μεγάλης ομάδας, συζητώντας ιδέες εντός της ομάδας και στη συνέχεια μπορείτε να αναγράψετε τα συμφωνημένα σημεία για τον κώδικα συμπεριφοράς στον πίνακα παρουσιάσεων.</p>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΣΤ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ ΤΟΝ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΚΩΔΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ		
		<p>Οι διευκολυντές θα πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να προτείνουν πρόσθετα θέματα για τον κώδικα συμπεριφοράς που μπορεί να μην έχουν εγερθεί από τις ομάδες.</p> <p>Σημειώστε ότι εάν υπάρχει διαφωνία, οι διευκολυντές θα πρέπει να βοηθήσουν την ομάδα να διαπραγματευτεί έναν αποδεκτό συμβιβασμό.</p> <p>ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ ΠΡΟΣΘΕΤΗ Δραστηριότητα:</p> <p>Επεκτείνετε τη συνεδρία ζητώντας από τα παιδιά να "κάνουν μια αφίσα" ή ένα έγγραφο ώστε να θυμούνται τον κώδικα συμπεριφοράς και/ή να το δώσουν στα άλλα παιδιά.</p>
5 λεπτά	<p>Ελέγξτε εάν τα παιδιά έχουν ερωτήσεις και στη συνέχεια ευχαριστήστε τα για το χρόνο τους.</p> <p>Εάν απαιτείται, διεξάγετε μια σύντομη δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (εάν η συνεδρία δεν εκτελείται σε συνδυασμό με άλλες συνεδρίες την ίδια ημέρα/όχι στην τελευταία συνεδρία).</p>	<p>Πρέπει να επιλεγεί μια δραστηριότητα ενεργοποίησης κατάλληλη για την ολοκλήρωση της συνεδρίας (βλέπε εισαγωγική ενότητα για ιδέες).</p>
<p>Σχόλια/Ενέργειες παρακολούθησης</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εξετάστε το ενδεχόμενο να γράψετε κάρτες/θέματα που συμφωνήθηκαν για τον κώδικα συμπεριφοράς στον πίνακα παρουσιάσεων και καλέστε τα παιδιά να υπογράψουν ή να σχεδιάσουν ένα σύμβολο για την εκπροσώπησή τους. Φυσικά αυτό δεν αποτελεί μια νομική υποχρέωση! Μπορεί επίσης να βοηθήσει τα παιδιά να νιώσουν μέρος της ομάδας. • Οι κώδικες συμπεριφοράς που αναπτύσσονται από μια ομάδα παιδιών μπορούν να χρησιμοποιηθούν/διανεμηθούν σε άλλες ομάδες παιδιών με σκοπό την ύπαρξη μιας συμφωνίας της "κατασκήνωσης". 		

ΦΥΛΛΟ ΣΤ.1. ΣΕΝΑΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Οδηγίες για διευκολυντές: Αυτά τα σενάρια χρησιμοποιούνται για να βοηθήσουν να παιδιά να διερευνήσουν συγκεκριμένες συμπεριφορές που πρέπει να αποτυπωθούν στον Κώδικα συμπεριφοράς. Βοηθήστε τις συζητήσεις στην ομάδα διερευνώντας: Πως μπορεί να αισθάνονται τα εμπλεκόμενα πρόσωπα; Τι μπορεί να συμβεί ως αποτέλεσμα μιας συμπεριφοράς; Εάν θεωρούν ότι αυτό είναι αποδεκτό, και εάν όχι, τι θα ήταν αποδεκτό;

Κόψτε τα σενάρια (εάν τα παιδιά πρόκειται να τα διαβάσουν σε μικρές ομάδες).

ΘΥΜΗΘΕΙΤΕ: Προσαρμόστε τα σενάρια για να αντικατοπτρίζουν την κατάσταση στο πλαίσιο αθλητισμού.

1. Ένα αγόρι δεν είναι πολύ καλό στα αθλήματα – όλα τα άλλα παιδιά τον φωνάζουν χοντρό και τεμπέλη.
2. Ενώ ένα κορίτσι αλλάζει ρούχα, ένα άλλο κορίτσι τραβάει μια φωτογραφία της χρησιμοποιώντας την φωτογραφική μηχανή του τηλεφώνου της και δείχνει τη φωτογραφία στα άλλα παιδιά.
3. Ένας από τους ενήλικες επιτηρητές ζητάει από ένα παιδί να πάει στο σπίτι του να δει τα νεογέννητα κουταβάκια του. Ο άνδρας λέει στο παιδί ότι πρόκειται για μια ευνοϊκή, ειδική μεταχείριση καθώς δεν πρέπει να επισκέπτονται παιδιά το σπίτι του, οπότε πρέπει να το κρατήσει μυστικό. Το παιδί είναι ενθουσιασμένο που θα δει τα σκυλιά και συμφωνεί να πάει μαζί με τον άνδρα.
4. Υπάρχει ένα ποτάμι κοντά, αλλά έχει ειπωθεί στα παιδιά ότι δεν είναι ασφαλές να κολυμπούν στο ποτάμι. Είναι μια ζεστή μέρα οπότε μερικά αγόρια αποφασίζουν να πάνε για κολύμπι χωρίς να ενημερώσουν κανέναν.
5. Ένα από τα κορίτσια λέει στα άλλα κορίτσια στην ομάδα ότι δεν συμπαθεί ένα παιδί που μόλις ήρθε. Το κορίτσι λέει σε όλους ότι πρέπει να αγνοούν το καινούριο παιδί.
6. Κατά τη διάρκεια ενός καβγά, ένα από τα παιδιά χτυπάει ένα άλλο παιδί.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΗΓΕΣ Συνεδρίες αυτοπροστασίας για παιδιά *Επιπρόσθετες πηγές*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο οδηγός διευκόλυνσης της κατάρτισης Keeping Children Safe in Greece (KCSS) για εκπαιδευτές δημιουργήθηκε για δύο σκοπούς: Πρώτον, την εισαγωγή και επεξήγηση του υλικού κατάρτισης για όσους διευκολύνουν συνεδρίες διασφάλισης παιδιών σε παιδικές κατασκηνώσεις στην Ελλάδα, και δεύτερον, την παροχή σημαντικών πληροφοριών στα άτομα που καταρτίζουν αυτούς τους εκπαιδευτές. Το υλικό που περιλαμβάνεται σε αυτόν τον οδηγό εφαρμόστηκε πιλοτικά για πρώτη φορά στην Ελλάδα το 2020. Αν και ο οδηγός διευκόλυνσης της κατάρτισης για εκπαιδευτές και

το σχετικό υλικό KCSS για συνεδρίες με παιδιά περιέχει επαρκείς οδηγίες για τη διεξαγωγή των συνεδριών με τρόπο ομαλό και αποτελεσματικό, οι επιπρόσθετες πληροφορίες στο παρόν έγγραφο έχουν συγκεντρωθεί για να παρέχουν επιπλέον στοιχεία σχετικά με το υπόβαθρο.

Πληροφορίες σχετικά με τη μεθοδολογία (όπως τον τρόπο διεξαγωγής των δραστηριοτήτων, χρήσης των δραστηριοτήτων ενεργοποίησης κλπ.) περιέχονται στα σχέδια καθοδήγησης και στα σχέδια συνεδριών για το υλικό KCSS για παιδιά.

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Η αναγνώριση και η δέσμευση στα δικαιώματα του παιδιού θα πρέπει να διέπουν κάθε έργο διασφάλισης και να αποτελούν πράγματι τα θεμέλια οποιουδήποτε έργου που πραγματοποιείται με παιδιά. Τα δικαιώματα είναι κάτι που όλοι

(συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών) θα πρέπει να διεκδικούν και να έχουν. Τα δικαιώματα είναι υποσχέσεις ή εγγυήσεις που δίνονται σε ένα άτομο από κάποιον τρίτο (για παράδειγμα, την Κυβέρνηση).

Πρόσφατη ιστορία των ανθρωπίνων και παιδικών δικαιωμάτων

Υπάρχει μια μεγάλη και πολύπλοκη ιστορία όσον αφορά την ανάπτυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων γενικά, και των δικαιωμάτων των παιδιών ειδικά. Στο πιο πρόσφατο παρελθόν, μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, δημιουργήθηκε ο θεσμός των Ηνωμένων Εθνών. Το 1948, η Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Τα κράτη μέλη παρακινήθηκαν (και παρακινούνται!) να προωθήσουν έναν αριθμό ανθρωπίνων, ατομικών, οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, ως μέρος των θεμελίων της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο. Αυτή ήταν η πρώτη διεθνής νομική προσπάθεια για να τεθούν όρια στη

συμπεριφορά των κρατών και να τους επιβληθούν υποχρεώσεις απέναντι στους υπηκόους τους. Από εκείνη την περίοδο έχουν θεσπιστεί λεπτομερείς συμβάσεις που σχετίζονται με συγκεκριμένα θέματα, όπως φυλετικές διακρίσεις και βασανιστήρια, και τα δικαιώματα συγκεκριμένων ομάδων, όπως οι γυναίκες και τα παιδιά.

Το 1989, η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Τα Δικαιώματα του παιδιού είναι ανθρώπινα δικαιώματα με πρόσθετη πρόβλεψη για την προώθηση και διασφάλιση της φροντίδας, της προστασίας, της ανάπτυξης και της ευημερίας των παιδιών. Αν και το πιο σημαντικό έγγραφο για

τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, το οποίο αποτελεί το πρώτο νομικά δεσμευτικό διεθνές μέσο για την ενσωμάτωση όλων των ανθρωπίνων

δικαιωμάτων - ατομικά, πολιτιστικά, οικονομικά, πολιτικά και κοινωνικά - συγκεκριμένα για παιδιά, επιπρόσθετα δικαιώματα περιέχονται σε διάφορες άλλες διεθνείς συνθήκες και συμβάσεις.

Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Έως ότου φτάσει την ηλικία των 18, ένα άτομο θεωρείται παιδί και έχει όλα τα δικαιώματα που περιέχονται στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC, Convention on the Rights of the Child).

Η CRC αποτελείται από 54 άρθρα που συγκεντρώνονται γύρω από θέματα:

- Γενικά μέτρα εφαρμογής (Άρθρα 4, 42, 44.6)
- Ορισμός του παιδιού (Άρθρο 1)
- Γενικές αρχές (Άρθρα 2, 3, 6, 12)
- Ατομικά δικαιώματα και ελευθερίες (Άρθρα 7, 8, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 37(a))
- Οικογενειακό περιβάλλον και εναλλακτική φροντίδα (Άρθρα 5, 9, 10, 11, 18, 20, 21, 25, 27.4)
- Βασική υγεία και ευημερία (Άρθρα 18, 23, 24, 26, 27)
- Εκπαίδευση, ψυχαγωγία και πολιτιστικές δραστηριότητες (Άρθρα 28, 29, 31)
- Μέτρα ειδικής προστασίας (Άρθρα 22, 30, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 40)

Αυτά τα δικαιώματα θεωρούνται συχνά ότι εμπίπτουν σε 4 κατηγορίες (ή "καλάθια"):

- **Επιβίωση.** Δικαίωμα στο να έχει ένα παιδί επαρκή τροφή και στέγη για να έχει υγιές σώμα. Δικαίωμα στη φροντίδα σε δύσκολες συνθήκες όπως ο πόλεμος ή οι καταστροφές.
- **Ανάπτυξη.** Δικαίωμα στην ποιοτική εκπαίδευση. Δικαίωμα στην ευκαιρία για παιχνίδι και διασκέδαση.
- **Προστασία.** Δικαίωμα στην παροχή προστασίας από κακοποίηση, βλάβη και βία. Δικαίωμα υπεράσπισης και βοήθειας από την κυβέρνηση.

- **Συμμετοχή.** Δικαίωμα συμμετοχής σε οργανώσεις και συναντήσεις. Δικαίωμα στην έκφραση απόψεων.

Όλα τα δικαιώματα βασίζονται σε τέσσερις κύριες αρχές των δικαιωμάτων του παιδιού:

- **Ίση μεταχείριση** - Όλα τα παιδιά θα πρέπει να λαμβάνουν ίση μεταχείριση, να τους παρέχεται η ίδια προστασία και πρόσβαση σε αγαθά, υπηρεσίες και ευκαιρίες, ανεξάρτητα από τη φυλή, την εθνικότητα, το κοινωνικό τους υπόβαθρο, κλπ.
- **Βέλτιστο συμφέρον του παιδιού** - Τυχόν αποφάσεις των γονέων, των νόμιμων κηδεμόνων, της κυβέρνησης και άλλων τομέων της κοινωνίας θα πρέπει πάντα να λαμβάνουν υπόψη το βέλτιστο συμφέρον των παιδιών.
- **Δικαίωμα στη ζωή, την επιβίωση και την ανάπτυξη** - Οι γονείς, οι νόμιμοι κηδεμόνες, η κυβέρνηση και άλλοι τομείς της κοινωνίας θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι αυτά τα βασικά δικαιώματα τηρούνται και εφαρμόζονται.
- **Σεβασμός στις απόψεις του παιδιού** - Οι ιδέες και οι απόψεις των παιδιών θα πρέπει να ζητούνται, να ακούγονται, να εκτιμούνται και να λαμβάνονται υπόψη.

*Συγκεκριμένα τον οδηγό υλικού KCSS που έχει αναπτυχθεί από την Tdh Hellas

ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ (CRC) - ΕΚΔΟΧΗ ΦΙΛΙΚΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Άρθρο 1: Ορισμός του παιδιού

Έως ότου φτάσεις την ηλικία των 18, θεωρείσαι παιδί και έχεις όλα τα δικαιώματα που αναφέρονται στην παρούσα σύμβαση.

Άρθρο 2: Ελευθερία απέναντι στις διακρίσεις

Δε θα πρέπει να υφίστασαι διακρίσεις για κανέναν λόγο, συμπεριλαμβανομένης της φυλής, του χρώματος, του φύλου, της γλώσσας, της θρησκείας, των απόψεων, της καταγωγής, της κοινωνικής ή οικονομικής κατάστασής σου, της αναπηρίας, της γέννησής σου ή οποιασδήποτε ιδιότητας των γονέων ή των κηδεμόνων σου.

Άρθρο 3: Το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού

Όλες οι ενέργειες και αποφάσεις που επηρεάζουν τα παιδιά θα πρέπει να βασίζονται στο βέλτιστο συμφέρον σου ή οποιουδήποτε άλλου παιδιού.

Άρθρο 4: Απολαμβάνοντας τα δικαιώματα που ορίζει η Σύμβαση

Η κυβέρνηση οφείλει να καταστήσει αυτά τα δικαιώματα διαθέσιμα σε εσένα και όλα τα παιδιά.

Άρθρο 5: Γονική καθοδήγηση και οι δυνατότητες ανάπτυξης του παιδιού

Η οικογένειά σου έχει την κύρια ευθύνη για να σε καθοδηγήσει, ώστε να αναπτυχθείς, να μάθεις να χρησιμοποιείς τα δικαιώματά σου σωστά. Οι κυβερνήσεις οφείλουν να σεβαστούν αυτό το δικαίωμα.

Άρθρο 6: Δικαίωμα στη ζωή και την ανάπτυξη

Έχεις το δικαίωμα να ζήσεις και να μεγαλώσεις σωστά. Οι κυβερνήσεις πρέπει να διασφαλίσουν ότι επιβιώνεις και ότι έχεις μια υγιή ανάπτυξη.

Άρθρο 7: Καταχώρηση γέννησης, όνομα, εθνικότητα και γονική φροντίδα

Έχεις το δικαίωμα να έχεις όνομα, να αποκτήσεις ιθαγένεια και, στο μέτρο του δυνατού, να γνωρίζεις τους γονείς σου και να ανατραφείς από αυτούς.

Άρθρο 8: Διατήρηση ταυτότητας

Οι κυβερνήσεις οφείλουν να σεβόνται το δικαίωμα σου να έχεις ένα όνομα, μια εθνικότητα και οικογενειακούς δεσμούς.

Άρθρο 9: Αποχωρισμός από γονείς

Δεν θα πρέπει να χωρίζεσαι από τους γονείς σου εκτός κι εάν είναι για το δικό σου καλό (για παράδειγμα, σε περίπτωση που ένας γονέας σε κακομεταχειρίζεται ή σε παραμελεί). Σε περίπτωση που οι γονείς σου είναι χωρισμένοι, έχεις το δικαίωμα να μείνεις σε επαφή και με τους δύο εκτός κι εάν αυτό σε πληγώνει.

Άρθρο 10: Επανένωση οικογένειας

Σε περίπτωση που οι γονείς σου μένουν σε διαφορετικές χώρες, θα πρέπει να σου επιτραπεί να μετακινείσαι ανάμεσα σε αυτές τις χώρες, έτσι ώστε να μείνεις σε επαφή με τους γονείς σου ή να επανενωθείτε σαν οικογένεια.

Άρθρο 11: Προστασία από παράνομη μεταφορά σε άλλη χώρα

Οι κυβερνήσεις οφείλουν να λάβουν μέτρα ώστε να μη μπορεί κανείς να σε πάρει από τη χώρα σου παράνομα.

ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ (CRC) - ΕΚΔΟΧΗ ΦΙΛΙΚΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Άρθρο 12: Σεβασμός στην άποψη του παιδιού

Όταν οι ενήλικες παίρνουν αποφάσεις που σε επηρεάζουν, έχεις το δικαίωμα να πεις ελεύθερα τι θεωρείς ότι πρέπει να γίνει και να λάβουν υπόψη την άποψή σου.

Άρθρο 13: Ελευθερία έκφρασης και ενημέρωσης

Έχεις το δικαίωμα να ψάχνεις, να λαμβάνεις και να μοιράζεσαι πληροφορίες σε όλες τις μορφές (π.χ. μέσω γραπτών μέσων, τέχνη, τηλεόραση, ραδιόφωνο και ίντερνετ), αρκεί οι πληροφορίες να μην βλάπτουν εσένα ή άλλους.

Άρθρο 14: Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας

Έχεις το δικαίωμα να σκέφτεσαι και να πιστεύεις ό,τι θέλεις και να ακολουθείς το θρήσκευμα σου αρκεί να μην εμποδίζεις άλλους ανθρώπους να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους. Οι γονείς σου θα πρέπει να σε καθοδηγούν σε αυτά τα ζητήματα.

Άρθρο 15: Ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και του συνέρχεσθαι ειρηνικώς

Έχεις το δικαίωμα να συναντιέσαι και να είσαι μέλος σε ομάδες και φορείς με άλλα παιδιά, αρκεί να μην εμποδίζεις άλλους ανθρώπους να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους.

Άρθρο 16: Ιδιωτική ζωή, τιμή και υπόληψη

Έχεις δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή. Κανείς δεν πρέπει να βλάπτει το καλό σου όνομα, να μπαίνει στο σπίτι σου, να ανοίγει τα γράμματα και τα email σου, ή να ενοχλεί εσένα ή την οικογένειά σου χωρίς λόγο.

Άρθρο 17: Πρόσβαση στην πληροφορία και τα μέσα

Έχεις το δικαίωμα σε αξιόπιστες πληροφορίες από ποικιλία πηγών, συμπεριλαμβανομένων βιβλίων, εφημερίδων και περιοδικών, της τηλεόρασης, του ραδιοφώνου και του ίντερνετ. Οι πληροφορίες θα πρέπει να είναι ωφέλιμες και κατανοητές προς εσένα.

Άρθρο 18: Κοινές ευθύνες των γονέων

Και οι δύο σου γονείς μοιράζονται την ευθύνη για την ανατροφή σου και θα πρέπει πάντα να έχουν γνώμονά τους το βέλτιστο συμφέρον σου. Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να παρέχουν υπηρεσίες για να βοηθήσουν τους γονείς, ειδικά στην περίπτωση που και οι δύο γονείς εργάζονται.

Άρθρο 19: Προστασία από κάθε μορφή βίας, κακομεταχείρισης και παραμέλησης

Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι σου παρέχεται κατάλληλη φροντίδα και να σε προστατεύουν από βία, κακοποίηση και παραμέληση από τους γονείς σου ή όποιον άλλον σε φροντίζει.

Άρθρο 20: Εναλλακτική φροντίδα

Σε περίπτωση που οι γονείς σου και η οικογένειά σου δεν μπορούν να σε φροντίσουν σωστά, τότε θα πρέπει να σε φροντίσουν άνθρωποι που σεβόνται τη θρησκεία σου, τις παραδόσεις σου και τη γλώσσα σου.

Άρθρο 21: Υιοθεσία

Εάν είσαι υιοθετημένος-η, το πρώτο μέλημα όλων θα πρέπει να είναι το βέλτιστο συμφέρον σου, είτε έχεις υιοθετηθεί στη χώρα γέννησής σου είτε έχεις μεταβεί σε άλλη χώρα για να ζήσεις.

ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ (CRC) - ΕΚΔΟΧΗ ΦΙΛΙΚΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Άρθρο 22: Παιδιά πρόσφυγες

Εάν έχεις έρθει σε μια νέα χώρα επειδή η χώρα σου δεν είναι ασφαλής, έχεις το δικαίωμα στην προστασία και τη στήριξη. Έχεις τα ίδια δικαιώματα όπως και τα παιδιά που έχουν γεννηθεί σε αυτή τη χώρα.

Άρθρο 23: Παιδιά με αναπηρία

Εάν έχεις οποιαδήποτε αναπηρία, θα πρέπει να λάβεις ειδική φροντίδα, υποστήριξη και εκπαίδευση έτσι ώστε να μπορέσεις να έχεις μια πλήρη και ανεξάρτητη ζωή και να συμμετέχεις στην κοινότητα όσο μπορείς.

Άρθρο 24: Υπηρεσίες υγείας και ιατρική φροντίδα

Έχεις το δικαίωμα σε ιατρική περίθαλψη καλής ποιότητας (π.χ. φάρμακα, νοσοκομεία, γιατροί). Έχεις το δικαίωμα σε καθαρό νερό, θρεπτικό φαγητό, καθαρό περιβάλλον και αγωγή υγείας, έτσι ώστε να μπορείς να παραμείνεις υγιής. Οι πλούσιες χώρες θα πρέπει να βοηθούν τις φτωχότερες για να το επιτύχουν αυτό.

Άρθρο 25: Περιοδική επανεξέταση μεταχείρισης

Σε περίπτωση που σε φροντίζουν οι τοπικές αρχές ή οργανισμοί αντί για τους γονείς σου, θα πρέπει να επανεξετάζεται τακτικά η κατάστασή σου ώστε να επιβεβαιωθεί ότι λαμβάνεις καλή φροντίδα και μεταχείριση.

Άρθρο 26: Όφελος από κοινωνική ασφάλιση

Η κοινωνία στην οποία ζεις, θα πρέπει να σου παρέχει προνόμια κοινωνικής ασφάλισης που σε βοηθούν να αναπτυχθείς και να ζεις σε καλές συνθήκες (π.χ. εκπαίδευση, πολιτισμός, διατροφή, υγεία, κοινωνική ευημερία). Η Κυβέρνηση θα πρέπει να παρέχει επιπλέον χρήματα για τα παιδιά οικογενειών σε ανάγκη.

Άρθρο 27: Ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης

Θα πρέπει να ζεις σε καλές συνθήκες που σε βοηθούν να αναπτυχθείς φυσικά, ψυχικά, πνευματικά, ηθικά και κοινωνικά. Η Κυβέρνηση θα πρέπει να βοηθάει οικογένειες που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα για αυτό.

Άρθρο 28: Δικαίωμα στην εκπαίδευση

Έχεις δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η πειθαρχία στα σχολεία θα πρέπει να σέβεται την ανθρωπίνη σου αξιοπρέπεια. Η βασική εκπαίδευση θα πρέπει να είναι δωρεάν και υποχρεωτική. Οι πλούσιες χώρες θα πρέπει να βοηθούν τις φτωχότερες για να το επιτύχουν αυτό.

Άρθρο 29: Στόχοι της εκπαίδευσης

Η εκπαίδευση θα πρέπει να αναπτύσσει την προσωπικότητά, τα talέντα και τις ψυχικές και φυσικές ικανότητες σου στο έπακρο. Θα πρέπει να σε προετοιμάζει για τη ζωή και να σε ενθαρρύνει να σέβεται τους γονείς σου και το έθνος και την κουλτούρα τόσο τα δικά σου όσο και των άλλων. Έχεις το δικαίωμα να μάθεις για τα δικαιώματα σου.

Άρθρο 30: Παιδιά μειονοτήτων και γηγενούς πληθυσμού

Έχεις το δικαίωμα να μάθεις και να χρησιμοποιήσεις τις παραδόσεις, τη θρησκεία και τη γλώσσα της οικογένειάς σου είτε τα μοιράζεται η πλειοψηφία του πληθυσμού στη χώρα σου είτε όχι.

ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ (CRC) - ΕΚΔΟΧΗ ΦΙΛΙΚΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Άρθρο 31: Διασκέδαση, παιχνίδι και πολιτισμός

Έχεις το δικαίωμα να χαλαρώνεις και να συμμετέχεις σε ένα ευρύ φάσμα ψυχαγωγικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

Άρθρο 32: Παιδική εργασία

Η Κυβέρνηση θα πρέπει να σε προστατεύει από εργασία που είναι επικίνδυνη για την υγεία ή την ανάπτυξη σου, που εμπλέκεται με τη μόρφωσή σου ή που μπορεί να οδηγήσει ανθρώπους να σε εκμεταλλευτούν.

Άρθρο 33: Παιδιά και χρήση ναρκωτικών ουσιών

Η Κυβέρνηση θα πρέπει να παρέχει τρόπους για την προστασία σου από τη χρήση, παραγωγή και διακίνηση επικίνδυνων ναρκωτικών ουσιών.

Άρθρο 34: Προστασία από σεξουαλική εκμετάλλευση

Η Κυβέρνηση οφείλει να σε προστατεύει από σεξουαλική κακοποίηση.

Άρθρο 35: Προστασία από εμπορεία, πώληση και απαγωγή

Η Κυβέρνηση οφείλει να διασφαλίσει ότι δε θα σε απαγάγουν, πωλήσουν ή πάρουν σε άλλες χώρες για να σε εκμεταλλευτούν.

Άρθρο 36: Προστασία από άλλες μορφές εκμετάλλευσης

Θα πρέπει να προστατεύεσαι από οποιοδήποτε δραστηριότητες που θα μπορούσαν να βλάψουν την ανάπτυξη και την ευημερία σου.

Άρθρο 37: Προστασία από βασανιστήρια, εξευτελιστική μεταχείριση και απώλεια ελευθερίας

Σε περίπτωση που παραβείς τον νόμο, δεν θα πρέπει να σε μεταχειριστούν με σκληρότητα. Δεν θα πρέπει να σε βάλουν σε φυλακή με ενήλικες και θα πρέπει να έχεις τη δυνατότητα να έρχεσαι σε επαφή με την οικογένειά σου.

Άρθρο 38: Προστασία παιδιών θυμάτων ένοπλων συγκρούσεων

Εάν είσαι κάτω των δεκαπέντε (κάτω των δεκαοκτώ στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες), οι κυβερνήσεις δεν θα πρέπει να σου επιτρέπουν να καταταγείς στον στρατό ή να έχεις ενεργό ρόλο σε πόλεμο. Τα παιδιά σε πολεμικές ζώνες θα πρέπει να λαμβάνουν ειδική προστασία.

Άρθρο 39: Επανεξέταση παιδιών θυμάτων στην κοινωνία

Εάν σε παραμέλησαν, σε βασάνισαν ή σε κακοποίησαν, αν υπήρξες θύμα εκμετάλλευσης και πολέμου, ή μπηκεις στη φυλακή, θα πρέπει να λάβεις ειδική βοήθεια για να αποκτήσεις εκ νέου τη φυσική και ψυχική σου υγεία και να επανενταχθείς στην κοινωνία.

Άρθρο 40: Δικαιοσύνη ανηλίκων

Σε περίπτωση που κατηγορηθείς ότι παρέβης τον νόμο, θα πρέπει να σε μεταχειριστούν με τρόπο που σέβεται την αξιοπρέπιά σου. Θα πρέπει να λάβεις νομική βοήθεια και να σου επιβληθεί ποινή φυλάκισης μόνο για τα σοβαρότερα εγκλήματα.

Άρθρο 41: Σεβασμός για τα υψηλότερα πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Σε περίπτωση που οι νόμοι της χώρας σου είναι καλύτεροι για τα παιδιά από τα άρθρα της Σύμβασης, τότε θα πρέπει να ακολουθούνται αυτοί οι νόμοι.

Άρθρο 42: Γνωστοποιώντας ευρέως τη Σύμβαση

Η Κυβέρνηση θα πρέπει να γνωστοποιήσει τη Σύμβαση σε όλους τους γονείς, τους φορείς και τα παιδιά.

Άρθρα 43 - 54: Καθήκοντα κυβερνήσεων

Αυτά τα άρθρα εξηγούν πως οφείλουν να συνεργαστούν οι ενήλικες και οι κυβερνήσεις για να διασφαλίσουν ότι τα παιδιά θα διατηρούν όλα τους τα δικαιώματα.

Η Ελλάδα και η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Η Ελλάδα υπέγραψε τη Σύμβαση το 1990. Με την πράξη αυτή, η κυβέρνηση της Ελλάδας ανέλαβε να τηρήσει τις υποχρεώσεις που επιβάλλει η Σύμβαση και συγκεκριμένα να διασφαλίσει ότι θα τεθούν σε

ισχύ κατάλληλοι τοπικοί νόμοι που θα ακολουθούν τις διατάξεις της Σύμβασης, θα παρέχουν επαρκείς πόρους έτσι ώστε να μπορούν να υλοποιηθούν τα δικαιώματα, και θα γνωστοποιήσουν τη Σύμβαση.

Σημαντικά σημεία σχετικά με τα δικαιώματα

Τα ανθρώπινα και τα παιδικά δικαιώματα είναι:

- **Αναλλοίωτα** – Δε μπορεί κανείς να τα αφαιρέσει και δεν έχει κανείς το δικαίωμα να στερήσει τα δικαιώματα από κάποιον άλλον για κανένα λόγο,
- **Αδιαίρετα** – Όλα τα δικαιώματα είναι ίσης σημασίας. Ένα άτομο δε δύναται να στερηθεί ένα δικαίωμα επειδή κάποιος αποφάσισε ότι είναι "λιγότερο σημαντικό" ή "άνευ σημασίας",
- **Αλληλένδετα** - Τα δικαιώματα σχετίζονται μεταξύ τους, η άσκηση οποιωνδήποτε μεμονωμένων ανθρωπίνων/παιδικών δικαιωμάτων εξαρτάται από την αναγνώριση και το σεβασμό προς τα υπόλοιπα ανθρώπινα/παιδικά δικαιώματα.
- Τα παιδικά δικαιώματα ισχύουν εξίσου για όλα τα παιδιά (οποιοσδήποτε κάτω από 18 χρονών), ανεξάρτητα από φύλο, φυλή, εθνικότητα, θρησκεία, αναπηρία ή σεξουαλικότητα.

- Όλοι θα πρέπει να είναι σε εγρήγορση σε ό,τι αφορά την εφαρμογή των δικαιωμάτων τους και να συμμετέχουν στην αξίωση και διατήρηση αυτών.
- Η έλλειψη προσωπικής ενασχόλησης και υπευθυνότητας στην αξίωση και την διατήρηση δικαιωμάτων ΔΕΝ εξαιρεί το άτομο από το δικαίωμα στα δικαιώματα.
- Τα παιδικά και τα ανθρώπινα δικαιώματα ΔΕΝ εξαρτώνται από οποιοδήποτε είδος υποχρέωσης. Ωστόσο, όταν διδάσκουμε στα παιδιά σχετικά με τα δικαιώματα τους είναι πάντα σημαντικό να τα εξισώνουμε με τις υποχρεώσεις τους ώστε να μην παραβιάζουν τα δικαιώματα των άλλων. Ένα παιδί έχει το δικαίωμα να είναι ασφαλές, αλλά έχει και την υποχρέωση να μην κάνει οτιδήποτε που θα καθιστούσε κάποιον άλλο μη ασφαλή.

ΟΡΙΣΜΟΙ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ & ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Διαφορετικοί φορείς ορίζουν την παιδική κακοποίηση και την παιδική προστασία με ποικίλους τρόπους: ορισμοί που συνήθως αντικατοπτρίζουν τη φιλοσοφία, τις αξίες και την προσέγγισή τους ως οργανισμοί.

Πολλοί ορισμοί για την παιδική κακοποίηση και προστασία χρησιμοποιούν τον όρο "βία" για να περιγράψουν την κακοποίηση και τη βλάβη σε παιδιά. Είναι σχετικά ατυχές ότι η λέξη "βία" χρησιμοποιείται ως συνώνυμο/ σε εναλλαγή με τον όρο "κακοποίηση" καθώς δεν είναι όλες οι μορφές παιδικής κακοποίησης, όπως π.χ. η παραμέληση και ορισμένες εκδηλώσεις συναισθηματικής κακοποίησης, βίαιες πράξεις όπως θα θεωρούνταν γενικά από το κοινό. Για παράδειγμα, η παραμέληση περιλαμβάνει το να μην καλύπτονται οι βασικές ανάγκες των παιδιών όπως π.χ. το φαγητό, που δεν μπορεί να γίνει αντιληπτό ως βία. Ωστόσο, θα πρέπει να υπενθυμίζεται ότι τα αποτελέσματα της παραμέλησης και της συναισθηματικής κακοποίησης ενδέχεται να είναι μακροπρόθεσμα εξίσου βλαβερά για τα παιδιά όπως και οι άμεσες συνέπειες της φυσικής μορφής βίας.

Ο πλέον αποδεκτός και κατανοητός παγκοσμίως ορισμός της βίας απέναντι στα παιδιά, προέρχεται από την Παγκόσμια Αναφορά για τη Βία και την Υγεία (2002) του Παγκοσμίου Οργανισμού Υγείας:

"Η βία απέναντι στα παιδιά, ορίζεται ως η σκόπιμη χρήση φυσικής δύναμης ή ισχύος, απειλούμενη ή πραγματική, απέναντι σε ένα παιδί, από ένα άτομο ή μια ομάδα, που είτε καταλήγει είτε έχει μεγάλη πιθανότητα να καταλήξει σε πραγματική ή πιθανή βλάβη στην υγεία, επιβίωση, ανάπτυξη ή αξιοπρέπεια ενός παιδιού. Αυτό περιλαμβάνει όλες τις μορφές φυσικής ή/και συναισθηματικής κακομεταχείρισης, σεξουαλικής κακοποίησης, εγκατάλειψης ή παραμέλησης και εμπορικής ή άλλης εκμετάλλευσης, που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο μιας σχέσης ευθύνης, εμπιστοσύνης ή εξουσίας. Η βία απέναντι στα παιδιά περιλαμβάνει επίσης κοινωνικές μορφές βίας, όπως η παιδική εργασία και η ανάμειξη παιδιών σε ένοπλη διαμάχη. Αυτή η βία συχνά οφείλεται σε διαρθρωτικές αιτίες όπως η φτώχεια, η ανισότητα και οι διακρίσεις".

Το Άρθρο 19 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού θεωρεί την παιδική κακοποίηση (και επομένως από τι πρέπει να προστατευθούν τα παιδιά) ως "κάθε μορφή φυσικής ή ψυχολογικής βίας, τραυματισμού και κακοποίησης, εγκατάλειψης ή παραμέλησης, κακομεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής κακοποίησης".

⁹ Krug E.G. et al (eds) (2002) Παγκόσμια Αναφορά για τη Βία και την Υγεία, Γενεύη: Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας

Διάκριση μεταξύ παιδικής προστασίας και διασφάλισης παιδιού

Γίνεται συχνά διάκριση μεταξύ παιδικής προστασίας και διασφάλισης παιδιού. Η διάκριση αυτή δεν αναιρεί το γεγονός ότι όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην προστασία, αλλά αντίθετα προσπαθεί να διασφαλίσει την εφαρμογή του δικαιώματός τους στην προστασία, εμπλέκοντας όλους τους παράγοντες που συνδράμουν σε αυτή τη διαδικασία. Η παιδική προστασία, σύμφωνα με το Άρθρο 19 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, περιγράφεται ως:

- Τα κράτη μέλη οφείλουν να λάβουν όλα τα απαραίτητα νομικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα ώστε να προστατέψουν τα παιδιά από κάθε μορφή φυσικής ή ψυχολογικής βίας, τραυματισμού ή κακοποίηση, εγκατάλειψη ή παραμέληση, κακομεταχείριση ή εκμετάλλευση, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής κακοποίησης, ενώ βρίσκονται υπό τη φροντίδα γονέα (-ων), νόμιμων κηδεμόνων ή οποιοδήποτε άλλο άτομο που έχει τη φροντίδα του παιδιού.
- Αυτά τα προστατευτικά μέτρα θα πρέπει, όπου είναι απαραίτητο, να περιλαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα για την εφαρμογή κοινωνικών προγραμμάτων για την παροχή κατάλληλης υποστήριξης για το παιδί και για εκείνους που έχουν τη φροντίδα του, όπως επίσης και για άλλες μορφές πρόληψης και για την αναγνώριση, την αναφορά, την παραπομπή, την έρευνα, τη φροντίδα και την παρακολούθηση

Ελληνική νομοθεσία - ευθύνη για την προστασία/ διασφάλιση του παιδιού

Στην Ελλάδα υπάρχει νομική υποχρέωση για τους επαγγελματίες να πραγματοποιούν αναφορές σύμφωνα με το Άρθρο 12 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών από σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση (Συμφωνία Lanzarote).

Επιπλέον, σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, όλοι οι επαγγελματίες και οι εκπαιδευτικοί που ασχολούνται με παιδιά έχουν την υποχρέωση να αναφέρουν οποιαδήποτε κατάσταση στην οποία:

περιπτώσεων παιδικής κακομεταχείρισης όπως περιγράφονται στο παρόν, και, όπου είναι απαραίτητο, τη δικαστική ανάμειξη.

Την ίδια στιγμή, η διασφάλιση παιδιού, όπως ορίζεται από τον συνασπισμό "Κρατάμε τα Παιδιά Ασφαλή" (Keeping Children Safe Coalition)¹⁰ είναι:

"..... την ευθύνη που έχουν οι φορείς για να διασφαλίσουν ότι το προσωπικό τους, η λειτουργία και τα προγράμματά τους δεν βλάπτουν τα παιδιά, δηλαδή δεν τα εκθέτουν σε κίνδυνο βλάβης και κακοποίησης και ότι οποιοσδήποτε ανησυχίες έχει ο φορέας σχετικά με την ασφάλεια των παιδιών εντός των κοινοτήτων που εργάζονται, αναφέρονται στις αρμόδιες αρχές".

Αυτό σημαίνει ότι και η διασφάλιση παιδιού, όπως και η παιδική προστασία είναι:

- **Προληπτική** – προκειμένου να μειώσει την πιθανότητα βλάβης ενός παιδιού.
- **Ανταποκρινόμενη** – λαμβάνει δράση ώστε να διασφαλίσει ότι όπου υπάρχουν ανησυχίες ή όπου εντοπίζονται καταστάσεις με υφιστάμενες υπόνοιες βλάβης ή κακοποίησης, να προβαίνει σε κατάλληλες ενέργειες ώστε να διασφαλίσει ότι το παιδί θα λάβει βοήθεια και να αποτρέψει παρόμοιες καταστάσεις στο μέλλον.

- Υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να θεωρούν ότι ένα παιδί είναι θύμα σεξουαλικής εκμετάλλευσης ή κακοποίησης (Ν.3727/2008).
- Ενημερώθηκαν σχετικά ή εξακρίβωσαν ότι υφίσταται έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας στον μαθητή (ο νόμος 3500/2006 αναφέρεται ειδικά στις υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών).
- Υπάρχουν πληροφορίες σχετικά με οργανωμένα εγκλήματα γενικά (Ποινικός Κώδικας Αρ. 232).

¹⁰ Ο Συνασπισμός Κρατάμε τα Παιδιά Ασφαλή (Keeping Children Safe Coalition) είναι το κύριο διύπηρεσιακό φόρουμ σχετικά με την διασφάλιση παιδιού παγκοσμίως

Από τι προστατεύουμε/ διασφαλίζουμε τα παιδιά

Υπάρχουν τέσσερις κύριες κατηγορίες παιδικής κακοποίησης που εντοπίζονται. Υπάρχουν άλλες μορφές κακοποίησης, όπως οι διακρίσεις, η εκμετάλλευση και η βία, αλλά αυτές είναι πολύπλοκες εκδηλώσεις των τεσσάρων κύριων κατηγοριών.

Φυσική κακοποίηση

Η φυσική κακοποίηση είναι συχνά η πιο εύκολα αναγνωρίσιμη μορφή κακοποίησης. Η φυσική κακοποίηση δύναται να είναι, χωρίς όμως να περιορίζεται σε, οποιοδήποτε είδος χτυπήματος, ταρακουνήματος, καψίματος, τιμπήματος, δαγκώματος, πνιγμού, εκσφενδονισμού, ξύλου και άλλων πράξεων που προκαλούν φυσικό τραυματισμό, αφήνουν σημάδια ή προκαλούν πόνο.

Παραδείγματα σε παιδικές κατασκήνωσεις

- Το να δώσεις χαστούκι σε ένα παιδί επειδή δεν ακούει, είναι προκλητικό ή προκαλεί πρόβλημα στην εκπαίδευση ή τις δραστηριότητες.
- Το να αναγκάσεις ένα παιδί να παίξει με τραυματισμό.
- Το να ενθαρρύνεις τα παιδιά να παίξουν επίτηδες επιθετικά, χωρίς να σκεφτείς τον κίνδυνο για τραυματισμό των άλλων ή των ίδιων.

Σεξουαλική κακοποίηση

Η σεξουαλική κακοποίηση περιλαμβάνει τον εξαναγκασμό ή το δελεασμό ενός παιδιού για συμμετοχή σε σεξουαλικές δραστηριότητες, ανεξάρτητα από το αν το παιδί έχει συναίσθηση του τι συμβαίνει ή του αν δίνει τη συγκατάθεσή του, καθώς και οποιαδήποτε είδος σεξουαλικής επαφής μεταξύ ενός αρκετά μεγαλύτερου παιδιού και ενός νεότερου, αλλά και την περίπτωση που η επαφή γίνεται στα πλαίσια μιας σχέσης εξουσίας ανεξαρτήτως ηλικίας. Κακοποίηση θεωρείται επίσης, η λήψη άσεμνων φωτογραφιών παιδιών, η ανάμειξη παιδιών στην παρακολούθηση σεξουαλικών εικόνων ή δραστηριοτήτων ή η ενθάρρυνση παιδιών να συμπεριφερθούν με σεξουαλικά άσεμνο τρόπο. Τα ανεπιθύμητα σχόλια σχετικά με την εμφάνιση και το σώμα τα οποία είναι σεξουαλικής φύσης είναι επίσης μορφή σεξουαλικής κακοποίησης, και συχνά ονομάζεται σεξουαλική παρενόχληση. Ακόμη κι εάν κάποιος κάτω των 18 ετών συναινέσει σε σεξουαλική σχέση, και ηλικιακά υπάγεται στα επιτρεπόμενα όρια που ορίζει το νομοθετικό πλαίσιο, εξακολουθεί μια

τέτοια σχέση να είναι ένδειξη ανησυχίας που χρήζει κάποιας παρέμβασης.

Παραδείγματα σε παιδικές κατασκήνωσεις

- Η λήψη φωτογραφιών παιδιών που είναι γυμνά ενώ κάνουν μπάνιο ή στους χώρους που κοιμούνται.
- Τα σχόλια σχετικά με το πόσο "καλά είναι ανεπτυγμένο" ένα κορίτσι σωματικά.
- Η απαίτηση "αφύσικης" φυσικής επαφής για την ευημερία ενός παίκτη ή το να ζητηθεί από παιδιά να δείξουν "ιδιωτικά" σημεία του σώματός τους.

Συναισθηματική, ψυχολογική ή λεκτική κακοποίηση

Η συναισθηματική κακοποίηση συμβαίνει όταν ενήλικες με σημαντική θέση στη ζωή ενός παιδιού διαρκώς κρίνουν, απειλούν ή απορρίπτουν τα παιδιά, έως ότου η αυτοεκτίμησή τους και τα συναισθήματα προσωπικής αξίας τους καταστραφούν. Το να κάνεις συνεχώς αστεία για κάποιον μπορεί επίσης να θεωρηθεί κακοποίηση.

Το κλειδί στη συναισθηματική κακοποίηση δεν είναι ότι δεν πρέπει να κρίνουμε τα παιδιά ή να κάνουμε αστεία. Η κριτική είναι σημαντική για τα παιδιά για να μαθαίνουν και να βελτιώνονται. Ομοίως, τα αστεία και το γέλιο βοηθούν στη δημιουργία δεσμών μεταξύ των ανθρώπων και μπορούν να δημιουργήσουν την αίσθηση ότι ανήκουν κάπου. Η κριτική παύει να αποτελεί κίνητρο για βελτίωση και τα αστεία δεν είναι πλέον αστεία. Η συναισθηματική κακοποίηση μπορεί να βλάψει και να προκαλέσει την ίδια ζημιά με τη φυσική κακοποίηση.

Παραδείγματα σε παιδικές κατασκήνωσεις

- Το να φωνάζεις σε ένα παιδί και να τον/την χαρακτηρίζεις διαρκώς ως "αποτυχημένο" λόγω μειωμένης επίδοσης ή επειδή δεν μπορούν να ολοκληρώσουν επιτυχώς μια δραστηριότητα.
- Να γελάς συνεχώς και να κοροϊδεύεις ένα παιδί, παρακινώντας και άλλους παίκτες να το κοροϊδεύουν γιατί δεν μπορεί να αποδώσει.
- Το να δείχνεις μεροληψία σε βαθμό που ορισμένα παιδιά να νιώθουν απομονωμένα.

Παραμέληση

Η παραμέληση συμβαίνει όταν ένας ενήλικας δεν παρέχει επαρκή συναισθηματική υποστήριξη και

αγνοεί συνεχώς ή δίνει ελάχιστη σημασία σε ένα παιδί. Παραμέληση θεωρείται επίσης, όταν δε παρέχεται στο παιδί αρκετό φαγητό, στέγη, ρούχα, ιατρική φροντίδα ή επίβλεψη.

Παραδείγματα σε παιδικές κατασκηνώσεις

- Το να μη γνωρίζεις που βρίσκονται τα παιδιά στις κατασκηνώσεις ή σε αποστολές εκτός.

Εκφοβισμός

Αν και η κακοποίηση τυπικά θεωρείται ως μια πράξη που γίνεται από έναν ενήλικο προς έναν ανήλικο, θα μπορούσε και ένας ανήλικος να εμπλακεί σε κάποια μορφή κακοποιητικής συμπεριφοράς. Μία τέτοια είναι και ο "σχολικός εκφοβισμός".

Ο εκφοβισμός μπορεί να λάβει πολλές μορφές. Μπορεί να περιλαμβάνει φυσικές πράξεις όπως το χτύπημα, διαδικτυακές ή ψηφιακές πράξεις όπως τα προσβλητικά μηνύματα, σχόλια ή εικόνες στα κοινωνικά δίκτυα, η ζημιά ή η κλοπή ιδιοκτησίας και το βρίσιμο. Ο εκφοβισμός μπορεί να σχετίζεται με το φύλο, την εθνικότητα, τη σεξουαλική ταυτότητα ή την αναπηρία κάποιου ή την αθλητική τους ικανότητα.

Εντοπίζοντας ενδείξεις και συμπτώματα κακοποίησης

Ο εντοπισμός της κακοποίησης δεν είναι πάντα εύκολη υπόθεση. Υπάρχουν στιγμές που η κακοποίηση είναι ορατή ή αποκαλύπτεται (όταν το παιδί ή ένα άλλο παιδί/ ενήλικας πει ότι κάτι έχει συμβεί). Πολύ συχνά υπάρχουν "στοιχεία" - ενδείξεις και συμπτώματα - ότι κάτι δεν πάει καλά. Είναι σημαντικό να καταλάβουμε ότι αυτές οι ενδείξεις και τα συμπτώματα δεν σημαίνουν απαραίτητα ότι κάτι ΔΕΝ πάει καλά - αλλά αποτελούν ενδείξεις και θα πρέπει να διερευνηθούν.

Οι τυπικές ενδείξεις και συμπτώματα περιλαμβάνουν:

Όταν τα παιδιά:

- Έχουν ανεξήγητους φυσικούς τραυματισμούς - σ' αυτούς συμπεριλαμβάνονται μελανιές και πληγές όπως κάψιμο από τσιγάρα ή σημάδια αυτοτραυματισμού (όπως ουλές από κόψιμο), πόνο κατά το περπάτημα,

- Το να μην παρέχεις νερό ή να μην επιτρέπεις στα παιδιά να κάνουν διάλειμμα για νερό, όταν ο καιρός είναι ζεστός.
- Η χρήση μέσων μεταφοράς που δεν είναι ασφαλή και κατάλληλα για κυκλοφορία όταν μεταφέρονται παιδιά.

Οι ενήλικες ορισμένες φορές προσπαθούν να μειώσουν τη σημασία του εκφοβισμού, σκεπτόμενοι για κάποιον λόγο ότι δεν είναι τόσο σοβαρό καθώς γίνεται ανάμεσα σε παιδιά. Είναι ωστόσο σημαντικό να συνειδητοποιήσουμε ότι ο εκφοβισμός μπορεί και προκαλεί βλάβη. Ο εκφοβισμός τείνει επίσης να γίνεται σταδιακά χειρότερος. Για αυτόν τον λόγο, είναι σημαντικό να δημιουργηθεί μια ατμόσφαιρα όπου όλοι ξέρουν ότι ο εκφοβισμός δεν είναι ανεκτός, και ότι θα πρέπει να σταματήσει μόλις ξεκινήσει.

- Έχουν ανεξήγητες/συνεχείς ασθένειες - π.χ. αναταράξεις στο στομάχι, δυσκολία να φάνε, κλπ.
- Ξαφνική αλλαγή συμπεριφοράς ή διάθεσης - όπως το να γίνουν επιθετικά ή να κλειστούν στον εαυτό τους ή να γίνουν πιο συνεσταλμένα
- Αποφεύγουν ορισμένες καταστάσεις ή ανθρώπους,
- Γίνονται πολύ μυστικοπαθή - σταματούν να μοιράζονται τι συμβαίνει στη ζωή τους ή σταματούν ξαφνικά να μιλάνε όταν βρεθούν μπροστά σε ενήλικες,
- Κάνουν απόπειρα αυτοκτονίας,
- Μειώνουν διαρκώς τον εαυτό τους/ λένε αρνητικά πράγματα για τον εαυτό τους (ότι για παράδειγμα είναι άχρηστοι ή δεν αξίζουν),
- Μοιάζουν απομονωμένα/δεν κάνουν παρέα με άλλα παιδιά,
- Λένε ότι οι ίδιοι ή οι συνομήλικοί τους κακοποιούνται ή βλάπτονται.

Όπου τα παιδιά δεν εκπληρώνουν τους τυπικούς στόχους της παιδικής ανάπτυξης (πράγματα τα οποία είναι αναμενόμενα να κάνουν σε συγκεκριμένη ηλικία) αυτό ίσως είναι επίσης σημάδι κακοποίησης - ή τουλάχιστον ότι το παιδί ίσως έχει κάποιες ειδικές ανάγκες που απαιτούν επιπλέον στήριξη.

Όταν ενήλικες, όπως για παράδειγμα το προσωπικό της κατασκήνωσης/ του σωματείου και οι γονείς:

- Φαίνεται να ξεχωρίζουν ένα ή περισσότερα παιδιά για "ειδική μεταχείριση" (είτε ως αγαπημένα ή για τιμωρία),
- Δείχνουν να ενδιαφέρονται περισσότερο για το αποτέλεσμα ενός παιχνιδιού ή την επιτυχία σε μία δραστηριότητα, από το να είναι τα παιδιά χαρούμενα και να διασκεδάζουν,
- Είναι αρνητικοί και ασκούν κριτική σε ένα παιδί,
- Χρησιμοποιούν γλώσσα που δεν είναι κατάλληλη - για παράδειγμα συζητάνε την εξωτερική εμφάνιση των κοριτσιών με σεξουαλικό τρόπο,

Δυναμικές κακοποίησης σε παιδικές κατασκηνώσεις

Η πλειοψηφία των παιδιών επωφελούνται σε μεγάλο βαθμό από την ανάμειξή τους σε παιδικές κατασκηνώσεις. Ωστόσο, τα παιδιά μπορεί να κακοποιηθούν και να υποστούν βλάβη. Τα παιδιά μπορεί να υποστούν βλάβη ή να κακοποιηθούν από επαγγελματίες, εθελοντές, φροντιστές, μέλη της οικογενείας ή άλλα παιδιά. Το θέμα είναι η επίδραση στο παιδί.

Τα παιδιά μπορεί να υποστούν βλάβη με πολλούς τρόπους και συχνά βιώνουν πάνω από ένα τύπο κακοποίησης τη φορά. Υπάρχουν ορισμένες ειδικές καταστάσεις και βλάβες που είναι πιο πιθανό να συμβούν σε παιδικές κατασκηνώσεις. Η αναγνώριση αυτών των καταστάσεων μπορεί να βοηθήσει σε συνδυασμό με την προσπάθεια που θα καταβληθεί, για τη διασφάλιση και την προστασία των παιδιών.

ΤΡΑΥΜΑΤΙΣΜΟΙ

Σχεδόν όλα τα αθλήματα περιλαμβάνουν κίνδυνο για φυσικό τραυματισμό. Ωστόσο η πίεση επίδοσης μπορεί να σημαίνει ότι τα παιδιά πιέζονται πέρα από τα εύλογα επίπεδα ή το πρόβλημα για την ηλικία τους και τις δυνατότητές τους. Μπορεί επίσης να περιλαμβάνει ενθάρρυνση των παιδιών να παίξουν ενώ έχουν υποστεί τραυματισμό, προκαλώντας περαιτέρω ζημιά.

- Δε σέβονται την ιδιωτική ζωή των παιδιών, για παράδειγμα στα αποδυτήρια ή στα υπνοδωμάτια,
- Δεν ενδιαφέρονται για τα παιδιά - που βρίσκονται και τι κάνουν,
- Δεν συμμορφώνονται με τις οδηγίες και τους κανόνες συμπεριφοράς που ορίζει η οργάνωσή τους,
- Κάνουν χρήση ναρκωτικών ή αλκοόλ ενώ πρέπει να επιβλέπουν παιδιά,
- Καθυστερούν να πάνε τα παιδιά για ιατρική βοήθεια (για παράδειγμα στην περίπτωση ατυχήματος),
- Λένε ότι έχουν δει ένα παιδί να κακοποιείται ή να πληγώνεται ή έχουν ανησυχίες για μια κατάσταση.

ΠΙΕΣΗ ΕΠΙΔΟΣΗΣ

Η νίκη είναι σημαντικό κομμάτι των αθλημάτων. Ωστόσο, η πίεση για καλύτερη επίδοση στα παιδιά και η υποβολή τους σε συνθήκες υπερβολικής πίεσης, μπορεί να αποβεί βλαβερή τόσο ψυχολογικά, όσο και σωματικά. Ορισμένες φορές αυτή η πίεση μπορεί να προέλθει από ενήλικες - αλλά μπορεί επίσης να προέρχεται από το ίδιο το παιδί ή τους συνομήλικους του. Για τα παιδιά, η επίδοση δε θα πρέπει ποτέ να υπερτερεί εις βάρος της διασκέδασης.

ΦΥΣΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Ορισμένες τοποθεσίες, όπως τα αποδυτήρια, οι ντουζιέρες και η στενή επαφή κατά τη φροντίδα, καθιστούν τα παιδιά ιδιαίτερα ευάλωτα. Αυτές οι τοποθεσίες μπορεί να παρέχουν ευκαιρίες σε άτομα που επιθυμούν να κακοποιήσουν σεξουαλικά ένα παιδί. Σαν γενικός κανόνας, η ιδιωτική ζωή των παιδιών θα πρέπει να γίνεται σεβαστή. Σε περίπτωση που παρέχεται ιατρική, προσωπική φροντίδα ή θεραπεία, τα παιδιά θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν να είναι παρών ένας ενήλικας ή ένα άλλο παιδί που θα επιλέξουν τα ίδια.

ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ/ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΕΚΤΟΣ

Οι διανυκτερεύσεις (π.χ. στο πλαίσιο των αγώνων εκτός ή/και στα προπονητικά κέντρα), μπορεί να παρέχουν ευκαιρίες σε αυτούς που θέλουν να βλάψουν σεξουαλικά παιδιά. Θα πρέπει να είναι παρόντες πάντα αρκετοί ενήλικες ώστε να διασφαλιστεί η σωστή επίβλεψη. Τουλάχιστον δύο ενήλικες θα πρέπει να είναι πάντα παρόντες όταν εργάζονται με παιδιά, ώστε να αποφευχθούν καταστάσεις όπου λείπουν παιδιά ή έχουν εκτεθεί σε κίνδυνο. Ένας ακόμη παράγοντας που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι η ανάγκη να διασφαλιστεί η ασφάλεια μεταφοράς - για παράδειγμα το ότι τα οχήματα είναι κατάλληλα για κυκλοφορία.

ΣΤΕΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Πολλά παιδιά αναπτύσσουν στενές σχέσεις και σχέσεις εμπιστοσύνης με ενήλικες που δουλεύουν σε παιδικές κατασκηνώσεις. Οι προπονητές για παράδειγμα μπορεί να είναι σημαντικοί άνθρωποι στις ζωές των παιδιών, ειδικά για παιδιά που δεν έχουν εξίσου καλές σχέσεις με άλλους ενήλικες. Ωστόσο, αυτές οι στενές σχέσεις μπορεί να παρέχουν σε κάποιους την ευκαιρία να βλάψουν παιδιά. Το παιδί ίσως θελήσει να ευχαριστήσει τον ενήλικα. Η ο ενήλικας είναι άτομο εμπιστοσύνης ή/και με εξουσία και κανείς δε θα πιστέψει ή αμφισβητήσει τις πράξεις του.

Η διασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών σημαίνει ότι κανείς δεν είναι "υπεράνω υποψίας". Αυτό ωστόσο

δε σημαίνει ότι όλοι είναι ένοχοι. Διασφαλίζει όμως ότι όλοι όσοι εμπλέκονται, παιδιά, γονείς και ενήλικες έχουν τα ίδια πρότυπα συμπεριφοράς και δεοντολογίας.

ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ ΟΜΑΔΑΣ

Το να είναι ένα παιδί μέλος μιας ομάδας, είτε πρόκειται για αθλητική ομάδα είτε για ομάδα σε παιδική κατασκήνωση, και η αίσθηση που το συνοδεύει ότι ανήκει κάπου, μπορεί να αποβεί ιδιαίτερος ωφέλιμος για την αυτοεκτίμηση και την προσωπική του αξία.

Η κουλτούρα της ομάδας είναι κλειδί για την εμπειρία μάθησης ενός παιδιού. Αυτή η κουλτούρα πηγάζει αρχικά από τους παίκτες, αλλά επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τους ενήλικες γύρω τους. Για παράδειγμα, μια ομάδα όπου ένας ενήλικας γνωστοποιεί ότι όλοι θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με σεβασμό και ότι ο εκφοβισμός δεν είναι ανεκτός είναι πιο πιθανό να είναι φιλόξενη και να έχει θετική ατμόσφαιρα.

Ίσως αναπτυχθεί μια ιεραρχία, με τα μεγαλύτερα και τα πιο ισχυρά παιδιά να ασκούν επιρροή πάνω στα υπόλοιπα παιδιά. Αυτό μπορεί να είναι θετικό, αλλά ταυτόχρονα και αρνητικό, και να οδηγήσει σε καταστάσεις εκφοβισμού, στον οποίο συμπεριλαμβάνονται τα "καψόνια", που τα παιδιά πρέπει να ανεχθούν για να γίνουν αποδεκτά από την ομάδα.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Το παρόν έχει σκοπό την καθοδήγηση και την ανάδειξη τυπικών "προτύπων" - προφανώς είναι πιθανό να υπάρχει μια γκριζα γραμμή μεταξύ των χρονικών περιόδων που επιτυγχάνονται οι στόχοι και αυτό είναι φυσιολογικό. Ωστόσο, σε περίπτωση που υπάρχει οποιαδήποτε ανησυχία σχετικά με την ανάπτυξη ενός παιδιού, τότε η επαγγελματική καθοδήγηση είναι απαραίτητη.

Παιδιά σχολικής ηλικίας - 6 έως 12 ετών

- Κατανοεί και μπορεί να ακολουθήσει διαδοχικές οδηγίες
- Έναρξη ανάπτυξης δεξιοτήτων σε ομαδικά αθλήματα (ποδόσφαιρο, T-ball, κλπ.)

- Αρχίζει να χάνει τα βρεφικά δόντια και να βγάζει μόνιμα δόντια
- Η ρουτίνα είναι σημαντική στις καθημερινές δραστηριότητες
- Οι δεξιότητες ανάγνωσης αναπτύσσονται περαιτέρω
- Η αναγνώριση από συνομήλικους αρχίζει να αποκτά μεγαλύτερη σημασία
- Τα κορίτσια αρχίζουν να εμφανίζουν τρίχες στις μασχάλες και τρίχες εφηβικού, ανάπτυξη στήθους
- Εμμηναρχή (1η έμμηνος ρύση) ίσως εμφανιστεί στα κορίτσια

Έφηβοι - 12 έως 18 ετών

- Τα αγόρια εμφανίζουν τρίχες στις μασχάλες, στο στήθος και στην ηβική περιοχή, η φωνή τους αλλάζει και μεγέθυνση όρχεων/πέους
- Τα κορίτσια εμφανίζουν τρίχες στις μασχάλες και στο αιδοίο, ανάπτυξη στήθους, έμμηνος ρύση
- Ενήλικο βάρος, ύψος, σεξουαλική ωριμότητα
- Κατανοούν αφηρημένες έννοιες
- Η αποδοχή και η αναγνώριση από τους συνομήλικους είναι ζωτικής σημασίας.

Η "φυσιολογική" εξερεύνηση της σεξουαλικότητας κατά την παιδική ηλικία¹¹ είναι συχνή και αποτελεί μέρος της ανάπτυξης των παιδιών. Τυπικά:

- Είναι περιορισμένης διάρκειας,
- Περιλαμβάνει παιδιά ίδιων ηλικιών,

- Περιλαμβάνει οπτική και αισθητική εξερεύνηση,
- Περιλαμβάνει περιέργεια, όχι εξαναγκασμό,
- Είναι εθελοντικό για κάθε παιδί που συμμετέχει,
- Τα παιδιά κάνουν χαζομάρες και γελάνε όταν εμπλέκονται,
- Τα παιδιά ντρέπονται αν μπει ενήλικας στο δωμάτιο,
- Μειώνεται όταν ζητηθεί στα παιδιά να σταματήσουν.

Σε περίπτωση που συμβεί κάτι ανάλογο στις παιδικές κατασκηνώσεις είναι σημαντικό να χειριστείτε το θέμα με τρόπο που δεν περιλαμβάνει ντροπή σχετικά με το σεξ, αλλά που δίνει έμφαση στο ότι πρόκειται για μια πρόεπουσα συμπεριφορά στις παιδικές κατασκηνώσεις.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Κάθε παιδική κατασκήνωση θα πρέπει να έχει ένα Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού ή την Παιδική Προστασία που θα πρέπει να αποτελεί το πρώτο σημείο επαφής για οποιαδήποτε ανησυχία. Θα πρέπει να ενημερωθούν σε οποιαδήποτε περίπτωση υπάρχει κάποια υποψία ή ένα πραγματικό περιστατικό κακοποίησης ή βλάβης. Το Πρόσωπο Αναφοράς

για τη Διασφάλιση Παιδιού θα πρέπει επίσης να ενημερωθεί σε περίπτωση που υπάρχει οποιαδήποτε ανησυχία όσον αφορά τη συμπεριφορά ενός ενήλικα - για παράδειγμα αν δεν συμμορφώνονται με τον κώδικα δεοντολογίας.

Τι σταματάει τους ενήλικες από το να λάβουν δράση για την προστασία/διασφάλιση των παιδιών

- Φοβούνται ότι ίσως κάνουν λάθος
- Φοβούνται ότι ίσως η κατάσταση γίνει χειρότερη
- για τα παιδιά αν αναφέρουν κάτι που δε συνέβη
- Δεν θέλουν να μπλέξουν τον συνάδελφο
- Ατομικές αξίες και συμπεριφορά προς την κακοποίηση Π.χ. Αν πιστεύουν ότι ευθύνεται το θύμα/ ο επιζών.

- Αμφιβολίες σχετικά με τις πληροφορίες ή εάν λέει την αλήθεια κάποιος άλλος
- Προσωπικό άγχος, έλλειψη υποστήριξης ή πολύ απασχολημένοι
- Αβεβαιότητα σχετικά με τις διαδικασίες του φορέα και τις συνέπειες
- Δεν επιθυμούν να εμπλακούν

¹¹ Fahlberg V (1994) A Child's Journey Through Placement; BAAF/Russell Press, London, UK

- Πιστεύουν ότι ασχολείται κάποιος άλλος με αυτό
- Αβεβαιότητα σχετικά με την εξουσία όταν πρόκειται για εξωτερικούς ανθρώπους για τους οποίους υπάρχουν ανησυχίες (μέσα/ δωρητές)

Αν και όλες αυτές οι ανησυχίες είναι έγκυρες, είναι σημαντικό να θυμόμαστε πως αν δεν μιλήσουν τα άτομα και δεν αναφέρουν τους προβληματισμούς τους, κάποιο παιδί θα παραμείνει σε κατάσταση κινδύνου

ΤΙ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΝΗΣΥΧΗΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟΥ

ΤΙ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ	ΤΙ ΝΑ ΜΗΝ ΚΑΝΕΤΕ
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΤΕ. Να είστε ενήμεροι και να μην το αγνοείτε.	Επιχειρήσετε να ερευνήσετε οποιονδήποτε ισχυρισμό κακοποίησης. Ο ρόλος σας είναι να αναγνωρίσετε ενδείξεις πιθανής κακοποίησης ή/ και απλώς να δεχθείτε την ιστορία ενός παιδιού.
ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ. Ενεργήστε με ασφάλεια: Βεβαιωθείτε ότι οι πράξεις σας δε θα θέσουν το παιδί σε μεγαλύτερο κίνδυνο. Επίσης, δράστε γρήγορα σε περίπτωση που ανησυχείτε για την ασφάλεια ενός παιδιού.	
ΚΑΤΑΓΡΑΨΤΕ. Σημειώστε τι έχει ειπωθεί ή/και τι είδατε.	
ΑΝΑΦΕΡΕΤΕ στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού/για την Παιδική Προστασία το συντομότερο δυνατόν.	Περιορίστε τις ερωτήσεις στο ελάχιστο: Ρωτήστε μόνο όσα είναι απαραίτητα για να καταλάβετε ότι έχετε εύλογη ανησυχία σχετικά και να μπορέσετε να μεταφέρετε τα στοιχεία.
ΑΝΑΤΡΕΞΤΕ - σε περιπτώσεις άμεσου κινδύνου, επικοινωνήστε με τις υπηρεσίες εκτάκτου ανάγκης. Οι αναφορές στις Αρχές Παιδικής Προστασίας γίνονται συνήθως από το Πρόσωπο Αναφοράς για την Παιδική Προστασία.	

Σε περίπτωση που δεν υπάρχει Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού, τότε θα πρέπει να γίνει αναφορά:

- Στις τοπικές αρχές παιδικής προστασίας

- Σε περίπτωση που απειλούνται ζωές, στην αστυνομία, ή στις υπηρεσίες εκτάκτου ανάγκης.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ

Εάν ένα παιδί μιλήσει για κακοποίηση (ή ένα άλλο παιδί εκφράσει την ανησυχία του για άλλο παιδί), είναι σημαντικό να απαντήσετε κατάλληλα και με διακριτικότητα. Πρακτικά, αυτό σημαίνει:

ΤΙ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ	ΤΙ ΝΑ ΜΗΝ ΚΑΝΕΤΕ
Ακούστε όλα όσα έχει να σας πει το παιδί	Προβείτε σε κατευθυνόμενες ερωτήσεις, όπως " Αυτό στο έκανε η μαμά/ο μπαμπάς σου;" Διεξάγετε μια έρευνα - συγκεντρώστε όσες πληροφορίες είναι απαραίτητες για να μεταφέρετε στο Πρόσωπο Αναφοράς για τη Διασφάλιση Παιδιού ή την Παιδική Προστασία ή στις Υπηρεσίες Παιδικής Προστασίας.
Καθησυχάστε το παιδί ότι έχει κάνει το σωστό με το να το μοιραστεί με κάποιον	Είστε επικριτικοί ή να αποπάρτε το παιδί ("Γιατί δεν μου το είπες νωρίτερα;")
Παραμείνετε ήρεμοι	Πανικοβληθείτε
Πιστέψτε το παιδί	Εκφράσετε καχυποψία ή να προσπαθήσετε να βρείτε δικαιολογία γιατί συνέβη κάτι τέτοιο
Χρησιμοποιήστε τη γλώσσα που μιλάει το παιδί και εξηγήστε του ότι θα πρέπει να το αναφέρετε σε κάποιο έμπιστο άτομο που μπορεί να βοηθήσει.	Κάνετε υποσχέσεις που δεν μπορείτε να τηρήσετε: Για παράδειγμα, μην υποσχεθείτε ότι δεν θα το πείτε πουθενά
Καταγράψτε τι έχει πει το παιδί	Αντιμετωπίστε τον υπεύθυνο
Λάβετε υποστήριξη για εσάς και το παιδί	Μην κάνετε τίποτα και θεωρήστε ότι κάποιος άλλος θα κάνει κάτι
Ενεργήστε γρήγορα εάν πιστεύετε ότι το παιδί κινδυνεύει να υποστεί βλάβη	Αγγίζετε το παιδί χωρίς άδεια

Αυτό το εγχειρίδιο χρηματοδοτήθηκε από το Πρόγραμμα Δικαιωμάτων, Ισότητας και Ιθαγένειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (REC 2014-2020). Το περιεχόμενο αυτού του εγγράφου αντιπροσωπεύει μόνο τις απόψεις των συγγραφέων και αποτελεί αποκλειστική ευθύνη τους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν αποδέχεται καμία ευθύνη για τη χρήση των πληροφοριών που περιέχει.

Terre des hommes

Sprijin copiiilor.

Terre des hommes Hellas

Μετεώρων 28, Αθήνα 11631

Τηλ: +30 7510007

Email: grc.office@tdh.ch

<https://tdh-europe.org/our-work/country/greece>